

Gminny Program Rewitalizacji – Gmina Sława  
2016-2022  
*„Ekosystem Solidarności Gospodarczej”*

Opracowanie:  
Agnum Sp. z o.o.  
ul. Połaniecka 8/6  
67-200 Głogów

## Spis treści

CZEŚĆ I. Wprowadzenie.....	5
Wstęp .....	5
Podstawowe pojęcia – rewitalizacja, rozwój, rozwój zrównoważony, podejście integrujące .....	6
Rewitalizacja .....	6
Rozwój .....	6
Zrównoważony rozwój .....	7
Podejście integrujące .....	7
Model opracowania, wdrożenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji.....	7
Podstawowe pojęcia z zakresu rewitalizacji.....	9
Interesariusze rewitalizacji .....	9
Partycypacja społeczna .....	9
Obszar zdegradowany – aspekt przestrzenny.....	9
Obszar rewitalizacji.....	10
Specjalna strefa rewitalizacji .....	10
Komitet rewitalizacji.....	10
Gminny program rewitalizacji .....	10
CZEŚĆ II. Charakterystyka Gminy i Miasta Sława .....	12
Położenie i ogólna charakterystyka gminy .....	12
Charakterystyka podstawowych wskaźników .....	12
Ludność.....	13
Bezrobocie.....	16
Ubóstwo .....	17
Przestępczość .....	19
Edukacja .....	21
Analiza dokumentów strategicznych.....	32
Analiza dokumentów planistycznych na poziomie gminy.....	32
Problemy społeczne .....	33
Rynek pracy – kompetencje, podaż i popyt na pracę.....	33
Bezpieczeństwo .....	34
Edukacja .....	35
Kultura .....	36
Zdrowie.....	37
Gospodarka .....	38

Środowisko naturalne .....	40
Infrastruktura transportowa .....	41
Analiza dokumentów planistycznych na poziomie powiatu .....	41
Problemy społeczne .....	42
Rynek pracy (przedsiębiorczość) .....	42
Edukacja .....	42
Kultura .....	42
Zdrowie.....	43
Gospodarka .....	43
Infrastruktura transportowa .....	44
Analiza dokumentów planistycznych na poziomie regionu .....	45
Problemy społeczne .....	45
Rynek pracy .....	45
Bezpieczeństwo .....	46
Edukacja .....	46
Kultura .....	46
Zdrowie.....	47
Gospodarka .....	47
Środowisko naturalne .....	48
Analiza dokumentów planistycznych na poziomie kraju (programy operacyjne i inne programy) ..	48
Rynek pracy .....	48
Bezpieczeństwo .....	49
Kultura .....	49
Gospodarka .....	49
Środowisko naturalne .....	50
Infrastruktura transportowa .....	50
CZEŚĆ III. Wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego.....	51
Charakterystyka stref gminy i miasta Sława.....	51
Strefa 1 .....	51
Strefa 2 .....	61
Strefa 3 .....	69
Strefa 4 .....	77
Strefa 5 .....	84
Strefa 6 .....	91
Strefa 7 .....	98
Strefa 8 .....	106

Strefa 9 .....	114
Strefa 10 .....	121
Strefa 11 .....	128
Część IV. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	136
Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji .....	136
Wyniki konsultacji społecznych.....	140
Część V. Lista inwestycji GPR dla Gminy Sława na lata 2016-2022 .....	144
Podstawowa .....	144
Dodatkowa .....	148
Rezultaty.....	149
Wizja obszaru po rewitalizacji .....	153
Wyznaczenie obszaru zdegradowanego .....	153
CZĘŚĆ VI. Systemowe ujęcie programu rewitalizacji.....	154
Źródła finansowania .....	154
Część VII. System monitorowania i oceny .....	155
System wdrażania.....	155
Ocena oddziaływania na środowisko Gminnego Programu Rewitalizacji.....	155
Wprowadzanie zmian - zarządzanie zmianami programu .....	155
Załączniki .....	156
Mapa gminy w skali 1:5000 z wyznaczonym obszarem zdegradowanym i obszarem rewitalizacji (wersja elektroniczna). .....	156
Mapa miasta w skali 1:5000 z wyznaczonym obszarem zdegradowanym i obszarem rewitalizacji (wersja elektroniczna). .....	156
Zgoda Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Sławie na ujęcie inwestycji przez ten podmiot planowanej w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2016-2022.....	156
Zgoda Sławskiego Centrum Kultury i Wypoczynku w Sławie na ujęcie inwestycji przez ten podmiot planowanej w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2016-2022 .....	156
Zgoda Parafii św. Michała Archanioła w Sławie na ujęcie inwestycji przez ten podmiot planowanej w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2016-2022.....	156



# CZĘŚĆ I. Wprowadzenie

## Wstęp

Odwołując się do genezy ustawy o rewitalizacji należy podkreślić, że jednym z podstawowych założeń ustawodawcy było stworzenie ram prawnych dla skutecznego prowadzenia kompleksowych procesów rewitalizacji, które pozwoliłyby na odwrócenie postępującej degradacji m.in. terenów miejskich, przejawiających się erozją stosunków społecznych, pogłębieniem zapaści gospodarczej oraz pogorszeniem stanu technicznego zabudowy<sup>1</sup>. Ponadto ustawodawca w projekcie ustawy zaproponował rozwiązania, które miały na celu m.in. ograniczenie niekorzystnego zjawiska nazbyt szerokiego i nazbyt rozproszonego określania obszarów przeznaczonych do rewitalizacji. Intencją ustawodawcy było także wprowadzenie legalnej definicji rewitalizacji, która poprzez swoją konstrukcję spowodowałaby powszechne stosowanie podejścia kompleksowego. A zatem za rewitalizację uznawane są przedsięwzięcia całościowe, integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością w sposób zaplanowany<sup>2</sup>.

Gminny program rewitalizacji (GPR) jest dokumentem służącym zaplanowaniu i realizacji procesu rewitalizacji. Ma charakter strategii, w której przeprowadzono diagnozę obszarów zdegradowanego i rewitalizacji oraz zaplanowano działania służące osiągnięciu wizji stanu obszaru po rewitalizacji. Działania rewitalizacyjne podejmowane są z uwzględnieniem celów, które zostały zapisane w innych dokumentach planistycznych na poziomie gminy, powiatu, województwa, kraju oraz regionu. GPR, przyjęty przez radę miejską w drodze uchwały, nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest dokumentem wewnętrznym wiążącym organy gminy w celu jego realizacji. Uwzględniając natomiast aspekt prawny, GPR jest dokumentem stanowiącym podstawę do wydawania aktów prawa miejscowego. W odniesieniu do terytorium gminy obejmuje całość wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Oznacza to, że przedmiotem GPR są ustalenia dotyczące jedynie tego obszaru. Działania i przedsięwzięcia podejmowane w ramach GPR wpisujące się w proces rewitalizacji mają charakter zadań ciągłych. Realizowane są w perspektywie wieloletniej i dotyczą różnych płaszczyzn funkcjonowania gminy m.in.: społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzennej. Oznacza to, że GPR realizowany jako zadanie własne dobrowolne gminy musi być monitorowany i poddawany systematycznej ocenie, a w razie potrzeby jego zakres, jak i zakres przedsięwzięć powinny ulegać modyfikacji, z uwzględnieniem dostępnych środków finansowych<sup>3</sup>.

Biorąc pod uwagę możliwości finansowe gminy, szczególnie leżące po stronie dochodowej budżetu, rozwiązania przyjęte w ustawie powinny ułatwić gminie inwestowanie w rozwój na obszarze rewitalizowanym. Należy zatem zauważyć, że ustawa o rewitalizacji nie powoduje konieczności wskazania nowych źródeł finansowania procesów rewitalizacji. Przepisy ustawy nie definiują też skali zaangażowania środków publicznych w realizację programów. Co więcej, umożliwiają angażowanie środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych, w tym unijnych i prywatnych m.in. w ramach formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

---

<sup>1</sup> Por. Ocena Skutków Regulacji. Nazwa projektu: Ustawa o rewitalizacji. Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Data sporządzenia 22 kwietnia 2015 r. Źródło: Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Nr w wykazie prac: UD 217.

<sup>2</sup> Ustawa o rewitalizacji z 2015 r. wprowadza ograniczenie powierzchni obszarów rewitalizacji możliwych do wyznaczenia w gminnych programach rewitalizacji do maksymalnie 20% powierzchni gminy oraz poprzez objęcie nimi maksymalnie 30% mieszkańców gminy. Zabieg ten ma zapewnić konieczną koncentrację interwencji i ma zapobiec rozpraszaniu środków finansowych na zbyt dużym obszarze.

<sup>3</sup> Por. M. Leszczyński, J. Kadłubowski, Ustawa o rewitalizacji - praktyczny komentarz, Stan prawny na dzień 11 maja 2016 r., Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016, s. 25-27 i nast.

Gmina, jak również szeroko rozumiani interesariusze rewitalizacji, podejmując się realizacji GPR są zobowiązani uwzględnić wszelkie zmiany w swoich działaniach, w tym te, które zostały wprowadzone w tzw. ustawach powiązanych, m.in. w:

- Ustawie z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 849, z późn. zm.
- Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r. poz. 1409, z późn. zm.).
- Ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 1774).
- Ustawie z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322).
- Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199, z późn. zm.).
- Ustawie z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1297, 1741 i 1753).
- Ustawie z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 687, z późn. zm.).
- Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118, z późn. zm.).
- Ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907, z późn. zm.).
- Ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 696).
- Ustawie z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 880 i 1045).

Złożoność postępowania mającego na celu opracowanie GPR oraz sposób jego wdrożenia, zarządzania i oceny, przy współdziałaniu nie tylko lokalnej społeczności, z uwzględnieniem powiązanych aktów prawnych, stanowi o wyjątkowości tego programu. Stąd dla zapewnienia sprawnej realizacji programu zachodzi konieczność wyjaśnienia podstawowych pojęć stanowiących wprowadzenie do rewitalizacji.

## Podstawowe pojęcia – rewitalizacja, rozwój, rozwój zrównoważony, podejście integrujące

### Rewitalizacja

Zgodnie z art. 2. ust. 1. Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. W uzupełnieniu do ustawowej definicji należy dodać, że rewitalizacja musi być działaniem kolektywnym, co podkreślają definicje zamieszczone chociażby na stronie internetowej Stowarzyszenia Forum Rewitalizacji<sup>4</sup>.

### Rozwój

O ile pojęcie rewitalizacja osadzone jest na tzw. „słabych stronach” danej jednostki samorządu terytorialnego i po części „zagrożeniach” jej dotyczących, o tyle pojęcie rozwój odnośne jest do „mocnych stron” i „szans” przed jakimi stoi gmina. Zatem zgodnie z definicją podaną w słowniku języka

<sup>4</sup> Zob. <http://www.forumrewitalizacji.pl/artykuly/15/38/Rewitalizacja-podstawowe-pojecia> (dostęp: 2016 r).

polskiego rozwój można definiować jako proces przechodzenia do stanów lub form bardziej złożonych lub pod pewnym względem doskonalszych, lub też sposób rozwijania się zdarzeń w czasie<sup>5</sup>. Z kolei przytaczając definicję podaną w encyklopedii PWN, rozwój można rozumieć jako wszelki długotrwały proces kierunkowych zmian, w którym można wyróżnić prawidłowo po sobie następujące etapy przemian (fazy rozwojowe) danego obiektu (układu), lub też, proces kierunkowych przemian, w którego toku obiekty (układy) danego rodzaju przechodzą od form lub stanów prostszych, niższych, mniej doskonałych do form lub stanów bardziej złożonych, wyższych, doskonalszych pod określonym względem<sup>6</sup>.

### Zrównoważony rozwój

Z punktu widzenia zapewniania skutecznego procesu rewitalizacji, koniecznym jest wyjaśnienie pojęcia zrównoważonego rozwoju. Odwołując się do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska zrównoważony rozwój można rozumieć jako taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń<sup>7</sup>. W definicji tej, poza aspektem przyrodniczym, należy szczególnie uwypuklić aspekt trwałości osiągniętych rozwiązań w czasie, służących nie tylko współczesnym interesariuszom rewitalizacji, ale i przyszłym pokoleniom. Z tego wynika, że proces rewitalizacji musi być realizowany zgodnie z wytycznymi podejścia integrującego (systemowego i sytuacyjnego).

### Podejście integrujące

Uwzględniając podejście integrujące należy zauważyć, że GPR nie jest li tylko dokumentem (i zbiorem przedsięwzięć), który funkcjonuje samodzielnie w próżni. Wręcz przeciwnie, jest jednym z wielu narzędzi pozostających w rękach organów gminy, z którego organy te powinny korzystać. Oznacza to tyle, że działania podejmowane w ramach rewitalizacji muszą być wspierane działaniami podejmowanymi w ramach innych inicjatyw, programów i polityk gminy, zgodnie z założeniami tzw. planowania otwartego i kroczącego. Założenia te w ogólnym zarysie zostały przedstawione w punkcie pt. Model opracowania, wdrożenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji.

## Model opracowania, wdrożenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

Opracowanie GPR jest procesem wieloetapowym i iteracyjnym, którego wynik w postaci dokumentu pt. „Gminny Program Rewitalizacji – Sława 2016 -2022” w trakcie jego wdrażania, po uwzględnieniu zmian zachodzących w otoczeniu, będzie poddawany cyklicznej ocenie. Dlatego też, zgodnie z założeniami do ustawy o rewitalizacji i samą ustawą, proces opracowania i wdrożenia GPR został podzielony na dwie zasadnicze części. Pierwszą część stanowi opracowanie programu, natomiast drugą część stanowi jego wdrożenie (Zob. rys. 1.1. Model opracowania, wdrożenia i oceny gminnego programu rewitalizacji).

Pomimo podziału procesu na dwie części, z pozoru odrębne, należy traktować je jako spójne i nierozdzielne. W pierwszej części kluczowymi są: faza inicjująca opracowanie GPR, faza wyznaczenia obszaru zdegradowanego, faza wyznaczenia obszaru rewitalizacji oraz faza zasadnicza - opracowania gminnego programu rewitalizacji. W drugiej części następuje „wdrożenie w życie” GPR. W pierwszej

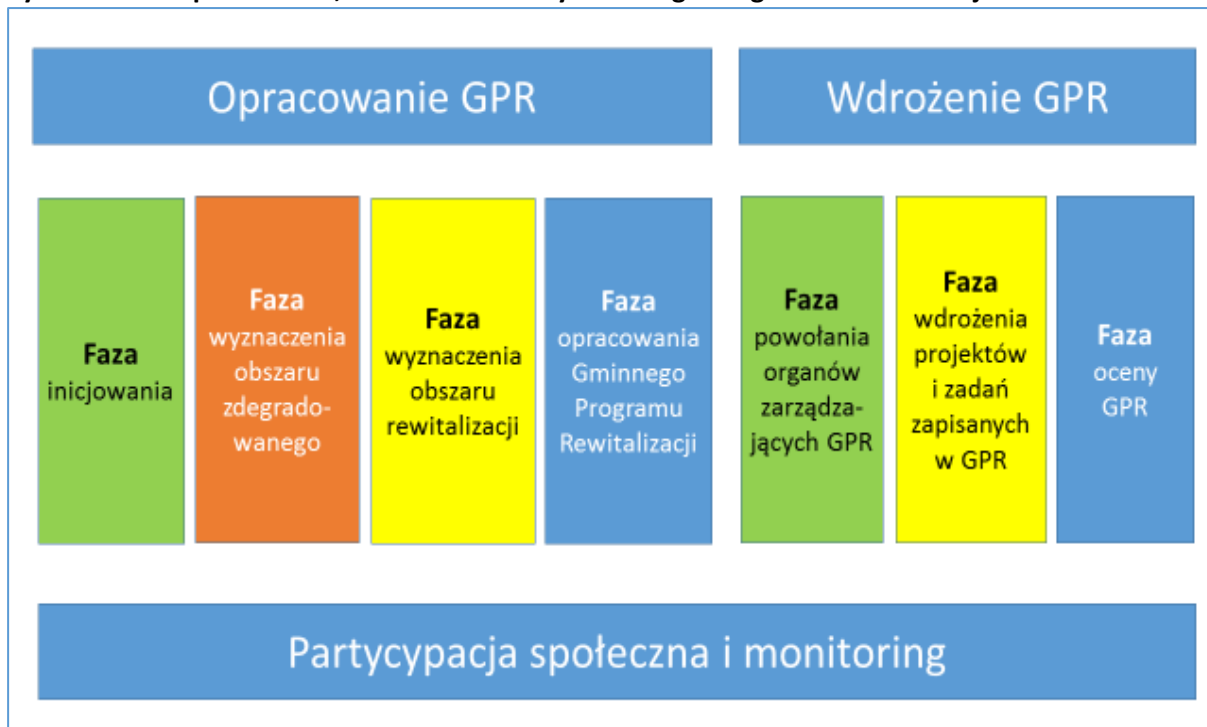
<sup>5</sup> Zob. <http://sjp.pwn.pl/sjp/rozwoj;2517638.html> (dostęp: 2016 r).

<sup>6</sup> Zob. <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo;4009883> (dostęp: 2016 r).

<sup>7</sup> Zob. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 Nr 62 poz. 627).

fazie powoływane są organy zarządzające GPR. W drugiej fazie następuje wdrożenie przedsięwzięć wchodzących w skład programu. Natomiast w trzeciej fazie przeprowadzana jest ocena końcowa osiągniętych rezultatów. Należy podkreślić, że faza ta powiązana jest z monitoringiem podejmowanych działań i osiąganymi cząstkowymi rezultatami.

**Rys. 1. Model opracowania, wdrożenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji**



Źródło: Opracowanie własne.

Konsensus co do zakresu GPR, a także skuteczność i efektywność podejmowanych działań w jego ramach zależą od wielu czynników. Podstawowym czynnikiem jest zgodność prowadzonych prac z wytycznymi ustawy o rewitalizacji. Zgodność ta warunkuje legalność postępowania. Kluczową kwestią dla zapewnienia kompletności GPR odgrywają dane i informacje niezbędne do jego opracowania<sup>8</sup>. Natomiast efektywność prowadzonych działań, jak i użyteczność osiągniętych rezultatów zależne są od stopnia zaangażowania społeczeństwa w proces opracowania i wdrożenia programu rewitalizacji.

Mając na uwadze powyższe, w proces opracowania programu, w zależności od zakresu prac, odpowiednio na każdym etapie, były włączane właściwe grupy interesariuszy rewitalizacji. Z praktycznego i operacyjnego punktu widzenia oznacza to, że pewna część prac prowadzona była w wąskim gronie specjalistów i pracowników urzędu, a inna część prowadzona była przy wsparciu radnych, mieszkańców, jak i przedstawicieli lokalnych instytucji i stowarzyszeń.

To na co należy szczególnie zwrócić uwagę, to fakt, że na etapie realizacji przedsięwzięć zapisanych w GPR konieczne będzie włączenie w proces nie tylko dotychczasowych interesariuszy rewitalizacji, ale i nowych interesariuszy. Dotyczy to tych interesariuszy, którzy będą bezpośrednio, jak i pośrednio, związani z prowadzonymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

<sup>8</sup> Należy podkreślić, że diagnoza stanu gminy w aspekcie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i wyznaczenia obszaru rewitalizacji, co do ich zakresu, została opracowana zgodnie z wytycznymi ustawy, przy wykorzystaniu dostępnych danych, informacji i narzędzi informatycznych w tym czasie.

## Podstawowe pojęcia z zakresu rewitalizacji

W związku z tym, iż rewitalizacja jest niezwykle złożonym zadaniem publicznym, to od interesariuszy rewitalizacji, zgodnie z wytycznymi ustawy, wymaga się znajomości podstawowych pojęć związanych z tym zadaniem.

### Interesariusze rewitalizacji

Zgodnie z art. 2. ust. 2. Ustawy o rewitalizacji Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego; mieszkańcy gminy nie wymienieni w poprzednim punkcie; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, jak również działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne; organy władzy publicznej; oraz podmioty, inne niż wymienione w poprzednim punkcie, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa. W tym miejscu należy podkreślić, że przy tak szerokim „wachlarzu” interesariuszy rewitalizacji konieczne jest zapewnienie właściwej komunikacji, a to z kolei wiąże się nierozdzielnie z pojęciem partycypacji społecznej.

### Partycypacja społeczna

Odwołując się do art. 5 ust. 1. Ustawy o rewitalizacji partycypacja społeczna (jako narzędzie komunikacji) obejmuje przygotowanie (wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji), prowadzenie (wdrożenie GPR), jak również ocenę rewitalizacji (ocenę osiągniętych rezultatów) w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji. Partycypacja społeczna ma na celu m.in.: poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy; prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych; inicjowanie, umożliwianie i wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami; zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji; wspieranie inicjatyw zmierzających do zwiększenia udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji; zapewnienie możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy w sprawie działań dotyczących całego procesu rewitalizacji.

### Obszar zdegradowany – aspekt przestrzenny

Obszar zdegradowany, zgodnie z art. 9 ust. 1. Ustawy o rewitalizacji, jest to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto wyznaczenie obszaru zdegradowanego możliwe jest w przypadku występowania na nim jeszcze co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw; lub środowiskowych, w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska; lub przestrzenno-funkcjonalnych, w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych; lub technicznych, w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. W tym miejscu należy podkreślić znaczenie aspektu przestrzennego, który mówi o tym, że obszar zdegradowany może

być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

### Obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji, zgodnie z art. 10 ust. 1. Ustawy o rewitalizacji, jest to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Należy zauważyć, że wyznaczenie obszaru rewitalizacji następuje na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszaru gminy w powiązaniu z celami, które wynikają m.in. z jej strategii rozwoju, w tym także z celów zapisanych w gminnych dokumentach planistycznych przyjętych przez radę miasta w okresie poprzedzającym opracowanie gminnego programu rewitalizacji.

### Specjalna strefa rewitalizacji

Art. 25 ust. 1. Ustawy o rewitalizacji umożliwia, na wniosek burmistrza, przyjęcie przez radę miasta uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji, zwanej dalej „Strefą”. Należy zaznaczyć, że Strefę ustanawia się w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia, które dotyczą „społecznego budownictwa czynszowego”<sup>9</sup>.

### Komitet rewitalizacji

Komitet rewitalizacji, zgodnie z art. 7 ust. 1. Ustawy o rewitalizacji, (jako komórka organizacyjna /organ rewitalizacji) stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą burmistrza gminy. Zasady utworzenia komitetu rewitalizacji, wyznaczenia składu oraz ustalenia zasad działania określają kolejne punkty ustawy o rewitalizacji.

### Gminny program rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jako dokument o charakterze strategicznym stanowi podstawowe narzędzie rewitalizacji. Zgodnie z art. 15 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji, GPR zawiera w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji; opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi; opis wizji stanu obszaru po rewitalizacji; cele rewitalizacji; opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych; mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych; szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych; opis struktury zarządzania realizacją GPR; system monitorowania i oceny GPR; określenie niezbędnych zmian w uchwałach gminy wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji; wskazanie sposobu

---

<sup>9</sup> Przez społeczne budownictwo czynszowe należy rozumieć budownictwo mieszkaniowe realizowane przy łącznym spełnieniu następujących warunków: dostęp do lokali mieszkalnych odbywa się na zasadach nierynkowych na podstawie kryteriów określonych przez organy władzy publicznej; na etapie budowy, przebudowy lub użytkowania budynków podmioty realizujące inwestycje korzystają ze wsparcia środkami publicznymi; jest realizowane przez podmioty, których głównym celem działania nie jest osiągnięcie zysku. Lokalizację inwestycji określa się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, wskazując dla nieruchomości przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, że realizacja zabudowy zgodnej z tym planem następuje w ramach realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

realizacji GPR w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego; oraz załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji<sup>10</sup>.

---

<sup>10</sup> Załącznik graficzny (mapa z wyznaczonym obszarem rewitalizacji) musi być sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.



## CZEŚĆ II. Charakterystyka Gminy i Miasta Sława

### Położenie i ogólna charakterystyka gminy

Geneza krajobrazu gminy Sława związana jest z lądolodem skandynawskim, który ok. 20 000 lat temu nasunął się na te obszary. Był to okres zlodowacenia bałtyckiego, najmłodszego geologicznie na Niżu Polskim. W rejonie Sławy występują formy akumulacji lodowcowej w postaci wzgórz morenowych oraz obniżenia dolinne, w których dnach usytuowane są obecnie jeziora rynnowe. Wzgórza czołowo-morenowe w swych kulminacjach osiągają ok. 120 m n.p.m. i na południe od Sławy ciągną się wyraźnym półkolem. Najwyższe wzniesienie leży koło Starego Strącza - Stara Winna Góra 131 m n.p.m. Podobną genezę mają rozległe połacie moreny dennej falistej otaczającej zewsząd Sławę. Bezodpływowe kotlinowe zagłębienia świadczą o istnieniu w przeszłości brył „martwego lodu”. Na przedpolu wzgórz czołowo-morenowych, w kierunku na południe ku dolinie Odry, rozciągają się utwory piaszczysto-żwirowe zwane sandrami, które usypane zostały przez wody topniejącego lądolodu. Z kolei wzgórza leżące na północ od Sławy, na linii: Wieleń - Kaszczor - Świętno, to wydmy kopalne - formy eoliczne, będące tworem działalności akumulacyjnej wiatru (Białe Góry, Wieleńskie Góry)<sup>11</sup>.

Gmina Sława leży w Polsce środkowozachodniej. Współrzędne geograficzne centrum gminy wynoszą: 52 szerokości geograficznej północnej i 16 długości geograficznej wschodniej. Gmina położona jest w południowo-wschodniej części województwa lubuskiego, w powiecie wschowskim. Usytuowana jest na pograniczu trzech województw: lubuskiego, wielkopolskiego oraz dolnośląskiego. Graniczy z gminami: Wolsztyn (województwo wielkopolskie) – od północy, Przemęt (województwo wielkopolskie) – od północnego – wschodu, Wijewo (województwo wielkopolskie) – od wschodu, Wschowa (województwo lubuskie) – od wschodu, Szlichtyngowa (województwo lubuskie) – od południowego – wschodu, Kotła (województwo dolnośląskie) – od południa, Siedlisko (województwo lubuskie) – od południowego – zachodu, gminą wiejską Nowa Sól (województwo lubuskie) – od zachodu, Kolsko (województwo lubuskie) – od północnego – zachodu. Odległość ze Sławy do Zielonej Góry wynosi 40 km, do Poznania 120 km, do Wrocławia 148 km, natomiast do Warszawy 437 km. Do najbliższego przejścia granicznego z Niemcami (Gubin - Guben) jest 100 km, a do granicy z Czechami w Lubawce 163 km. Siedzibą urzędu gminy jest położone centralnie miasto Sława. Ponadto w skład gminy wchodzi 25 wsi (21 sołectw). Należą do nich: Bagno, Ciosaniec, Droniki, Gola, Krążkowo, Krzepielów, Krzydłowiczki, Kuźnica Głogowska, Lipinki, Lubiatów, Lubogoszcz, Łupice, Nowe Strącze, Przybyszów, Radzyń, Spokojna, Stare Strącze, Szreniawa, Śmieszkowo, Tarnów Jezierny, Wróblów. Liczba miejscowości na 100 km<sup>2</sup> powierzchni wynosi w Sławie 11,02. Wartość ta bardzo zbliżona jest do wskaźnika gęstości sieci osadniczej dla całego województwa lubuskiego, wynoszącego 10,93<sup>12</sup>.

W dalszej kolejności, zgodnie z wytycznymi „ustawy o rewitalizacji” omówione zostaną zjawiska zachodzące w kluczowym obszarze analizy, tj. w zakresie problemów społecznych. Omówione zostaną takie wskaźniki jak: ludność, bezrobocie, dochody osiągane przez mieszkańców, przestępczość, edukacja oraz kapitał społeczny. W przypadku wybranych wskaźników, m.in. dla edukacji, ze względu na obiektywne trudności dotyczące pozyskania danych posiadających tzw. „współczynnik lokalizacji” umożliwiający przypisanie konkretnej danej do właściwej strefy, wskaźniki zostały przedstawione i omówione w ogólnym zarysie. Analiza poszczególnych zjawisk ma pomóc w określeniu wartości średniej dla poszczególnych wskaźników.

### Charakterystyka podstawowych wskaźników

<sup>11</sup> Zob. <http://www.slawa.pl/PL/3030/Polozenie/#> (dostęp: październik 2016 r.).

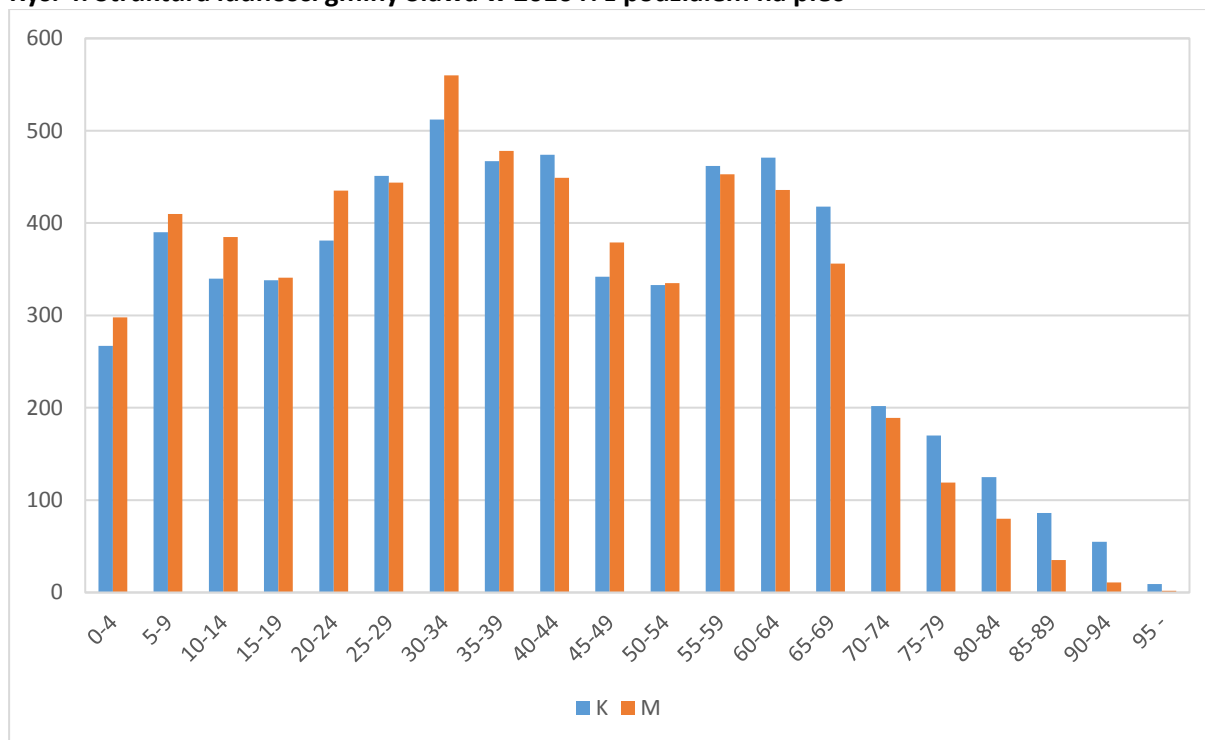
<sup>12</sup> Por. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sława, Tekst studium, Projekt z dnia 09.06.2015 r., s. 6.



## Ludność

Liczba ludności jest pierwszym i zarazem podstawowym wskaźnikiem prowadzonej analizy. Zgodnie z art. 1 ust. 1. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, 1890), liczba ludności i jej struktura, tj. mieszkańcy gminy tworzący z mocy prawa wspólnotę samorządową, determinuje ogólną sytuację w gminie. Na **rys. 4.** przedstawiono strukturę ludności w gminie Sława w 2016 r. z podziałem na płeć (K – kobiety; M – mężczyźni).

**Rys. 4. Struktura ludności gminy Sława w 2016 r. z podziałem na płeć**

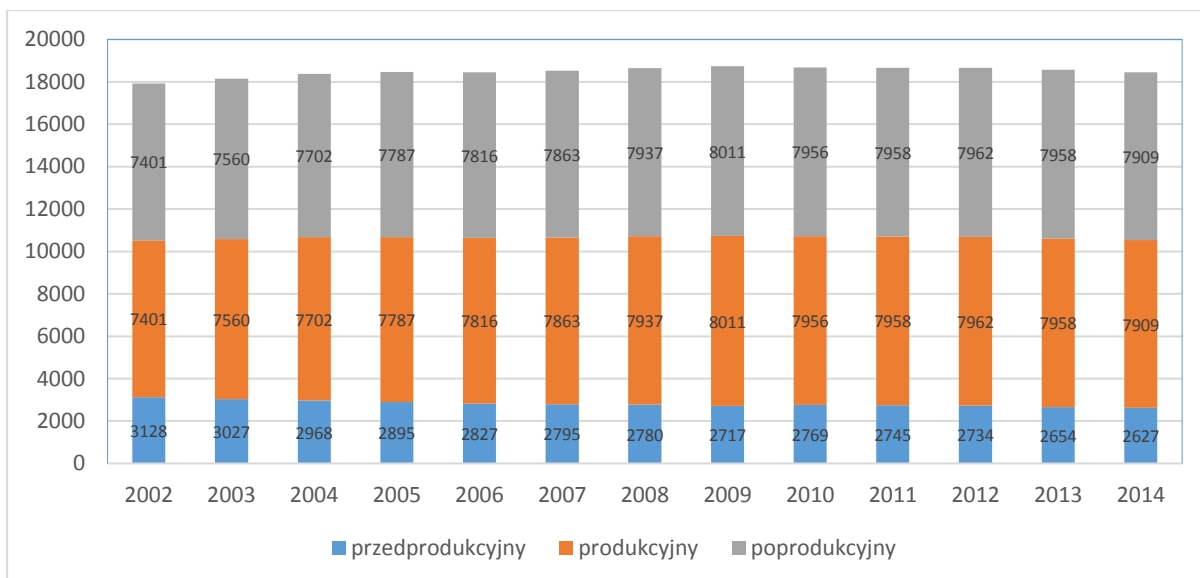


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

Ludności w gminie Sława w 2016 r. wynosi 12 488 mieszkańców, w tym 6293 kobiet i 6195 mężczyzn. Ludność w przedziale wiekowym od 0 do 4 lat wynosi 4,52% ogółu ludności, w przedziale 5-9 lat wynosi 6,41%, dla kolejnych przedziałów odpowiednio wynosi: 10-14 lat - 5,81%, 15-19 lat - 5,44%, 20-24 lat - 6,53%, 25-29 lat - 7,17%, 30-34 lat - 8,58%, 35-39 lat - 7,57%, 40-44 lat - 7,39%, 45-49 lat - 5,77%, 50-54 lat - 5,35%, 55-59 lat - 7,33%, 60-64 lat - 7,26%, 65-69 lat - 6,20%, 70-74 lat - 3,13%, 75-79 lat - 2,31%, 80-84 lat - 1,64%, 85-89 lat - 0,97%, 90-94 lat - 0,53%, oraz od 95-100 lat i powyżej - 0,09% ogólnej liczby ludności.

Poddając analizie strukturę ludności w gminie Sława można zauważyć znaczącą dysproporcję pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi. Udział ludności w wieku powyżej 65 roku życia jest większy niż 12%, co w tym przypadku świadczy o tzw. „starości demograficznej”. Ponadto kształt wykresu wskazuje, że w gminie Sława mamy do czynienia ze strukturą regresywną, która charakteryzuje się znaczącym tempem starzenia ludności, zawiera w sobie znaczące niebezpieczeństwo wystąpienia zjawiska depopulacji, a także może wywołać niestabilność polityczną. Ponadto istotny problem związany ze strukturą ludności w gminie został uwypuklony na **rys. 5** „Struktura ludności gminy Sława z podziałem na kategorie wiekowe w latach 2002-2014”. Na rysunku przedstawiono podział kategorii wiekowych na: wiek przedprodukcyjny, wiek produkcyjny, wiek poprodukcyjny.

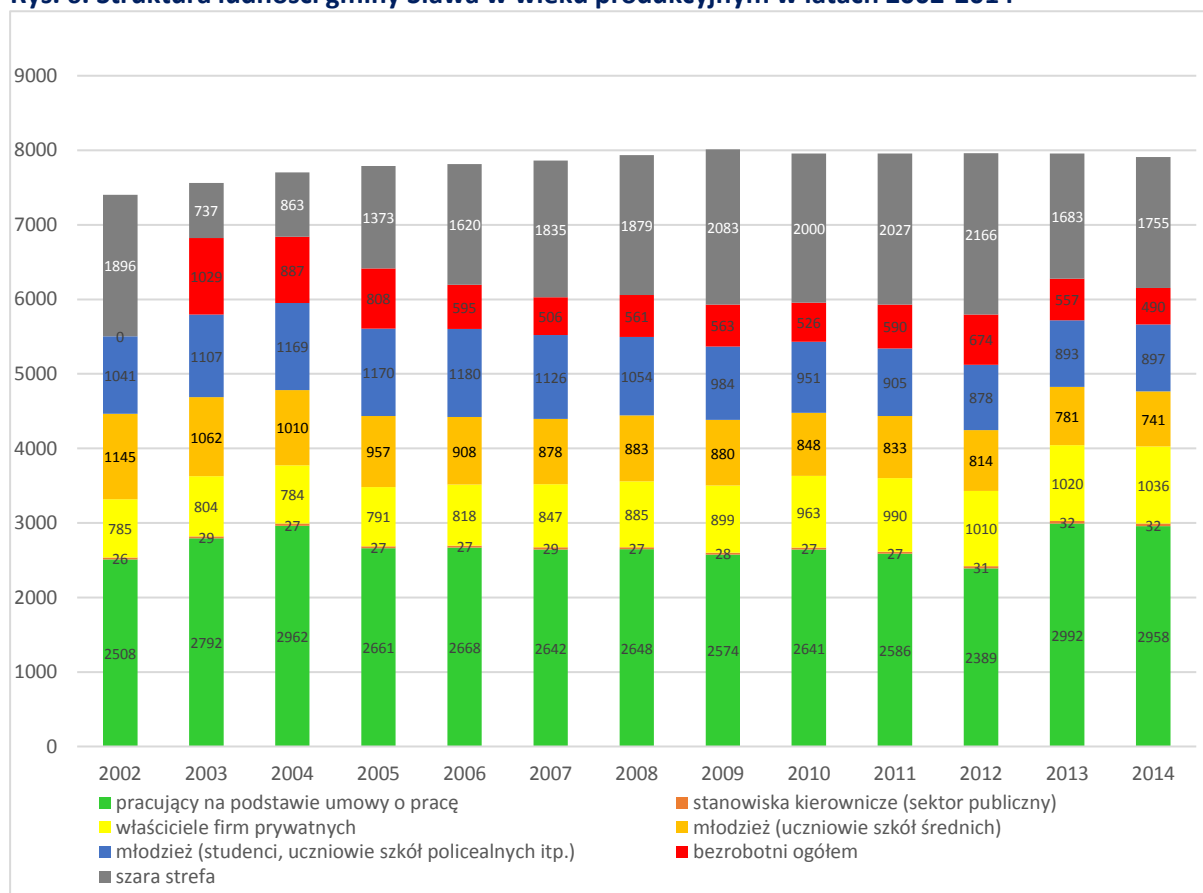
**Rys. 5. Struktura ludności gminy Sława z podziałem na kategorie wiekowe w latach 2002-2014**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Poddając analizie strukturę ludności z podziałem na kategorie wiekowe można zauważyć, że w kolejnych latach (2002-2014) liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym zmalała, natomiast w liczba ludności w wieku produkcyjnym nieznacznie wzrosła. Należy również zauważyć, że w 2014 roku stosunek liczby ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym wynosi dokładnie jak 1:1, gdzie liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowi niecałe 17% ogółu badanej populacji.

**Rys. 6. Struktura ludności gminy Sława w wieku produkcyjnym w latach 2002-2014**

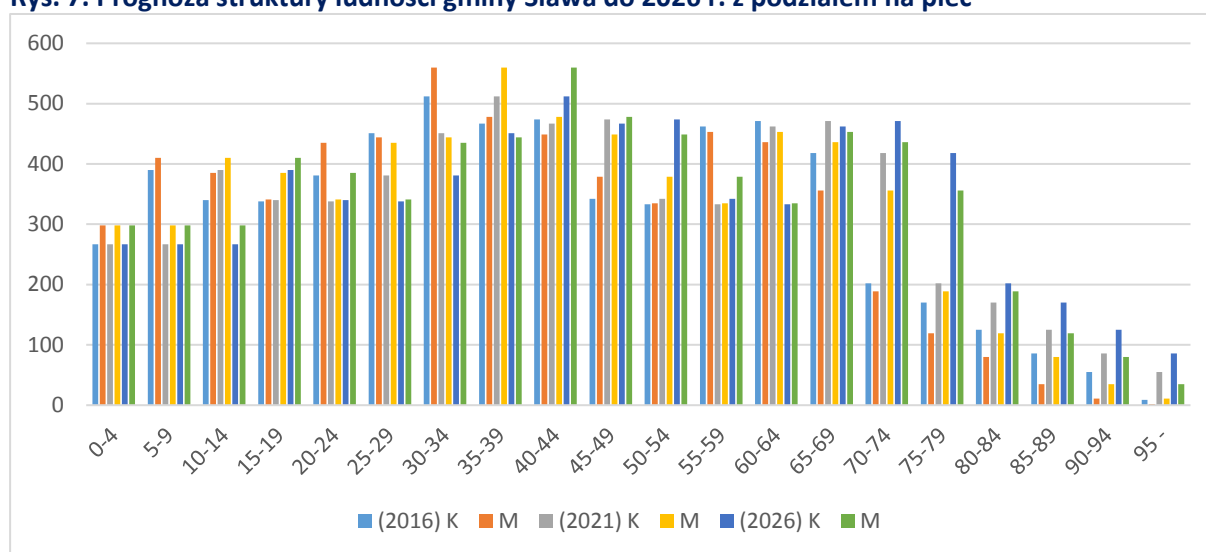


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Z drugiej strony, poddając analizie strukturę ludności w gminie Sława w wieku produkcyjnym w latach 2002-2014 (rys. 6.) można zauważyć powiększającą się z roku na rok zjawisko powstania tzw. „szarej strefy”. Szara strefa jest to ta część ludności, której z różnych względów nie można było zidentyfikować ani przypisać do żadnej właściwej grupy „pracowniczej”. A zatem „szarą strefę”, pomimo malejącego rejestrowanego bezrobocia, należy postrzegać jako negatywne zjawisko społeczne, które może mieć istotny wpływ na degradację tkanki społecznej w gminie Sława.

Poddając analizie aktualną strukturę ludności, w celu uzyskania pełniejszego obrazu stanu rzeczy, należy poszerzyć o prognozę na najbliższe lata, tj. pięć i dziesięć lat. Na **rys. 7.** przedstawiono prognozę struktury ludności gminy Sława do 2026 r. z podziałem na płeć.

**Rys. 7. Prognoza struktury ludności gminy Sława do 2026 r. z podziałem na płeć**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

Opracowując prognozę ludności dla gminy Sława przyjęto klauzulę *ceteris paribus*, tzn. badanie zjawiska „przy tych samych okolicznościach”. Założenie to przyjmuje się w celu uproszczenia rozumowania, i oznacza świadome odrzucenie możliwości zajścia pewnych wydarzeń lub warunków mogących zaburzyć związek między przesłanką a wnioskiem.

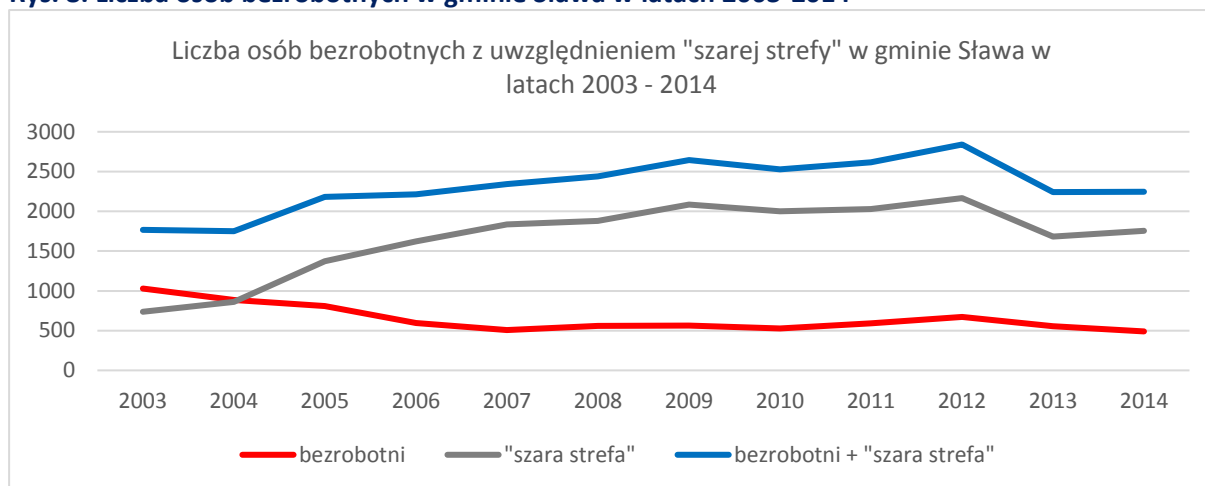
Podsumowując, dane przedstawione na rysunkach 2.1, 2.2 oraz dane przedstawione na **rys. 6** umożliwiają sformułowanie wstępnych wniosków. W gminie Sława mogą pojawić się, lub są już widoczne pierwsze symptomy:

- stagnacji w obszarze oświaty na skutek braku wyraźnych wewnętrznych bodźców rozwojowych (z wykluczeniem bodźców wynikających ze zmian ustrojowych w oświacie),
- pojawienie się „luki siły roboczej” szczególnie we wczesnym wieku produkcyjnym, co może skutkować koniecznością poszukiwania zewnętrznej siły roboczej,
- migracji/emigracji osób przedsiębiorczych wynikającej z płytkości lokalnego rynku, ze szczególnym podkreśleniem płytkości rynku generującego powstawanie nowych przedsięwzięć o charakterze innowacyjnym,
- umocnienia pozycji na rynku wiodących lokalnych przedsiębiorstw, która może prowadzić do utrwalenia „monokultury zawodowej”,
- nasilenie się procesu „starzenia i wymierania wsi” z jednoczesnym silnym uwypukleniem „sezonowości” miasta Sława,
- wzrostu zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i zdrowotne, skutkujące wzrostem wydatków na opiekę i służbę zdrowia, wraz z ograniczeniem usług opiekuńczych i zdrowotnych do „podstawowego pakietu usług” o zdecydowanie niższej jakości.

## Bezrobocie

Bezrobocie jest istotnym problemem społecznym. Znacząco wpływa na sytuację dochodową gospodarstw domowych, a także może być jednym z czynników hamujących rozwój nowych specjalizacji zawodowych, co jest istotne dla rozwoju społeczeństwa. Długotrwałe bezrobocie może mieć również negatywny wpływ na ukształtowanie się pasywnej postawy wśród lokalnej społeczności.

**Rys. 8. Liczba osób bezrobotnych w gminie Sława w latach 2003-2014**

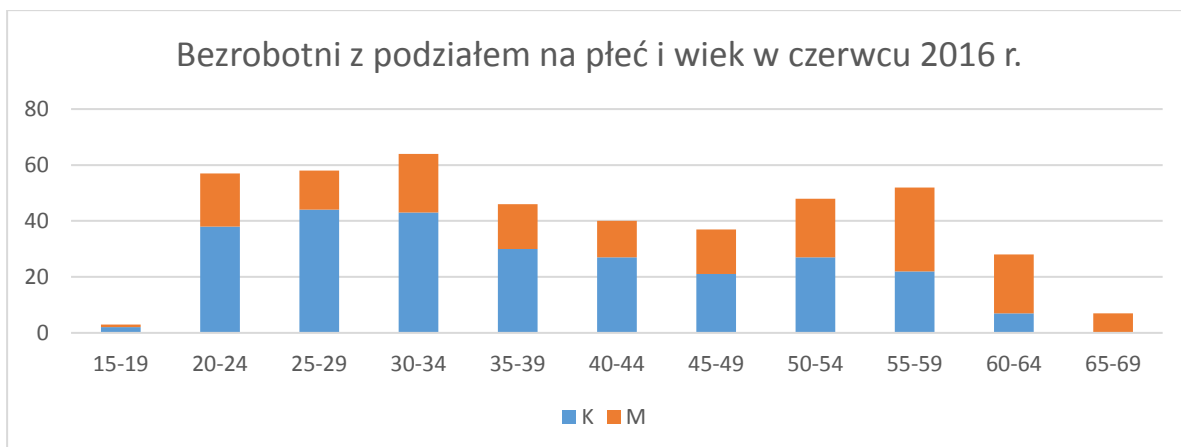


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Poddając analizie dane zawarte na rys. 8. można zauważyć, że liczba osób bezrobotnych z roku na rok maleje, i aktualnie oscyluje wokół 6%. Pomimo utrzymującego się spadkowego trendu, sytuacja może okazać się pozornie korzystna, gdyż dane dotyczą jedynie bezrobocia rejestrowanego. W celu skorygowania obrazu sytuacji w zakresie liczby osób bezrobotnych, na rysunku uwzględniono również liczbę osób znajdujących się w tzw. „szarej strefie”. Można zatem przyjąć, że liczba osób bezrobotnych w gminie jest większa niż wynika to z danych statystycznych. Wśród osób znajdujących się w szarej strefie mogą być osoby, które ze względu na brak korzyści wynikających z rejestracji, nie powiadamiają urzędu pracy o fakcie bycia bezrobotnym. Wśród tych osób, mogą być też osoby podejmujące zatrudnienie w kraju lub za granicą bez zgłaszania tego faktu właściwym komórkom. Z jednej strony dzięki świadczonej pracy uzyskują środki wzmacniające budżet gospodarstwa domowego. Z drugiej strony nie uiszczając stosownych podatków osłabiają sektor publiczny. Zatem zjawisko występowania „szarej strefy” w kontekście bezrobocia należy uznać za zjawisko silnie degradujące tkankę społeczną.

O głębokości i znaczeniu bezrobocia w gminie może świadczyć liczba osób bezrobotnych z podziałem na płeć i wiek. Na rys. 9 przedstawiono dane za miesiąc czerwiec 2016 r. Na uwagę zasługuje fakt, że największą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby w wieku 20-30 lat oraz 50-59. W pierwszym przypadku są to osoby wchodzące na rynek pracy i poszukujące „swojego zawodu”, w drugim przypadku są to osoby z „utrwalonym doświadczeniem” w danym zawodzie. W jednym i drugim przypadku długotrwałe pozostawanie bez pracy jest zjawiskiem niepożądanym. Wśród osób młodych może skutkować biernością w poszukiwaniu pracy, lub też podejmowaniem jakiegokolwiek pracy, często niezgodnej z ich predyspozycjami, przez co marnowany jest ich naturalny potencjał rozwojowy. W przypadku osób „dojrzałych zawodowo” może rodzić głębokie frustracje i poczucie niesprawiedliwości systemu społeczno-gospodarczego. Należy również zauważyć, że wśród osób bezrobotnych częściej znajdują się kobiety.

**Rysunek 9. Liczba osób bezrobotnych w gminie Sława z podziałem na płeć i wiek w czerwcu 2016 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy we Wschowie.

Bez kwalifikacji zawodowych są 134 osoby

Bez doświadczenia 73 osoby

Długotrwale bezrobotni to 208 osób

Urzędy pracy mogą bowiem przyznać następujące profile.

1. Profil I - osoby blisko rynku pracy i gotowe do powrotu na rynek.
2. Profil II - średnia gotowość do pracy i średnie oddalenie od rynku pracy.
3. Profil III - osoby oddalone znacznie od rynku pracy lub niegotowe do podjęcia zatrudnienia.

Okazuje się, że w praktyce najlepszy jest profil II. W tym przypadku można liczyć na pomoc - staże, dotacje itd. Osoby z profilem I teoretycznie nie wymagają pomocy, więc jej nie dostają. Z kolei osoby z profilem III nie powinny dostać standardowych form pomocy, ale powinny uzyskać pomoc bardzo szczególnego rodzaju. Niestety samorządy szczebla powiatowego nie muszą tej szczególnej pomocy organizować. W praktyce uzyskanie "trójki" oznacza "oddalenie od pomocy", a nie oddalenie od rynku pracy.

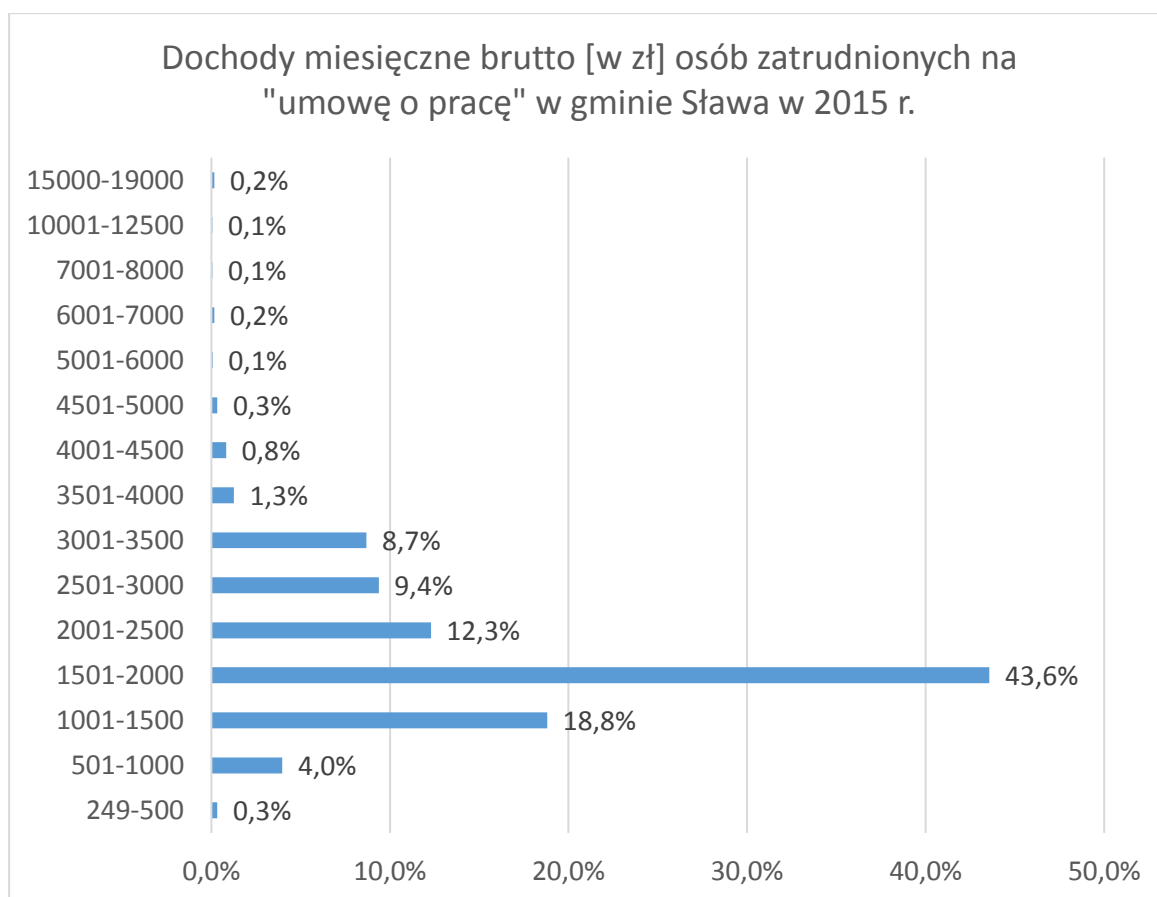
**Tabela 1. Struktura wykształcenia ludności w Gminie Sława**

Lp.	Wykształcenie	Liczba osób	Udział w [%]
1	brak lub niepełne podstawowe	4	0,9
2	<b>Podstawowe</b>	<b>91</b>	<b>20,7</b>
3	gimnazjalne	30	6,8
4	<b>zasadnicze zawodowe</b>	<b>140</b>	<b>31,8</b>
5	średnie zawodowe 4 letnie	22	5,0
6	<b>średnie zawodowe</b>	<b>56</b>	<b>12,7</b>
7	średnie ogólnokształcące	27	6,1
8	pomaturalne/policealne	22	5,0
9	<b>wyższe (w tym licencjat)</b>	<b>48</b>	<b>10,9</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych ([www.stat.gov.pl](http://www.stat.gov.pl))

## Ubóstwo

**Rysunek 10. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

**Tabela 2. Pomoc społeczna w latach 2011-2015**

STREFA	Liczba gospodarstw domowych / obiektów, numerów	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Udział % korzystający z Pomocy Społecznej	3 i więcej lat
1	254	113	44,5%	10,6%
2	225	71	31,6%	8,0%
3	285	188	66,0%	27,0%
4	78	33	42,3%	20,5%
5	89	33	37,1%	9,0%
6	38	34	89,5%	31,6%
7	1042	114	10,9%	3,3%
8	363	157	43,3%	14,0%
9	395	183	46,3%	13,4%
10	482	148	30,7%	5,8%
11	383	235	61,4%	23,5%

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Rodzaje przyznanych świadczeń (wniosków):

- 1 - wniosek o zasiłek rodzinny
- 2 – wniosek o zasiłek pielęgnacyjny
- 3 – wniosek o świadczenie pielęgnacyjne

- 1123 – wniosek o jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka
- 1678 – wniosek o pomoc finansową dla osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne
- 1174 – wniosek o specjalny zasiłek opiekuńczy
- 1810 – wniosek o zasiłek dla opiekuna
- 1960 – wniosek o świadczenie rodzicielskie

**Tabela 3. Wydatki na pomoc społeczną.**

Wydatki w Dziale 852 - Pomoc społeczna / świadczenia na rzecz osób fizycznych		
<b>2012</b>	6 111 919,13 zł	6 433,60 zł
<b>2013</b>	6 005 635,25 zł	6 942,93 zł
<b>2014</b>	6 001 354,92 zł	7 381,74 zł

Źródło: Urząd Miejski w Sławie.

**Tabela 4. Razem Gmina Sława**

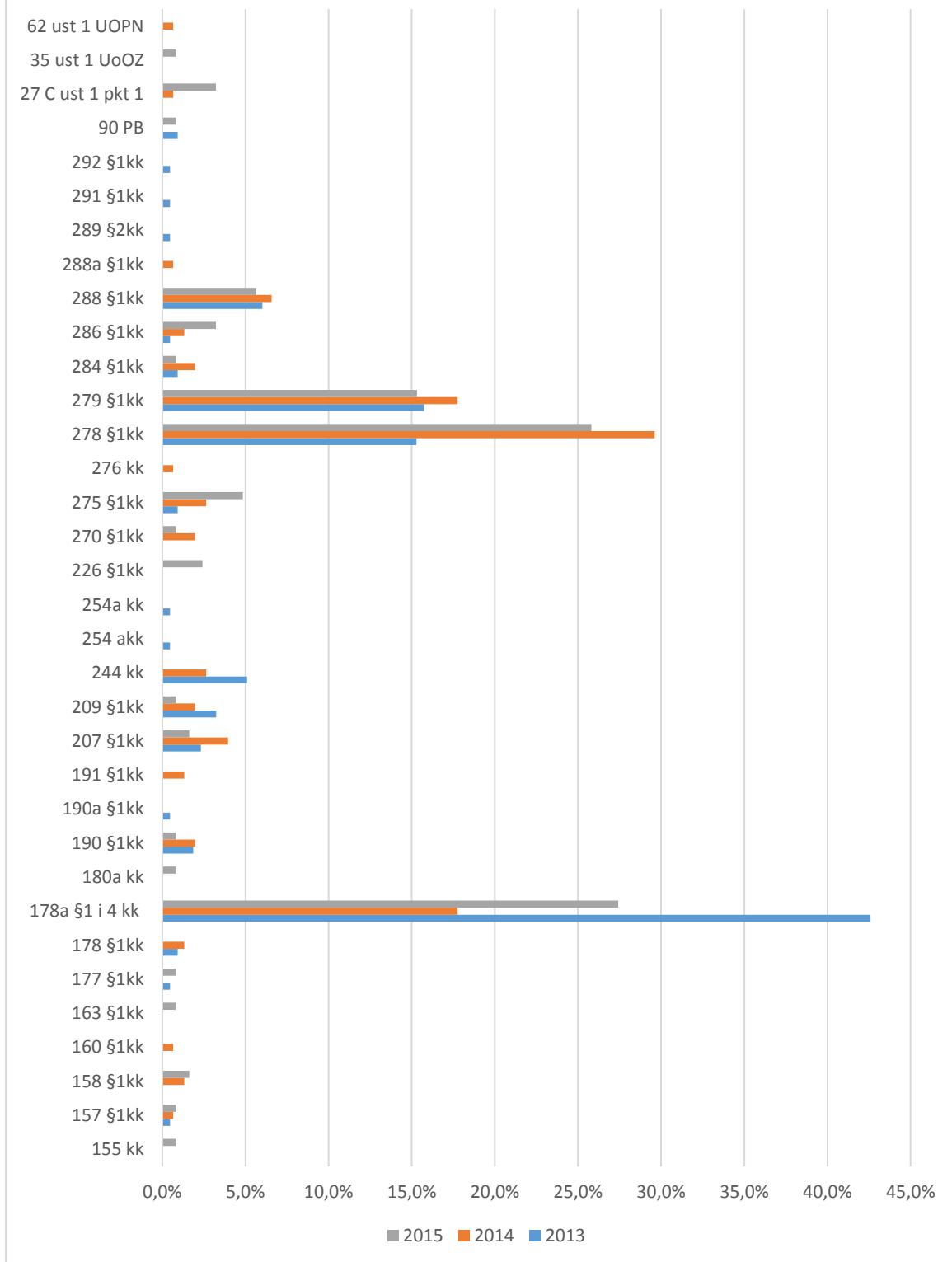
Rok	Rodzaj świadczenia / wniosku								Razem:
	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	
<b>2011</b>	765	148	37	121	159	0	0	0	<b>1230</b>
<b>2012</b>	662	147	15	114	3	9	0	0	<b>950</b>
<b>2013</b>	608	127	11	111	0	7	1	0	<b>865</b>
<b>2014</b>	559	124	12	110	0	8	0	0	<b>813</b>
<b>2015</b>	676	65	4	92	0	14	0	29	<b>880</b>
<b>Razem:</b>	<b>3270</b>	<b>611</b>	<b>79</b>	<b>548</b>	<b>162</b>	<b>38</b>	<b>1</b>	<b>29</b>	<b>4738</b>

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

## Przestępczość

**Rysunek 11. Udział % występów w gminie Sława w latach 2013-2015.**

## Udział % występów w gminie Sława w latach 2013-2015



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji we Wschowie.

- art. 178A § 2 kk (skreślony) 59 (rower)
- art. 279 § 1kk 34 (kradzież z włamaniem)
- art. 178A § 1 i 4kk 33 (nietrzeźwy kierujący)
- art. 278 § 1i5 kk 33 (kradzież)
- art. 288 § 1kk 13 (uszkodzenie mienia)



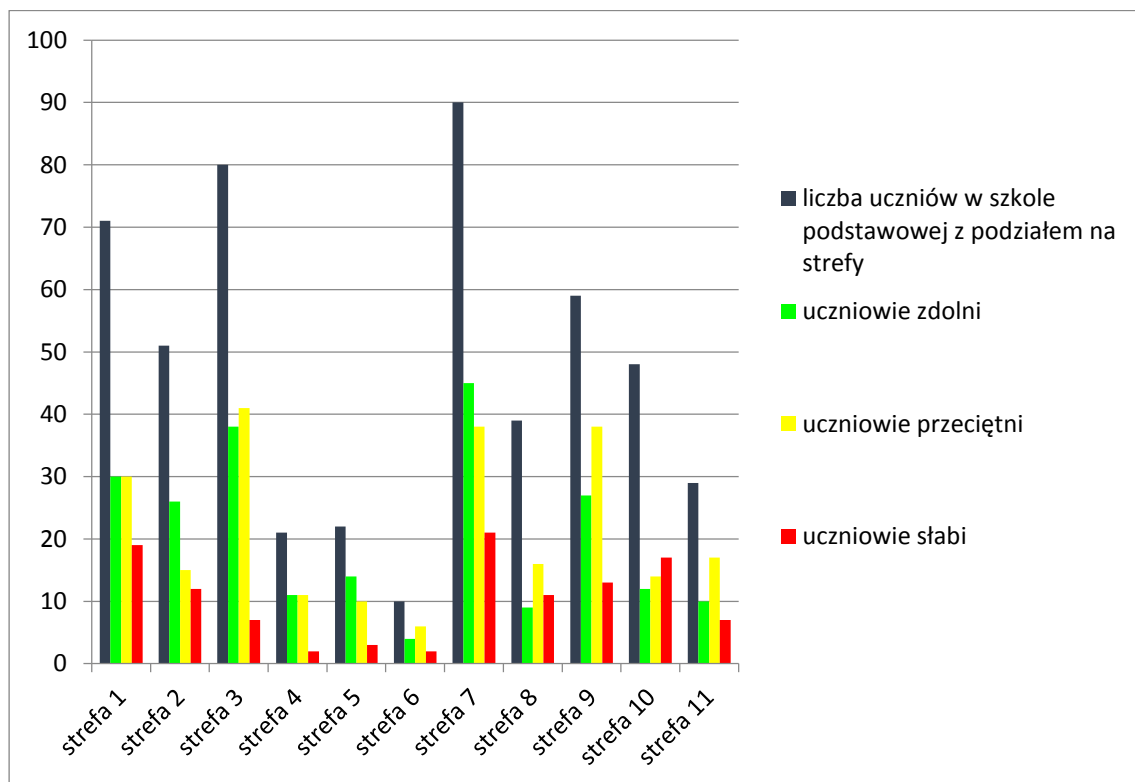
- art. 244 kk 11 (naruszenie zakazu sądowego)
- art. 209 § 1kk 7 (nie alimentacja)
- art.207 § 1 kk 5 (znęcanie się)
- art. 190 § 1kk 3 (groźby karalne)
- art. 284 § 1kk 2 (przywłaszczenie mienia)
- art. 254A kk 2 (kradzież linii napowietrznych)
- art. 275 § 1kk 2 (kradzież dokumentu)
- art. 90 PB 2
- art. 291 § 1kk 1 (paserstwo umyślne)
- art. 292 § 1kk 1 (paserstwo nieumyślne)
- art. 177 § 1kk 1 (wypadek drogowy)
- art. 157 § 1 kk 1 (uszkodzenie ciała)
- art. 191 § 1kk 1 (stalking)

### Edukacja

Dane i informacje zamieszczone w części dotyczącej „edukacji” są wynikiem badań jakościowych oraz pozyskania danych wtórnych ze szkół oraz Urzędu Miejskiego w Sławie. W dniu 12 października br. przeprowadziłem wyjazd studyjny do szkół zlokalizowanych w gminie Sława, w trakcie wizyt odbyto rozmowy z dyrekcjami szkół. Wnioski z tych spotkań, zostały ujęte w niniejszej części.

#### Edukacja na poziomie podstawowym

Rysunek 12. Edukacja na poziomie podstawowym



Źródło: Urząd Miejski w Sławie.

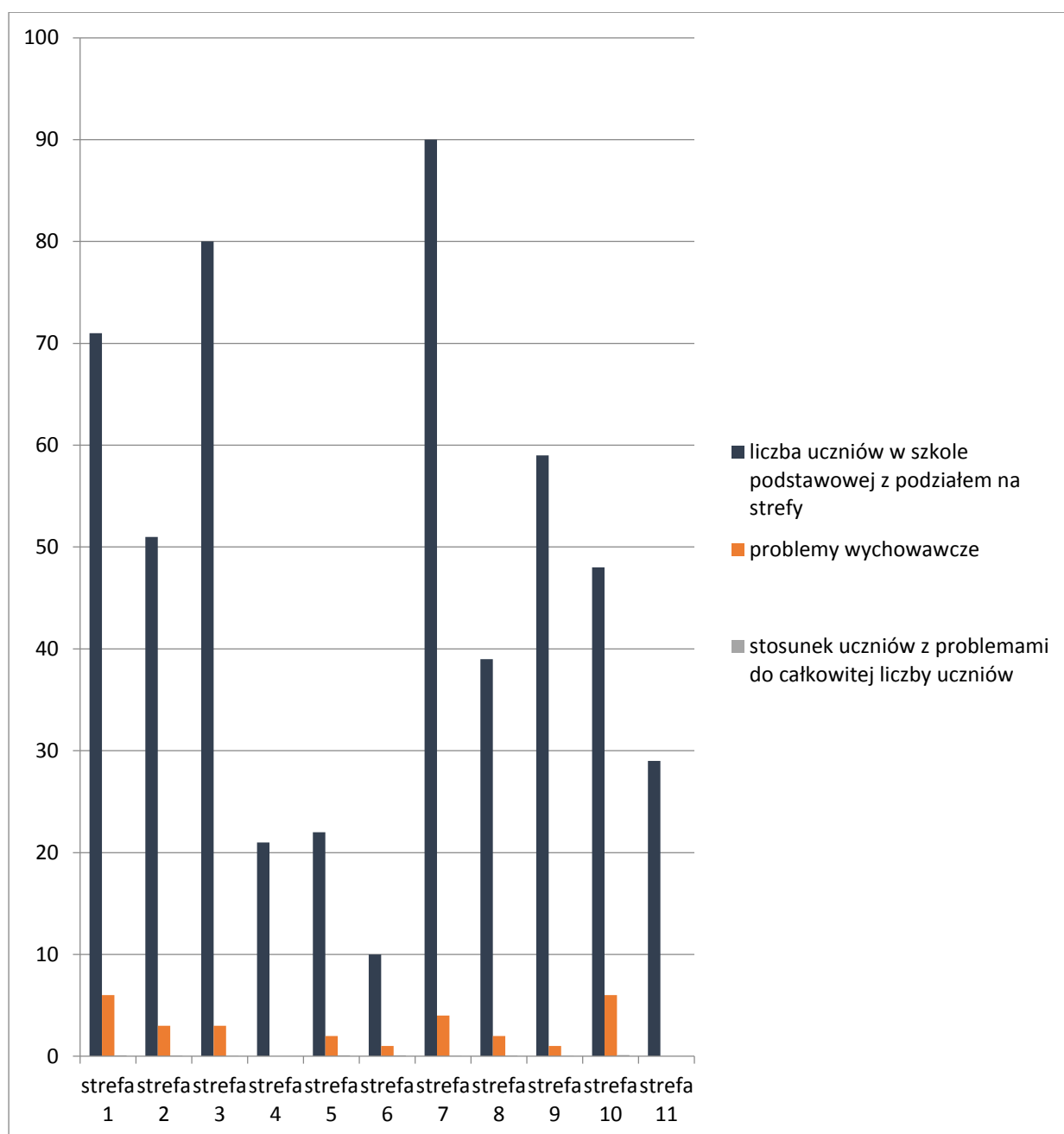
Wykres pokazuje liczbę uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej im. Franciszka Niewidziały w Sławie z podziałem na uczniów zdolnych, przeciętnych i słabych.

Porównując strefy na płaszczyźnie postępów edukacyjnych uczniów najlepiej wypadają strefy 5, 4, 3.

Jako przeciętne można uznać wyniki uczniów z następujących stref: 2, 7, 9, 6, 1 i 11.

Najgorsze wyniki osiągają uczniowie ze stref: 10 i 8.

**Rysunek 13. Problemy wychowawcze uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej im. Franciszka Niewidziały w Sławie.**



Źródło: Urząd Miejski w Sławie.

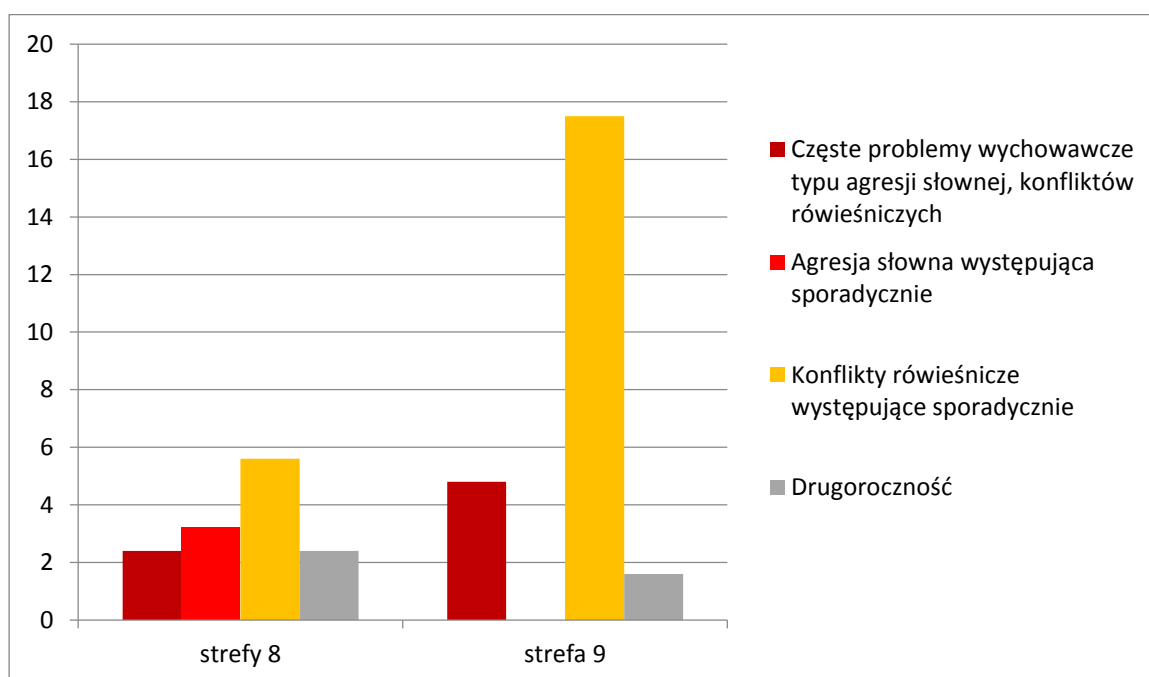
Analizując zebrane dane na płaszczyźnie problemów wychowawczych, najlepiej jest wśród uczniów ze stref nr 4 i 11, w których nie wystąpiły żadne problemy wychowawcze. Jednostkowe przypadki wystąpiły w strefach 6, 9, i 8. Najwięcej przypadków kwalifikowanych jako problem wychowawczy dotyczy uczniów mieszkających w strefach: 1, 10.

**Analizując liczbę wystąpień problemów wychowawczych do liczby uczniów z danej strefy, najgorszy wskaźnik dotyczy stref: 10, 5 i 1, w następnej kolejności są to strefy: 2 i 8.**

Występujące problemy wychowawcze w grupie uczniów ma podłoże związane z:

1. Niedojrzałością emocjonalną uczniów.
2. Niewydolnością wychowawczą środowiska rodzinnego.
3. Niepełną rodziną.

**Rysunek 14. Problemy wychowawcze uczniów pobierających naukę w Zespole Szkół w Ciosańcu (%)**

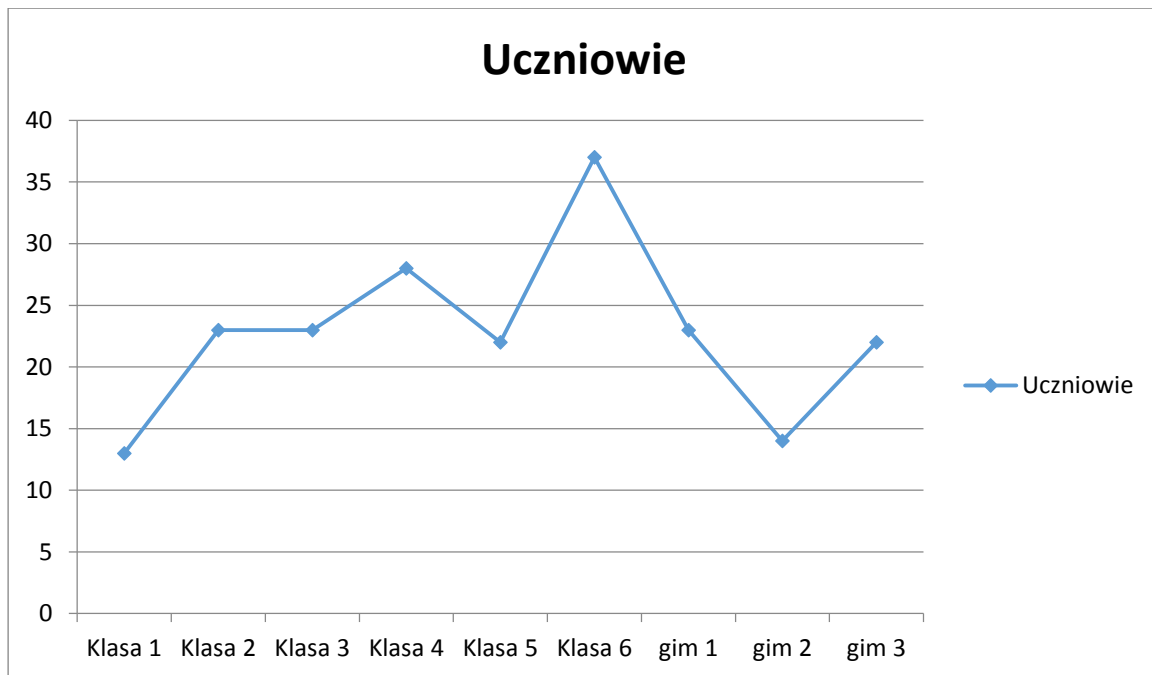


Źródło: Urząd Miejskie w Sławie.

Strefa 8: Bagno, Ciosaniec, Droniki, Szreniawa

Strefa 9: Łupice, Spokojna

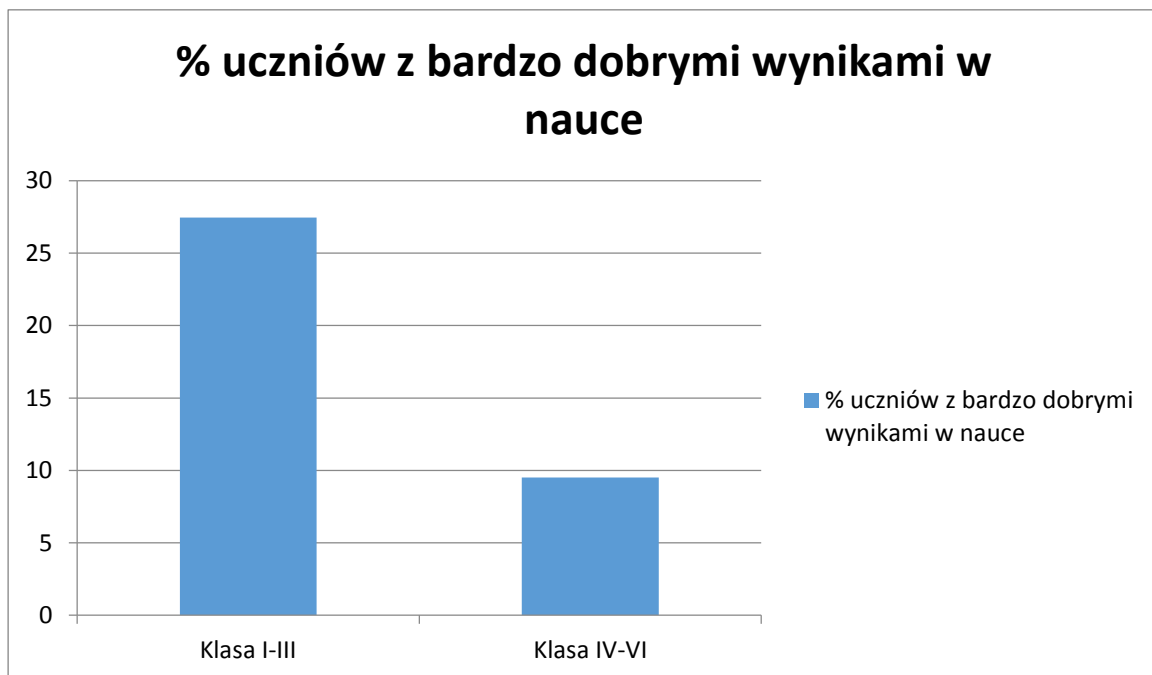
Rysunek 15. Liczba uczniów w Zespole Szkół w Ciosańcu z podziałem na roczniki



Źródło: Urząd Miejskie w Sławie.

Liczba uczniów w poszczególnych rocznikach w Zespole Szkół w Ciosańcu utrzymuje się na podobnym poziomie 22-28 uczniów w roczniku. Jednakże występują negatywne odstępstwa od tego trendu (1 klasa szkoły podstawowej oraz 2 klasa gimnazjum). Może to wskazywać, że w kolejnych latach liczba uczniów będzie na poziomie 20 uczniów w roczniku.

Rysunek 16. Wyniki w nauce uczniów ze Szkoły Podstawowej w Starym Strączu (strefa 11)

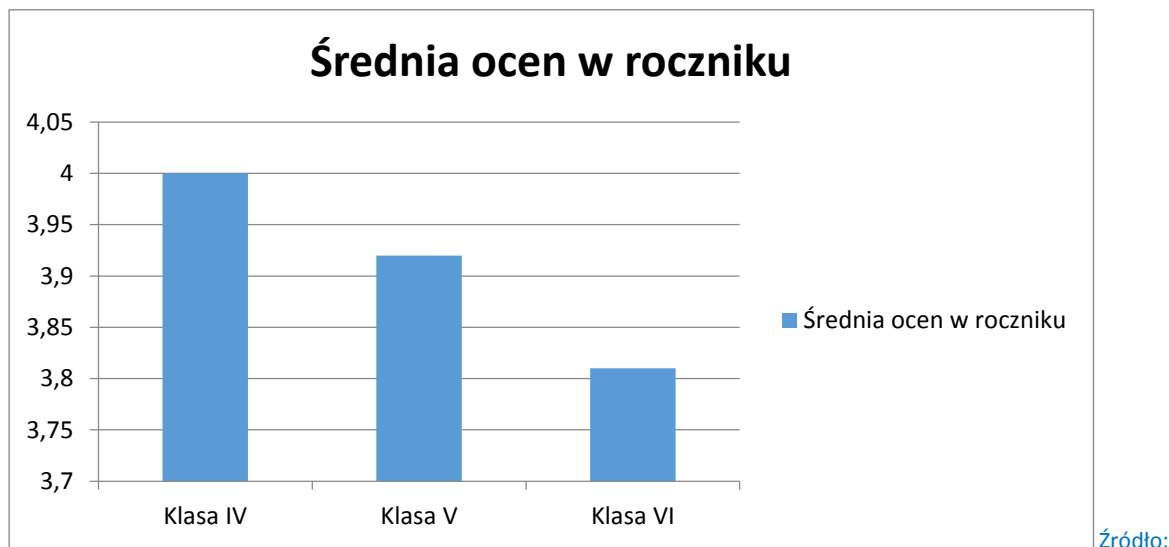


Źródło: Urząd Miejskie w Sławie.

Najczęściej wśród uczniów w Szkole Podstawowej w Starym Strączu występuje agresja werbalna w formie przezwisk, wulgaryzmów, towarzyszy temu popychanie.

Najczęściej prowodyrami nagannych zachowań są uczniowie, którzy pochodzą z rodzin patologicznych.

**Rysunek 17. Średnia ocen w roczniku w Publicznej Szkole Podstawowej w Krzepielowie (strefa 10)**



Urząd Miejskie w Sławie.

4 uczniów klas IV-VI otrzymało stypendium za bardzo dobre wyniki w nauce, co stanowi ok. 10% całkowitej liczby uczniów klas IV-VI. 15 uczniów klas I-III otrzymało wyróżnienie za naukę (co 3 uczeń).

22 uczniów uczęszczało na zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z powodu trudności w nauce w roku szkolnym 2015/2016, co 4 uczeń szkoły korzystał z tej opcji pomocy. Zajęcia wyrównawcze realizowane są z zakresu: języka polskiego, matematyki, językowe oraz korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne i socjoterapeutyczne.

W obszarze problemów wychowawczych, dwójka dzieci z klas I-III jest zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

W szkole funkcjonuje 11 kół zainteresowań w 8 obszarach tematycznych (polonistyczne, matematyczne, szachowe, historyczne, przyrodnicze, artystyczne, sportowe, językowe), do których uczęszcza łącznie 118 uczniów (uczniowie równocześnie mogą realizować się w kilku kołach).

#### **Wnioski z rozmowy z Dyrekcją Publicznej Szkoły Podstawowej w Sławie.**

Do szkoły oprócz mieszkańców Sławy uczęszczają uczniowie mieszkających na terenie wiejskim, najdłuższa droga uczniów do szkoły wynosi 10 km.

W szkole brakuje Sali gimnastycznej, uczniowie korzystają z sali Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych na ul. Ogrodowej.

Szkoła posiada 2 sale komputerowe, które wymagają wymiany sprzętu. Szkoła na stanie ma 8 tablic interaktywnych i 4 projektory multimedialne, rozdzielone na 2 budynki.

W szkole występują problemy wychowawcze na płaszczyźnie emocjonalnej (nadpobudliwość), konsekwencją są bójki, problemy z dyscypliną oraz przemoc słowna.

Dwa lata temu problem wychowawczy były przyczyną interwencji Policji na terenie szkoły.

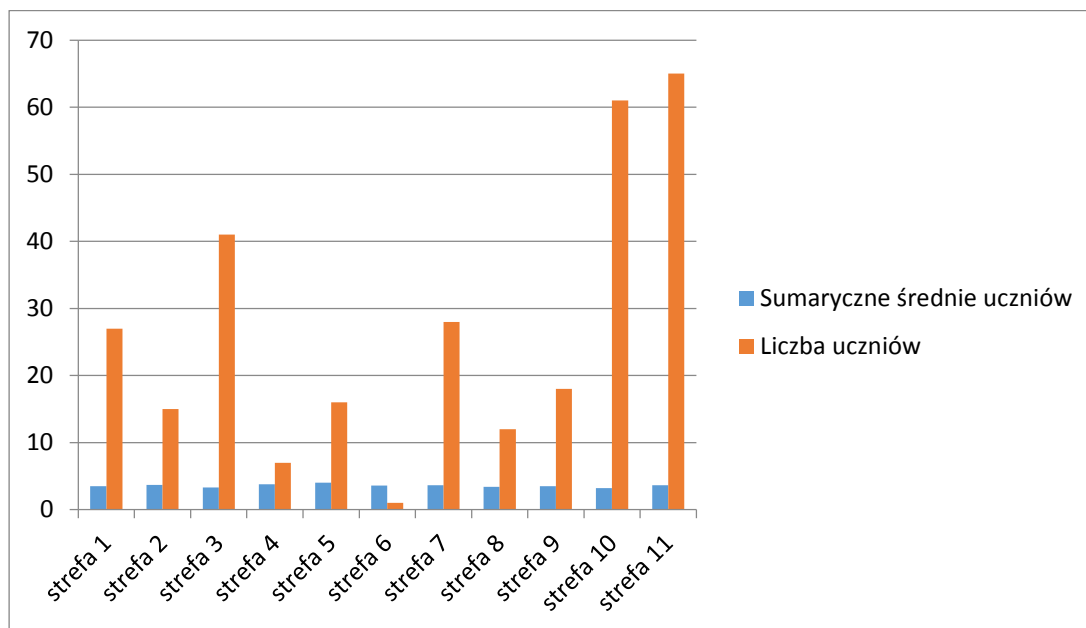
### Wnioski z rozmowy z Dyrekcją Publicznej Szkoły Podstawowej w Krzepielowie

Szkoła wyposażona jest w 1 pracownię komputerową, która wymaga wymiany sprzętu. Szkoła posiada 7 projektorów multimedialnych, nie posiada żadnej tablicy interaktywnej.

Problemy wychowawcze, które występują w szkole wynikają z problemów emocjonalnych i przejawiają się w agresji słownej i fizycznej.

### Edukacja na poziomie gimnazjalnym

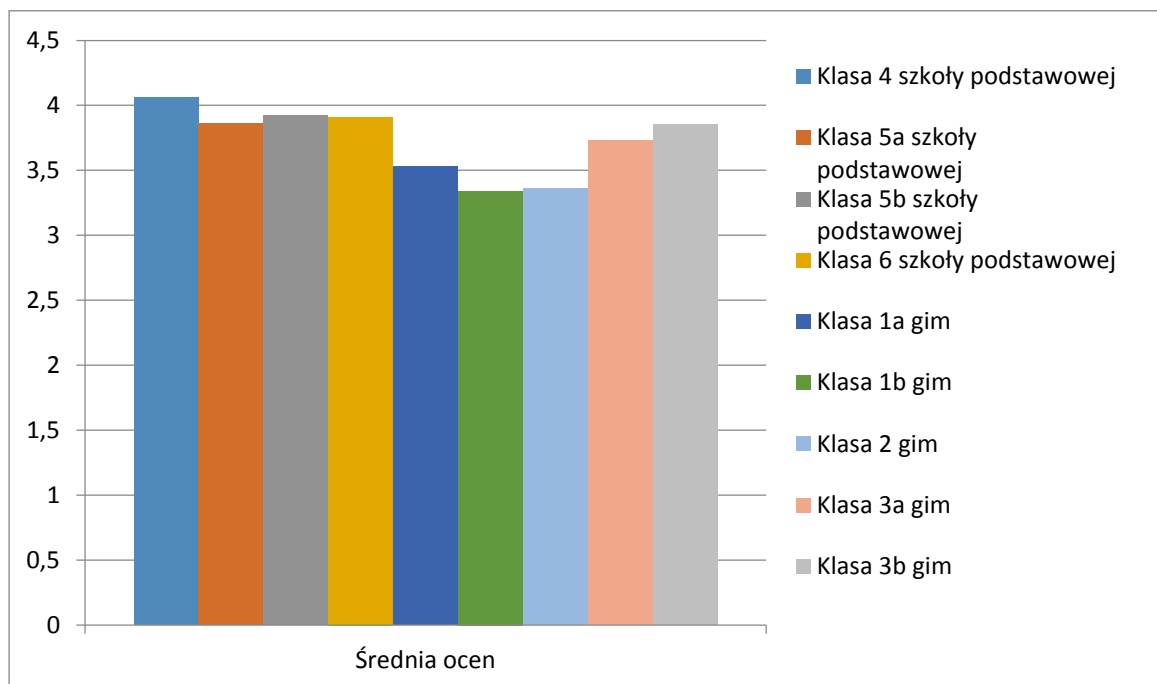
**Rysunek 18. Sumaryczne średnie oraz całkowita liczba uczniów z podziałem na strefy na poziomie gimnazjalnym**



Źródło: Urząd Miejskie w Sławie.

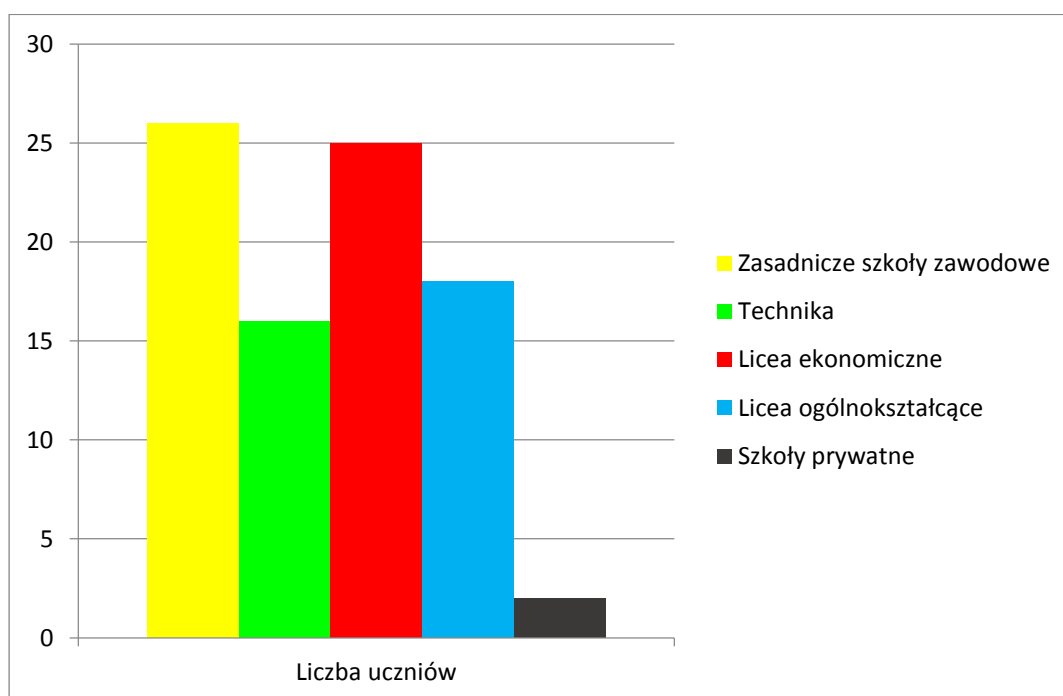
Najlepsze wyniki (co najmniej dobre) w nauce osiągnęli uczniowie ze strefy 5 w roku szkolnym 2015/2016. Minimalnie poniżej średniej 4,0 uzyskali osoby pobierające naukę ze stref: 1, 4 i 2. **Najniższą średnią uzyskali uczniowie pochodzący ze następujących stref: 10, 3 oraz 8.**

**Rysunek 19. Średnie ocen uczniów z klas IV-VI szkoły podstawowej oraz I-III gimnazjum w gminie Sława w roku szkolnym 2015/2016**



Źródło: Urząd Miejskie w Sławie.

**Rysunek 20. Przebieg dalszej nauki absolwentów Gimnazjum w Sławie w roku szkolnym 2015/2016**



Źródło: Urząd Miejskie w Sławie.

Z danych otrzymanych z Gimnazjum w Sławie, uczniowie po ukończeniu nauki na poziomie gimnazjalnym, wybrali 5 różnych kierunków kształcenia w roku szkolnym 2015/2016.

Najwięcej uczniów edukuje się w zasadniczych szkołach zawodowych, które zlokalizowane są w Sławie, Wschowie oraz Głogowie. Kształcenie ekonomiczne na poziomie ponadgimnazjalnym wybrało 25 uczniów, pobierając naukę w Głogowie i Zielonej Górze.

Edukację techniczną podjęło 16 uczniów w następujących miastach: Głogowie, Zielonej Górze i Lubinie. W liceach ogólnokształcących naukę kontynuowało w sumie 18 uczniów w Sławie, Wschowie, Głogowie i Zielonej Górze. 2 uczniów kształci się w ponadgimnazjalnych szkołach prywatnych (po 1 we Wrocławiu i Czarnkowie).

### Wnioski z rozmowy z Dyrekcją szkoły.

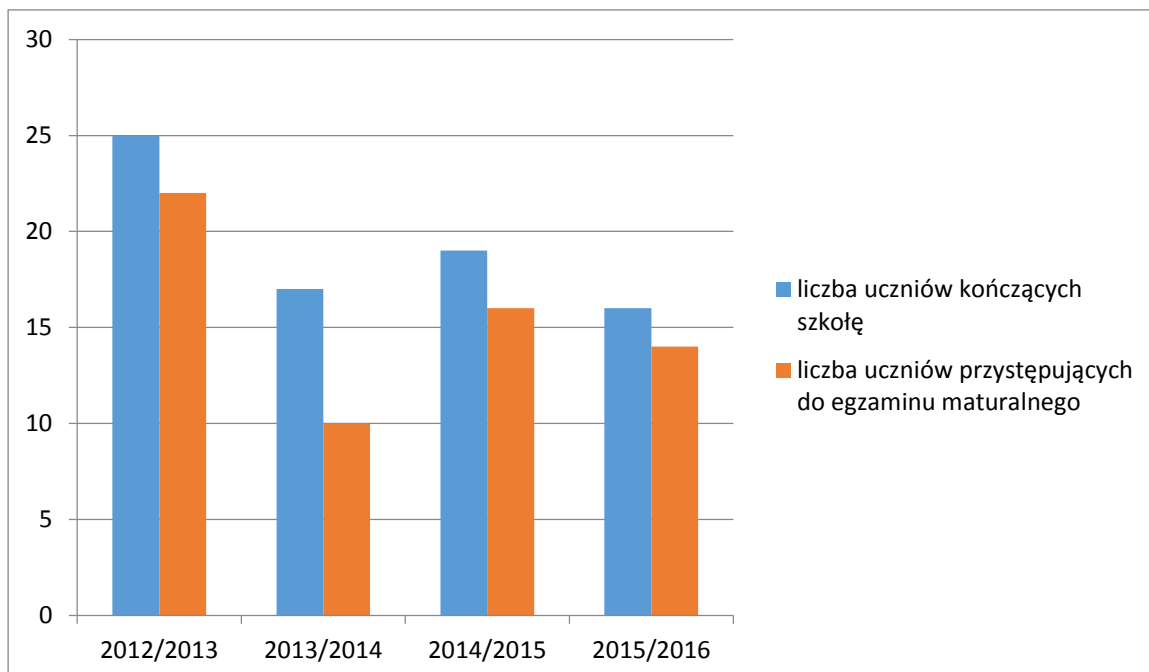
W szkole występują problemy dotyczące nadużywania palenia papierosów przez uczniów. Uczniowie dojeżdżają do szkoły z całej gminy, najdalsza odległość od szkoły wynosi od 10-12 km (dotyczy to grupy ok. 50 uczniów).

Szkoła wyposażona jest w sprzęt multimedialny, który służy celom dydaktycznym (3 tablice interaktywne, 5 na stałe zamontowanych projektorów multimedialnych).

Sprzęt komputerowy wymaga wymiany, używany jest od co najmniej 6 lat.

### *Edukacja na poziomie ponadgimnazjalnym*

**Rysunek 21. Liczba uczniów kończących szkołę oraz przystępujących do egzaminu maturalnego w Technikum na terenie gminy Sława**



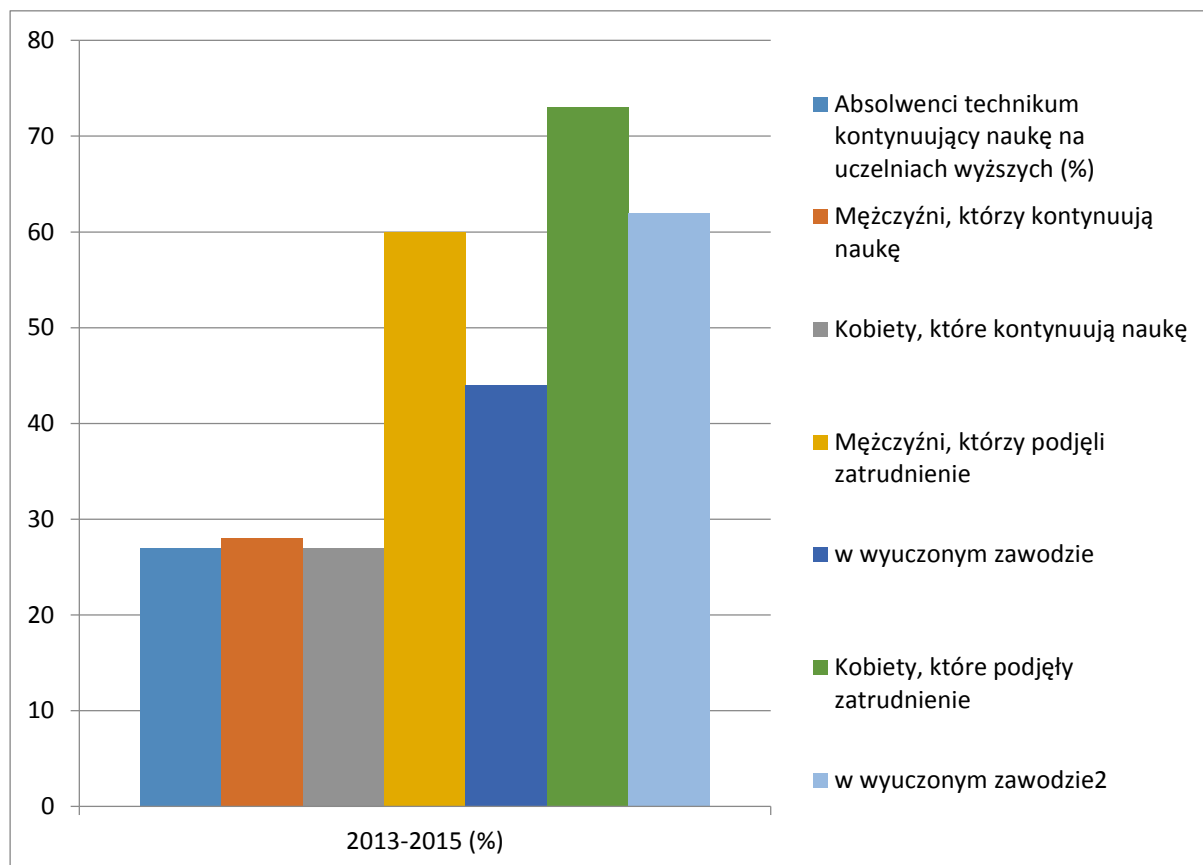
Źródło: Urząd Miejskie w Sławie.

Analiza danych otrzymanych z Urzędu Miasta i Gminy pokazuje, że nastąpił ogólny spadek uczniów pobierających naukę w szkołach typu licealnego i technicznego. W przypadku uczniów



liceum ogólnokształcącego nastąpił znaczny spadek (ok. 50%), w przypadku uczniów technikum spadek jest znacznie niższy, na poziomie kilku procent.

**Rysunek 23. Losy absolwentów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Sławie**



Źródło: Urząd Miejskie w Sławie.

Badaniem objęto 82% absolwentów technikum, 73% absolwentów szkół zawodowych.

### **Wnioski z rozmowy z Dyrekcją szkoły.**

W szkole zlokalizowana jest pracownia komputerowa, która wymaga wymiany ze względu na zużycie sprzętu.

50% sal dydaktycznych wyposażonych jest w projektory multimedialne, ze względu na niechęć nauczycieli, nie zostały zakupione tablice interaktywne.

Problemy z uczniami związane są z niską frekwencją na zajęciach oraz nadużywaniem palenia papierosów oraz telefonów komórkowych.

Najdłuższy do pokonania przez uczniów odcinek drogi wynosi 8 km.

## Spółeczeństwo obywatelskie

Wyznacznikiem społeczeństwa obywatelskiego jest najczęściej liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych na danym obszarze. Organizacje pozarządowe spełniają ważną rolę, ponieważ są łącznikiem pomiędzy obywatelem a władzą każdego szczebla. Organizacje pozarządowe działają najbliżej obywateli. Wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców dla Polski wynosi 3,51, dla województwa lubuskiego 3,61, gmina Sława 61 organizacji pozarządowych wskaźnik organizacji na 1000 mieszkańców 5,08

1. Stowarzyszenie Akademia Dorosłego Człowieka w Sławie – Głogowska 5
2. Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet w Gminie Sława – Głogowska 5
3. Stowarzyszenie Uśmiech Dziecka w Sławie – Sportowa 7
4. Sławskie Stowarzyszenie Softysów – Henryka Pobożnego 10
5. KS Dąb Przybyszów – Przybyszów
6. MKS Sparta Sława – Sława
7. UKS Olimpijczyk – Odrodzonego Wojska Polskiego
8. UKS Tygrysy – Ogrodowa
9. UKS Sprawne Stare Strącze – Stare Strącze
10. UKS Tarcza Sława – Henryka Pobożnego
11. Stowarzyszenie Witosława – Waryńskiego
12. Stowarzyszenie Las woda i Blues – Radzyń
13. KS Topola Łupice – Łupice
14. KS Orzeł Stare Strącze – Stare Strącze
15. UKS Sokół Ciosaniec – Ciosaniec
16. UKS Yacht Club Sława – Nowosolska
17. UKS Wicher Krzepielów – Krzepielów
18. KS Tornado Ciosaniec – Ciosaniec
19. KS Ikar Krzepielów – Krzepielów
20. Ratownictwo Wodne Sława – Radzyń
21. WOPR WL – o/Sława – Ogrodowa
22. Lubuski Klub Żeglarski im. Mariusza Zaruskiego – Odrodzonego Wojska Polskiego
23. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Stokrotka” – Kwiatowa
24. Stowarzyszenie Szwadron Nadgoplańki – Dębowo
25. Stowarzyszenie Mieszkańców Osiedla „Słoneczna Polana” w Kuźnicy Głogowskiej – Kuźnica Głogowska
26. Stowarzyszenie „Zacisze” Sława – Odrodzonego Wojska Polskiego
27. Stowarzyszenie „Jodełka” w Radzynie – Sława Wincentego Pola
28. Stowarzyszenie „Igiełka” w Radzynie – Sława Parkowa
29. Stowarzyszenie Odnowy Wsi oraz Zachowanie i Ochrona Dziedzictwa Kulturowego Krzepielów – Krzepielów
30. Stowarzyszenie Gmin Pojezierza Sławskiego – Henryka Pobożnego
31. Sławskie Stowarzyszenie “Klub Abstynentów” – Głogowska
32. Towarzystwo Przyjaciół Sława – Ogrodowa
33. Stowarzyszenie Pałac Przybyszów – Przybyszów
34. Ochotnicza Straż Pożarna – Sława
35. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Sławie – Głogowska

36. Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych Koło w Sławie – Ogrodowa
37. Związek Sybiraków Koło w Sławie – Powstańców Śląskich
38. Fundacja Jezioro Sławskie – Sławski Klub Żeglarski – Odrodzonego Wojska Polskiego
39. Sławski Klub Żeglarski – Obrońców Pokoju

Powyżej wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy Sława. Organizacje zaznaczone kolorem żółtym, to organizacje zamknięte lub nieaktywne społecznie. Organizacje zaznaczone kolorem turkusowym, to organizacje aktywne, otwarte na nowych członków i realizujące projekty skierowane do społeczności lokalnej lub ponadlokalnej. Takich aktywnych organizacji działa na terenie gminy Sława 25. Jeżeli tą liczbę przyjmiemy do wskaźnika organizacji pozarządowych przypadających na 1000 mieszkańców, to wskaźnik ten nie kształtuje się już tak dobrze i wynosi 2,08, czyli poniżej średniej dla województwa lubuskiego oraz dla Polski. Większość organizacji – 16 działa tylko w obszarze sportu; dwie w obszarze ratownictwa wodnego, a więc w zakresie mocno powiązonym ze sportem. Pięć organizacji działa w zakresach szerokich: sport, kultura, edukacja, społeczeństwo obywatelskie, aktywizacja mieszkańców, a jedno wyłącznie w zakresie kultury. Większość (12) organizacji sportowych utrzymuje się wyłącznie z dotacji otrzymywanych w ramach konkursów ogłaszanych przez Gminę Sława. Dziesięć organizacji pozyskuje środki na swoją działalność z innych źródeł, w tym ze źródeł publicznych i prywatnych. Tylko trzy organizacje pozyskują środki z Unii Europejskiej.

Dane pozyskane z Urzędu Miejskiego w Sławie wskazują na słabość organizacyjną organizacji pozarządowych. Zdecydowana większość z nich realizuje jeden projekt rocznie, boryka się z problemami administracyjnymi. Ponadto podział środków w otwartych konkursach ofert jest obciążony dysproporcją – kwota na popularyzację kultury fizycznej i sportu wyniosła na rok 2016 195 000 zł, natomiast na kulturę 26 000 zł. Jeśli jednak uwzględnimy liczbę organizacji stojących do konkursów w tych zakresach, ta proporcja nie jest już tak wielka, choć cały czas wypada z korzyścią dla organizacji działających w zakresie sportu.

W Gminie jest stworzony przejrzysty system przyznawania dotacji. Został on wypracowany we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Organizacje otrzymują określoną liczbę punktów w poszczególnych kryteriach. Na tej podstawie tworzona jest lista rankingowa ofert. O wysokości przyznanej dotacji decyduje Burmistrz. Jeżeli oferta nie spełnia kryteriów formalnych zostaje odrzucona. Podobna sytuacja występuje w momencie nieosiągnięcia przez ofertę odpowiedniego limitu punktów (70% wszystkich możliwych do uzyskania punktów). Tego typu system daje poczucie legalności i permanentności postępowania w tym zakresie. Jednak organizacje skarżą się na zbyt niski budżet przeznaczony na organizacje pozarządowe oraz na zbyt duże zbiurokratyzowanie całego procesu rozliczania dotacji.

W całej sytuacji daje się zauważyć, że organizacje nie składają ofert wspólnych. Składanie takich ofert nie jest też odpowiednio premiowane w konkursach, przez co podmioty te nie mają motywacji do współdziałania. Jest to niepokojąca sytuacja, ponieważ wskazuje na brak kapitału społecznego, który charakteryzuje się wysokim zaufaniem społecznym. Sytuacja z brakiem kapitału społecznego jest również silnie zauważalna w kontekście budżetu obywatelskiego, który w roku 2016 był po raz pierwszy realizowany na terenie gminy. Sołectwa, nawet funkcjonalnie ze sobą powiązane, nie potrafiły złożyć wspólnych projektów, chociaż dzięki takiemu działaniu projekty te miałyby większą szansę na zdobycie dofinansowania. Podczas konsultacji społecznych nad obszarem zdegradowanym mieszkańcy sami mówili, że: „...to bardzo trudne do przeprowadzenia...”, „...tak się nie da...”.

Rekomenduje się realizację projektów promujących współpracę między organizacjami na rzecz społeczności lokalnej oraz projektów tworzących odpowiednie warunki funkcjonowania organizacji

pozarządowych poprzez stworzenie np.: pomieszczeń, w których mogłyby funkcjonować biura i obsługa techniczna organizacji pozarządowych.

## Analiza dokumentów strategicznych

Niniejszą część opracowano na podstawie kwerendy dokumentów strategicznych dotyczących bezpośrednio bądź pośrednio Gminy Sława, z uwzględnieniem wytycznych zawartych w dokumentach planistycznych wszystkich szczebli administracji samorządowej oraz szczeblu centralnym.

## Analiza dokumentów planistycznych na poziomie gminy

Na poziomie gminy przeanalizowano *Strategię rozwoju gminy Sława na lata 2014-2022* oraz *Strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność 2014-2020*. W przypadku pierwszego dokumentu obszarem oddziaływania jest gmina Sława, w przypadku drugiego opracowania zasięg geograficzny dotyczy 6 gmin (Sława, Wschowa, Szlichtyngowa, Nowa Sól, Siedlisko oraz Kotla) tworzących Stowarzyszenie Kraina Lasów i Jezior - LGD, które administracyjne zaliczane są do 3 powiatów.

Celem diagnozy jakościowej jest wskazanie elementów wspólnych na różnych szczeblach planowania strategicznego. Analiza obejmuje następujące obszary:

- **Spółeczny**, jako jeden z wymiarów definiujących społeczność lokalną, brane jest pod uwagę, dystrybucję dóbr w przestrzeni społecznej, rosnące zróżnicowanie ekonomiczne oraz kompetencje liderów wspólnot społecznych.
- **Rynek pracy** w ujęciu kompetencji przejawianych przez osoby zaliczane do rynku pracy oraz w skali makro postrzegane poprzez popyt i podaż zasobów rynku pracy.
- **Bezpieczeństwo** związane z działaniami profilaktycznymi ukierunkowanymi na przeciwdziałanie sytuacjom zagrożenia życia i mienia osób.
- **Edukację**, szczególnym zakresem zainteresowań w tym obszarze jest poziom kształcenia uczniów, doskonalenie zawodowe nauczycieli oraz sytuacje społeczne pojawiające się w placówkach edukacyjnych.
- **Kulturę**, czyli działalność kulturalną, która została zdefiniowana w Ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r., poz. 406), art. 1 ust. 1. Polega ona na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury.
- **Zdrowie**, analizę ograniczono do danych wtórnych, mających charakter ilościowy.
- **Gospodarkę**, w ujęciu turystycznym, rekreacyjnym oraz rolniczym, które są najbardziej rozwiniętymi gałęziami gospodarczymi w badanej gminie,
- **Środowisko naturalne**, związane jest to ze stanem faktycznym środowiska oraz planowanymi działaniami, które będą podejmowane dla analizowanego obszaru.
- **Infrastrukturę transportową**, czyli dane obce ukazujące sieć drogową oraz wodną, które można wykorzystać do celów logistycznych.

## Problemy społeczne

Biorąc pod uwagę aspekt problemów społecznych występujących w gminie, należy kwestię tą rozpatrywać w szerszym kontekście, w tym przypadku w odniesieniu do problemów społecznych występujących w gminach sąsiednich. Na obszarze Lokalnej Grupy Działania (LGD) funkcjonuje sześć Ośrodków Pomocy Społecznej. Pomoc udzielana jest np. w formie dożywiania dzieci w postaci posiłków w stołówkach szkolnych. Ma to ograniczyć niedożywienie w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Pomoc realizowana jest również w formie pieniężnej, na określony cel np. na zakup żywności, opału, odzież, obuwie, leki itp. Na obszarze działania LGD liczba osób objętych pomocą społeczną w 2006r. wynosiła 9772. W 2011r. spadła do 6486 osób. Następnie systematycznie wzrastała i w 2013r. była równa 6854 osób<sup>13</sup>.

W celu przeciwdziałania wykluczenia społecznego konieczne jest wzmocnienie profilaktyki społecznej oraz wsparcie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. osób niepełnosprawnych, osób starszych, bezrobotnych, niesamodzielnych). Należy wspierać powstawanie i rozwój podmiotów ekonomii społecznej, które mają na celu integrację społeczną, zatrudnianie osób z grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspomaganie ich przez system konsultacji i doradztwa, opiekę medyczną czy psychologiczną<sup>14</sup>.

Na terenie gminy działają stowarzyszenia, które w swoim statucie przyjmują za jeden z kierunków funkcjonowania, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Są to m.in.: Stowarzyszenie na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym „Stokrotka”, Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet, Stowarzyszenie Akademia Dorosłego Człowieka w Sławie, Stowarzyszenie Odnowy Wsi oraz Zachowanie i Ochrona Dziedzictwa Kulturowego w Krzepielowie oraz Sławskie Stowarzyszenie „Klub Abstynentów”<sup>15</sup>.

Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym musi opierać się na eliminowaniu barier, na które napotykają osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym. Należy więc zwiększyć dostęp do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i pielęgnacyjnych, tak by ich dostępność nie była podyktowana wyłącznie możliwościami finansowymi. Niezbędnym jest również zapewnienie odpowiedniej ilości mieszkań socjalnych. W walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a także w ułatwieniu dostępu do zatrudnienia oraz zwiększenia aktywności społeczności duży wkład mogą mieć podmioty ekonomii społecznej. Dlatego też konieczne jest zapewnienie wsparcia dla tego sektora, tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, jako miejsc pracy oraz integracji społecznej<sup>16</sup>.

## Rynek pracy – kompetencje, podaż i popyt na pracę

W Strategii Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022 przyjęto, że działania w obszarze podnoszenia kompetencji pracodawców oraz pracowników realizowane będą m.in. przez instytucje różnego szczebla samorządu, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, firmy doradcze i szkoleniowe, które mają potencjał i zaplecze w zakresie kształcenia kadr na potrzeby rynku pracy. Należy zatem zadbać o wzmocnienie efektywności i skuteczności tych działań, a także o wspieranie przepływu informacji i dotarcie do bezpośrednich zainteresowanych. Zidentyfikowane zostały także

<sup>13</sup> Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność 2014-2020, s. 19.

<sup>14</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 18.

<sup>15</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 57.

<sup>16</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 71.

kluczowe potrzeby szkoleniowo-doradcze dla MŚP, do których należy zaliczyć obszary tematyczne takie jak: pozyskiwanie środków z funduszy pomocowych, czy też rozwój umiejętności wykorzystania nowoczesnych technologii cyfrowych. Ze względu na kluczowe znaczenie turystyki dla rozwoju gminy Sława należy także rozwijać kompetencje związane z zarządzaniem w branży turystycznej oraz podnosić znajomość języków obcych. Niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych osób starszych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym<sup>17</sup>.

Niska ocena przez mieszkańców możliwości znalezienia pracy i prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze LGD oraz wsparcia dla osób bezrobotnych i ubogich, została potwierdzona niskim odsetkiem osób pracujących w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (39,80% na obszarze LGD do 57% w Polsce i 44,11% w woj. lubuskim). Odnotowano również stosunkowo niski wskaźnik przedsiębiorczości (67,67 podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w porównaniu do 108 dla województwa i 106 dla kraju). Wysoki jest też odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (12,62% na obszarze LGD do 8,3% w Polsce i 9,55% w woj. lubuskim). Sytuacja ta wynika między innymi z zauważalnego wyżu demograficznego osób w wieku 30 - 34 lat i nie przygotowaniem młodych osób do wejścia na rynek pracy<sup>18</sup>.

Rynek pracy jako obszar rozwoju został wybrany przez uczestników badania jako najistotniejszy czynnik rozwoju gminy Sława. Oprócz opieki zdrowotnej, która ma prawie dwa razy mniej wskazań od rynku pracy, pozostałe obszary były jeszcze rzadziej wybierane przez respondentów<sup>19</sup>.

## Bezpieczeństwo

Jednym z celów operacyjnych przyjętych w strategii rozwoju jest poprawa bezpieczeństwa mieszkańców (p. II. 1.4.). Na terenie gminy Sława nad bezpieczeństwem publicznym czuwa 16 funkcjonariuszy policji, 5 strażników miejskich, 3 strażników leśnych oraz 78 strażaków ochotniczej straży pożarnej<sup>20</sup>. W sumie funkcjonariuszy służb mundurowych jest 102 osób w całej gminie.

W ramach działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego planuje się obranie kierunków mających na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców i turystów poprzez wprowadzenie systemu monitoringu w miejscach potencjalnie niebezpiecznych na terenie gminy, który będzie działał prewencyjnie, a także będzie pomocny przy wykrywaniu sprawców wykroczeń. Działania ukierunkowane będą na rozwój infrastruktury monitoringu zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych oraz alarmowanie mieszkańców o nadchodzącym bądź zaistniałym zagrożeniu. Należy wzmocnić poziom bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez doposażenie, modernizację oraz inne formy rozwoju instytucji takich jak straż miejska, policja, Ochotnicza Straż Pożarna, działających na terenie gminy. W zakresie poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym podejmowane będą działania obejmujące budowę i rozwój odpowiedniej infrastruktury (m.in. budowa sygnalizacji świetlnej, zabudowa urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego, montaż tablic ostrzegawczych o przekroczeniu prędkości, budowa progów zwalniających) oraz rozbudowę monitoringu i doposażenie służb ratowniczych<sup>21</sup>.

<sup>17</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 11.

<sup>18</sup> Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność 2014-2020, s. 18.

<sup>19</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 83.

<sup>20</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 54.

<sup>21</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 19.

Problemem, na który należy zwrócić uwagę, jest tzw. czasowe zagrożenie poziomu bezpieczeństwa. Problem ten dotyczy turystycznego charakteru obszaru. W sezonie letnim miejscowości są odwiedzane przez wczasowiczów, a wraz z nimi przemieszczają się grupy przestępcze. W celu zapewnienia mieszkańcom komfortu życia należy wspierać działania Policji, Strażników Miejskich, a także Strażaków<sup>22</sup>. Badania empiryczne wskazują, że bezpieczeństwo sytuowane jest na ósmej pozycji na skali ważności obszarów rozwoju gminy Sława<sup>23</sup>.

## Edukacja

System edukacyjny w gminie Sława składa się z: 1 przedszkola, 4 szkół podstawowych, 2 gimnazjów, oraz 1 szkoły ponadgimnazjalnej<sup>24</sup>. W strategii rozwoju gminy w obszarze poprawy warunków i jakości edukacji publicznej oraz kultury fizycznej zaplanowano podjęcie działań mających na celu poprawę warunków funkcjonowania placówek edukacyjnych, podniesienie jakości kształcenia, rozwijanie kształcenia pozaszkolnego, a także dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy<sup>25</sup>. W dokumencie strategicznym brakuje pełnej informacji o analizowanym obszarze, ponieważ powstał on w 2014 r. W tym czasie sytuacja na rynku oświaty w gminie Sława uległa zmianie. Obecnie na terenie Gminy są zlokalizowane inne instytucje oświatowe, które zabezpieczają potrzeby edukacyjne mieszkańców Gminy. Żłobek, dwa przedszkola oraz społeczna szkoła podstawowa zlokalizowane są na terenie miasta Sława.

W tym celu konieczna jest kontynuacja inwestycji w powiększenie i poprawę zasobu infrastrukturalnego placówek edukacyjnych, w tym dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych. Konieczna jest również modernizacja i uzupełnienie istniejącej bazy sportowej oraz rekreacyjnej, szczególnie pod kątem potrzeby budowy, modernizacji sal sportowych i gimnastycznych, czy boisk wielofunkcyjnych, placów zabaw.

Ważne jest również zagwarantowanie społeczeństwu całej gminy, równego dostępu do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, użytkowanej przez mieszkańców, uczniów oraz udostępnionej dla turystów. Niezbędne jest doposażenie bazy materialnej w nowoczesny sprzęt oraz materiały dydaktyczne placówek funkcjonujących w publicznym systemie oświaty. Istotny będzie rozwój technik cyfrowych w procesie edukacji oraz wzrost dostępności komputerów z podłączeniem Internetu w szkołach.

Z uwagi na niski poziom edukacji, jaki cechuje obszar gminy Sława, konieczne są działania w zakresie podniesienia jakości kształcenia oraz rozwój kompetencji kluczowych w szczególności w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych, biologicznych i językowych<sup>26</sup>. Przyjęto w dokumencie strategicznym, że również należy wzmacniać w społeczeństwie kompetencje informatyczne, czyli umiejętność wykorzystywania nowoczesnych narzędzi i technologii informacyjnych oraz komunikacyjne w szkolnictwie.

Kierunkiem działania jest stymulowanie współpracy w zakresie treści i metod kształcenia, a także doskonalenia umiejętności niezbędnych na rynku pracy pomiędzy placówkami edukacyjnymi a

---

<sup>22</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 71.

<sup>23</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 83.

<sup>24</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 40.

<sup>25</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 15.

<sup>26</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 16.



przedstawicielami podmiotów gospodarczych i społecznych. Uwzględnienie takiego kierunku w polityce rozwoju lokalnego gminy Sława do roku 2022 wynika z faktu, że w regionie tym istnieje silna potrzeba dostosowania edukacji do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Współpraca z placówkami wyższego szczebla oraz przedstawicielami rynku pracy pozwoli na bardziej adekwatne projektowanie ścieżki edukacyjnej. Szczególnie promowany będzie rozwój edukacji zawodowej, która pozwala na zdobycie konkretnych umiejętności i uprawnień przydatnych w karierze zawodowej mieszkańców. Ponadto efektywny rozwój edukacji wymaga podniesienia poziomu umiejętności kadr nauczycielskich m.in. w zakresie wykorzystania nowoczesnych narzędzi informatycznych w procesie nauczania, a także wzmocnienia współpracy z rodzicami, opiekunami i otoczeniem placówek edukacyjnych. Należy inicjować włączanie społeczności lokalnej w edukację oraz wychowanie, a także rozwijać funkcję placówek jako miejsca integracji mieszkańców.

Konieczne jest zagwarantowanie równego dostępu do usług edukacyjnych, w tym edukacji przedszkolnej, oraz opieki nad dziećmi do lat 3, aby minimalizować skutki rozwarstwienia społecznego. Ważne jest także zapewnienie opieki nad dziećmi w okresie wolnym od zajęć szkolnych, w tym podczas wakacji. Ponadto należy zagwarantować dostęp do pomocy psychologicznej i pedagogicznej oraz opieki medycznej dla uczniów i wychowanków. Niezbędne jest wzmocnienie infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej, a także zróżnicowanie jej oferty skierowanej zarówno do mieszkańców jak i turystów. Kluczowe znaczenie powinny stanowić działania ukierunkowane na wypracowanie przemyślanej koncepcji zagospodarowania czasu wolnego. W tym celu nacisk zostanie położony na realizację inwestycji, które pozwolą na ciekawsze i bardziej aktywne spędzanie wolnego czasu. Należy stworzyć kompleksową, atrakcyjną ofertę promocji podmiotów, sekcji działających w obszarze sportu i rekreacji. Konieczne są także dalsze działania mające na celu rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej, a także wyposażenie obiektów sportowych w nowoczesny sprzęt. Rozwój sportu i rekreacji wymaga także wykwalifikowanej kadry trenerskiej, przewodników oraz animatorów czasu wolnego<sup>27</sup>.

## Kultura

W ramach działalności kulturalnej planuje się podjąć zadania dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego. Dlatego planuje się określić kierunki, które będą nastawione na **rewitalizację fizyczną, społeczną i gospodarczą przestrzeni publicznej na terenie gminy**, w tym obiektów zabytkowych, układów urbanistycznych, a także innych atrakcyjnych miejsc o potencjale turystycznym, rekreacyjnym i ważnym z perspektywy społeczno-gospodarczej. Obszar dotyczy także wspierania zagospodarowania terenów zielonych oraz zasobów wodnych na terenie gminy, które stanowią dziedzictwo przyrodnicze regionu<sup>28</sup>. Niewielkie zespoły zabudowy staromiejskiej posiadają pozostałe miasteczka: Sława i Szlichtyngowa<sup>29</sup>.

Podejmowane są działania ukierunkowane na propagowanie wartości artystycznych i obyczajowych poprzez kreowanie zajęć skierowanych do społeczeństwa lokalnego. W Sławskim Centrum Kultury i Wypoczynku działają następujące sekcje zainteresowań: plastyczne, które funkcjonują w miejscowości Sława, Ciosaniec oraz Śmieszkowo; muzyczne, które prowadzone są w Sławie i Ciosańcu; teatralne,

---

<sup>27</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 16.

<sup>28</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 18.

<sup>29</sup> Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność 2014-2020, s. 22.



które realizowane jest w Ciosańcu; świetlicowe, które odbywają się w Ciosańcu, Śmieszkowie, Krzepielowie, Sławie; dziennikarskie, które prowadzone są w Ciosańcu; taneczne, które realizowane są w Sławie, Ciosańcu, Śmieszkowie, Krzepielowie. Ponadto w gminie funkcjonują zespoły taneczne oraz muzyczny: Zespół taneczny „PSOTKI” w Sławie; Zespół taneczny „TUTU” w Sławie; Zespół Pieśni i Tańca „Krzepielów” w Krzepielowie; Zespół taneczny „BASTA” w Śmieszkowie; Zespół taneczny „ŚMIESZKI” w Śmieszkowie; Zespół taneczny „MOTYLKI” w Ciosańcu; Zespół taneczny „DZWONECZKI” w Ciosańcu; Zespół taneczny „NO LIMIT” w Ciosańcu; Zespół taneczny „YUMPY” w Ciosańcu<sup>30</sup>.

Na terenie gminy funkcjonuje biblioteka, mająca siedzibę w Sławie. Posiada ona 4 filie biblioteczne we wsiach: Krzepielów, Stare Strącze, Ciosaniec oraz punkt biblioteczny we wsi Śmieszkowo. Na jedną placówkę biblioteczną w gminie Sława przypada 2.100 osób (w woj. lubuskim 2.932, a w kraju 4.072 osób)<sup>31</sup>. Jest to korzystny współczynnik stosunku ludności do liczby bibliotek, który wskazuje na większe możliwości skorzystania z zasobów bibliotecznych przez lokalną społeczność. Łączny księgozbiór bibliotek wynosi 51.030 woluminów. W 2012 roku z usług bibliotecznych korzystało 1.325 osób, które wypożyczyły łącznie 27.542 książki. Wskaźnik dla województwa wynosi 18,4, dla Polski 18,5, natomiast dla gminy aż 29,8<sup>32</sup>. Powyższy wskaźnik potwierdza wcześniejszy wniosek dotyczący lepszego dostępu do zasobów bibliotecznych, średnio jedna osoba wypożycza 30 książek w okresie jednego roku.

Badanie ilościowe przeprowadzone na grupie mieszkańców gminy stanowi integralną część prac nad Strategią Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022. Uzyskano łącznie 527 ankiet, na podstawie której przeprowadzono analizy i wnioski. Kultura stanowiła 1 z 14 możliwych obszarów rozwoju Gminy Sława. W oczach mieszkańców lokuje się na dziewiątym miejscu<sup>33</sup>. Co może wskazywać na niską potrzebę społeczną w zakresie kultury.

Uwzględniając potrzeby mieszkańców w obszarze kultury oraz ponad przeciętny zasób materialny i w miarę łatwy dostęp do instytucji kulturalnych, oznaczać to może, że kultura jest na zadowalającym poziomie i dlatego mieszkańcy nie wskazują jej jako problem o kluczowym znaczeniu.

## Zdrowie

W celu zagwarantowania wysokich standardów zdrowotnych populacji, w tym stanowiącej zasoby rynku pracy, niezbędny jest rozwój programów profilaktycznych, skoncentrowanych na zmniejszaniu zachorowalności na choroby cywilizacyjne, jak również wdrażanie programów edukacyjnych i akcji informacyjno-promocyjnych na rzecz zdrowego stylu życia oraz regularnego korzystania z badań profilaktycznych. Kluczowa jest także poprawa dostępności mieszkańców gminy Sława do publicznej służby zdrowia, w tym do świadczeń wykonywanych w poradniach specjalistycznych (m.in. stomatologicznych), a także wspierania dalszych inwestycji w obszarze bazy lokalowej ośrodków ochrony zdrowia oraz poprawy przystosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych<sup>34</sup>.

W dokumencie strategicznym w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu przyjęto, że konieczne jest wzmocnienie profilaktyki społecznej oraz wsparcie osób wykluczonych lub zagrożonych

<sup>30</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 52.

<sup>31</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 52.

<sup>32</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 52.

<sup>33</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 83.

<sup>34</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 18.

wykluczeniem społecznym. Do grupy tej zalicza się m.in. osoby niepełnosprawne, starsze, bezrobotne, czy też niesamodzielne. Należy wspierać powstawanie i rozwój podmiotów ekonomii społecznej, które mają na celu integrację społeczną, zatrudnianie osób z grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspomaganie ich przez system konsultacji i doradztwa, opiekę medyczną czy psychologiczną<sup>35</sup>.

Podstawową opiekę zdrowotną mieszkańcom gminy Sława zapewnia prywatna służba zdrowia, składająca się z dwóch zespołów lekarzy rodzinnych, którzy świadczą usługi w ramach NFZ<sup>36</sup>. Zmiany w strukturze demograficznej gminy Sława oraz prognozy w tym obszarze wymuszają dostosowanie priorytetów ochrony zdrowia i pomocy społecznej do warunków funkcjonowania społeczeństw starzejących się. Niezbędny staje się rozwój pomocy społecznej, a także dostępność do opieki paliatywnej czy geriatry. Ważnym elementem jest zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych dla osób starszych, niepełnosprawnych i zależnych<sup>37</sup>.

## Gospodarka

Rozwój turystyki i rekreacji planuje się w oparciu o wykorzystanie walorów turystyczno-rekreacyjnych gminy, jak również poprzez rozwój i budowę infrastruktury turystycznej, a także zagospodarowanie terenów wokół jeziora pod kątem podniesienia standardu dla różnorodnych form spędzania czasu wolnego i wypoczynku<sup>38</sup>.

Dzięki bardzo korzystnym warunkom klimatycznym, w dobrej kondycji utrzymywanej dzięki użytkom rolnym gminy, LGD zachowały charakter rolniczy. Na terenie gmin Wschowa i Sława ważną funkcję pełni przemysł rolno – spożywczy i usługi turystyczne<sup>39</sup>. Dla pełnego wykorzystania walorów turystyczno-rekreacyjnych gminy niezbędne jest podjęcie działań w kierunku stworzenia strategii rozwoju turystyki uwzględniającej promocję i marketing produktu turystycznego, a także rozwój i stworzenie nowych produktów turystycznych i regionalnych<sup>40</sup>.

W tym celu należy stworzyć zintegrowany system informacji turystycznej we współpracy z jednostkami samorządowymi wyższego szczebla (powiatu, województwa) oraz wdrożenie koncepcji markowych sieciowych produktów turystycznych do strategii gminy i na wyższych szczeblach jednostek samorządowych. Należy zadbać o skorelowanie rozwoju w obszarze infrastruktury turystycznej z rozwojem produktu, jego sieciowaniem i sprzedażą.

Działania te wymagają współpracy jednostki samorządowej z otoczeniem społeczno-biznesowym składającym się z podmiotów gospodarczych, społecznych oraz inwestorów z branży turystycznej i rekreacyjnej w zakresie utworzenia spójnej oferty z uwzględnieniem różnorodnych form turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem kulturowej, aktywnej, wodnej, rekreacyjnej, weekendowej oraz konferencyjnej. Oferta turystyczna powinna być koherentna ze zidentyfikowanymi potrzebami

---

<sup>35</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 18.

<sup>36</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 55.

<sup>37</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 17.

<sup>38</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 12.

<sup>39</sup> Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność 2014-2020, s. 16.

<sup>40</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 13.

zróżnicowanych grup turystów, a także powinna być dystrybuowana kanałami komunikacji dopasowanymi do poszczególnych grup odbiorców.

Baza turystyczna najlepiej rozwinięta jest na Pojezierzu Sławskim. Ma ona tam charakter zróżnicowany (od wielofunkcyjnych ośrodków po pola namiotowe). Baza noclegowa skojarzona jest z reguły z infrastrukturą, służącą turystyce i wypoczynkowi (gastronomia, kąpieliska, wypożyczalnie sprzętu wodnego, atrakcje) - własną lub występującą w otoczeniu. Standardy są zróżnicowane. Większą część stanowią obiekty powstałe przed 1990 r., obecnie zdekapitalizowane i aktualnie w różnym stopniu modernizowane<sup>41</sup>.

Rozwój turystyki jest nierozzerwalnie powiązany z budowaniem, modernizacją oraz rozwojem infrastruktury turystycznej dostosowanej do celów przyjętych w ramach strategii specjalizacyjnej. W związku z tym planowana jest rozbudowa tras rekreacyjnych, ścieżek rekreacyjno-ruchowych, edukacyjnych, rowerowych, szlaków turystycznych. Kluczowa jest także budowa nowych i modernizacja już istniejących obiektów rekreacyjnych, w tym na świeżym powietrzu (m.in. siłownie napowietrzne, place zabaw, park linowy). Należy zbudować atrakcyjną, wyróżniającą się infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną, która będzie umożliwiała różnorodne formy spędzania czasu wolnego na terenie gminy. Planowane są również działania w zakresie budowy węzłów przesiadkowych w systemie Park&Ride, jako rozwiązanie zachęcające turystów do wycieczek rowerowych po szlakach turystycznych na terenie gminy<sup>42</sup>. Ważnym aspektem w rozwoju infrastruktury turystycznej jest rozbudowa bazy noclegowej oraz gastronomicznej o zróżnicowanym standardzie dopasowanym do potrzeb klientów.

W obszarze rozwoju turystyki jednym z celów jest utworzenie interaktywnego Muzeum Żeglarstwa Śródlądowego, które łączyłoby w sobie funkcję atrakcji turystycznej, ośrodka edukacji oraz miejsce spotkań, wydarzeń kulturalnych i sportowych. W związku z tym należy zadbać o ochronę wód jeziornych, w tym o czystość Jeziora Sławskiego. Konieczne są działania w zakresie ochrony bioróżnorodności przyrodniczej, przeciwdziałaniu zjawisku eutrofizacji jeziora oraz poprawy jakości powietrza, w tym działania ograniczające niską emisję.

Na obszarze LGD funkcjonuje ponad 4 tysiące gospodarstw rolnych. Przeważają gospodarstwa o rozdrobnionej strukturze obszarowej do 10 ha – jest ich ok. 80 %. Jedynie 23 gospodarstwa posiadają powierzchnie powyżej 100 ha<sup>43</sup>.

Gmina będzie wspierać i propagować wszelkie inicjatywy zmierzające do dywersyfikacji branży rolniczej w tym rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego, czy też zróżnicowanych form agro- i ekoturystyki oraz rekreacji. W związku z dużym znaczeniem rolnictwa dla rozwoju gospodarki w gminie Sława, powinno być wzmocnienie sprawności i efektywności działań w zakresie zwiększenia współpracy oraz zrzeszania przedstawicieli branży. Należy zatem prowadzić prace mające na celu poprawę oddziaływania lokalnego rolnictwa w skali regionu, w tym poprzez poszukiwanie różnych rynków zbytu, pozyskiwanie dofinansowania na działalność, promowanie, budowanie

---

<sup>41</sup> Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność 2014-2020, s. 22.

<sup>42</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 13.

<sup>43</sup> Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność 2014-2020, s. 16.

rozpoznawalnego produktu regionalnego, utworzenie spółdzielni rolniczej, grupy zrzeszającej rolników.

Występuje zjawisko ograniczania produkcji rolnej w gospodarstwach zlokalizowanych wokół ośrodków miejskich (Nowa Sól, Głogów, Wschowa, Sława) ze względu na coraz łatwiej dostępną pracę i postępujący proces urbanizacji<sup>44</sup>. Szczególnie istotne jest wspieranie branży rolnej w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na wdrażanie nowoczesnych, ekologicznych rozwiązań w produkcji rolnej, nowoczesnych metod upraw i hodowli oraz doradztwa w zakresie zmian strukturalnych w rolnictwie. Kluczowe działania dla zrównoważonego rolnictwa ma także modernizacja i specjalizacja rolnictwa, scalanie gruntów rolnych, unowocześnianie produkcji rolnej oraz rozwój przetwórstwa. Ponadto rozwój rolnictwa ekologicznego (produkcja naturalnych i zdrowych produktów) stanowi istotną szansę dla wzmocnienia gospodarki na terenie gminy, gdyż popyt na te produkty rośnie. Ogromne znaczenie ma dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa zrzeszanie rolników w grupy producenckie, spółdzielnie i inne formy współpracy. Działania grup producenckich powinny się koncentrować nie tylko wokół wspólnej produkcji, ale również w zakresie zaopatrzenia w surowce, użytkowania maszyn, standaryzacji i rynków zbytu. Zadania te są realizowane oddolnie, uzależnione od zainteresowania poszczególnych rolników. Rolą samorządu w tym zakresie jest wspieranie i propagowanie tych form współpracy ze względu na korzyści ekonomiczne i budowanie marki rolnictwa z gminy Sława<sup>45</sup>.

Gospodarka w Gminie Sława ma charakter rolno-turystyczny, z tego względu i na specyfikę lokalizacji należy wzmocniać oraz rozwijać te obszary gospodarki. Pierwszym krokiem będzie stworzenie Strategii rozwoju turystyki na obszarze pojezierza sławskiego w celu kompleksowego rozwoju infrastruktury podstawowej i pomocniczej wzmocniającej charakter odpoczynkowo-rozrywkowy obszaru.

### Środowisko naturalne

Z uwagi na wysoki poziom emisji gazów i pyłów do atmosfery na obszarze gminy Sława należy wdrożyć rozwiązania wynikające z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. Ograniczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych przyczyni się do redukcji emisji gazów i pyłów, a tym samym zmniejszenia stopnia degradacji środowiska naturalnego. Konieczne są również działania w zakresie podniesienia efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej, zakładów przemysłowych i usługowych oraz obiektów mieszkalnych, poprzez prace termomodernizacyjne oraz wymianę węglowych urządzeń grzewczych na instalacje o niskiej emisji. Efektywność realizacji zielonych projektów wymaga nie tylko zaangażowania środków finansowych, ale również konieczność edukowania społeczności w zakresie wykorzystywania eko-innowacyjnych technologii i kształtowanie postaw proekologicznych. Z tego też względu promocja wykorzystania technologii niskoemisyjnych oraz produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii w gminie Sława została zaprogramowana dwutorowo. Równoległe będą prowadzone działania informacyjne i promocyjne w zakresie zachowań proekologicznych mieszkańców gminy<sup>46</sup>.

---

<sup>44</sup> Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność 2014-2020, s. 17.

<sup>45</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 14.

<sup>46</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 23.

Niezwykle cenne z punktu widzenia funkcjonowania środowiska przyrodniczego są zbiorowiska roślinne: wikliny nadrzeczne, zarośla śródpolne (tarninowo-głogowe), występujące na miedzach, skarpach dróg i obrzeżach lasów. Na terenie gminy występują lasy ochronne w następujących rejonach: obszar na wschód od Krzepielowa, obszar na południe od Krążkowa, obszar na zachód od Szreniawy, Śmieszkowa, Wróblowa, obszar na północ od Sławy, Przybyszowa, tereny na południe od J. Tarnowskich, tereny przybrzeżne J. Sławskiego oraz zlewnia Południowego Kanału Obry, oraz zachodnie tereny Borów Tarnowskich<sup>47</sup>.

Jest to obszar, który ze względów rozwojowych należy traktować w sposób priorytetowy i współdziałać na różnych poziomach, w celu poprawy stanu środowiska na terenie i obszarach przyległych do Gminy Sława.

### Infrastruktura transportowa

W ramach działań w zakresie zrównoważonego rozwoju infrastruktury drogowej planuje się rozwijanie i modernizację infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą składającą się m.in. z energooszczędnego oświetlenia, chodników, parkingów, przystanków, ścieżek pieszo-rowerowych, a także poprawy komunikacji transportowej wewnątrz oraz na zewnątrz gminy Sława, jak i dostosowania jej do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych. Celem działań w zakresie poprawy stanu infrastruktury transportowej jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym na terenie gminy, a także zwiększenie mobilności jej mieszkańców poprzez zwiększenie przepustowości sieci transportowej, skrócenie czasu przejazdu na terenie gminy oraz poza jej obszar, jak również zwiększenie komfortu podróży oraz zmniejszenie emisji szkodliwych zanieczyszczeń do środowiska i hałasu na terenie gminy. Efektem realizacji działań w ramach poprawy dostępności transportowej gminy będzie m.in. poprawa dojazdu do miejsc pracy, edukacji i wypoczynku. Ocenia się, że dla pełniejszego wykorzystania potencjału położenia geograficznego gminy oraz możliwości, jakie tworzy układ powiązań drogowych na jej terenie, kluczowy będzie rozwój infrastruktury drogowej zmierzający do wsparcia budowy połączeń sieci dróg regionalnych, a także kontynuacji budowy obwodnicy miejskiej. W ramach rozwoju komunikacji niezbędne jest stworzenie planu rozbudowy tras rowerowych na terenie gminy oraz wytyczenie nowych ścieżek rowerowych. Efektem realizacji działań będzie w szczególności spójność sieci dróg i ścieżek rowerowych, a także zwiększenie bezpieczeństwa na drogach<sup>48</sup>.

Powyższe propozycje wpisują się w kreowanie przewagi konkurencyjnej obszaru turystyki na terenie Gminy Sława w stosunku do innych terenów turystycznych. Rozbudowa sieci tras rowerowych należy oprzeć o współpracę z przyległymi gminami w celu stworzenia połączeń rowerowych z ciekawymi miejscami leżącymi w sąsiedztwie Gminy. Spowoduje to wzrost jakości oferty turystycznej samej Gminy Sława oraz zwiększy zasięg oddziaływania Sławy na tereny peryferyjne w Gminie.

### Analiza dokumentów planistycznych na poziomie powiatu

Rozważania na poziomie powiatu zostały przeprowadzone na podstawie dokumentu strategicznego pt. *Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020*. W ramach tego opracowania, analizie poddano informacje dotyczące gminy Sława. Poniżej przedstawiono wybrane fragmenty

---

<sup>47</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s.42.

<sup>48</sup> Strategia Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, s. 21-22.

badanego dokumentu w celu określenia zakresu spraw, które można powiązać z procesem rewitalizacji w gminie.

### Problemy społeczne

Według danych na koniec 2012r. wskaźnik osób w gospodarstwach domowych korzystających z środowiskowej pomocy społecznej wyniósł 12,8% w ogółu ludności. Przeciętna w województwie wyniosła w tamtym okresie 9,6%. Najwyższy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej charakteryzuje gminę Szlichtyngowa (17,9%), następnie Sława (13,3%) oraz Wschowa (11,3%)<sup>49</sup>. W powiecie wschowskim, podobnie jak w województwie lubuskim, prężnie rozwija się ruch społeczny związany z zawiązywaniem organizacji pozarządowych. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców powiatu jak i województwa w 2012 r. przypadało 31 organizacji trzeciego sektora (fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych)<sup>50</sup>. Warto podkreślić, że zdaniem autorów „strategii” przeciwdziałanie patologii społecznych, dziedziczenia ubóstwa czy wykluczenia powinno być realizowane m.in. poprzez rozwój kapitału społecznego i integrującą politykę społeczną: utrzymywanie wysokiej jakości kształcenia od pierwszych jego etapów, angażowanie mieszkańców do świadomego udziału w kulturze oraz inicjatywach lokalnych, kreowanie wartości przedsiębiorczych i estetycznych<sup>51</sup>.

### Rynek pracy (przedsiębiorczość)

Gmina Sława charakteryzuje się wskaźnikiem poziomu przedsiębiorczości nieznacznie niższym od średniej dla powiatu wschowskiego, wynoszącym 835 podmiotów na 10.000 mieszkańców<sup>52</sup>.

Przyjmując w analizie kryterium wielkości przedsiębiorstwa, dominują firmy grupy mikroprzedsiębiorstw, w których zatrudnionych jest do 9 pracowników, stanowią one 94,74% ogółu podmiotów gospodarczych. Małe przedsiębiorstwa stanowią 4,35% wszystkich firm, natomiast średnich przedsiębiorstw zlokalizowanych w powiecie jest w sumie 28, które stanowią 0,82% ogółu podmiotów. Firm zarejestrowanych jako duże podmioty wynosi 3, czyli 0,09% ogółu podmiotów gospodarczych.

### Edukacja

Biorąc pod uwagę edukację, należy zauważyć, że w powiecie wschowskim korzystniej od średniej wojewódzkiej wypadają wskaźniki jakości edukacji, szczególnie na poziomie średnim. Przykładowo, zarówno przeciętne wyniki jak i zdawalność egzaminu maturalnego z matematyki wskazują na możliwość zdobycia solidnego wykształcenia na poziomie średnim w placówkach prowadzonych przez samorząd powiatowy<sup>53</sup>.

### Kultura

Instytucje kultury w powiecie wschowskim wykazują relatywnie dużą aktywność w zakresie organizowania różnego rodzaju imprez. W 2012 r. zorganizowano w powiecie wschowskim 397 imprez, w których uczestniczyło łącznie niespełna 130 tys. osób. Powiat wschowski charakteryzują tym samym wartości wskaźników liczby imprez i uczestników imprez na 1000 mieszkańców wyższe niż średnia

<sup>49</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 16.

<sup>50</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 17.

<sup>51</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 23.

<sup>52</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 15.

<sup>53</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 16.

województwa (9 imprez na 1 tys. mieszkańców w powiecie, 6 w województwie; 2114 uczestników imprez na 1 tys. mieszkańców w powiecie wobec 921 w województwie)<sup>54</sup>.

## Zdrowie

Strategia postępowania w obszarze integrującej polityki społecznej i ochrony zdrowia zakłada racjonalne i efektywne kierowanie działań prewencyjnych i interwencyjnych, adekwatnych do precyzyjnie zdiagnozowanych potrzeb. W odpowiedzi na skutki postępujących zmian struktury demograficznej konieczne będzie zbudowanie nowej oferty specjalistycznych usług adresowanych dla grupy seniorów (działania te powinny mieć charakter wyprzedzający - przygotować służby i społeczeństwo powiatu do zbudowania nowej oferty)<sup>55</sup>.

## Gospodarka

Ważną częścią gospodarki powiatu wschowskiego jest turystyka. Wskaźnik gęstości bazy noclegowej, rozumiany jako odsetek miejsc noclegowych na 1 tys. mieszkańców dla powiatu wschowskiego wynosi 74,53, co stanowi wartość ponad trzykrotnie wyższą od przeciętnej dla województwa lubuskiego (21,23). Odnosząc liczbę miejsc noclegowych do powierzchni analizowanych jednostek należy stwierdzić, że wskaźnik gęstości bazy noclegowej (miejsca na 1 km<sup>2</sup>) w powiecie wschowskich wynosi 4,7, przy średniej powiatowej 1,6<sup>56</sup>.

Kontekst globalnych realiów ekonomicznych wydaje się narzucać w pierwszej kolejności ukierunkowanie zmian na poszukiwanie luk rynkowych o charakterze lokalnym i regionalnym. Powiat Wschowski już dzisiaj stanowi ważny ośrodek przemysłu rolno-spożywczego (produkcja pieczarek, mięsa), czy turystycznego (Pojezierze Sławskie) – co stanowi swoistą specjalizację regionalną. Szansę można upatrywać również w zagospodarowywaniu terenów istniejących stref ekonomicznych i budowie nowych stref aktywności gospodarczej. Znaczącym działaniem w ramach niniejszego wyzwania jest również aktywizacja mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczych<sup>57</sup>.

Dominującym ośrodkiem turystycznym na obszarze powiatu wschowskiego jest gmina Sława, charakteryzująca się najwyższymi wskaźnikami dostępności bazy turystycznej oraz intensywności ruchu turystycznego. Należy jednak zauważyć, że wskaźnik wykorzystania potencjału noclegowego (liczba noclegów na 1 miejsce noclegowe) w gminie Sława jest najniższy, co z jednej strony świadczy o możliwości zwiększenia ruchu turystycznego na poziomie gminy, z drugiej strony wskazuje na wysoki stopień obłożenia obiektów noclegowych w pozostałych gminach Powiatu. Taki stan rzeczy może świadczyć o potrzebie rozwoju tej gałęzi gospodarki na obszarze całego powiatu wschowskiego<sup>58</sup>.

Infrastruktura turystyczna, często będąca spuścizną po dawnym systemie gospodarczo-politycznym, nie oferuje zadowalającego standardu. Brakuje miejsc noclegowych o zróżnicowanym standardzie i cenie, całorocznych punktów gastronomicznych, infrastruktury do uprawiania sportów wodnych i rekreacji wodnej<sup>59</sup>. Oferty turystyczne wewnątrz powiatu nie są ze sobą zintegrowane i odpowiednio

<sup>54</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 17.

<sup>55</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 28-29.

<sup>56</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 15.

<sup>57</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 22.

<sup>58</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 15.

<sup>59</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 23.



połączone. Przede wszystkim brakuje spójnej promocji (przekazywanie klientów) realizowanej przez wszystkie gminy powiatu, mające interesujący i uzupełniający się potencjał turystyczny. Wyzwaniem jest zwiększenie ruchu odwiedzających oraz przyciągnięcie mieszkańców pobliskich aglomeracji dzięki nowym specjalizacjom i nowoczesnej infrastrukturze turystyczno-rekreacyjnej. Potrzebny jest nowy wizerunek splatający zasoby przyrodnicze (lasy, krajobraz, flora i fauna) z walorami kulturowymi (zabytki, układy urbanistyczne, spuścizna historyczna) i rekreacyjnymi (zbiorniki wodne, trasy turystyczne – rowerowe, edukacyjne, itp.)<sup>60</sup>.

Ponadto Powiat Wschowski ma również szansę wykreować nowe specjalizacje spędzania wolnego czasu – obiekty SPA, rodzinne parki rozrywki, itp. Oferta ta może być doskonale uzupełniana zorganizowanymi trasami turystycznymi (rowerowymi, spacerowymi, edukacyjnymi) oraz tradycyjnymi produktami lokalnymi. Dla wykreowania tych nowych specjalizacji subregionalnych niezbędne jest rozwijanie infrastruktury turystycznej (atrakcje turystyczne, miejsca noclegowe, gastronomia, itp.) do czego niezbędna jest aktywna współpraca z sektorem prywatnym. Oferta Powiatu Wschowskiego nie może być w związku z tym budowana na zasadzie konkurencji, ale na uzupełnianiu i współpracy, włączając własne oryginalne zasoby w obieg turystyczny<sup>61</sup>.

Warunkiem rozwoju Powiatu Wschowskiego wydaje się być intensyfikacja współpracy na szczeblu samorządowym – gminy i Powiat Wschowski. Współpraca ta powinna dążyć do kreowania wspólnych przedsięwzięć dynamizujących rozwój gospodarczy, turystyczny oraz rozwiązujących problemy społeczne. Niezbędna jest współpraca w zakresie zagospodarowywania istniejących stref aktywności gospodarczej na terenie powiatu, wspólnego przyciągania inwestorów, promocji gospodarczej, itp. Należy również aktywnie współpracować z partnerami prywatnymi i pozarządowymi – np. Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej<sup>62</sup>.

Przyjęty w ramach realizowanych celów strategicznych, cel operacyjny pn. „Rozwój potencjału turystycznego województwa” wskazuje na promocję zintegrowanych produktów turystycznych, związanych z lokalnymi zasobami o charakterze historycznym, przyrodniczym i kulturowym, a także postuluje rozwój i modernizację bazy turystycznej. Z kolei w ramach celu operacyjnego „poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej” wskazuje się na możliwość odtworzenia towarowej produkcji rolniczej, lecz także definiuje się wsparcie dla produkcji w małej skali, o charakterze tradycyjnym i ekologicznym<sup>63</sup>.

### Infrastruktura transportowa

Wzmacnianie pozycji gospodarczej Powiatu Wschowskiego jest uwarunkowane inwestycjami zewnętrznymi (m.in. budową tras szybkiego ruchu S5 oraz S3 i modernizacją dróg krajowych i wojewódzkich, poprawiających poziom skomunikowania Powiatu z ośrodkami wojewódzkimi – Zieloną Górą i Gorzowem Wielkopolskim oraz budową obwodnic miast, uaktywnieniem linii kolejowych, itp.)<sup>64</sup>.

---

<sup>60</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 23.

<sup>61</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 37.

<sup>62</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 45.

<sup>63</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 12.

<sup>64</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 22.



Gęsta sieć dróg i stosunkowo nieduża odległość do Zielonej Góry i stolic sąsiednich regionów (Poznań, Wrocław) powinna być niezaprzeczalnym atutem Powiatu. Tymczasem niska przepustowość dróg krajowych i lokalnych, ich zły stan techniczny na niektórych fragmentach, duże natężenie ruchu, a przede wszystkim brak mostu na Odrze w Milsku, powodują, iż pokonanie tych dystansów zajmuje znaczną ilość czasu. Ogranicza to możliwości przyciągania nowych inwestorów do stref gospodarczych, czy też nowych mieszkańców, szczególnie w kontekście konkurencji ze strony gmin i powiatów lepiej skomunikowanych<sup>65</sup>.

## Analiza dokumentów planistycznych na poziomie regionu

Obszarem szczególnego zainteresowania i interwencji polityki regionalnej będą w województwie lubuskim obszary wiejskie (ponad połowa gmin regionu to gminy wiejskie). Zasadniczym celem stanie się bardziej intensywne włączenie tych obszarów w procesy rozwojowe regionu i kraju<sup>66</sup>. Poniżej przedstawiono wybrane fragmenty badanego dokumentu w celu określenia zakresu spraw, które można powiązać z procesem rewitalizacji w gminie.

### Problemy społeczne

Potencjały i wyzwania województwa Lubuskiego zostały przedstawione w czterech obszarach: Gospodarka regionalna i rynek pracy; Infrastruktura transportowa i teleinformatyczna; Społeczna i terytorialna spójność regionu; Zarządzanie rozwojem regionu<sup>67</sup>. Szczególnym obszarem zainteresowania są grupy podlegające zjawisku wykluczenia społecznego. Działania na poziomie województwa są kompatybilne z działaniami realizowanymi na poziomie Gminy Sława.

### Rynek pracy

Przyjmuje się, że województwo lubuskie jest słabiej rozwiniętym obszarem w regionie<sup>68</sup>. Natomiast powiat wschowski charakteryzuje jeden z najwyższych udziałów bezrobotnych kobiet (55,1%) w całkowitej sumie osób bezrobotnych<sup>69</sup>.

Stąd autorzy dokumentu w punkcie nr 3 pt. „Wyzwanie” wprowadzili zapis mówiący o konieczności „Zapewnienia zrównoważonego rozwoju i optymalnego gospodarowania zasobami”. Wyraźnym wyzwaniem rozwojowym jest potrzeba zachowania wysokich wartości środowiska przyrodniczego w połączeniu z koniecznością bardziej intensywnego rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym wysokospecjalistycznego rolnictwa. W świetle istniejących w województwie walorów przyrodniczych i kulturowych turystyka może i powinna stać się ważnym filarem rozwoju społeczno-gospodarczego. Obok efektywnej promocji, wymagać to będzie tworzenia warunków dla modernizacji i rozwoju bazy turystycznej, stopniowej poprawy dostępności komunikacyjnej regionu, zmian w zagospodarowaniu miejscowości turystycznych stosownie do zwiększonej recepcji ruchu turystycznego, także zwiększania atrakcji kulturalnych<sup>70</sup>.

---

<sup>65</sup> Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020, s. 22.

<sup>66</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 46.

<sup>67</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 8.

<sup>68</sup> Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020, s. 154.

<sup>69</sup> Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020, s. 35.

<sup>70</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 11.

Jak wynika z raportu prof. J. Czapińskiego z roku 2011 r. – jakość życia w województwie lubuskim, biorąc pod uwagę syntetyczny wskaźnik (składający się z takich wymiarów jak: kapitał społeczny, dobrostan psychiczny, fizyczny, społeczny, materialny, poziom cywilizacyjny, stres życiowy i patologie) zajmuje 15 miejsce w kraju. Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców regionu staje się więc kluczowym wyzwaniem cywilizacyjnym na następne lata<sup>71</sup>.

## Bezpieczeństwo

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego wskazuje na terenie województwa lubuskiego na kilka powiatów o niskim dostępie do usług publicznych. W kategorii powiatów o bardzo złej dostępności znalazł się wyłącznie powiat wschowski<sup>72</sup>. Co świadczy o rosnących potrzebach w tym zakresie, lecz może jeszcze niezauważonych przez decydentów na poziomie lokalnym.

## Edukacja

Istotnym elementem systemu edukacji powinno być zlikwidowanie barier w dostępie do zróżnicowanych form i rodzajów edukacji, które mogą mieć charakter geograficzny, społeczny, finansowy i zdrowotny. Wyrównanie szans w dostępie do edukacji bezpośrednio wpływa na wyrównanie szans na rynku pracy oraz neutralizowanie zjawiska wykluczenia społecznego na płaszczyźnie dostępu do edukacji.

Sieć szkół, w szczególności średnich i gimnazjalnych w województwie jest dosyć dobrze rozwinięta, a wskaźniki skolaryzacji są w większości powiatów zadowalające. Głównym problemem jest często jednak niewystarczająca jakość infrastruktury, a także wysoki stopień wyeksploatowania<sup>73</sup>.

W zakresie edukacji w Regionalnym Programie Operacyjnym wskazano na następujące obszary, które wymagają wsparcia i dofinansowania: Zwiększenie liczby miejsc w edukacji przedszkolnej i podniesienie kompetencji uczniów w przedszkolach; Upowszechnienie kształcenia ustawicznego osób dorosłych; Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego<sup>74</sup>.

## Kultura

W ostatnich latach obserwuje się niepokojący proces zmniejszania się ilości bibliotek i punktów bibliotecznych oraz obniżanie ilości czytelników. Postępujący zanik placówek bibliotecznych, w tym w znacznym stopniu na obszarach wiejskich, jest zjawiskiem niekorzystnym, ponieważ na wsi biblioteka stanowi często ważny ośrodek animacji życia kulturalnego<sup>75</sup>. Na terenach wiejskich życie kulturalne organizują domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice. Zakres świadczonych tam usług to m.in. pracownie specjalistyczne, kursy, zespoły artystyczne, imprezy regionalne<sup>76</sup>.

---

<sup>71</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 12-13.

<sup>72</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 22.

<sup>73</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 13.

<sup>74</sup> Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020, s. 193.

<sup>75</sup> Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego z dnia 21.03.2012r., s. 86.

<sup>76</sup> Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego z dnia 21.03.2012r., s. 86.

## Zdrowie

Podstawowy problem, z którym region musi sobie poradzić to deficyt specjalistycznej kadry medycznej. W województwie brakuje specjalistów w poradniach i szpitalach. Obecnie wskaźnik lekarzy podstawowych i specjalistów należy do najniższych w Polsce<sup>77</sup>. Uwzględniając zjawisko starzenia się społeczeństwa oraz rosnących potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej, szczególnie w obszarze geriatry, należy wskazać obszar zdrowia jako jeden z ważniejszych obszarów strategicznych w Gminie Sława.

## Gospodarka

Do obszarów o najlepszych warunkach dla rozwoju rolnictwa (klasa bonitacyjna gleb, tradycje, produkcja towarowa) należą tereny powiatu wschowskiego, częściowo żagańskiego i nowosolskiego<sup>78</sup>.

O atrakcyjności Sławy stanowi głównie specyficzne położenie wśród lasów i rynnowych jezior, otoczonych od południa wałem morenowych wzgórz. Sława leży bowiem nad największym w regionie Jeziorem Sławskim, po którym pływają statki wycieczkowe. Wokół Jeziora dominują lasy sosnowe, bogate w runo leśne i zwierzynę łowną (nawet jenoty i borsuki), duże plaże. Występujące na tym terenie ośrodki wypoczynkowe organizują szereg imprez kulturalnych i sportowych. Interesujący jest świat ptactwa drapieżnego, wodnego, możemy tu zobaczyć m.in.: bieliki, rybołowy, kanię czarną i rudą, myszołowy, jastrzębie, błotniaki, kormorany, łabędzie nieme, gęsi, zimorodki oraz żurawie. Na obszarze istnieją gospodarstwa agroturystyczne m.in. w Lubogoszczy<sup>79</sup>.

Użytki rolne zajmują w województwie lubuskim ok. 40% powierzchni<sup>80</sup>. Wśród gruntów ornych, gleby kompleksu pszennego bardzo dobrego znajdują się w gminach: Brody, Kożuchów i Nowe Miasteczko. Kompleks żytni bardzo dobry - występuje w gminach: Santok, Skąpe, Sława, Strzelce Krajeńskie, Sulechów, Szczaniec, Szprotawa, Świebodzin, Zbąszynek, Żagań i Żary<sup>81</sup>.

Istotną kategorią obszarów wiejskich jest kształtowanie się specjalizacji. Nie są one jeszcze w pełni wykształcone i wymagają większego doinwestowania, jednak lokalnie (a czasami już ponadlokalnie) stanowią ważne branże gospodarcze. Do zidentyfikowanych specjalizacji (lub ich zaczątków) zaliczyć należy produkcję mięsną, w tym przede wszystkim drobiarską (powiat wschowski, żagański), winiarstwo (powiat zielonogórski, strzelecko-drezdenecki), produkcję szparagów (powiat międzyrzecki), produkcję pieczarek (powiat wschowski), produkcję nasion zbóż na siew (powiat żagański), gospodarstwa rybackie (powiat strzelecko-drezdenecki), produkcję miodu (powiat gorzowski, sulęciński)<sup>82</sup>.

Lubuskie ma wybitne walory rekreacyjne dla wypoczynku i turystyki o ponadlokalnym znaczeniu. Jest to wielkim atutem, szczególnie w relacjach polsko-niemieckich, dla możliwości rozwoju różnorodnej bazy turystycznej i wypoczynkowej, w tym dla form specjalnych: łowiectwa, wędkarstwa, turystyki

---

<sup>77</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 13.

<sup>78</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 27.

<sup>79</sup> Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego z dnia 21.03.2012r., s. 115.

<sup>80</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 27.

<sup>81</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 27.

<sup>82</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 28.

konnej i rowerowej, golfa, a także dla lecznictwa typu uzdrowiskowego, szlaków turystyczno - kulturowych, związanych z zabytkami i historią tych ziem<sup>83</sup>.

W 2010 r. najwięcej na inwestycje w przeliczeniu na jednego mieszkańca wydał powiat gorzowski ziemski (1 193,54 zł), a kolejne miejsca zajęły powiaty: nowosolski (1 145,04 zł) i zielonogórski ziemski (1 141,61 zł). Najgorzej pod tym względem prezentują się natomiast powiaty: żarski oraz wschowski, w których wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na mieszkańca w tym samym roku oscylowały wokół poziomu 610 zł<sup>84</sup>. Końcowe lokaty w zestawieniu aktywności w zakresie przedsiębiorczości zajmuje powiat sulęciński (783) oraz jednostki z południowo-wschodniej części regionu: powiat nowosolski (790) i wschowski (838)<sup>85</sup>.

### Środowisko naturalne

Za jeden z największych atutów Lubuskiego uważany jest kapitał przyrodniczy, tj. bogate walory środowiska naturalnego i jego różnorodność (lasy, akweny wodne, rzeki). Tak wysoka jakość kapitału przyrodniczego jest jednym z ważnych elementów podnoszących jakość życia mieszkańców regionu, a także stanowi szansę rozwoju turystyki. Stan czystości rzek nie jest zadowalający, ale należy zaznaczyć, że większość zanieczyszczeń pochodzi z innych województw<sup>86</sup>. Do obszarów o największych możliwościach rozwoju branży turystycznej w obszarze pojezierzy należy Pojezierze Sławskie<sup>87</sup>.

## Analiza dokumentów planistycznych na poziomie kraju (programy operacyjne i inne programy)

Poniżej przedstawiono wybrane fragmenty badanego dokumentu w celu określenia zakresu spraw, które można powiązać z procesem rewitalizacji w gminie.

### Rynek pracy

Intensywność nakładów na B+R cechuje znaczne zróżnicowanie województw. Według ostatnich dostępnych danych, w 2008 r. udział tych nakładów w PKB kształtował się w granicach od 0,10% w lubuskim i 0,14% w opolskim do 0,95% w małopolskim i 1,21% w mazowieckim<sup>88</sup>.

Do zagrożonych ubóstwem relatywnym zalicza się osoby, których dochód do dyspozycji jest po transferach społecznych niższy od 60% średniej krajowej. W układzie regionalnym zagrożenie ubóstwem było największe w województwach: lubelskim (gdzie obejmowało 30,7% mieszkańców), podkarpackim (24,1%), lubuskim (23,3%) i świętokrzyskim (23,2%)<sup>89</sup>.

---

<sup>83</sup> Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego z dnia 21.03.2012r., s. 27.

<sup>84</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 10.

<sup>85</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 12.

<sup>86</sup> Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, s. 9.

<sup>87</sup> Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020, s. 53.

<sup>88</sup> Strategia Rozwoju Kraju 2020, s. 239.

<sup>89</sup> Strategia Rozwoju Kraju 2020, s. 264.

## Bezpieczeństwo

Istotną barierą dla rozwoju innowacyjnego i konkurencyjnego sektora rolno-spożywczego, przedsiębiorczości na obszarach wiejskich jest niewydolność energetyczna linii przesyłowych oraz lokalna niestabilność przesyłu energii, a tym samym niski poziom bezpieczeństwa energetycznego<sup>90</sup>. Uwzględniając zjawisko starzenia się społeczeństwa oraz rosnących potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej, szczególnie w obszarze geriatry, należy wskazać obszar zdrowia jako jeden z ważniejszych obszarów strategicznych w Gminie Sława.

## Kultura

O znaczącym potencjale turystycznym Polski Zachodniej decyduje również bogate i różnorodne dziedzictwo kulturowe, obejmujące zarówno kompleksy pałacowo-parkowe, zamki i dwory (dolnośląskie, lubuskie, opolskie, wielkopolskie), [...] jak i zachowane zabytkowe układy urbanistyczne miast i średniowiecznych wsi (opolskie, zachodniopomorskie, lubuskie). Pod względem nasycenia obiektami zabytkowymi województwa dolnośląskie, lubuskie i opolskie zajmują czołowe miejsca w Polsce, a na ich terenie znajdują się obiekty wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO<sup>91</sup>.

## Gospodarka

Najlepszą formą jest w tym obszarze taki model prowadzenia polityki na rzecz regionów i terytorialnego równoważenia rozwoju (dyfuzji), który skupia się na budowie potencjałów rozwojowych odpowiednich obszarów i podmiotów<sup>92</sup>. Biorąc pod uwagę poziom PKB na mieszkańca i tempo jego wzrostu, w latach 2007-2010 można było wyróżnić cztery grupy województw: liderzy, doganiające, odstające oraz tracące. Według tej klasyfikacji region lubuski zaliczany jest do 3 grupy, czyli obszarów o poziomie PKB na mieszkańca i jego dynamice poniżej średniej krajowej<sup>93</sup>.

W strukturze zatrudnienia na obszarach wiejskich szczególną rolę odgrywa rolnictwo, które zapewnia najwięcej miejsc pracy, jak i absorbuje część bezrobocia ukrytego. Mały obecnie udział działalności pozarolniczej w kształtowaniu struktury zatrudnienia ludności wiejskiej jest pochodną wielu czynników, z których do najważniejszych zalicza się niedobór pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich, brak elastycznych form pracy pozwalających na wykonywanie jej poza miejscem zatrudnienia, niską dostępność wiejskiego rynku pracy, małą dostępność transportową ośrodków wiejskich i niski poziom mobilności zawodowej<sup>94</sup>.

Rolnictwu w coraz większym stopniu powinny towarzyszyć inne formy aktywności gospodarczej, w tym między innymi te wykorzystujące potencjał endogeniczny obszarów wiejskich (np. produkcja i usługi związane z turystyką, odnawialnymi źródłami energii, kulturą, rzemiosłem, rękodzielnictwem, przetwórstwem spożywczym, surowcem drzewnym)<sup>95</sup>.

Głównym regionem występowania złóż gazu ziemnego w naszym kraju są województwa: wielkopolskie, lubuskie oraz podkarpackie. Udokumentowane zasoby wydobywalne gazu ziemnego wg

---

<sup>90</sup> Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, s. 9.

<sup>91</sup> Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020, s. 24.

<sup>92</sup> Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, s. 16.

<sup>93</sup> Strategia Rozwoju Kraju 2020, s. 272.

<sup>94</sup> Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, s. 8.

<sup>95</sup> Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, s. 9.

stanu na 31 grudnia 2012 r. wyniosły 140,059 mld m<sup>3</sup>, a zasoby złóż zagospodarowanych 115,77 mld m<sup>3</sup> <sup>96</sup>. Na terenie gminy Sława prowadzone były badania związane z występowaniem złóż gazu łupkowego.

### Środowisko naturalne

Powierzchnia lasów w Polsce wynosi 9121 tys. ha, co daje lesistość na poziomie nieco ponad 29%. Przewiduje się, że do 2020 r. nastąpi zwiększenie lesistości kraju do poziomu 30%<sup>97</sup>. W Polsce jest ponad 1,5 mln ha lasów należących do osób fizycznych, co stanowi ponad 5% powierzchni kraju<sup>98</sup>.

### Infrastruktura transportowa

Niski poziom rozwoju infrastruktury transportowej na obszarach wiejskich jest poważną barierą rozwoju przedsiębiorczości oraz mobilności pracujących<sup>99</sup>. Jest to jedna z barier ograniczających rozwój obszarów turystycznych w Gminie Sława. Rozwiązaniem jest stworzenie nowych oraz poprawa istniejącej infrastruktury drogowej przy wykorzystaniu komunikacji wodnej w celu uatrakcyjnienia oferty turystycznej dla osób spoza powiatu a nawet województwa.

---

<sup>96</sup>Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020, s. 27.

<sup>97</sup> Krajowy Program Zwiększania Lesistości.

<sup>98</sup> Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, s. 10.

<sup>99</sup> Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, s. 9.

## CZEŚĆ III. Wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego

### Charakterystyka stref gminy i miasta Sława

#### Strefa 1

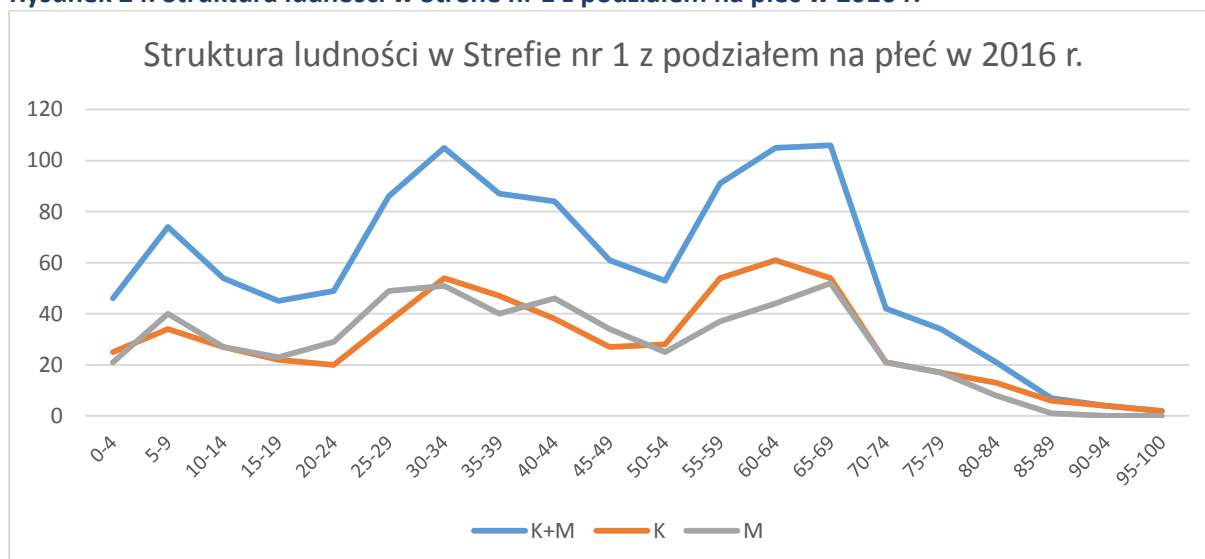
##### Usytuowanie

Strefa nr 1 leży w północno-zachodniej części Sławy. Od strony zachodniej sąsiaduje ze strefą 7, od strony północnej sąsiaduje ze Strefą 8, od strony wschodniej i południowej ze strefą 2. W skład obszaru Strefy nr 1 wchodzi ulice: Dębowa, Energetyczna, Franciszka Niewidziały, Gajowa, Jaśminowa, Kasztanowa, Kormoranów, Leśna, Majowa, Parkowa, Prosta, Słoneczna, Sosnowa, Świerkowa, Tęczowa, Wczasowa, Zacisze, Zjednoczenia

##### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 1 wynosi 1156 mieszkańców, i stanowi 27,48% liczby mieszkańców miasta Sława, oraz 9,26% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 1 w 2016 r. przedstawiono na **Rys. 24**

**Rysunek 24. Struktura ludności w Strefie nr 1 z podziałem na płeć w 2016 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 1 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 5,5% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (7-20 lat) wynosi 14,5%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 4,7%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 23,8%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 26,1%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat) wynosi 20,2%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 4,4%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 0,7%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 1 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 41-60 lat oraz 26-40 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,45, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 1 mamy do czynienia z typem struktury



regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>100</sup> i wynosi 25,3%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 1 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 1<sup>101</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na 4.

### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 1 są ulice: Energetyczna, Parkowa, Niewidziały. Drogi te zapewniają komunikację z centrum miejscowości oraz łączą się z drogą wojewódzką nr 278 a poprzez nią z większymi ośrodkami miejskimi województwa lubuskiego: Nowa Sól, Sulechów, a dalej poprzez budowaną drogę S3 z Zieloną Górą. Pozostałe drogi w tej strefie to ulice typowo osiedlowe. Warto podkreślić, że **znaczna ich część** (90% ulic w strefie) gminnych została w ostatnim okresie utwardzona.

### Charakter zabudowy

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych opracowaną w ramach projektu „TABULA”<sup>102</sup>, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że około 80%, są to budynki jednorodzinne. Część z nich, szacuje się, że około **20%**, są to budynki pochodzące z okresu 2003-2016. Należy zauważyć, że budynki pochodzące z lat 1967-2003 (80%) zostały wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się więcej energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 1)<sup>103</sup> została wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. W pewnym okresie ich funkcjonowania ściany około 95% budynków jednorodzinnych zostały docieplone przy użyciu materiałów termoizolacyjnych (np. styropian, wełna mineralna itp.)<sup>104</sup>. Z jednej strony można uznać, że ich wskaźnik energetyczny został poprawiony. Z drugiej strony, pod warunkiem, że ściany zostały odpowiednio wykończone poprzez nałożenie struktury zewnętrznej, poprawie uległ również ich wygląd zewnętrzny. W strefie tej około 20% budynków, stanowią budynki wielorodzinne. Budynki te nie zostały do roku 2016 poddane termomodernizacji, co nie tylko wiąże się z niską efektywnością energetyczną, ale również z małą estetyką. Istotnym jest również fakt, że pomiędzy budynkami jednorodziennymi istnieje w zdecydowanej większości dobra infrastruktura pieszo-jezdna, natomiast pomiędzy blokami mieszkalnymi takiej infrastruktury brakuje, bądź jest w bardzo złym stanie technicznym. Charakter zabudowy w strefie 1. oceniono na 9.

<sup>100</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>101</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

<sup>102</sup> Podręcznik typologii budynków mieszkalnych z przykładami działań mających na celu zmniejszenie ich energochłonności, Projekt TABULA, Narodowa Agencja Poszanowania Energii S.A., Warszawa 2011.

<sup>103</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).

<sup>104</sup> Charakterystyczną cechą tych budynków jest konstrukcja ścian, szczególnie ścian zewnętrznych. Generalnie konstrukcje ścian budynków jednorodzinnych można podzielić na cztery grupy: ściany jednowarstwowe, ściany dwuwarstwowe, ściany trzyczarstwowe, oraz ściany drewniane (wznoszone w systemie tzw. „kanadyjskim” lub z „bala” – są to nowoczesne, o dużo lepszym współczynniku energetycznym, zaawansowane konstrukcyjnie, ściany wznoszone z naturalnego surowca). Na tej podstawie za cechę istotną (wskaźnik) dla określenia stopnia degradacji można przyjąć rodzaj ścian zewnętrznych.



Portfolio strefy nr 1.



Widok ulicy Parkowej

Widok ulicy Gajowej



Widok od ulicy Parkowej

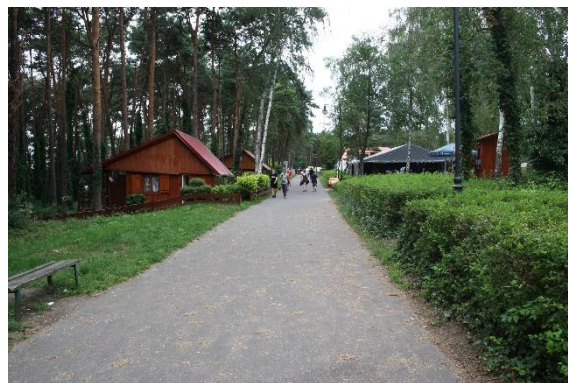
Blok na ulicy Parkowej



## OŚRODEK WYPOCZYNKOWY SCKiW i park



Widok promenady w kierunku pensjonatu



Widok w kierunku zachodnim



Widok z promenady na las sosnowy



Widok zachodniego wejścia na Ośrodek



Widok od strony Lubuskiego Klubu Żeglarskiego



Widok prywatnych domków





Widok od zaplecza Galer



Widok od strony głównej ulicy Ośrodka



Widok wejścia do pałacu



Widok na pałac



Widok na pałac od strony jeziora



Widok na jezioro od strony pałacu





Widok na staw w parku



Widok na Nowy Rynek od parku

Widok na rzekę Czernicę



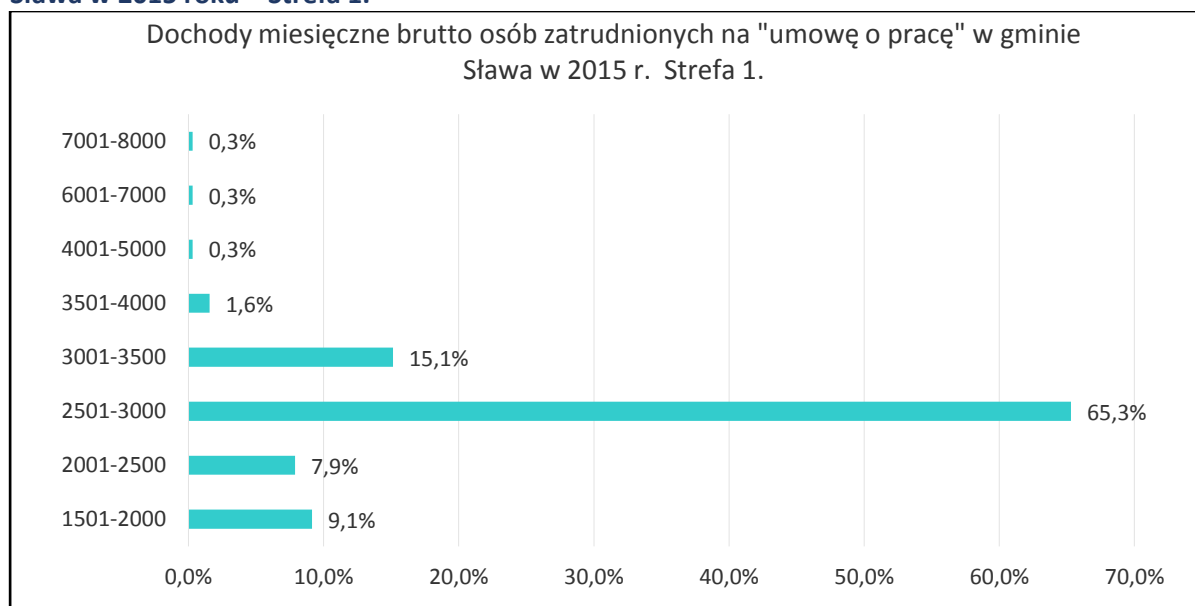
Widok zaplecza handlowego od parku

Źródło: Fotografie - opracowanie własne.

### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>105</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 1, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 25**.

**Rysunek 25. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 1.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 1 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 2501-3000 zł. Oznacza to, że dochód ten jest wyższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy ok 950 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

<sup>105</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 1 wynika, że jedynie niewielka grupa osób, których miesięczny dochód przekracza 3000 zł brutto (około 17% mieszkańców strefy) posiada taką zdolność. Należy również zauważyć, że zdolność ta jest ograniczona. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje na poziomie płacy minimalnej, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad jednego roku. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 1 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach jest w stanie pokryć wydatki na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobne bieżące naprawy zapewniające normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 1, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 4<sup>106</sup>.

## Ubóstwo

Liczba wniosków o pomoc społeczna i wartość udzielonej pomocy przez Sławski Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) jest m.in. jednym ze wskaźników, który w pewnym stopniu rzuca światło na problem ubóstwa<sup>107</sup> rodzin (gospodarstw domowych) mieszkających w obrębie Strefy nr 1. W tym miejscu należy podkreślić, że „jednoroczna średnia wartość” udzielonej pomocy w tych latach oscyluje wokół kwoty 6000 zł.

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 263 razy (Zob. Tabela 5). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 263 osób (rodzin). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 113 rodzin. Co przy liczbie 254 gospodarstw stanowi 44,5% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały.

**Tabela 5. Ubóstwo Strefa 1**

1	Rodzaj wniosku									
	Rok	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
2011	37	9	4	7	6					63
2012	38	8	2	10						58
2013	35	7		11						53
2014	28	8		15						51
2015	30	3		5						38
<b>Razem:</b>	<b>168</b>	<b>35</b>	<b>6</b>	<b>48</b>	<b>6</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>263</b>

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

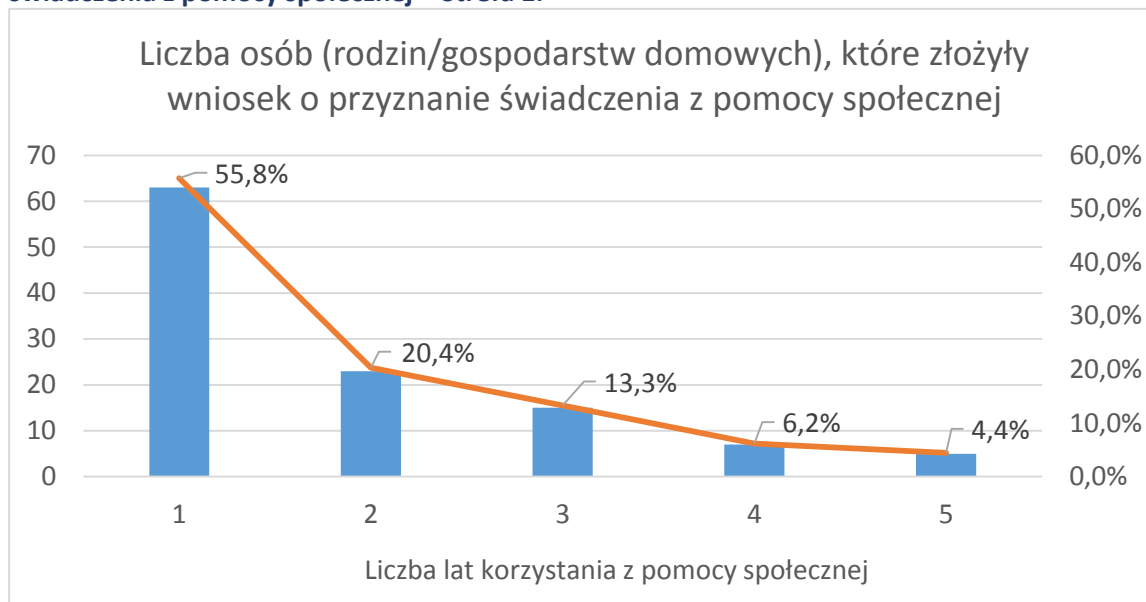
Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 26** wynika, że w okresie 2011-2015 ponad połowa rodzin ze Strefy nr 1 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co piąta rodzina (20%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 25% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w

<sup>106</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.

<sup>107</sup> Zgodnie z Raportem pt. „Ubóstwo w Polsce w latach 2013-2014” danych nt. ubóstwa ustawowego nie należy bezpośrednio utożsamiać z liczbą osób korzystających z pomocy społecznej. Ubóstwo zgodnie z definicją zawartą w Encyklopedii PWN oznacza zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny. Z kolei Główny Urząd Statystyczny pojęcie ubóstwa określa jako wielowymiarowe zjawisko społeczne, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Podstawę publikowanych przez GUS w sposób regularny danych dotyczących zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce stanowią wyniki badań budżetów gospodarstw domowych. Zob. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html> (dostęp: 30.09.2016 r.).

niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego. Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys. 26**.

**Rysunek 26. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 1.**

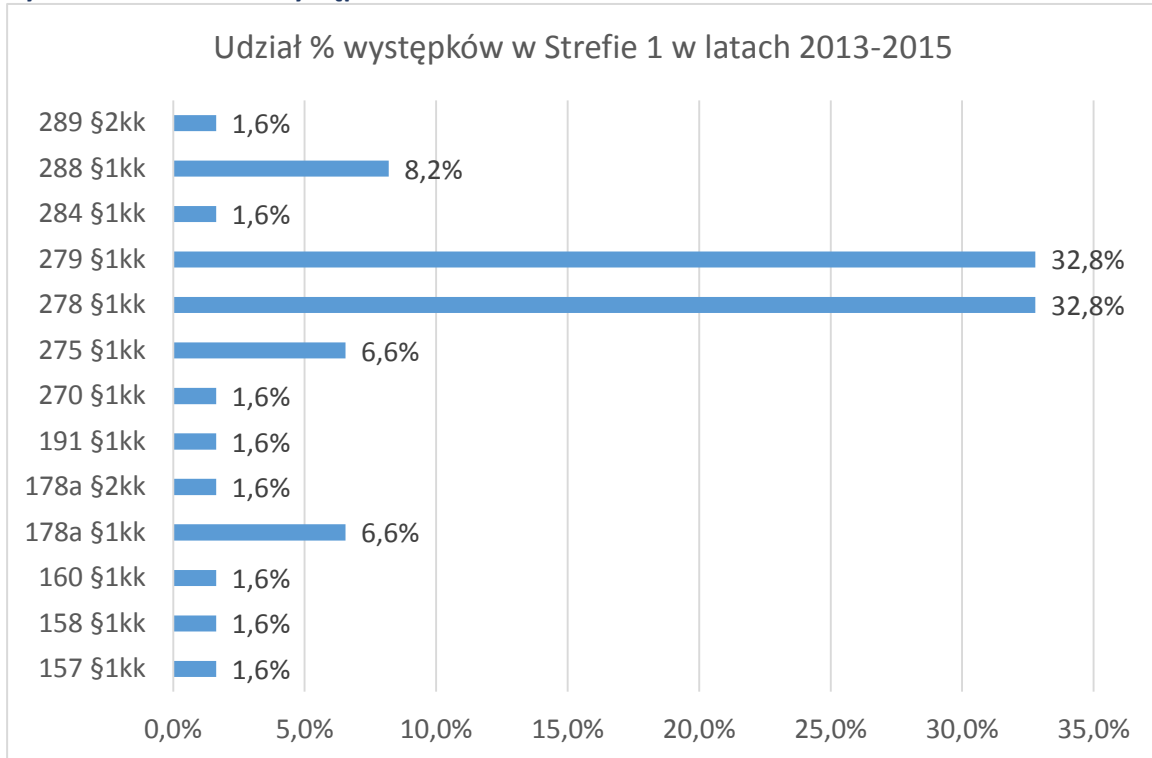


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Z danych przedstawionych na Rys 27 wynika, że w większości przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 10% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.



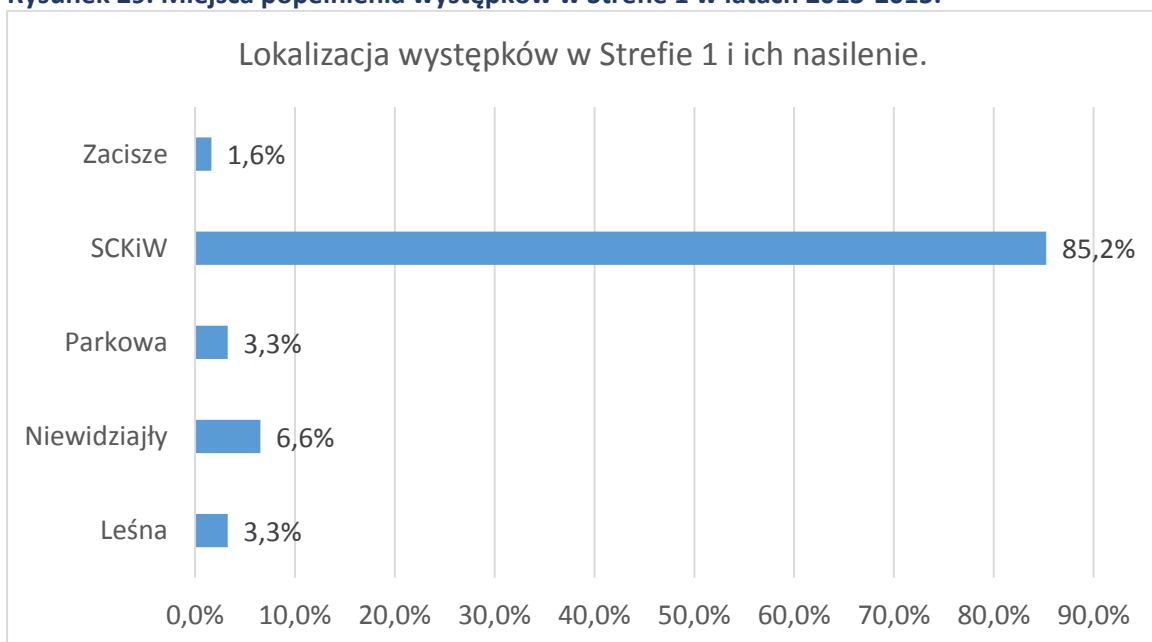
**Rysunek 28. Udział % występów w Strefie 1 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 1 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią kradzieże (§ 278) i kradzieże z włamaniem (§ 279). Stanowią one ponad 65% wszystkich występów popełnionych w tej Strefie. Do drugiej grupy występów, dość istotnych, należy zaliczyć uszkodzenia mienia (§ 288), kradzieże dokumentów (§ 275), oraz nietrzeźwych kierujących pojazdami (§ 178). Pozostałe występkę, należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

**Rysunek 29. Miejsca popełnienia występów w Strefie 1 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.



Analiza danych przedstawionych na **Rys. 29** wskazuje, że większość, bo ponad 85%, występów zostało popełnionych na terenie Sławskiego Centrum Kultury i Wypoczynku. Natomiast niespełna 15% występów popełniono w obrębie ulic: Zacisze, Parkowa, Niewidziały i Leśnej. Odwołując się do celu strategicznego Gminy, którym jest dalszy rozwój jej funkcji turystycznej należy uznać, że zjawisko to może być wysoce niepokojące chociażby dla zapewniania właściwych warunków dla realizacji tego celu. Z drugiej strony może świadczyć o pogłębiającej się i ukrytej degradacji „tkanki społecznej”.

Wyniki analizy w zakresie przestępczości w Strefie nr 1, w kontekście lokalizacji Strefy, charakteru zabudowy, dochodów ludności i ubóstwa prowadzą do wniosku, że wyznaczony obszar analizy, szczególnie ta jego część, która nie jest bezpośrednio zamieszkała (w tym przypadku SCKiW) stanowi integralną część strefy, i w okresie powakacyjnym pełni funkcję wypoczynkową i rekreacyjną dla jej mieszkańców. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 1 należy stwierdzić, że skala występów jest mniejsza od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 6.

## Strefa 2

### Usytuowanie

Strefa nr 2 leży w centralnej części Sławy w stronę północną. Od strony zachodniej sąsiaduje ze strefą 1, od strony północnej sąsiaduje ze Strefą 6, od strony wschodniej ze strefą 3. W skład obszaru Strefy nr 2 wchodzi ulice: 11 Listopada, Brzozowa, Jedności Robotniczej, Kopernika, Kościuszki, Lipowa, Obrońców Pokoju, Odrodzonego Wojska Polskiego, Ogrodowa, Sportowa, Złota Podkowa.

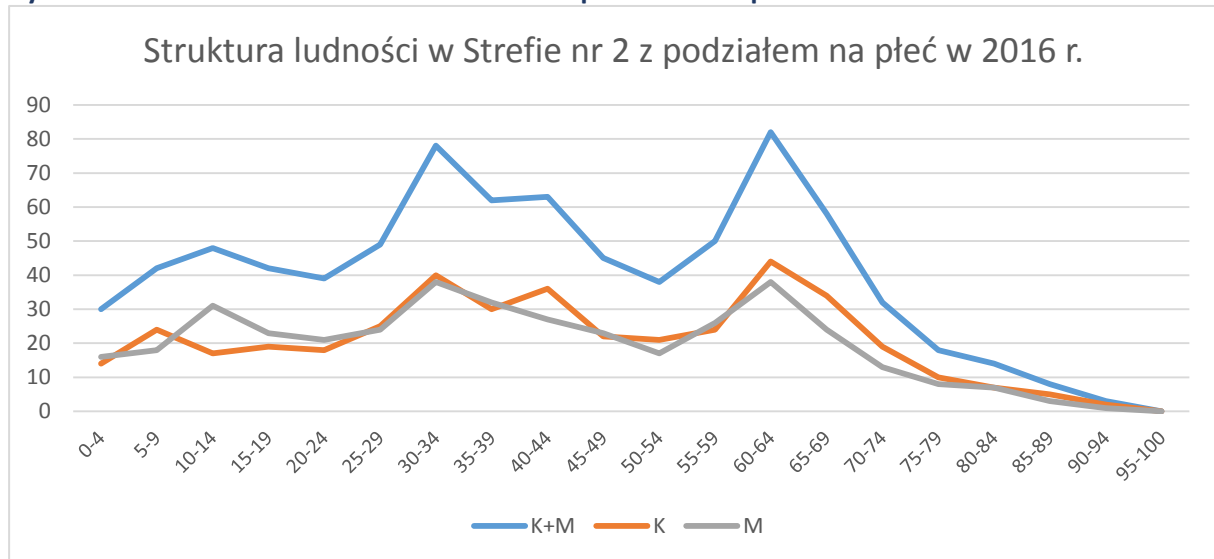
### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 2 są drogi: wojewódzka 278 oraz ulica Ogrodowa i Obrońców Pokoju. Drogi te zapewniają komunikację z większymi ośrodkami miejskimi województwa lubuskiego: Nowa Sól, Sulechów, a dalej poprzez budowaną drogę S3 z Zieloną Górą. Pozostałe drogi: są drogami osiedlowymi. Warto podkreślić, że znaczna ich część (80,0% ulic w strefie) gminnych została w ostatnim okresie utwardzona. Należy również zauważyć, że pozostałe ulice (w tym droga wojewódzka nr 278) wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 2 wynosi 801 mieszkańców, i stanowi 19,04% liczby mieszkańców miasta Sława, oraz 6,41% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 2 w 2016 r. przedstawiono na Rys. 30.

Rysunek 30. Struktura ludności w Strefie nr 2 z podziałem na płeć w 2016 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 2 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 4,4% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20 lat) wynosi 16,9%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 5,5%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 24,1%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 23,7%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat) wynosi 21,8%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 3,7%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 0,9%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 2 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 26-40 lat oraz 41-60 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,38, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 2 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>109</sup> i wynosi 25,5%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 2 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 2<sup>110</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na 3.

### Charakterystyka zabudowy

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych opracowaną w ramach projektu „TABULA”<sup>111</sup>, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że prawie 80%, są to budynki jednorodzinne. Część z nich, około 10% to budynki pochodzące z okresu 2003-2016. Należy zauważyć, że budynki pochodzące z lat 1967-2003 (90%) zostały wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się więcej

<sup>109</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>110</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

<sup>111</sup> Podręcznik typologii budynków mieszkalnych z przykładami działań mających na celu zmniejszenie ich energochłonności, Projekt TABULA, Narodowa Agencja Poszanowania Energii S.A., Warszawa 2011.

energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 2)<sup>112</sup> została wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. W pewnym okresie ich funkcjonowania ściany pewnej grupy budynków zostały docieplone przy użyciu materiałów termoizolacyjnych (np. styropian, wełna mineralna itp.)<sup>113</sup>. Z jednej strony można uznać, że ich wskaźnik energetyczny został poprawiony. Z drugiej strony, pod warunkiem, że ściany zostały odpowiednio wykończone poprzez nałożenie struktury zewnętrznej, poprawie uległ również ich wygląd zewnętrzny. W strefie tej występuje zabudowa wielorodzinna, która do roku 2016 nie została poddana termomodernizacji. Zabudowa ta charakteryzuje się niskim standardem energetycznym oraz małą estetyką. Ponadto infrastruktura pieszo-jedna pomiędzy blokami jest w złym stanie technicznym. Na obszarze tym znajdują się obiekty oświatowe (Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Gimnazjum w Sławie oddziały 1-3 Publicznej Szkoły Podstawowej w Sławie oraz Przedszkole Samorządowe i Przedszkole Prywatne „Bajka”) oraz sportowe (sala widowiskowo-sportowa przy ZSP, stadion miejski, skate park, Boisko ORLIK, boisko wielofunkcyjne o sztucznej nawierzchni, sala gimnastyczna przy Gimnazjum). Wszystkie obiekty oświatowe są budynkami starymi, z wyjątkiem Przedszkola „Bajka” (rok budowy 2016). W szczególności złym stanie technicznym jest budynek Przedszkola Samorządowego. Część budynku gimnazjum została wybudowana przed II Wojną Światową. Jednak budynek Gimnazjum w Sławie został poddany termomodernizacji w roku 2014. Większość obiektów sportowych to obiekty o dużej estetyce, wyjątek stanowi sala gimnastyczna przy Gimnazjum.

W strefie tej znajdują się również budynki związane z turystyką oraz rekreacją. Zdecydowana większość zabudowy to domki letniskowe wykorzystywane w sezonie letnim (około 30 % stanowią domki murowane). Na tym obszarze znajduje się jeden obiekt typu hotelarskiego, który w formie w jakiej jest obecnie powstał w latach **90-tych** ubiegłego wieku i jest zamykany w październiku, a otwierany wraz z długim weekendem majowym. 70% domków turystycznych stanowią domki drewniane lub wykonane z materiałów drewnopochodnych o niskiej estetyce. Ponadto w strefie tej są zlokalizowane hangary do przechowywania sprzętu wodnego i żeglarskiego. Obiekty te charakteryzuje niska estetyka i zły stan techniczny. Około 15 % budynków stanowią budynki związane z handlem i usługami. Te zlokalizowane na terenie OW SCKiW mają charakter sezonowy, te zlokalizowane poza OW mają charakter całoroczny. Jeden obiekt handlowy został zrewitalizowany. Pozostałe wymagają nakładów finansowych. Charakter zabudowy w strefie 2. oceniono na 5.

Portfolio strefy nr 2.



Widok ulicy Odrodzonego Wojska Polskiego

<sup>112</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).

<sup>113</sup> Charakterystyczną cechą tych budynków jest konstrukcja ścian, szczególnie ścian zewnętrznych. Generalnie konstrukcje ścian budynków jednorodzinnych można podzielić na cztery grupy: ściany jednowarstwowe, ściany dwuwarstwowe, ściany trzywarstwowe, oraz ściany drewniane (wznoszone w systemie tzw. „kanadyjskim” lub z „bala” – są to nowoczesne, o dużo lepszym współczynniku energetycznym, zaawansowane konstrukcyjnie, ściany wznoszone z naturalnego surowca). Na tej podstawie za cechę istotną (wskaźnik) dla określenia stopnia degradacji można przyjąć rodzaj ścian zewnętrznych.



Widok ulicy prowadzącej do targowiska



Widok na zaplecze Ochotniczej Straży Pożarnej w Sławie



Widok na targowisko



Widok ulicy Ogrodowej



Widok na ulicę Żłota Podkowa



Widok ul. Sportowej (Przedszkole)

Źródło: Fotografie - opracowanie własne.

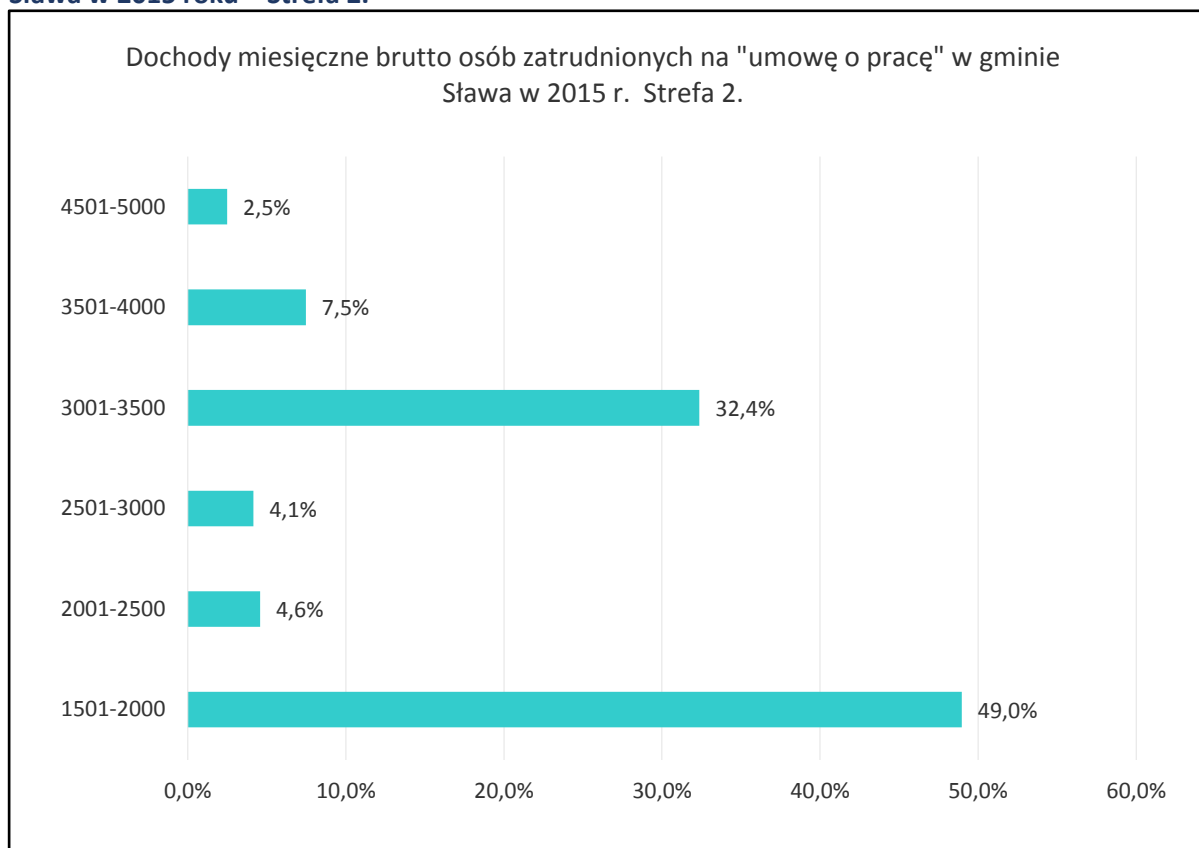
### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>114</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 2, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 31**.

<sup>114</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.



**Rysunek 31. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 2.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 2 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 2500 zł. Oznacza to, że dochód ten jest wyższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o 650 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 2 wynika, że zamieszkuje tutaj znaczna grupa osób, których miesięczny dochód przekracza 3000 zł brutto (około 42,4% mieszkańców strefy) i posiada ona taką zdolność. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 2 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach jest w stanie pokryć wydatki na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić większe naprawy zapewniające normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 2, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 6<sup>115</sup>.

#### **Ubóstwo**

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 164 razy (Zob. Tabela 2). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 164 osoby (rodziny). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 71 rodzin. Co przy liczbie 225 gospodarstw stanowi 31,6% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały.

<sup>115</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.

Tabela 6. Ubóstwo Strefa 2

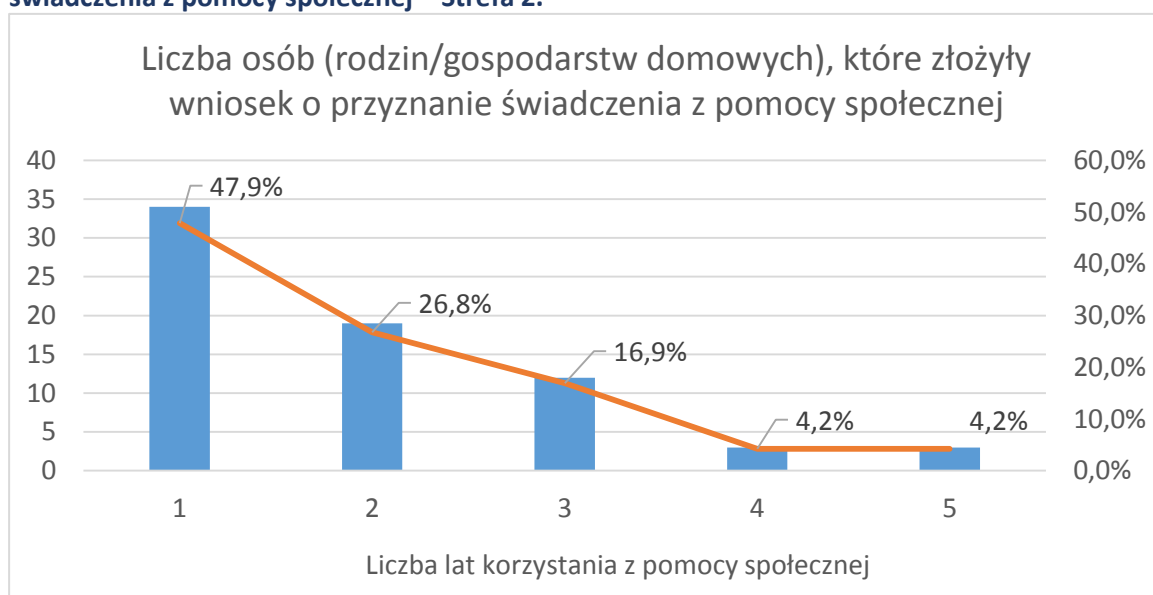
2		Rodzaj wniosku							
Rok	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
2011	24	5		8	2				39
2012	21	8		2					31
2013	17	9		8					34
2014	16	11	1	8					36
2015	17	5						2	24
<b>Razem:</b>	<b>95</b>	<b>38</b>	<b>1</b>	<b>26</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>164</b>

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 32** wynika, że w okresie 2011-2015 około 48% rodzin ze Strefy nr 2 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co czwarta rodzina (27%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 25% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego.

Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys. 32**.

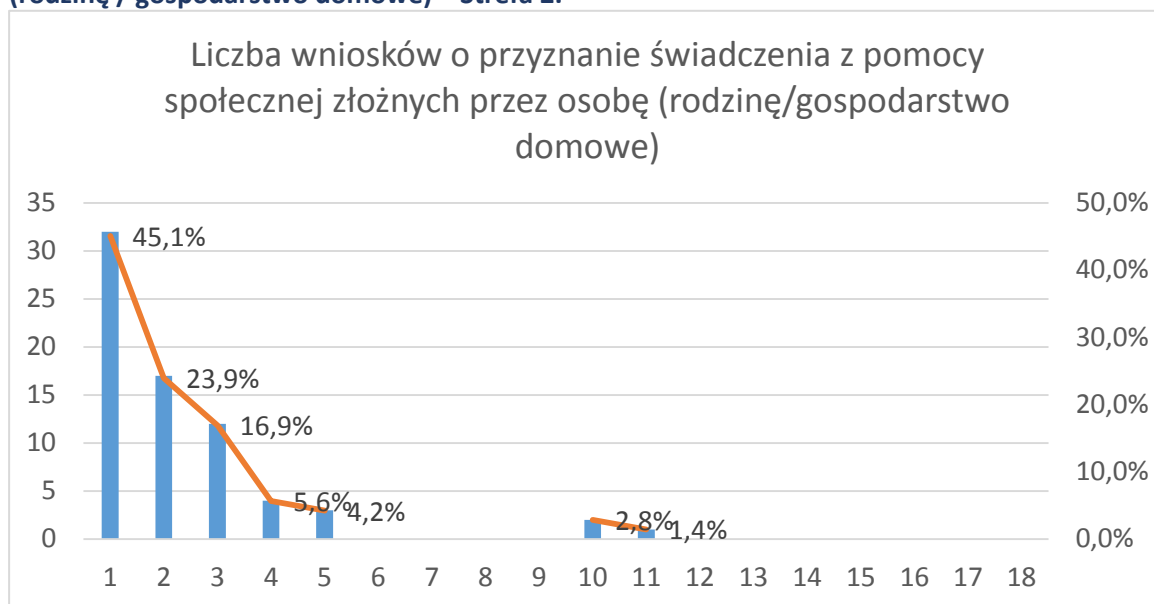
Rysunek 32. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 2.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta gminy Sława.

Z danych przedstawionych na Rys. 33 wynika, że w około 45% przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 10% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 33. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 2.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

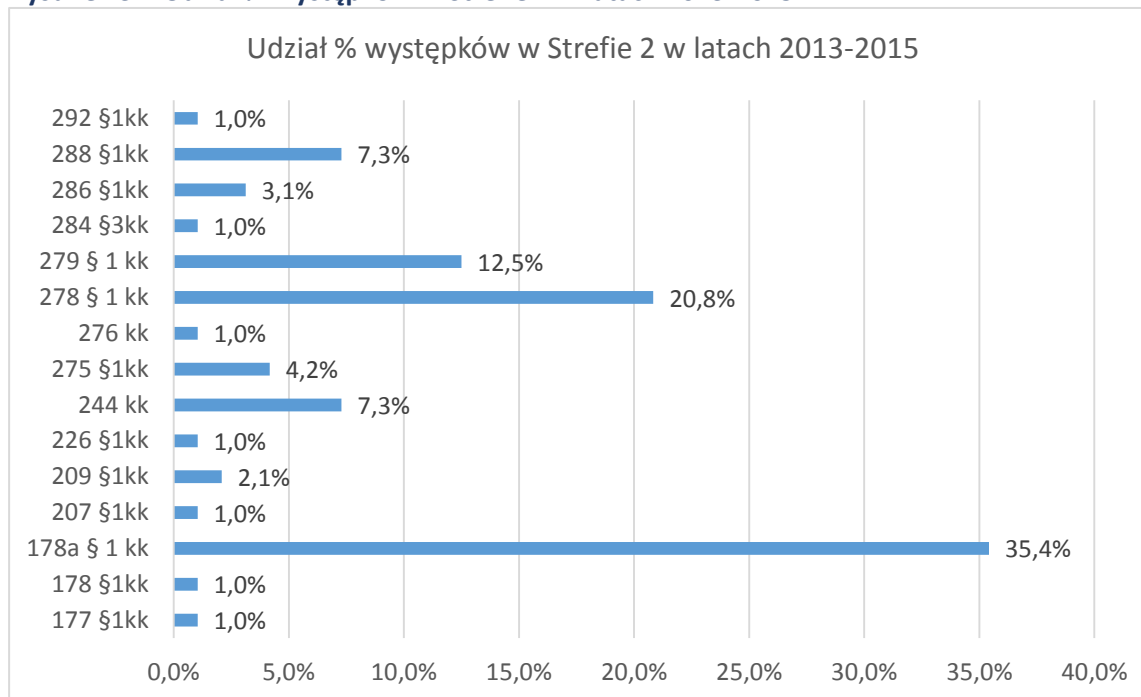
Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 3.

### Przestępczość

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>116</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 2 w latach 2011-2015 został przedstawiony na **Rys. 34**.

<sup>116</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.

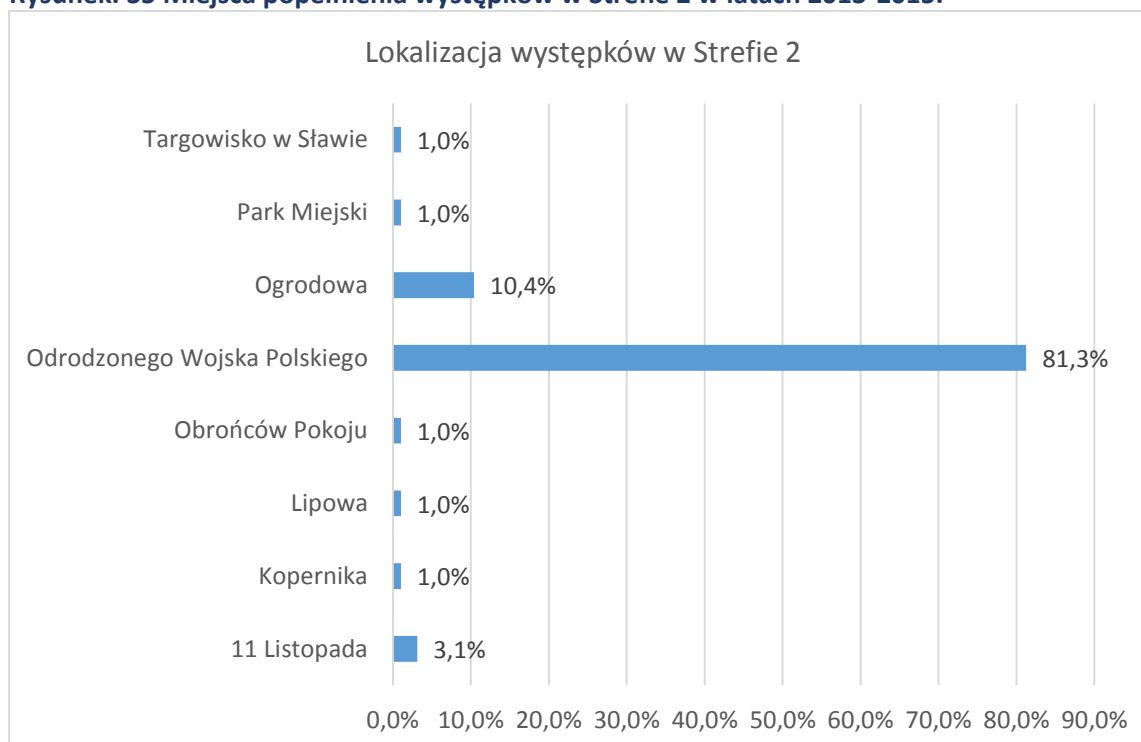
**Rysunek 34. Udział % występów w Strefie 2 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 2 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią nietrzeźwi kierujący pojazdami (§ 178). Stanowią one 35% wszystkich występów. Do drugiej grupy występów, dość istotnych należy zaliczyć kradzieże (§ 278) i kradzieże z włamaniem (§ 279). Stanowią one ponad 32% wszystkich występów popełnionych w tej Strefie. Pozostałe występkę, należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

**Rysunek. 35 Miejsca popełnienia występów w Strefie 2 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.



Analiza danych przedstawionych na Rys. 29 wskazuje, że większość, bo ponad 81%, występów zostało popełnionych na terenie ulicy Odrozonego Wojska Polskiego Natomiast ponad 10% występów popełniono w obrębie ulic : Ogrodowej, a niewielki odsetek na ulicach: Zacisze, Parkowa, Niewidziajły i Leśnej. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 2 należy stwierdzić, że skala występów jest większa od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 2.

### Strefa 3

#### Usytuowanie

Strefa nr 3 leży we wschodniej części Sławy. Od strony zachodniej sąsiaduje ze strefą 2, od strony północnej sąsiaduje ze Strefą 6. W skład obszaru Strefy nr 3 wchodzi ulice: Chopina, Henryka Pobożnego, Krótka, Matejki, Mickiewicza, Nowy Rynek, Piwna, Pl. Ks. Kazimierza Tomkiewicza, Pl. Rynek, Powstańców Śląskich, Reja, Rynek, Waryńskiego, Wincentego Pola

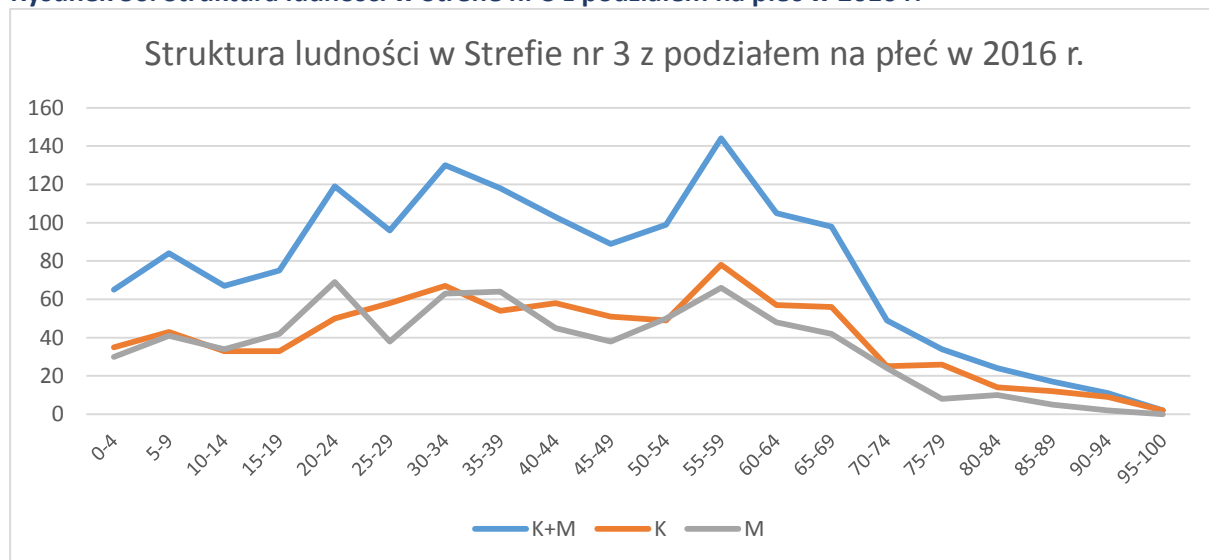
#### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 3 są drogi: wojewódzka 278 ul. Powstańców Śląskich oraz ul. Waryńskiego. Drogi te zapewniają komunikację z centrum oraz z większymi ośrodkami miejskimi województwa lubuskiego: Nowa Sól, Sulechów, a dalej poprzez budowaną drogę S3 z Zieloną Górą. Pozostałe drogi mają charakter dróg dojazdowych do pozostałych miejsc Strefy. Warto podkreślić, że znaczna ich część (70,0% ulic w strefie) została w ostatnim okresie wyremontowana. Należy również zauważyć, że pozostałe ulice (w tym droga wojewódzka nr 278) wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

#### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 3 wynosi 1529 mieszkańców, i stanowi 36,35% liczby mieszkańców miasta Sława, oraz 12,24% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 3 w 2016 r. przedstawiono na **Rys. 36**

**Rysunek 36. Struktura ludności w Strefie nr 3 z podziałem na płeć w 2016 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 3 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 5,2% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20 lat) wynosi 15%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 7,6%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 23,3%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 28,6%; w wieku późnym

zawodowym (61-75 lat) wynosi 15,3%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 3,2%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 1,8%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 3 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 41-60 lat oraz 26-40 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,54, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 3 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>117</sup> i wynosi 20,3%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 3 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 3<sup>118</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na 6.

### Charakterystyka zabudowy

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że około 80%, są to budynki wielorodzinne. Część z nich, około 95% to zabudowa przedwojenna, szacuje się, że około 5%, są to budynki pochodzące z okresu 1967-2003. Zostały one wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się więcej energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 3)<sup>119</sup> została wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. Jedynie budynki wzniesione w latach 2000-2003 to budynki wykonane z użyciem materiałów o podwyższonych standardach energetycznych. W strefie tej znajdują się również budynki usługowe, oświatowe i publiczne (Urząd Miejski w Sławie, OPS). Część budynków usługowych, to budynki nowe, część mieści się w obiektach przedwojennych. Obiekty oświatowe to Publiczna Szkoła Podstawowa w Sławie (klasy IV-VI), Prywatna Szkoła Podstawowa. Budynki przedwojenne pełniące funkcje mieszkalne, są budynkami w większości nieodnowionymi, wymagającymi poprawy standardów energetycznych oraz estetyki. Charakter zabudowy w strefie 3. oceniono na 6.

Portfolio strefy nr 3.



Widok z mostku na Nowy Rynek



Widok na rzekę Czernicę od ulicy Ludwika Waryńskiego

<sup>117</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>118</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

<sup>119</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).





Widok na Czernicę w centrum miasta



Widok ulicy Krótkiej



Widok od ulicy Powstańców Śląskich



Widok ulicy Powstańców Śląskich



Obiekt handlowy przy ulicy Henryka Pobożnego



Obiekt handlowy przy ulicy Henryka Pobożnego





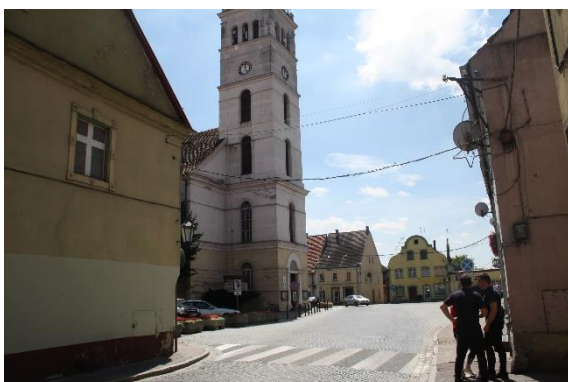
Widok od ulicy Powstańców Śląskich



Widok ulicy Wschowskiej



Widok ulicy Chopina



Widok ulicy Matejki



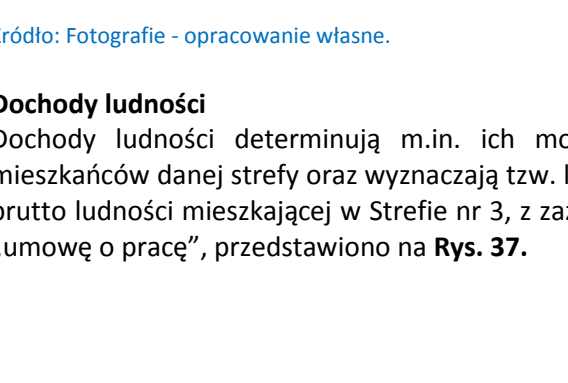
Widok na Rynek



Widok na Rynek



Widok ulicy Ludwika Waryńskiego



Widok ulicy Ludwika Waryńskiego

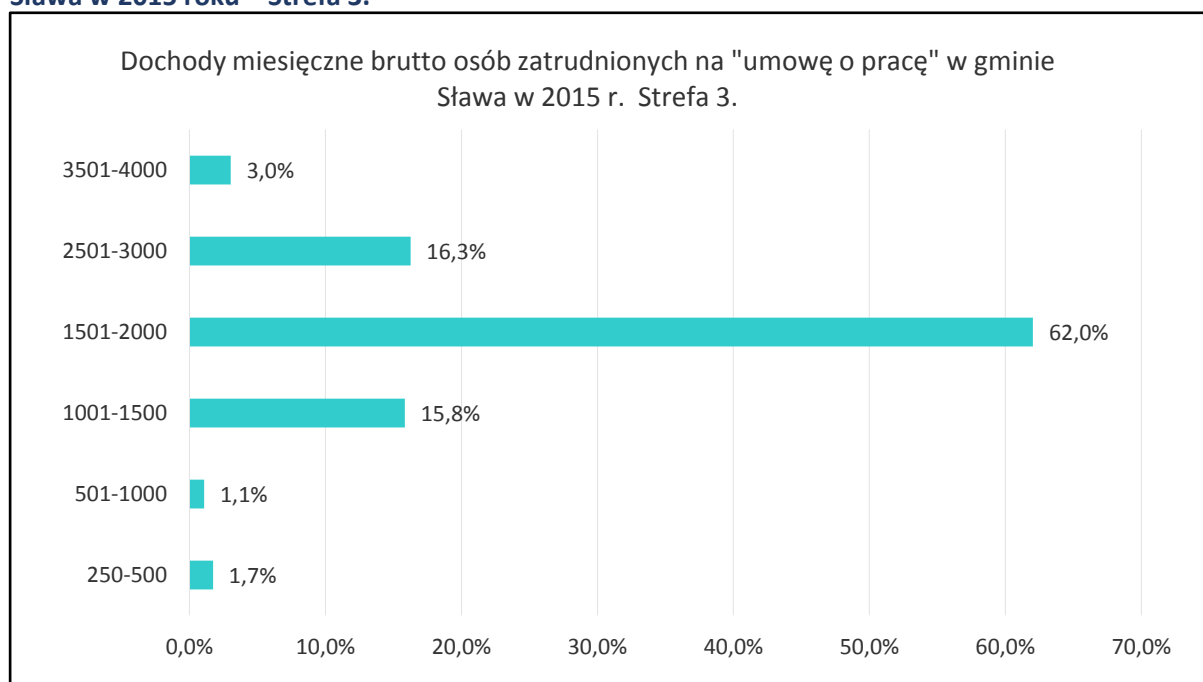
Źródło: Fotografie - opracowanie własne.

### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>120</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 3, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 37**.

<sup>120</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

**Rysunek 37. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 3.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 3 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 2000 zł. Oznacza to, że dochód ten jest wyższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o 150 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 3 wynika, że jedynie niewielka grupa osób, których miesięczny dochód przekracza 3000 zł brutto (około 3% mieszkańców strefy) posiada taką zdolność. Należy również zauważyć, że zdolność ta jest ograniczona. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje na poziomie płacy minimalnej, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad jednego roku. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 3 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach jest w stanie pokryć wydatki na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobne bieżące naprawy zapewniające normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 3, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 4<sup>121</sup>.

### Ubóstwo

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 596 razy (Zob. Tabela 7). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 596 osób (rodzin). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 188 rodzin. Co przy liczbie 285 gospodarstw stanowi 66% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały.

<sup>121</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.

Tabela 7. Ubóstwo Strefa 3

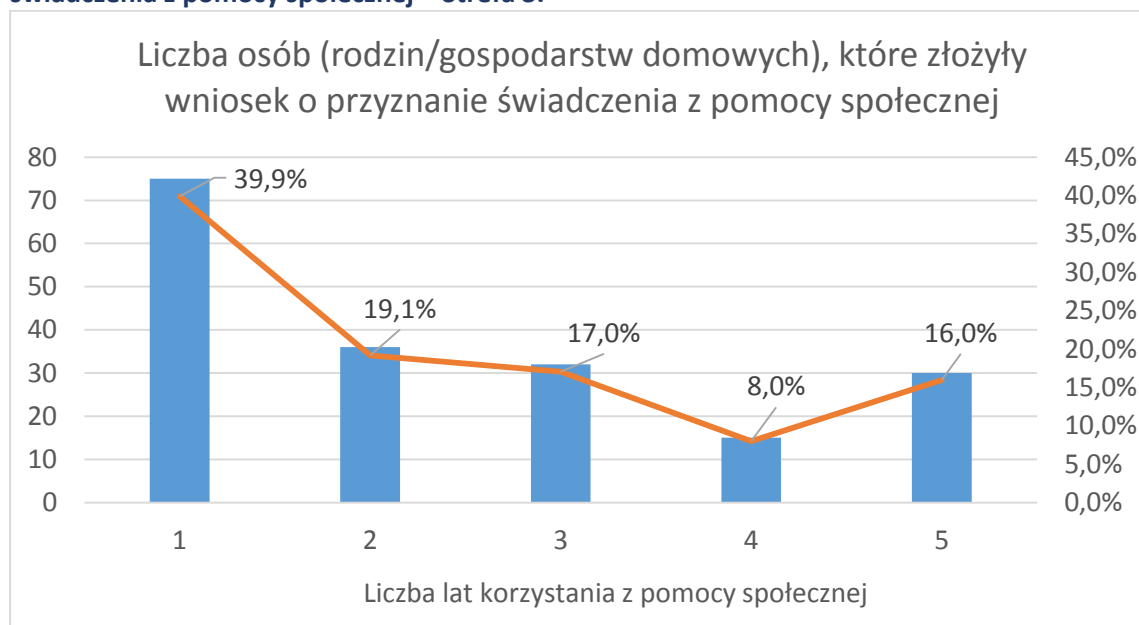
3		Rodzaj wniosku								
Rok	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:	
2011	114	23	5	15	18				175	
2012	82	22		12	1	1			118	
2013	81	16	1	16					114	
2014	78	18		12		1			109	
2015	65	6		5		2		2	80	
<b>Razem:</b>	<b>420</b>	<b>85</b>	<b>6</b>	<b>60</b>	<b>19</b>	<b>4</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>596</b>	

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 38** wynika, że w okresie 2011-2015 około 40% rodzin ze Strefy nr 3 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co piąta rodzina (19%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 41% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego.

Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys. 38**.

**Rysunek 38. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 3.**



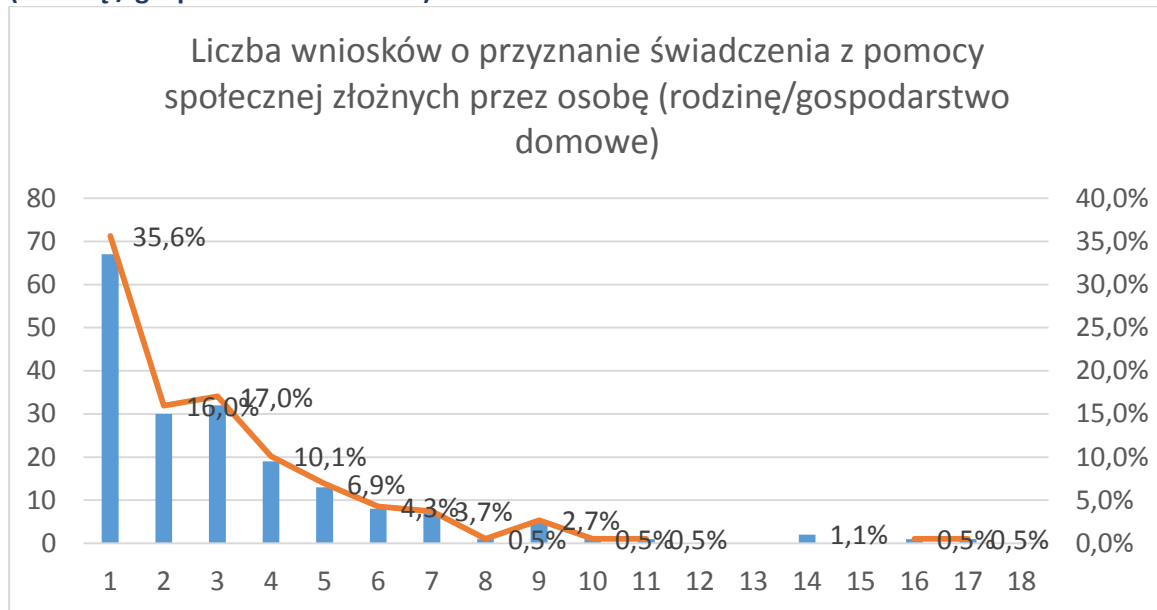
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Z danych przedstawionych na Rys. 39 wynika, że w około 35% i przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 20% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść



wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 39. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 3.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta gminy Sława.

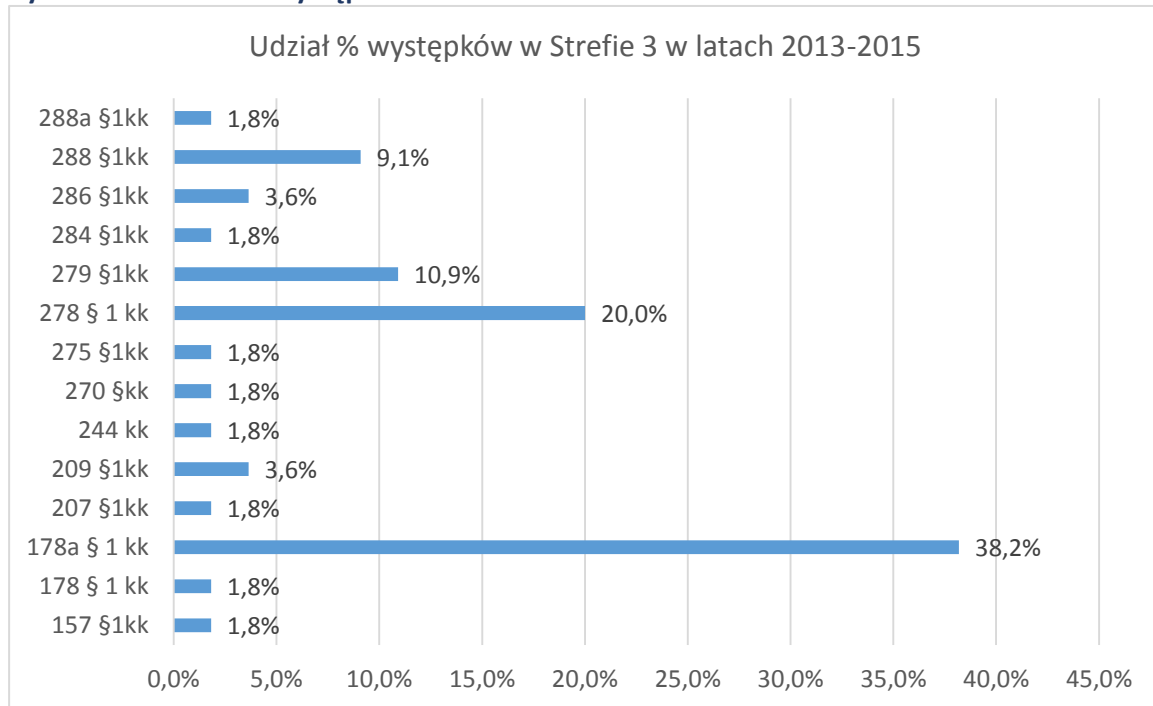
Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 8.

### Przestępczość

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>122</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 3 w latach 2011-2015 został przedstawiony na **Rys. 40**.

<sup>122</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.

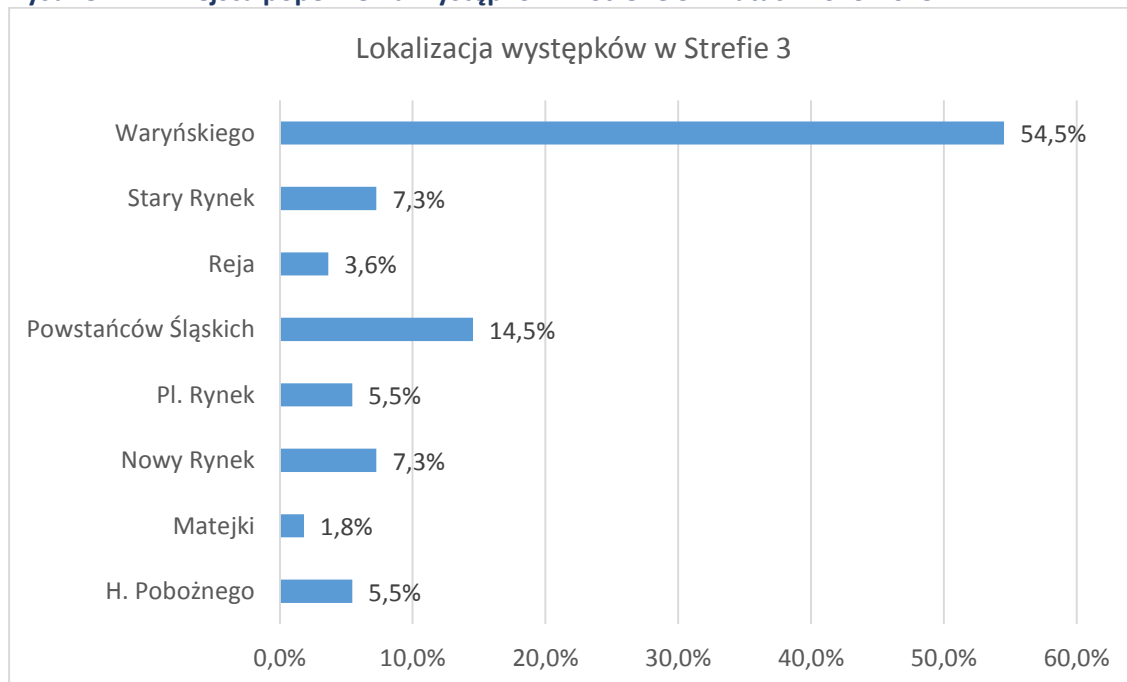
**Rysunek 40. Udział % występów w Strefie 3 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 3 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią nietrzeźwi kierujący pojazdami (§ 178). Stanowią one 38% wszystkich występów. Do drugiej grupy występów, dość istotnych, należy zaliczyć kradzieże (§ 278) i kradzieże z włamaniem (§ 279). Stanowią one ponad 30% wszystkich występów popełnionych w tej Strefie. Do kolejnej grupy występów, dość istotnych, należy zaliczyć uszkodzenia mienia (§ 288). Pozostałe występkę należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

**Rysunek 41. Miejsca popełnienia występów w Strefie 3 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Analiza danych przedstawionych na Rys. 41 wskazuje, że większość, bo ponad 54%, występów zostało popełnionych na terenie ulicy Waryńskiego. Natomiast niespełna 15% występów popełniono w obrębie ulic: Powstańców Śląskich, a po 7,3% w obrębie Starego i Nowego Rynku. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 3 należy stwierdzić, że skala występów jest większa od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 4.

#### Strefa 4

##### Usytuowanie

Strefa nr 4 leży w południowo-wschodniej części Sławy. Od strony zachodniej i północnej sąsiaduje ze strefą 3, od strony wschodniej ze strefą 11. W skład obszaru Strefy nr 4 wchodzi ulice: Polna, Topolowa, Wiejska, Wschowska.

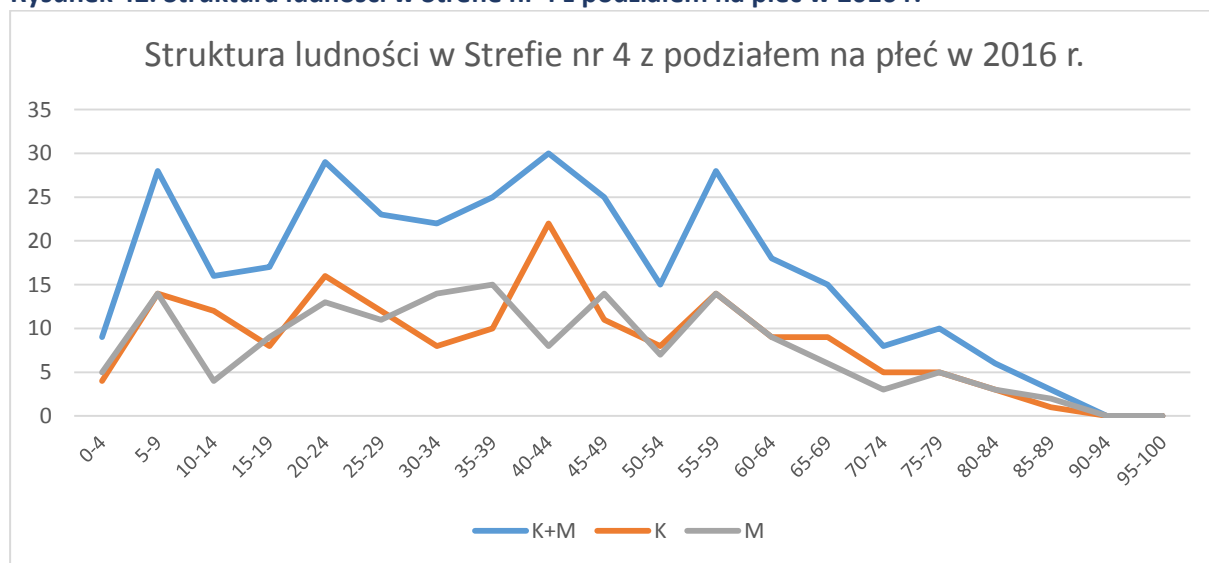
##### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 4 są drogi: wojewódzka 278 oraz ulica Wschowska. Drogi te zapewniają komunikację z centrum miejscowości oraz z większymi ośrodkami miejskimi województwa lubuskiego: Nowa Sól, Sulechów, a dalej poprzez budowaną drogę S3 z Zieloną Górą. Pozostałe drogi mają charakter dróg dojazdowych do pozostałych miejsc Strefy. Warto podkreślić, że znaczna ich część (90,0% ulic w strefie) wojewódzkich i gminnych została w ostatnim okresie wyremontowana. Należy również zauważyć, że pozostałe ulice wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

##### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 4 wynosi 327 mieszkańców, i stanowi 7,77% liczby mieszkańców miasta Sława, oraz 2,62% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 4 w 2016 r. przedstawiono na Rys. 42.

Rysunek 42. Struktura ludności w Strefie nr 4 z podziałem na płeć w 2016 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 4 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 3,7% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20

lat) wynosi 19,3%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 9,5%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 21,4%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 29,4%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat) wynosi 12,2%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 3,7%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 0,9%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 4 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 41-60 lat oraz 26-40 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat i 0-5 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,69, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 4 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>123</sup> i wynosi 16,8%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 4 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 4<sup>124</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na **2**.

### **Charakterystyka zabudowy**

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że prawie 90%, są to budynki jednorodzinne. Część z nich, około 30% to zabudowa przedwojenna, szacuje się, że około **10%**, są to budynki pochodzące z okresu 2003-2016. Należy zauważyć, że budynki pochodzące z lat 1967-2003 (60%) zostały wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się więcej energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 4)<sup>125</sup> została wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. W pewnym okresie ich funkcjonowania ściany pewnej grupy budynków zostały docieplone przy użyciu materiałów termoizolacyjnych (np. styropian, wełna mineralna itp.)<sup>126</sup>. Z jednej strony można uznać, że ich wskaźnik energetyczny został poprawiony. Z drugiej strony, pod warunkiem, że ściany zostały odpowiednio wykończone poprzez nałożenie struktury zewnętrznej, poprawie uległ również ich wygląd zewnętrzny. W strefie tej znajduje się również żłobek prywatny oraz niepubliczna szkoła podstawowa. Szkoła ta powstała w budynku po Telekomunikacji Polskiej, jego estetyka oraz efektywność energetyczna została poprawiona. Charakter zabudowy w strefie 4. oceniono na 9.

---

<sup>123</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>124</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

<sup>125</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).

<sup>126</sup> Charakterystyczną cechą tych budynków jest konstrukcja ścian, szczególnie ścian zewnętrznych. Generalnie konstrukcje ścian budynków jednorodzinnych można podzielić na cztery grupy: ściany jednowarstwowe, ściany dwuwarstwowe, ściany trzywarstwowe, oraz ściany drewniane (wznoszone w systemie tzw. „kanadyjskim” lub z „bala” – są to nowoczesne, o dużo lepszym współczynniku energetycznym, zaawansowane konstrukcyjnie, ściany wznoszone z naturalnego surowca). Na tej podstawie za cechę istotną (wskaźnik) dla określenia stopnia degradacji można przyjąć rodzaj ścian zewnętrznych.

## Portfolio strefy nr 4.



Widok ulicy Wschowskiej



Widok ulicy Polnej



Widok od ulicy Topolowej



Widok od ulicy Topolowej

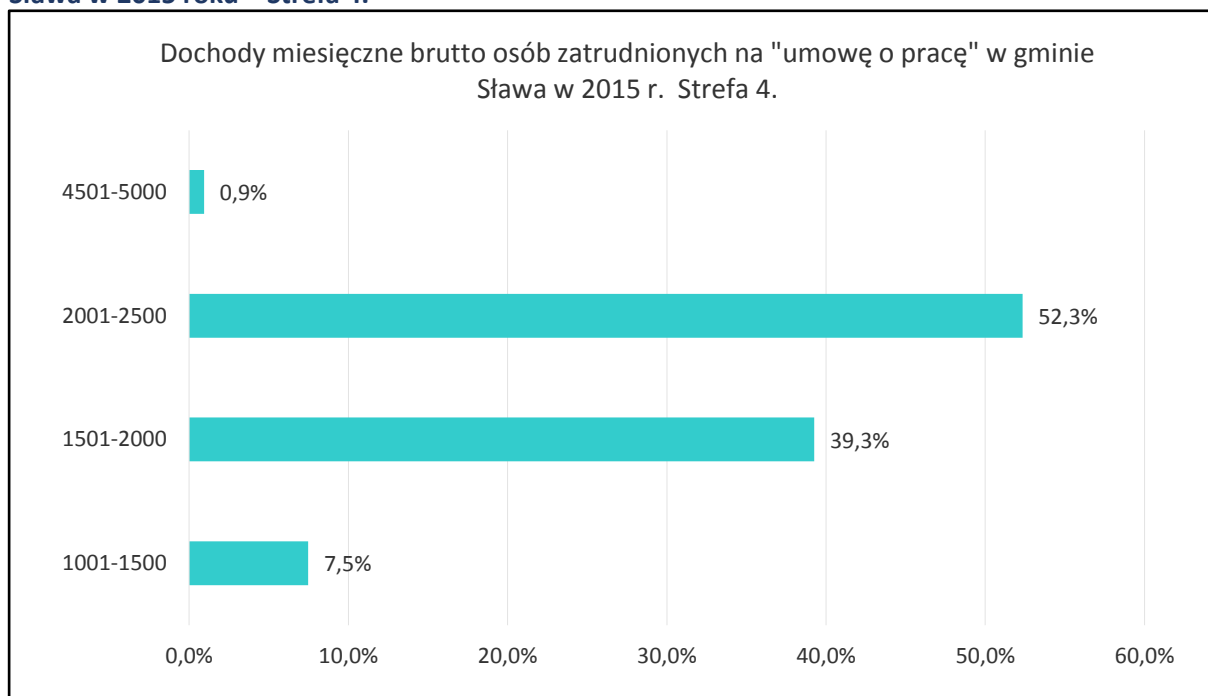
Źródło: Fotografie - opracowanie własne.

### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>127</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 4, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 43**.

<sup>127</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

**Rysunek 43. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 4.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 4 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 2500 zł. Oznacza to, że dochód ten jest wyższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o 650 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 4 wynika, że jedynie niewielka grupa osób, których miesięczny dochód przekracza 3000 zł brutto (około 0,9% mieszkańców strefy) posiada taką zdolność. Należy również zauważyć, że zdolność ta jest ograniczona. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje na poziomie płacy minimalnej, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad jednego roku. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 4 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach jest w stanie pokryć wydatki na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobne bieżące naprawy zapewniające normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 4, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 3<sup>128</sup>.

### Ubóstwo

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 132 razy (Zob. Tabela 8). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 132 osoby (rodziny). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 33 rodzin. Co przy liczbie 78 gospodarstw stanowi 42,3% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały.

<sup>128</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.



**Tabela 8. Ubóstwo Strefa 4.**

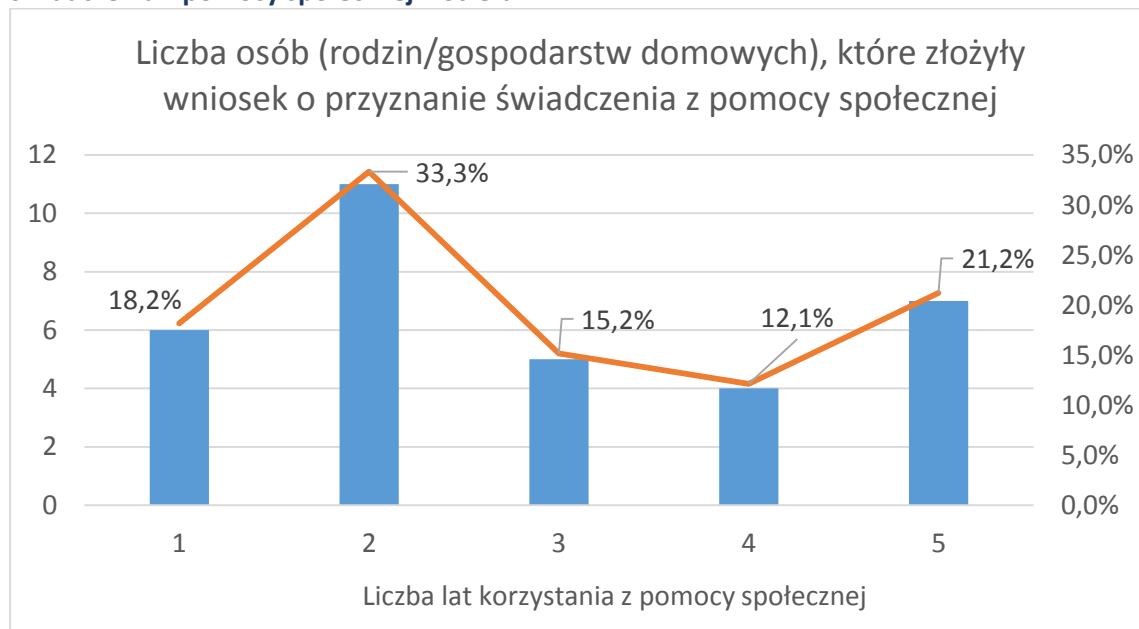
4 Rodzaj wniosku									
Rok	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
2011	21	4	1	3	4				33
2012	21	10		1		1			33
2013	20	3		2					25
2014	16	5	3	3					27
2015	11	1		1				1	14
<b>Razem:</b>	<b>89</b>	<b>23</b>	<b>4</b>	<b>10</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>0</b>	<b>1</b>	<b>132</b>

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 44** wynika, że w okresie 2011-2015 około 18% rodzin ze Strefy nr 4 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co trzecia rodzina (33%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 38% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego.

Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys.44**

**Rysunek 44. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 4.**

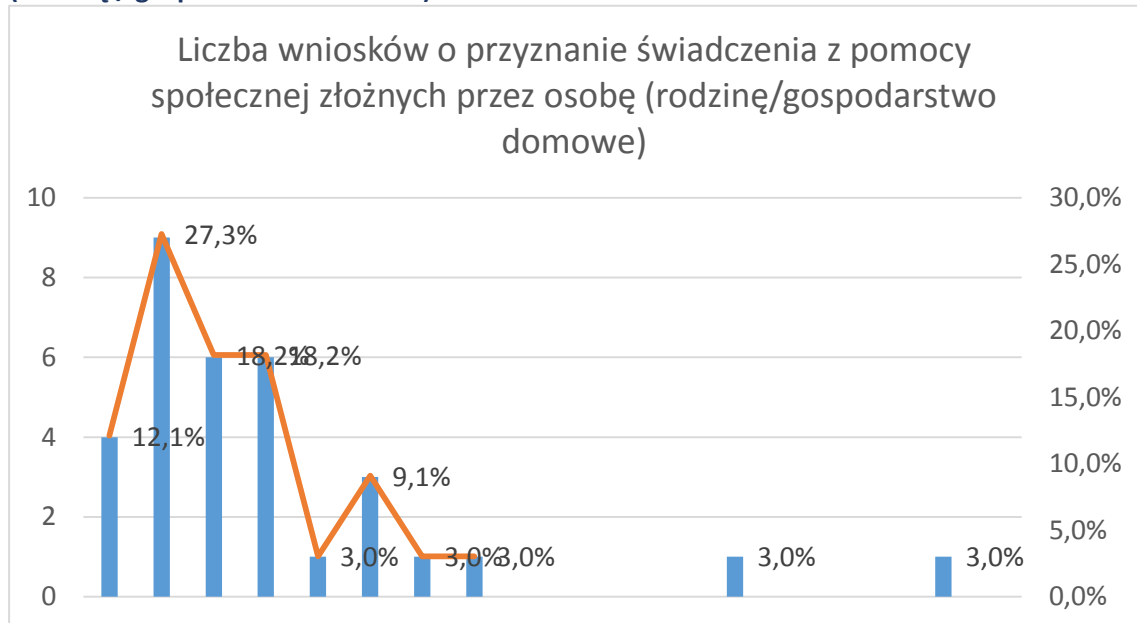


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Z danych przedstawionych na Rys.45 wynika, że około 12 % przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 25% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść

wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 45. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 4.**



Źródło:

Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

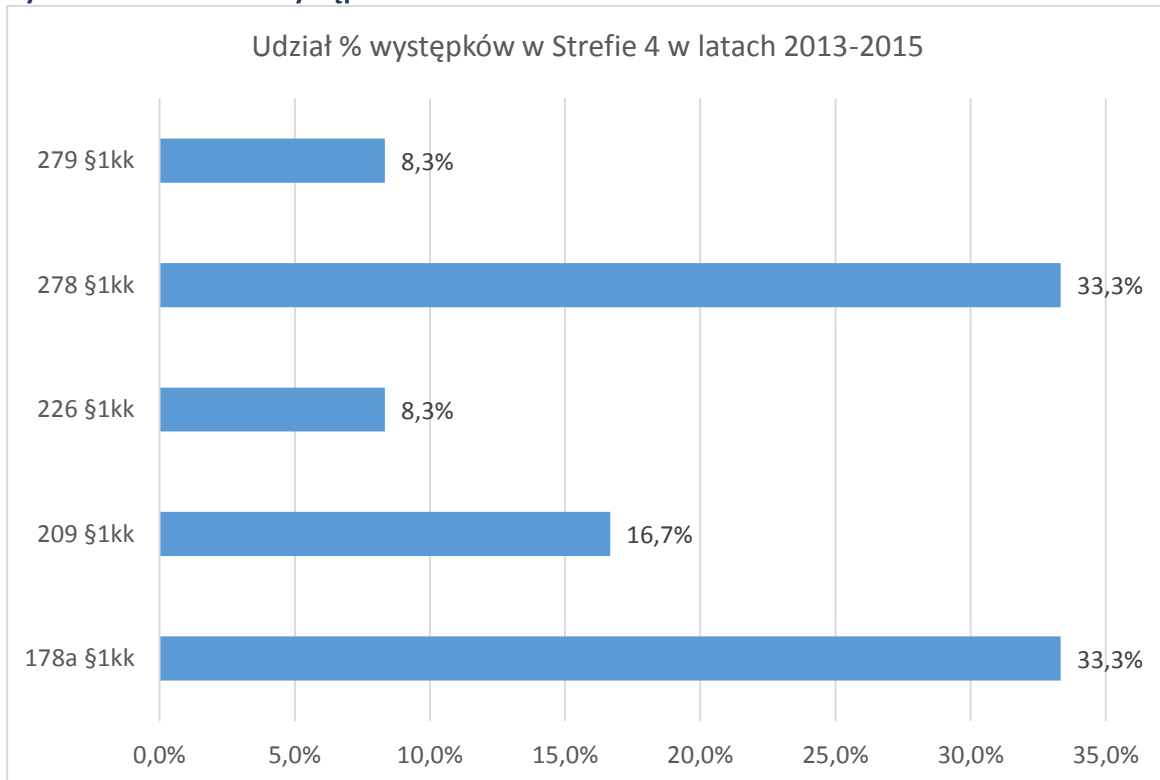
Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 6.

### **Przestępczość**

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>129</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 4 w latach 2011-2015 został przedstawiony na **Rys. 46**.

<sup>129</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.

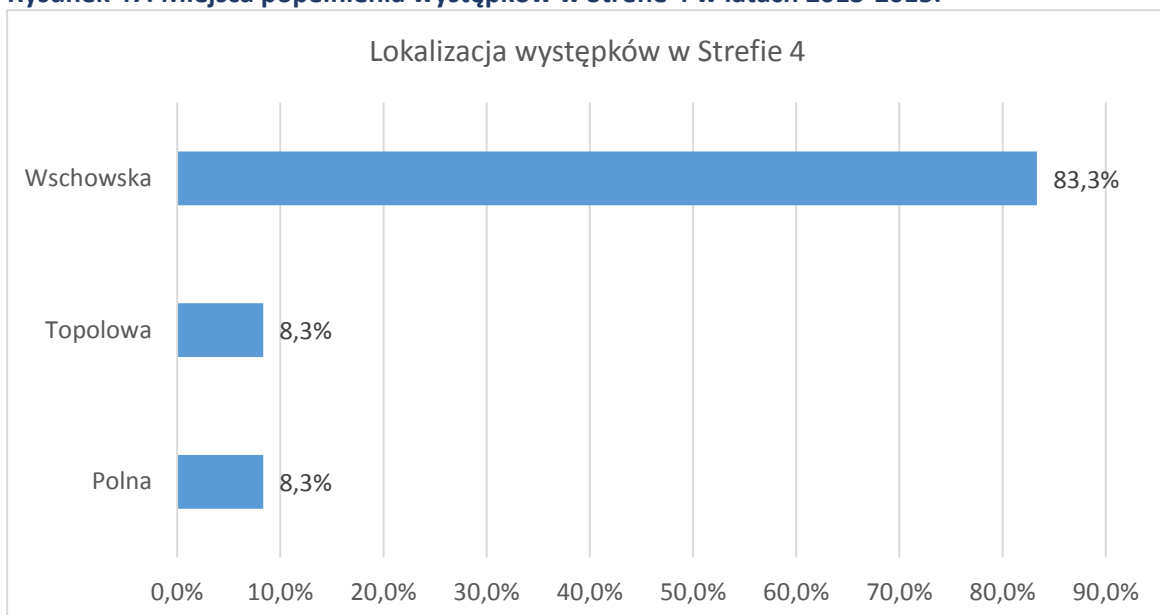
**Rysunek 46. Udział % występów w Strefie 4 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 4 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią kradzieże (§ 278) – 33% i nietrzeźwi kierujący pojazdami (§ 178) – 33%. Do drugiej grupy dość istotnych występów należy zaliczyć występkę związane z obowiązkiem alimentacyjnym (§ 209). Pozostałe występkę, należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

**Rysunek 47. Miejsca popełnienia występów w Strefie 4 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Analiza danych przedstawionych na Rys. 47 wskazuje, że większość, bo ponad 83%, występów zostało popełnionych na terenie ulicy Wschowskiej. Natomiast ponad 16% występów popełniono w obrębie

ulic: Topolowej i Polnej. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 4 należy stwierdzić, że skala występów jest większa od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 4.

## Strefa 5

### Usytuowanie

Strefa nr 5 leży w południowej części Sławy. Od strony zachodniej sąsiaduje ze strefą 7, od strony północnej sąsiaduje ze Strefą 3 i 4, od strony wschodniej ze strefą 4. W skład obszaru Strefy nr 5 wchodzi ulice: Boczna, Głogowska, Kwiatowa, Nowa, Nowosolska, Wspólna

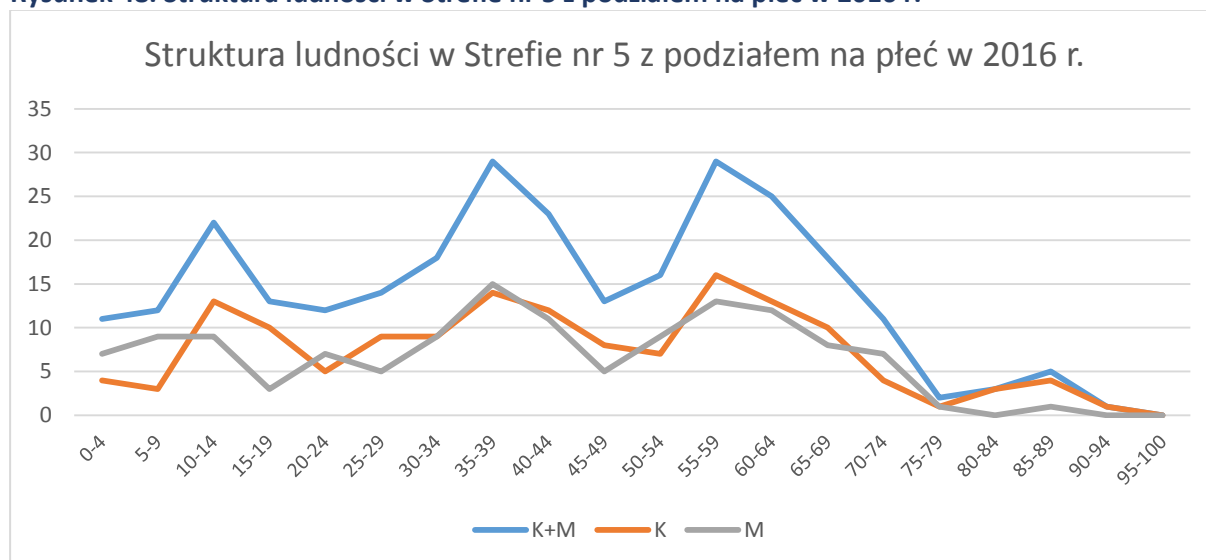
### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 5 wynosi 277 mieszkańców, i stanowi 6,59% liczby mieszkańców miasta Sława, oraz 2,22% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 5 w 2016 r. przedstawiono na Rys.

### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 5 są drogi: wojewódzka nr 318 przebiegająca przez Radzyń i Tarnów Jezierny oraz droga powiatowa 0011F (ul. Głogowska). Drogi te zapewniają komunikację z centrum oraz z większymi ośrodkami miejskimi województwa lubuskiego: Nowa Sól, Sulechów, a dalej poprzez budowaną drogę S3 z Zieloną Górą. Pozostałe drogi: mają charakter dróg dojazdowych do pozostałych miejsc Strefy. Warto podkreślić, że znaczna ich część (30,0% ulic w strefie) wojewódzkich i gminnych została w ostatnim okresie wyremontowana. Należy również zauważyć, że pozostałe ulice wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

**Rysunek 48. Struktura ludności w Strefie nr 5 z podziałem na płeć w 2016 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 5 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 4% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20 lat) wynosi 17,7%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 4%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 23,5%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 28,9%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat)

wynosi 18,1%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 1,8%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 2,2%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 5 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 41-60 lat oraz 26-40 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 76-85 lat oraz 86 i powyżej lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,43, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 5 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>130</sup> i wynosi 22%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 5 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 5<sup>131</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na 1.

### **Charakterystyka zabudowy**

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że 95%, są to budynki jednorodzinne. Część z nich, około 15% to zabudowa przedwojenna, szacuje się, że około 5%, są to budynki pochodzące z okresu 2003-2016. Należy zauważyć, że budynki pochodzące z lat 1967-2003 (80%) zostały wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się więcej energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 5)<sup>132</sup> została wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. W pewnym okresie ich funkcjonowania ściany pewnej grupy budynków zostały docieplone przy użyciu materiałów termoizolacyjnych (np. styropian, wełna mineralna itp.)<sup>133</sup>. Z jednej strony można uznać, że ich wskaźnik energetyczny został poprawiony. Z drugiej strony, pod warunkiem, że ściany zostały odpowiednio wykończone poprzez nałożenie struktury zewnętrznej, poprawie uległ również ich wygląd zewnętrzny. W strefie tej oprócz budynków mieszkalnych występują budynki pełniące funkcje kulturalne. Jest to obiekt o złym stanie technicznym, niskiej estetyce, niskiej efektywności energetycznej i małej funkcjonalności. Charakter zabudowy w strefie 5. oceniono na 7.

---

<sup>130</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>131</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

<sup>132</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).

<sup>133</sup> Charakterystyczną cechą tych budynków jest konstrukcja ścian, szczególnie ścian zewnętrznych. Generalnie konstrukcje ścian budynków jednorodzinnych można podzielić na cztery grupy: ściany jednowarstwowe, ściany dwuwarstwowe, ściany trzywarstwowe, oraz ściany drewniane (wznoszone w systemie tzw. „kanadyjskim” lub z „bala” – są to nowoczesne, o dużo lepszym współczynniku energetycznym, zaawansowane konstrukcyjnie, ściany wznoszone z naturalnego surowca). Na tej podstawie za cechę istotną (wskaźnik) dla określenia stopnia degradacji można przyjąć rodzaj ścian zewnętrznych.



Portfolio strefy nr 5.



Widok Domu Kultury w Sławie



Widok na teren zaplecza Domu Kultury w Sławie



Widok ulicy Głogowskiej



Widok ulicy Bocznej



Widok ulicy Nowej



Widok ulicy Głogowskiej



Widok ulicy Topolowej



Widok z ulicy Bocznej w stronę parku

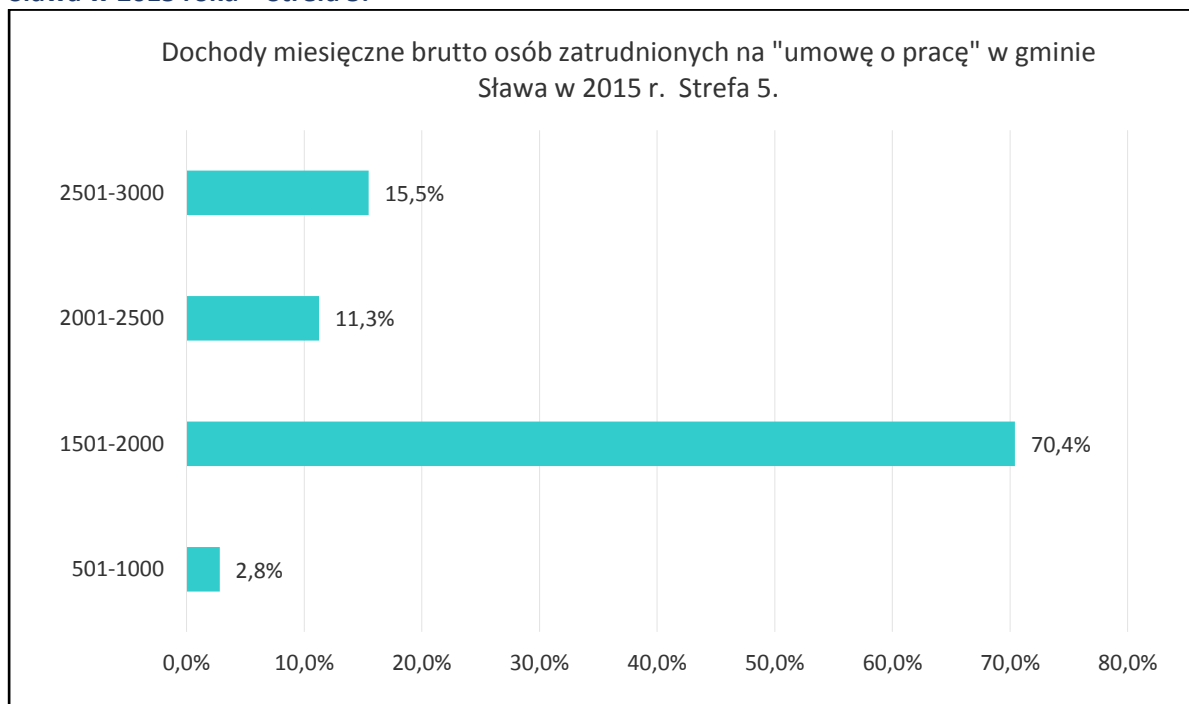
Źródło: Fotografie - opracowanie własne.



## Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>134</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 5, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 49**.

**Rysunek 49. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 5.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 5 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 2000 zł. Oznacza to, że dochód ten jest wyższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o 150 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 5 wynika, że nie ma w tej strefie osób zarabiających powyżej 3000 zł. Należy zatem zauważyć, że zdolność takiej nie ma. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje na poziomie płacy minimalnej, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad jednego roku. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 5 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach jest w stanie pokryć wydatki na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobne bieżące naprawy zapewniające normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 1, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 3<sup>135</sup>.

<sup>134</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

<sup>135</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.

## Ubóstwo

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 89 razy (Zob. Tabela 9). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 89 osoby (rodziny). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 33 rodzin. Co przy liczbie 89 gospodarstw stanowi 37,1% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały.

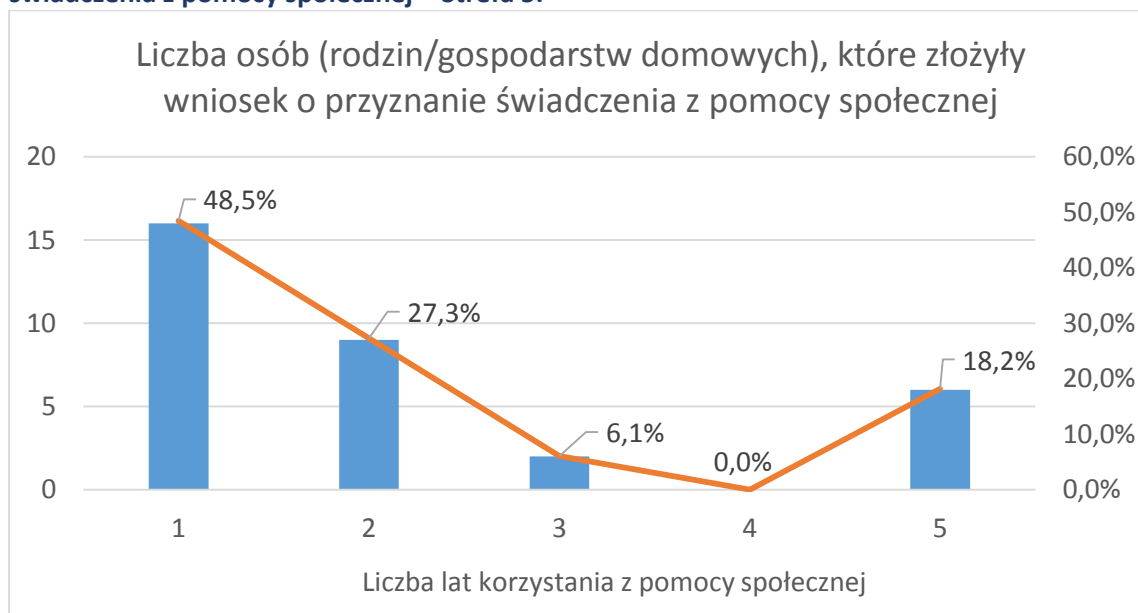
Tabela 9. Ubóstwo Strefa 5.

5		Rodzaj wniosku							
Rok	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
2011	15	4		4	5				28
2012	11	2	1	1					15
2013	8	6		2		2			18
2014	9	5		2					16
2015	10			2					12
<b>Razem:</b>	<b>53</b>	<b>17</b>	<b>1</b>	<b>11</b>	<b>5</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>89</b>

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 50** wynika, że w okresie 2011-2015 około połowa rodzin ze Strefy nr 5 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co czwarta rodzina (27%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 25% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego. Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys. 50**.

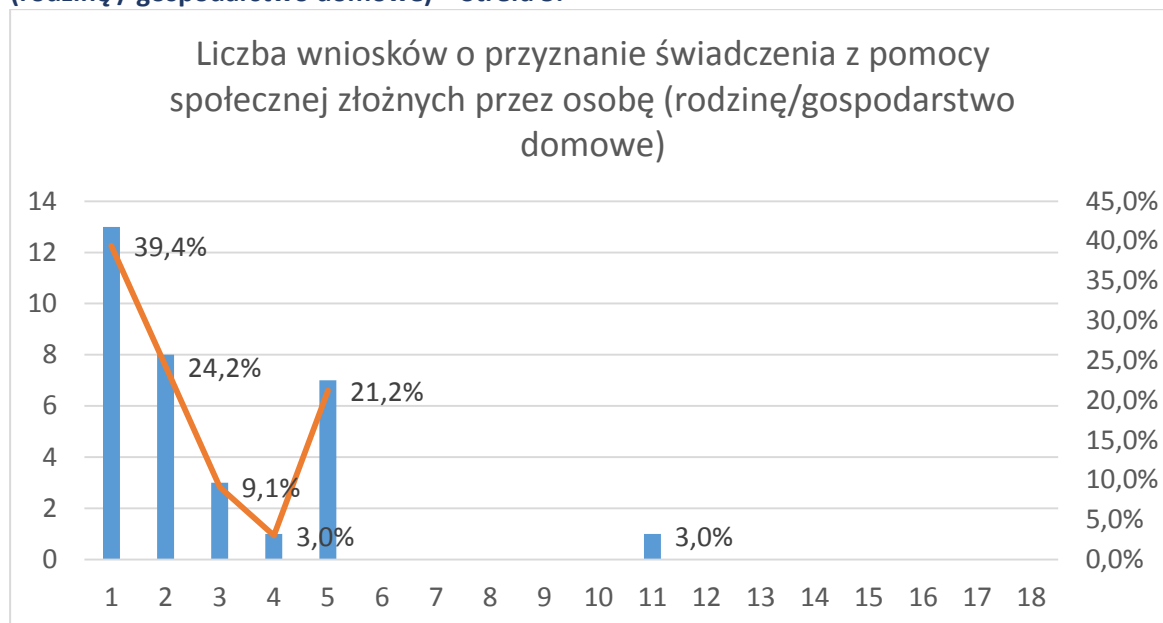
Rysunek 50. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 5.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta gminy Sława.

Z danych przedstawionych na Rys 51. wynika, że w około 40% przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 25% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 51. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 5.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie

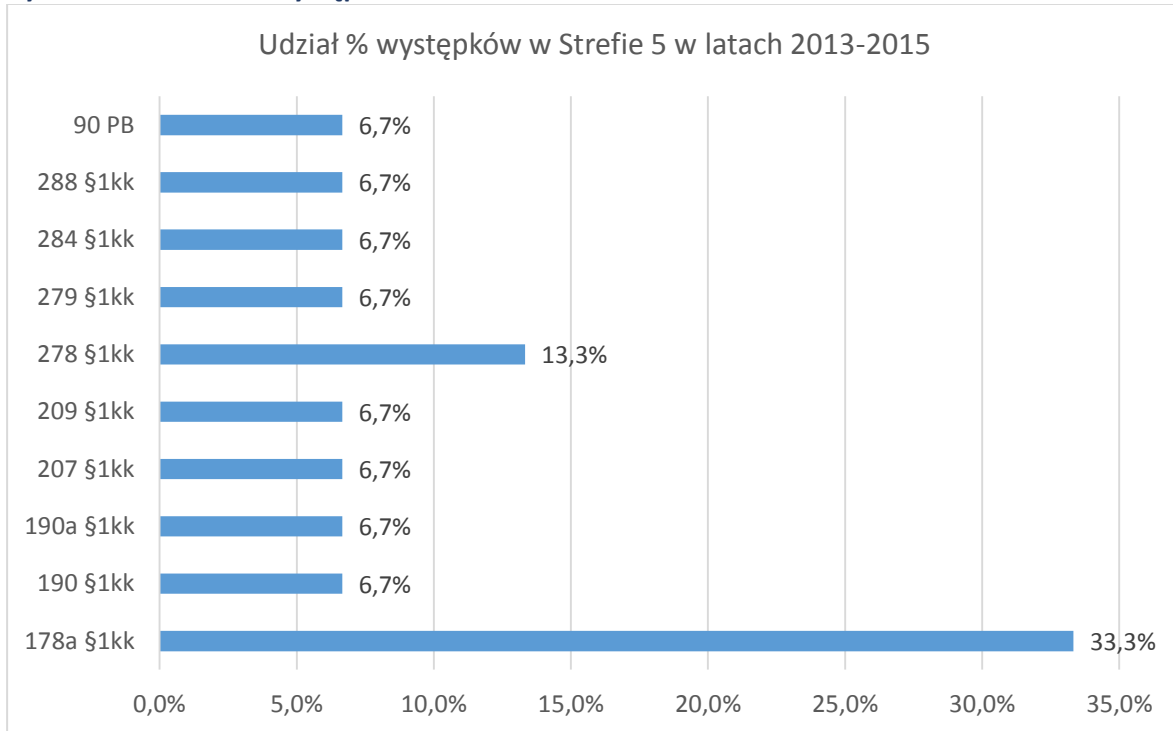
Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 4.

### **Przestępczość**

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>136</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 5 w latach 2011-2015 został przedstawiony na **Rys. 52**.

<sup>136</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.

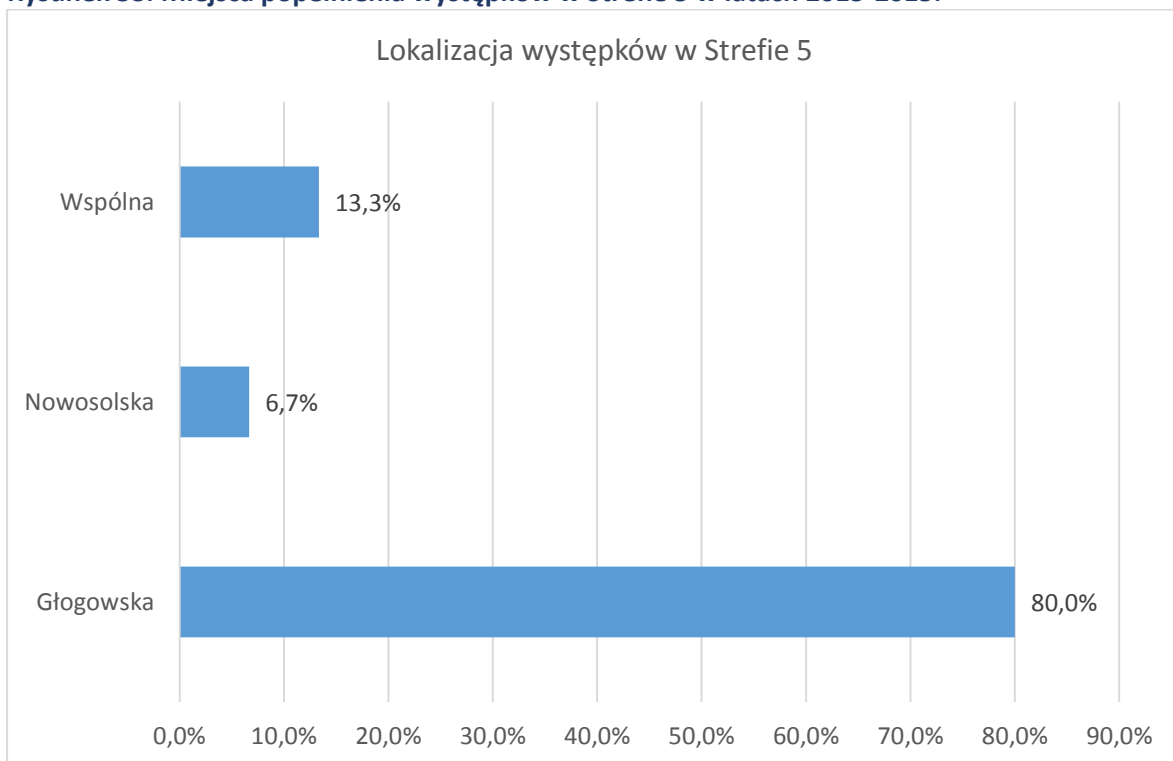
**Rysunek 52. Udział % występów w Strefie 5 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 5 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią kradzieże (§ 278) – 13% i nietrzeźwi kierujący pojazdami (§ 178) – 33%. Pozostałe występkę, należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

**Rysunek 53. Miejsca popełnienia występów w Strefie 5 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Analiza danych przedstawionych na Rys. 53 wskazuje, że większość, bo 80%, występów zostało popełnionych na terenie Głogowskiej. Natomiast niespełna 15% występów popełniono w obrębi pozostałych ulic. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 5 należy stwierdzić, że skala występów jest większa od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 4.

## Strefa 6

### Usytuowanie

Strefa nr 6 leży w północnej części Sławy. Od strony zachodniej sąsiaduje ze strefą 8, od strony północnej sąsiaduje ze Strefą 9, od strony wschodniej ze strefą 11. W skład obszaru Strefy nr 6 wchodzi ulice: Długa, Kolejowa, Kolonia, Łąkowa, Przemysłowa.

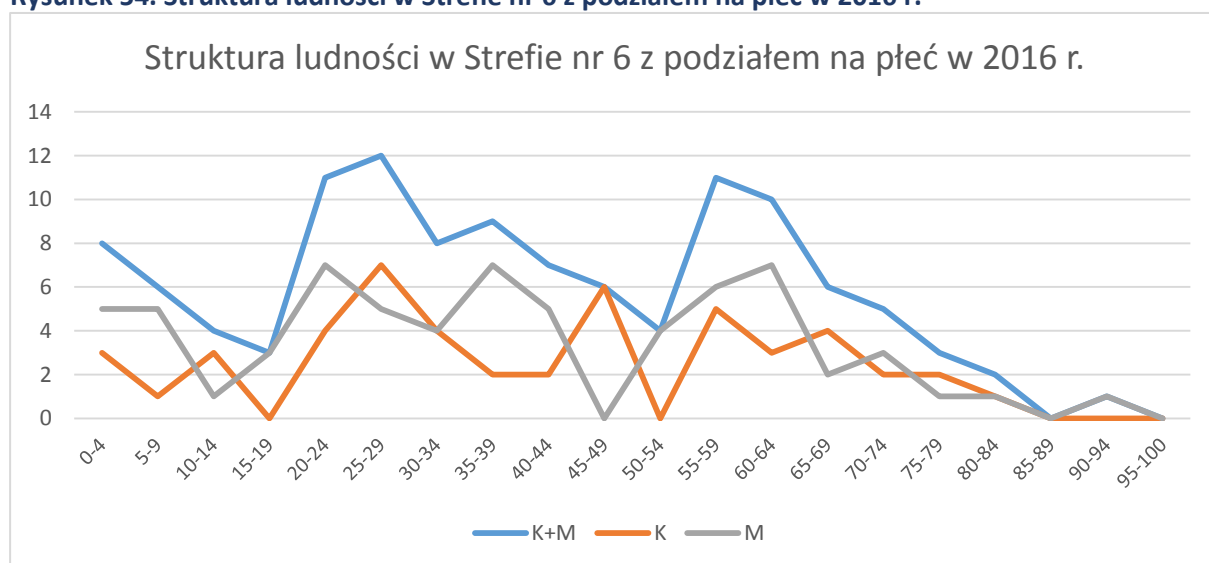
### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 6 są ulice: Przemysłowa, Łąkowa i Długa. Drogi te zapewniają komunikację z centrum. Część dróg (30,0% ulic w strefie) została w ostatnim okresie wyremontowana. Należy również zauważyć, że pozostałe ulice wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 6 wynosi 116 mieszkańców, i stanowi 2,76% liczby mieszkańców miasta Sława, oraz 0,93% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 6 w 2016 r. przedstawiono na Rys.

Rysunek 54. Struktura ludności w Strefie nr 6 z podziałem na płeć w 2016 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 6 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 6,9% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20 lat) wynosi 12,1%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 11,2%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 25%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 22,4%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat) wynosi 17,2%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 4,3%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 0,9%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 6 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 26-40 lat oraz 41-60 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,62, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 6 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>137</sup> i wynosi 22,4%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 6 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 6<sup>138</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na 0.

### Charakterystyka zabudowy

W strefie tej przeważają budynki o charakterze produkcyjnym i usługowym. Znaczna ich część powstała w latach 90-tych ubiegłego wieku. Część powstała w okresie PRL-u. Budynki te jednak ulegały znacznej rozbudowie i stanowią obraz bardzo współczesny. Znajdujący się na tym obszarze Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sława Sp. z o.o. został w latach 2006-2008 zmodernizowany i rozbudowany. W strefie tej znajdują się składy węgla, skupy złomu. Jest to strefa o charakterze przemysłowym. Nieliczne budownictwo rodzinne jakie tutaj występuje, to głównie zabudowa przedwojenna. Charakter zabudowy w strefie 6. oceniono na 5.

Portfolio strefy nr 6.



Widok ulicy Przemysłowej



Widok ulicy Przemysłowej



Widok budynku byłego dworca kolejowego



Widok ulicy Łąkowej.

<sup>137</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>138</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).





Widok na zakłady mięsne



Widok ulicy Łąkowej



Widok ulicy Łąkowej



Widok ulicy Długiej

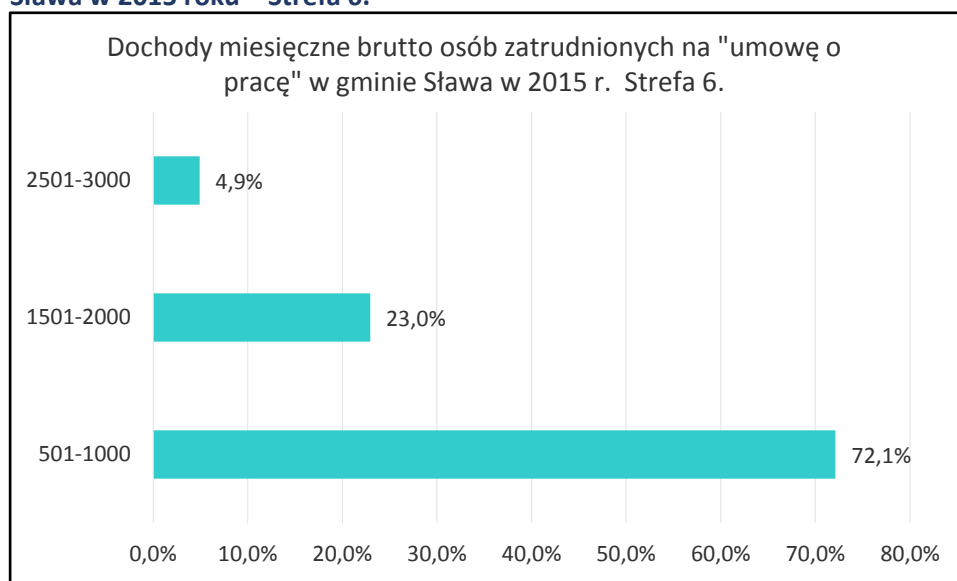
Źródło: Fotografie - opracowanie własne.

### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>139</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 6, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 55**.

<sup>139</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

**Rysunek 55. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 6.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 6 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 1000-1500 zł. Oznacza to, że dochód ten jest niższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o około 650 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 6 wynika, że mieszkańcy tej strefy nie posiadają takiej zdolności. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje na poziomie niższym niż płaca minimalna, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad czterech lat, a większości przypadków nie jest w stanie ich odłożyć w ogóle. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 6 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach nie jest w stanie pokryć wydatków na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobnych bieżących napraw zapewniających normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 6, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 2<sup>140</sup>.

### **Ubóstwo**

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 98 razy (Zob. Tabela 10). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 98 osoby (rodziny). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 34 rodziny. Co przy liczbie 38 gospodarstw stanowi 89,5% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały.

<sup>140</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.

Tabela 10. Ubóstwo Strefa 6.

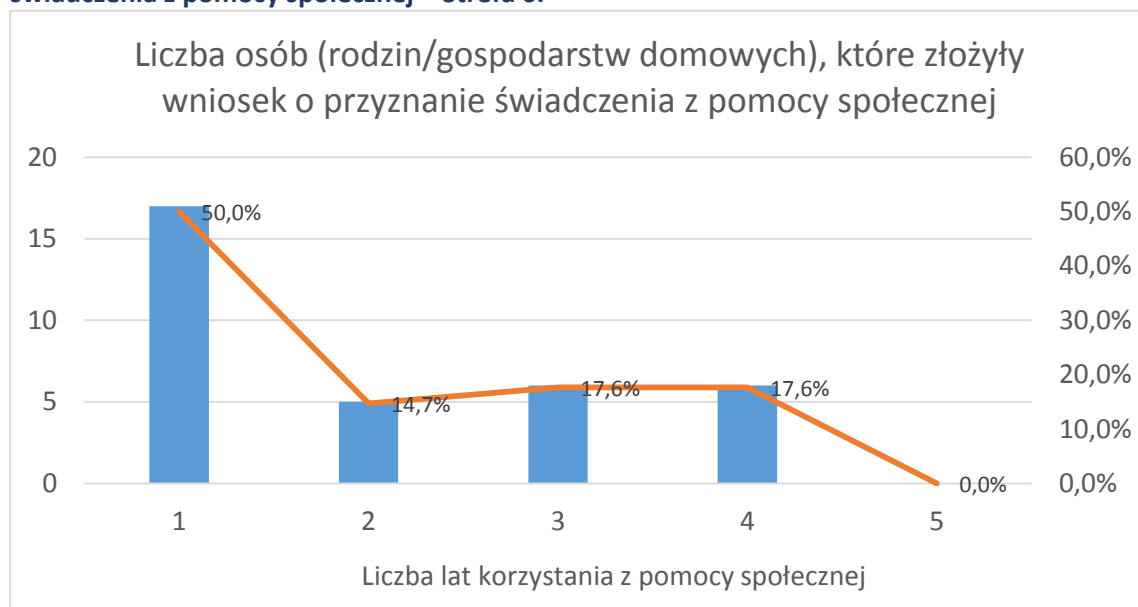
6		Rodzaj wniosku							
Rok	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
2011	6	1							7
2012	6	3		1					10
2013	19	5		3					27
2014	20	5		3					28
2015	21	2		3					26
<b>Razem:</b>	<b>72</b>	<b>16</b>	<b>0</b>	<b>10</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>98</b>

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 56** wynika, że w okresie 2011-2015 połowa rodzin ze Strefy nr 6 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co szósta rodzina (15%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 35% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego.

Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys. 56**.

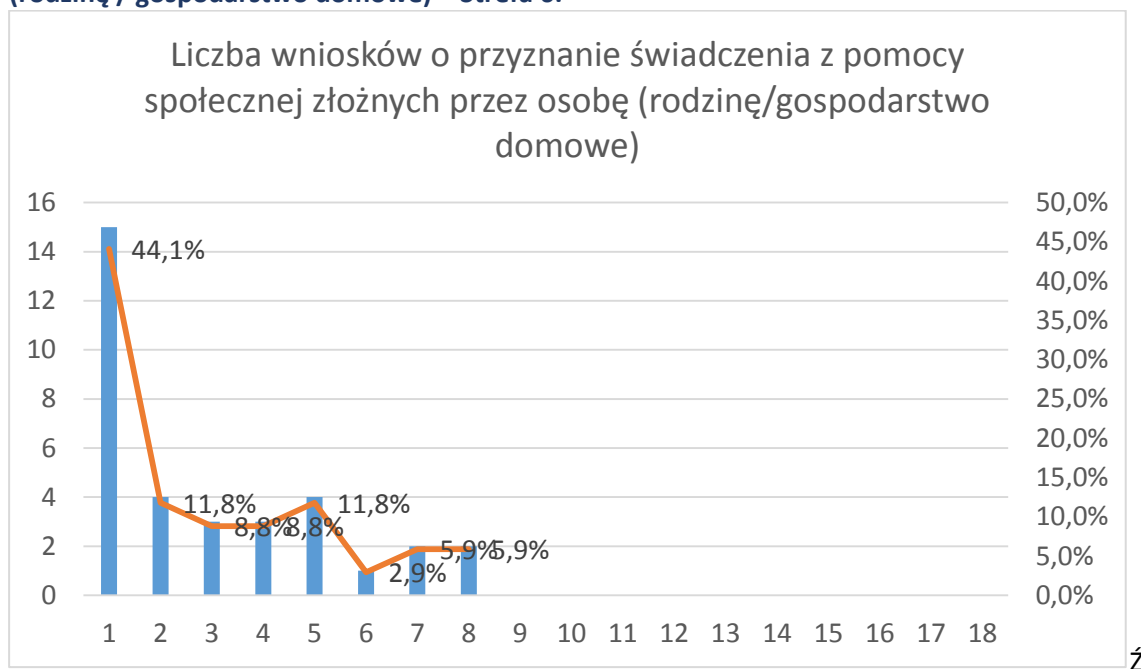
**Rysunek 56. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 6.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Z danych przedstawionych na Rys. 57 wynika, że w około 45% przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 30% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 57. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 6.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

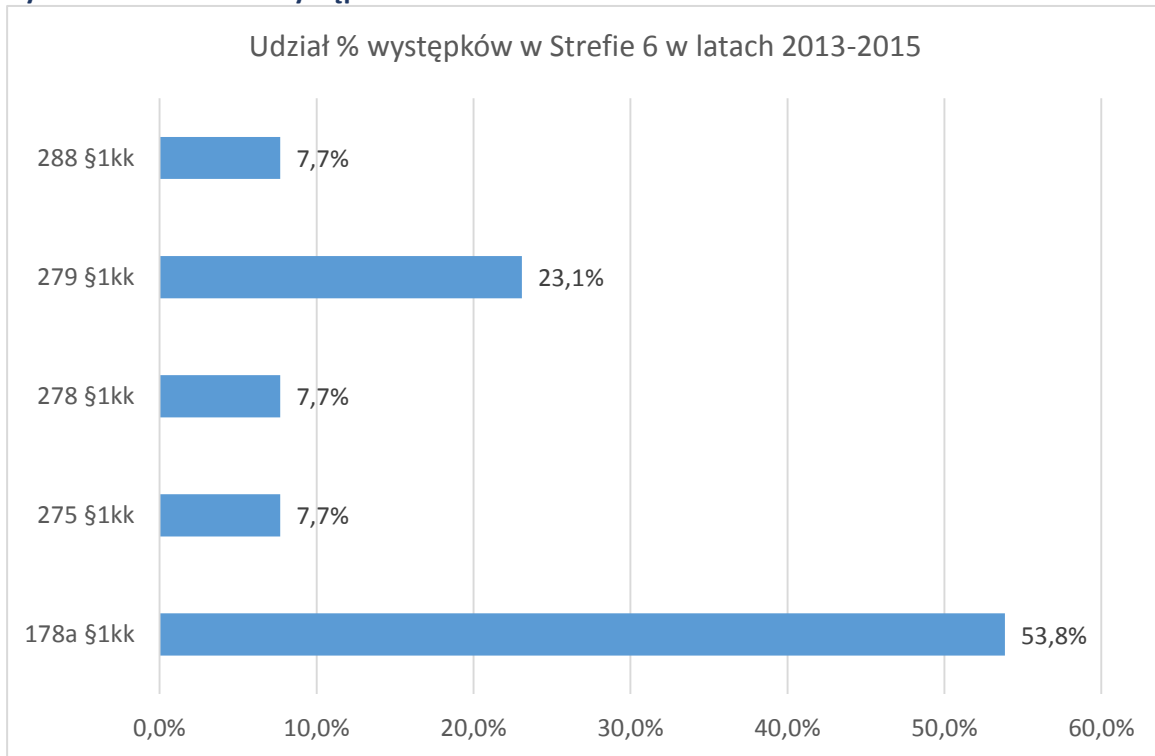
Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 9.

### Przestępczość

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>141</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 6 w latach 2011-2015 został przedstawiony na **Rys. 58**.

<sup>141</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.

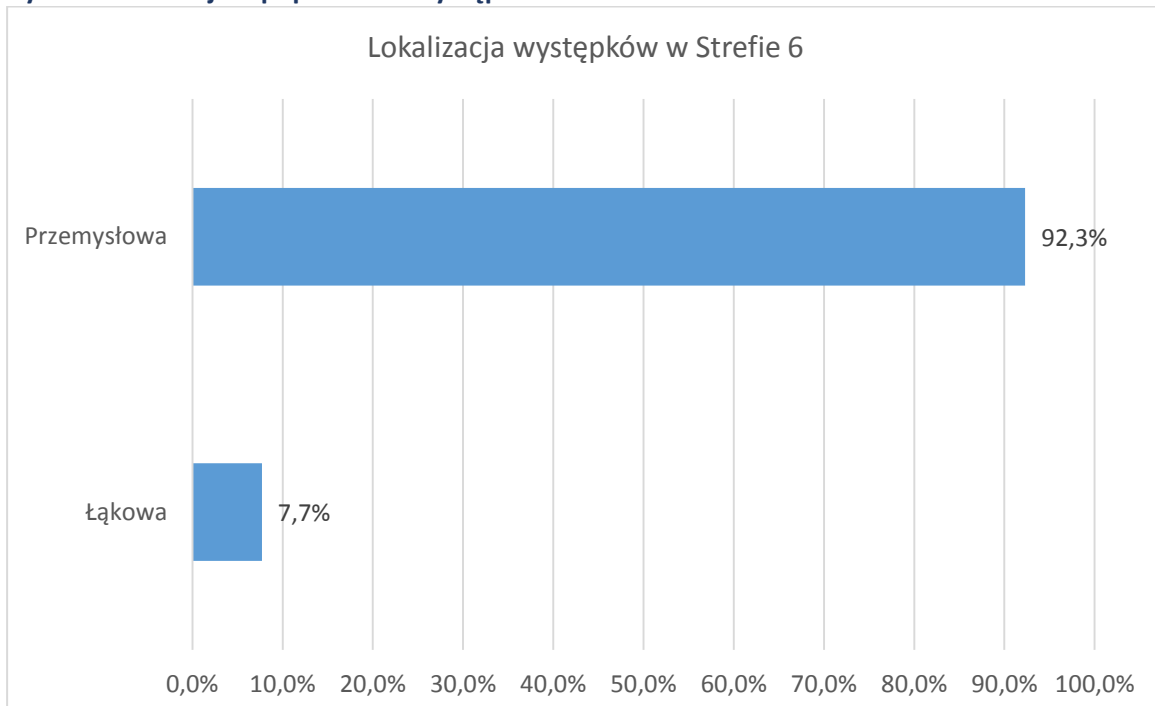
**Rysunek 58. Udział % występów w Strefie 6 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 6 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią kradzieże z włamaniem (§ 279) – 23% i nietrzeźwi kierujący pojazdami (§ 178) – 53%. Pozostałe występkę, należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

**Rysunek 59. Miejsca popełnienia występów w Strefie 6 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Analiza danych przedstawionych na Rys. 59 wskazuje, że większość, bo ponad 92%, występów zostało popełnionych na terenie Przemysłowej Natomiast niespełna 8% występów popełniono w obrębie pozostałych ulic. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 6 należy stwierdzić, że skala występów jest większa od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 4.

## Strefa 7

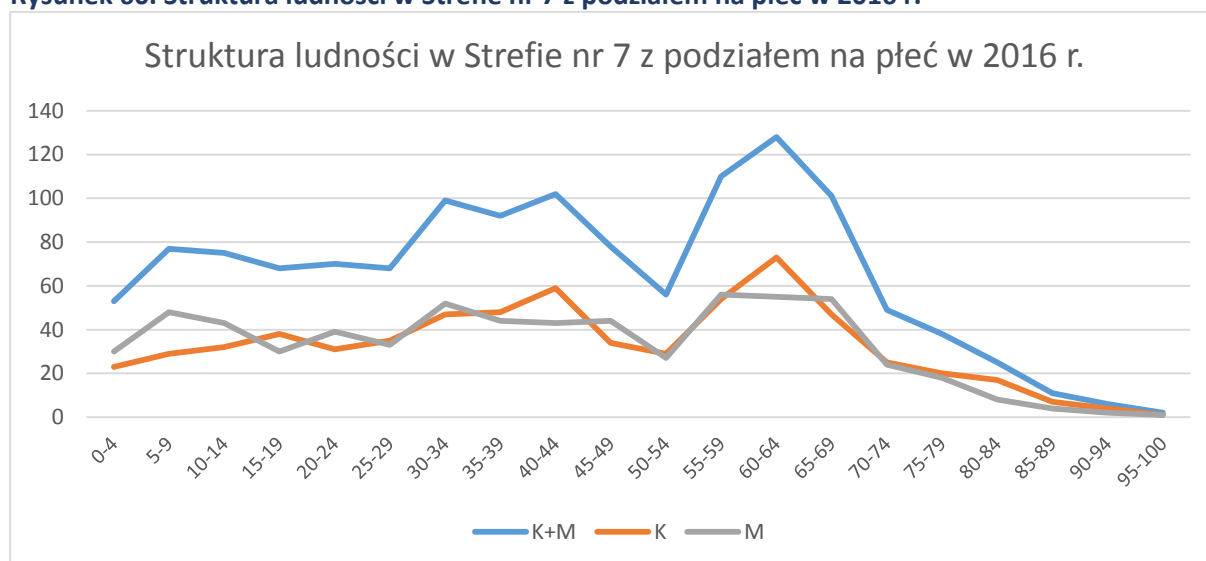
### Usytuowanie

Strefa nr 7 leży w centralnej części Gminy Sława. Od strony zachodniej sąsiaduje z Gminą wiejską Nowa Sól, i Gmina Kolsko, od strony północnej sąsiaduje ze Strefą 8, od strony wschodniej ze Strefą nr 1 i 8, od strony południowej sąsiaduje ze Strefą 11. W skład obszaru Strefy nr 7 wchodzi obszary wsi i przysiółków: Kuźnica Głogowska, Tarnów Jezierny, Dąb, Dębowo, Głuchów, Krępina, Lubiatów Lubogoszcz, Myszyniec, Radzyń, Tarnówek, Zwierzyniec.

### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 7 wynosi 1308 mieszkańców, i stanowi 10,47% liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 7 w 2016 r. przedstawiono na Rys 60.<sup>142</sup>

**Rysunek 60. Struktura ludności w Strefie nr 7 z podziałem na płeć w 2016 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 7 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 4,8% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20

<sup>142</sup> Przedziały wiekowe podano zgodnie z zasadami prezentowania danych demograficznych przez GUS. Ponadto uwzględniając różne koncepcje grupowania kolejnych przedziałów wiekowych, w tym koncepcje rozwoju kariery zawodowej, m.in. wg Millera i Forma z 1951 r., Halla/Nougaima z 1968 r., Scheina z 1978 r., Supera z 1980 r., Webbera z 1979 r. oraz Greenhausa/Callanana z 1994 r. na użytek prowadzonej analizy przyjęto następującą klasyfikację przedziałów wiekowych – przedziały wiekowe: 1) Przedszkolny (0-6); 2) Szkolny zasadniczy, na poziomie oświaty (7-19); 3) Szkolny uzupełniający (lub przygotowania zawodowego), na poziomie studiów wyższych (20-24); Wczesny zawodowy (25-39); Zasadniczy zawodowy (40-59); Późny zawodowy (60-74); Wczesny emerytalny (75-84); Zasadniczy emerytalny (85 i powyżej).



lat) wynosi 16,8%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 5,6%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 20,1%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 27,2%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat) wynosi 19,9%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 4,1%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 1,5%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 2 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 41-60 lat oraz 26-40 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,43, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 7 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>143</sup> i wynosi 25,5%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 7 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 7<sup>144</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na **4**.

### **Skomunikowanie**

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 7 są drogi wojewódzkie: 278 przebiegająca przez Lubiatów i Lubogoszcz i 318 przebiegająca przez Radzyń i Tarnów Jezierny Drogi te zapewniają komunikację z Miastem Sława oraz z większymi ośrodkami miejskimi województwa lubuskiego: Nowa Sól, Sulechów, a dalej poprzez budowaną drogę S3 z Zieloną Górą. Pozostałe drogi: wojewódzka 318, powiatowe i gminne są drogami łączącymi się z drogami wojewódzkimi mają charakter dróg dojazdowych do pozostałych miejscowości Strefy. Część dróg (30,0% ulic w strefie) wojewódzkich i gminnych została w ostatnim okresie fragmentarycznie wyremontowana. Należy również zauważyć, że pozostałe ulice wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

### **Charakter zabudowy**

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych opracowaną w ramach projektu „TABULA”<sup>145</sup>, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że prawie 100%, są to budynki jednorodzinne. Część z nich, około 65% to zabudowa przedwojenna, szacuje się, że około **10%**, są to budynki pochodzące z okresu 2003-2016. Należy zauważyć, że budynki pochodzące z lat 1967-2003 (25%) zostały wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się więcej energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 7)<sup>146</sup> została wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. W pewnym okresie ich funkcjonowania ściany pewnej grupy budynków zostały docieplone przy użyciu materiałów termoizolacyjnych (np. styropian, wełna mineralna itp.)<sup>147</sup>. Z jednej strony można uznać, że ich wskaźnik energetyczny został poprawiony. Z drugiej strony, pod warunkiem, że ściany zostały

<sup>143</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>144</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

<sup>145</sup> Podręcznik typologii budynków mieszkalnych z przykładami działań mających na celu zmniejszenie ich energochłonności, Projekt TABULA, Narodowa Agencja Poszanowania Energii S.A., Warszawa 2011.

<sup>146</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).

<sup>147</sup> Charakterystyczną cechą tych budynków jest konstrukcja ścian, szczególnie ścian zewnętrznych. Generalnie konstrukcje ścian budynków jednorodzinnych można podzielić na cztery grupy: ściany jednowarstwowe, ściany dwuwarstwowe, ściany trzywarstwowe, oraz ściany drewniane (wznoszone w systemie tzw. „kanadyjskim” lub z „bala” – są to nowoczesne, o dużo lepszym współczynniku energetycznym, zaawansowane konstrukcyjnie, ściany wznoszone z naturalnego surowca). Na tej podstawie za cechę istotną (wskaźnik) dla określenia stopnia degradacji można przyjąć rodzaj ścian zewnętrznych.

odpowiednio wykończone poprzez nałożenie struktury zewnętrznej, poprawie uległ również ich wygląd zewnętrzny. W strefie tej oprócz budynków zamieszkałych przez cały rok występuje zabudowa turystyczna wykorzystywana w sezonie letnim. Jest to zabudowa typu hotelarskiego oraz domki letniskowe oraz zabudowa służąca rekreacji – hangary do przechowywania sprzętu wodnego i żeglarskiego.

90% zabudowy turystycznej powstało przed rokiem 1989. W części w ostatnich latach (2006-2016) prowadzono inwestycje w zakresie estetyki (około 30%). Oznacza to, że zdecydowana część tej zabudowy jest zdegradowana, szczególnie widać to w infrastrukturze typowo rekreacyjnej – stare hangary o niskiej estetyce. Charakter zabudowy w strefie 7. oceniono na 8.

Portfolio strefy nr 7.



Widok w Tarnowie Jeziernym



Widok w Tarnowie Jeziernym



Widok w Radzyniu



Widok w Radzyniu



Widok w Lubiatowie



Widok w Lubogoszczy



Widok w Kuźnicy



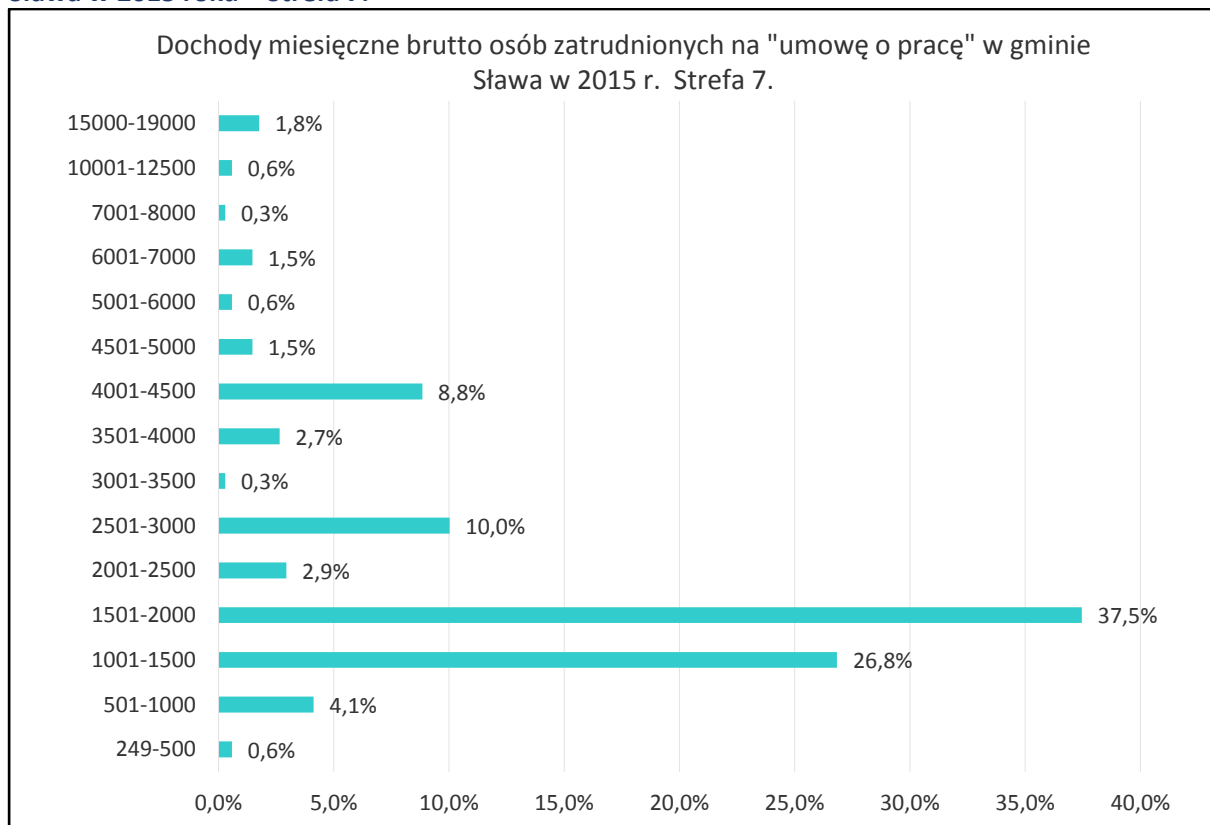
Widok w Głuchowie

Źródło: Fotografie - opracowanie własne.

### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>148</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 7, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys.61**.

**Rysunek 61. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 7.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

<sup>148</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.



Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 7 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 2500 zł. Oznacza to, że dochód ten jest wyższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o 650 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 7 wynika, że jedynie niewielka grupa osób, których miesięczny dochód przekracza 3000 zł brutto (około 15% mieszkańców strefy) posiada taką zdolność. Należy również zauważyć, że zdolność ta jest ograniczona. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje na poziomie płacy minimalnej, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad jednego roku. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 1 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach jest w stanie pokryć wydatki na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobne bieżące naprawy zapewniające normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 1, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 4<sup>149</sup>.

## Ubóstwo

Liczba wniosków o pomoc społeczną i wartość udzielonej pomocy przez Sławski Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) jest m.in. jednym ze wskaźników, który w pewnym stopniu rzuca światło na problem ubóstwa<sup>150</sup> rodzin (gospodarstw domowych) mieszkających w obrębie Strefy nr 7. W tym miejscu należy podkreślić, że „jednoroczna średnia wartość” udzielonej pomocy w tych latach oscyluje wokół kwoty 6000 zł.

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 335 razy (Zob. Tabela 11). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 335 osób (rodzin). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 114 rodzin. Co przy liczbie 1042 gospodarstw stanowi 10,9% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały.

**Tabela 11. Ubóstwo Strefa 7.**

7	Rodzaj wniosku								
	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
<b>2011</b>	66	17	3	15	10				111
<b>2012</b>	57	14	3	9		2			85
<b>2013</b>	41	10	1	8		1			61
<b>2014</b>	34	2		5					41
<b>2015</b>	30	1		4				2	37
<b>Razem:</b>	<b>228</b>	<b>44</b>	<b>7</b>	<b>41</b>	<b>10</b>	<b>3</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>335</b>

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 62** wynika, że

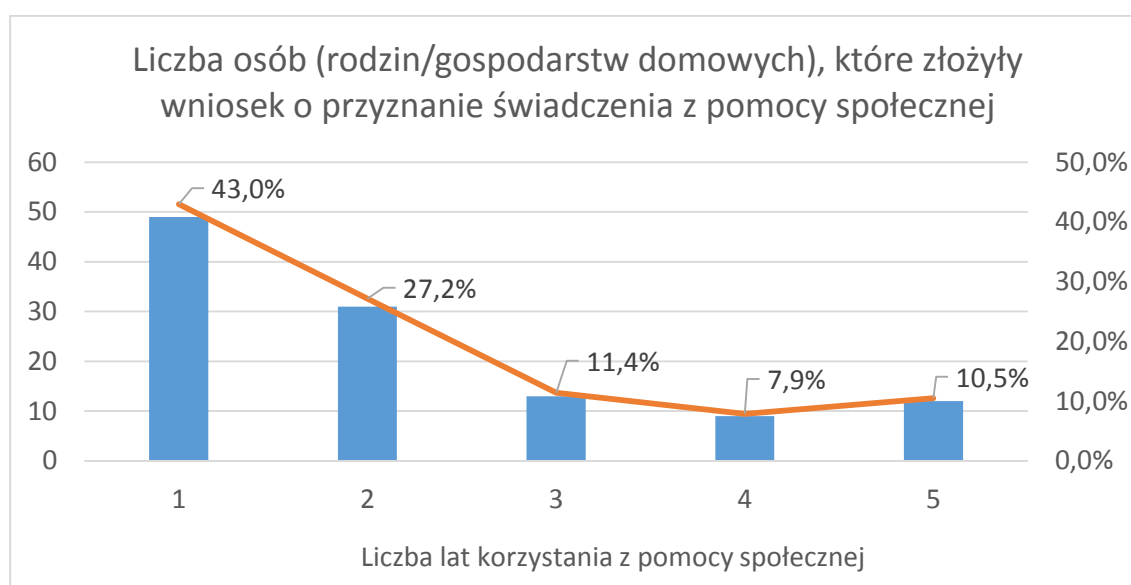
<sup>149</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.

<sup>150</sup> Zgodnie z Raportem pt. „Ubóstwo w Polsce w latach 2013-2014” danych nt. ubóstwa ustawowego nie należy bezpośrednio utożsamiać z liczbą osób korzystających z pomocy społecznej. Ubóstwo zgodnie z definicją zawartą w Encyklopedii PWN oznacza zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny. Z kolei Główny Urząd Statystyczny pojęcie ubóstwa określa jako wielowymiarowe zjawisko społeczne, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Podstawę publikowanych przez GUS w sposób regularny danych dotyczących zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce stanowią wyniki badań budżetów gospodarstw domowych. Zob. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html> (dostęp: 30.09.2016 r.).

w okresie 2011-2015 około 40% rodzin ze Strefy nr 7 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co czwarta rodzina (27%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 30% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego.

Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys. 62**.

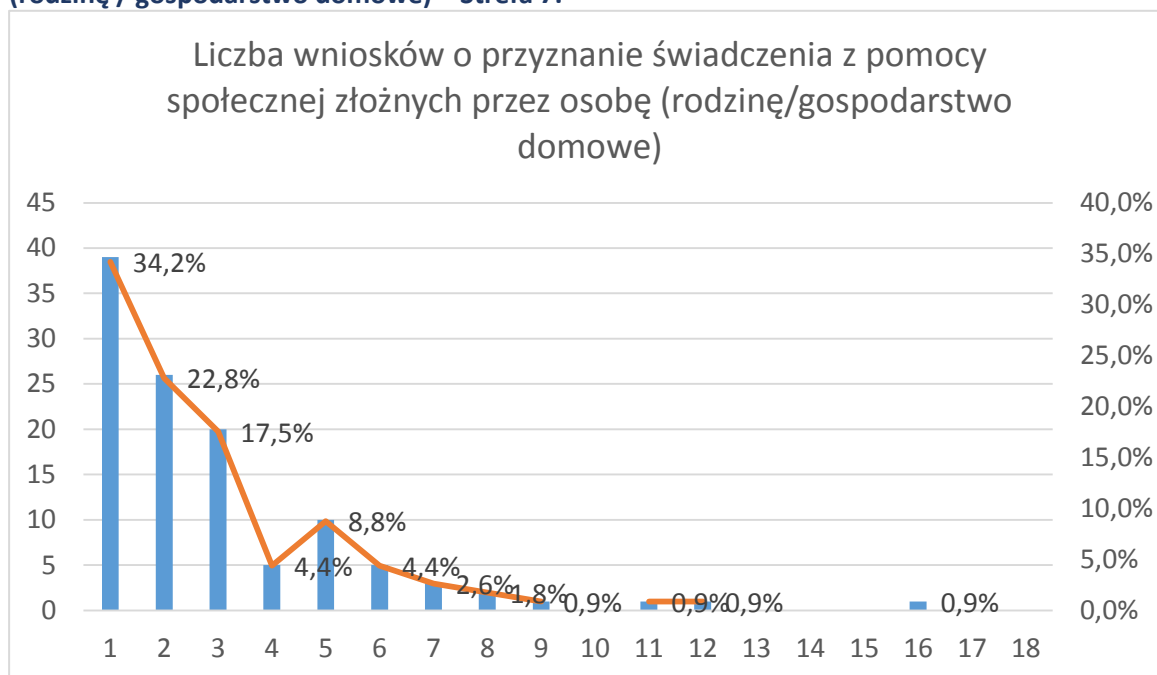
**Rysunek 62. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 7.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Z danych przedstawionych na Rys. 63 wynika, że w około 35 % przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 25% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 63. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 7.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 1.

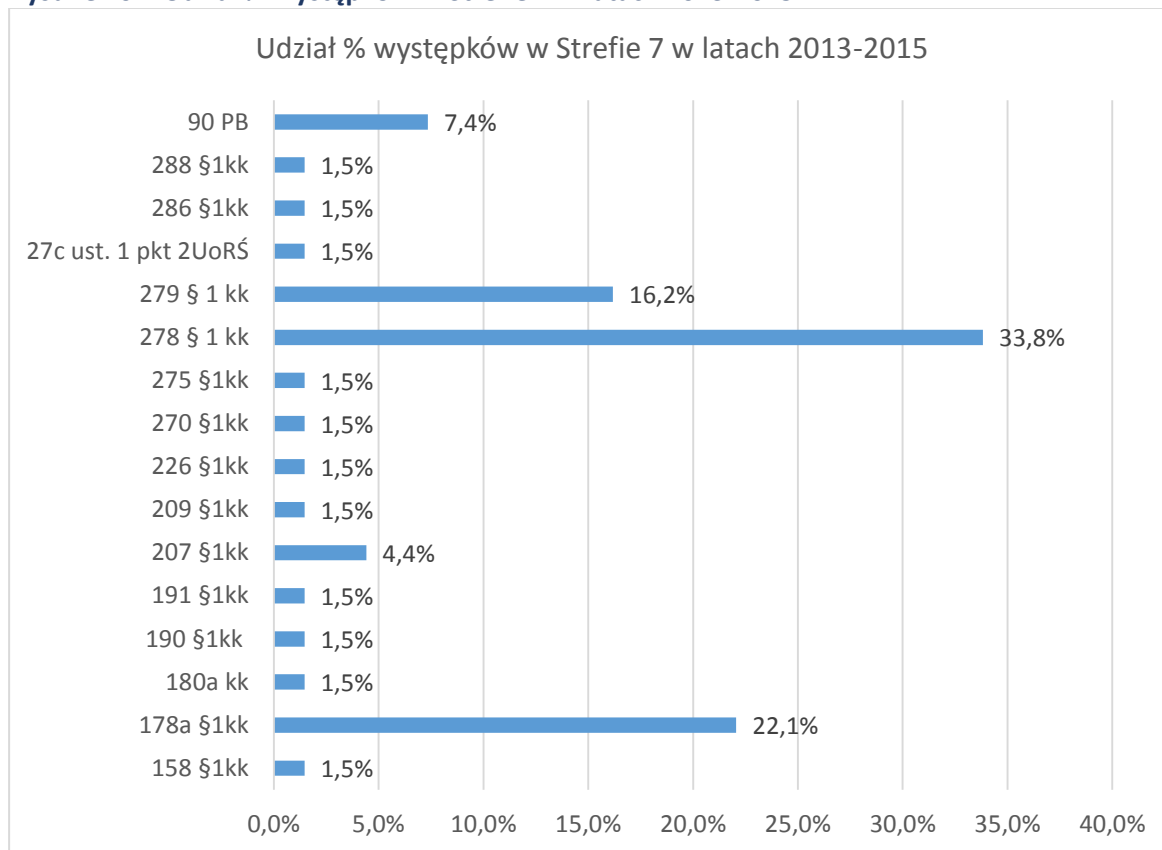
### Przestępczość

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>151</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 7 w latach 2011-2015 został przedstawiony na **Rys. 64**.

<sup>151</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.



**Rysunek 64. Udział % występów w Strefie 7 w latach 2013-2015.**

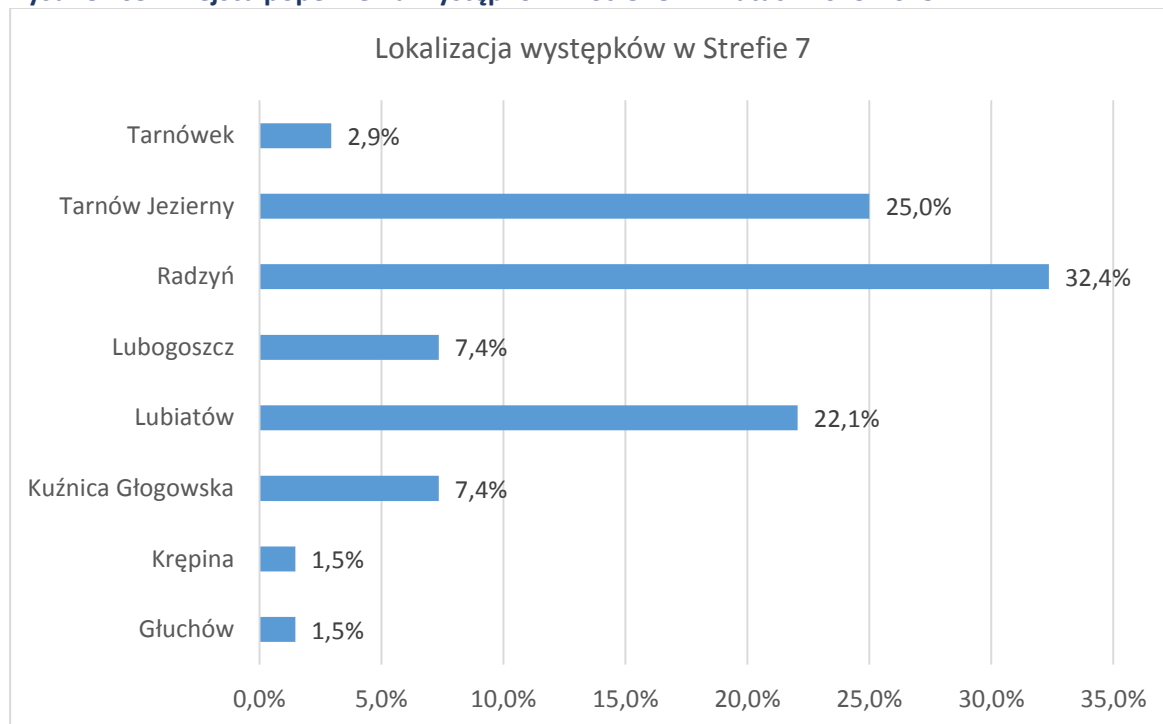


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 7 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią kradzieże (§ 278) i kradzieże z włamaniem (§ 279). Stanowią one ponad 50% wszystkich występów popełnionych w tej Strefie. Do drugiej grupy występów, dość istotnych, należy zaliczyć nietrzeźwych kierujących pojazdami (§ 178). Pozostałe występkę, należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

Dla uzyskania pełnego obrazu w zakresie występów popełnionych w ostatnich pięciu latach w Strefie nr 7 jest określenie lokalizacji ich występowania. Lokalizację występów przedstawiono na **Rys. 65**.

**Rysunek 65. Miejsca popełnienia występów w Strefie 7 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Analiza danych przedstawionych na Rys. 65 wskazuje, że większość, bo prawie 80%, występów zostało popełnionych na terenie trzech wsi: Radzyń, Lubiatów i Tarnów Jezierny. Natomiast niespełna 20% występów popełniono w obrębie pozostałych miejscowości. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 7 należy stwierdzić, że skala występów jest mniejsza od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 8.

## Strefa 8

### Usytuowanie

Strefa nr 8 leży w północnej części Gminy Sława. Od strony zachodniej i północnej sąsiaduje z Gminą Kolsko, od strony wschodniej ze Strefą nr 9, od strony południowej sąsiaduje ze Strefą 7. W skład obszaru Strefy nr 8 wchodzi obszary wsi i przysiółków: Bagno, Ciosaniec, Droniki, Gola, Polanica, Szreniawa

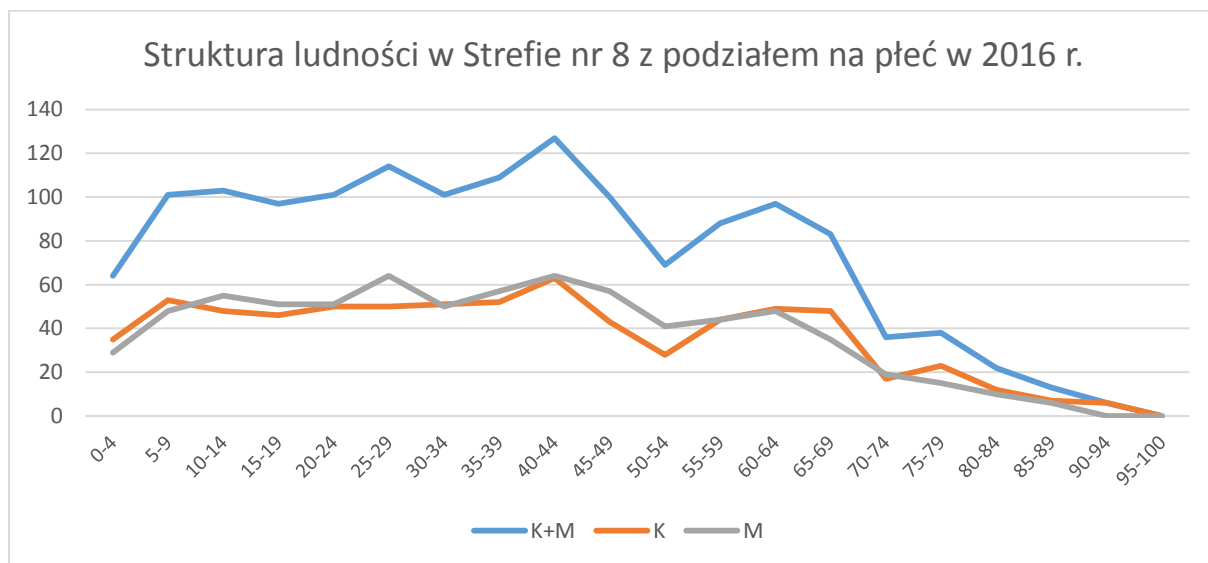
### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 8 są drogi: powiatowa – biegnąca przez Golę, Szreniawę do Ciosańca oraz droga wojewódzka nr 316. Drogi te zapewniają komunikację z Miastem Sława oraz z województwem wielkopolskim. Pozostałe drogi w tej strefie są drogami dojazdowymi do innych miejsc na tym obszarze i częściowo są to drogi nieutwardzone. W ostatnim czasie żadna z dróg nie została wyremontowana ani utwardzona, co oznacza że wymagają one znacznych nakładów inwestycyjnych.

### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 8 wynosi 1469 mieszkańców, i stanowi 11,76% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 8 w 2016 r. przedstawiono na Rys. 66.

**Rysunek 66. Struktura ludności w Strefie nr 8 z podziałem na płeć w 2016 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 8 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 5,8% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20 lat) wynosi 20,3%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 7,1%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 21,8%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 26,2%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat) wynosi 14,3%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 3,3%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 1,2%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 8 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 41-60 lat oraz 26-40 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,68, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 8 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>152</sup> i wynosi 18,8%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 8 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 8<sup>153</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na 6.

#### Charakterystyka zabudowy

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że prawie 100%, są to budynki jednorodzinne. Część z nich, około 80% to zabudowa przedwojenna, szacuje się, że około 5%, są to budynki pochodzące z okresu 2003-2016. Należy zauważyć, że budynki pochodzące z lat 1967-2003 (15%) zostały wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się więcej energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 8)<sup>154</sup> została

<sup>152</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>153</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

<sup>154</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).

wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. W pewnym okresie ich funkcjonowania ściany pewnej grupy budynków zostały docieplone przy użyciu materiałów termoizolacyjnych (np. styropian, wełna mineralna itp.)<sup>155</sup>. Z jednej strony można uznać, że ich wskaźnik energetyczny został poprawiony. Z drugiej strony, pod warunkiem, że ściany zostały odpowiednio wykończone poprzez nałożenie struktury zewnętrznej, poprawie uległ również ich wygląd zewnętrzny. Oprócz zabudowy jednorodzinnej w strefie tej występuje zabudowa produkcyjna związana z produkcją rolną oraz zabudowa związana z działalnością oświatową i kulturalną. Budynki użyteczności publicznej w tej strefie (Zespół Szkół w Ciosańcu, DK Ciosaniec) zostały poddane termomodernizacji w latach 2011 – 2014, co znacznie podniosło ich efektywność energetyczną oraz estetykę. Charakter zabudowy w strefie 8. oceniono na 4.

#### Portfolio strefy nr 8.



Widok w Bagnie



Widok w Ciosańcu



Widok w Ciosańcu



Widok w Dronikach

<sup>155</sup> Charakterystyczną cechą tych budynków jest konstrukcja ścian, szczególnie ścian zewnętrznych. Generalnie konstrukcje ścian budynków jednorodzinnych można podzielić na cztery grupy: ściany jednowarstwowe, ściany dwuwarstwowe, ściany trzywarstwowe, oraz ściany drewniane (wznoszone w systemie tzw. „kanadyjskim” lub z „bala” – są to nowoczesne, o dużo lepszym współczynniku energetycznym, zaawansowane konstrukcyjnie, ściany wznoszone z naturalnego surowca). Na tej podstawie za cechę istotną (wskaźnik) dla określenia stopnia degradacji można przyjąć rodzaj ścian zewnętrznych.





Widok w Goli



Widok w Szreniawie



Widok w Szreniawie



Widok w Szreniawie

Źródło: Fotografie - opracowanie własne.

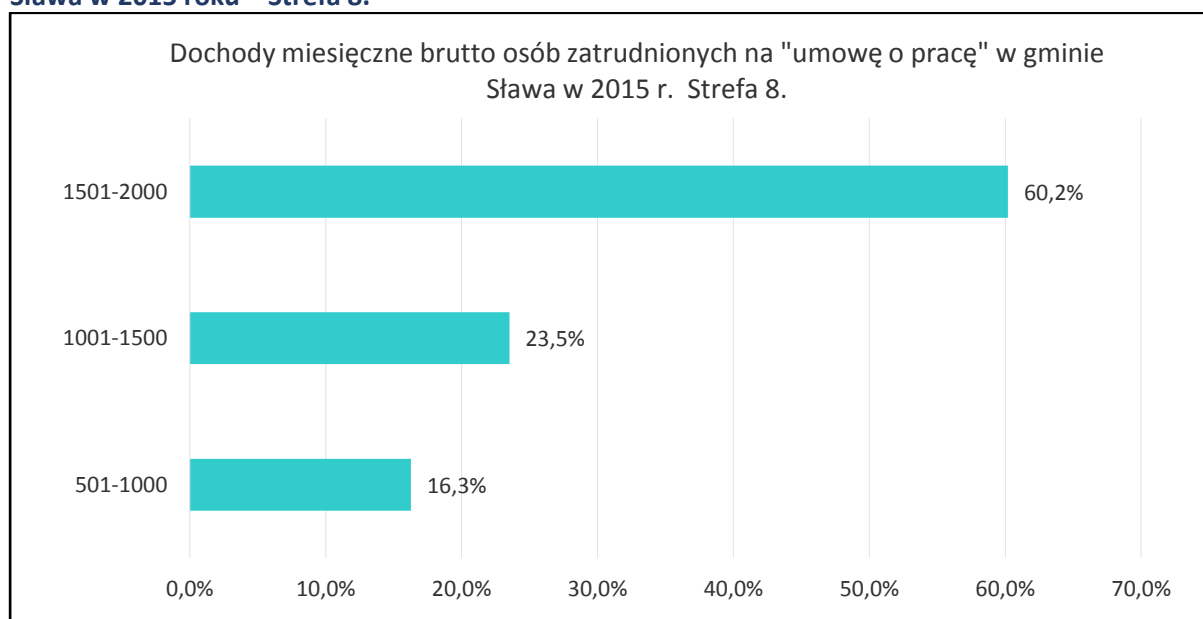
### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>156</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 10, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 67**.

---

<sup>156</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

**Rysunek 67. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 8.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 8 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 1500 zł. Oznacza to, że dochód ten jest niższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o 150 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 8 wynika, że nikt nie posiada takich możliwości. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje poniżej poziomu płacy minimalnej, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad czterech lat. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 8 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach nie jest w stanie pokryć wydatków na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobnych bieżących napraw zapewniające normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 1, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 2<sup>157</sup>.

### **Ubóstwo**

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 452 razy (Zob. Tabela 12). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 452 osoby (rodziny). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 157 rodzin. Co przy liczbie 363 gospodarstw stanowi 43,3% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały, a 14% korzysta z pomocy ponad 3 lata.

<sup>157</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.



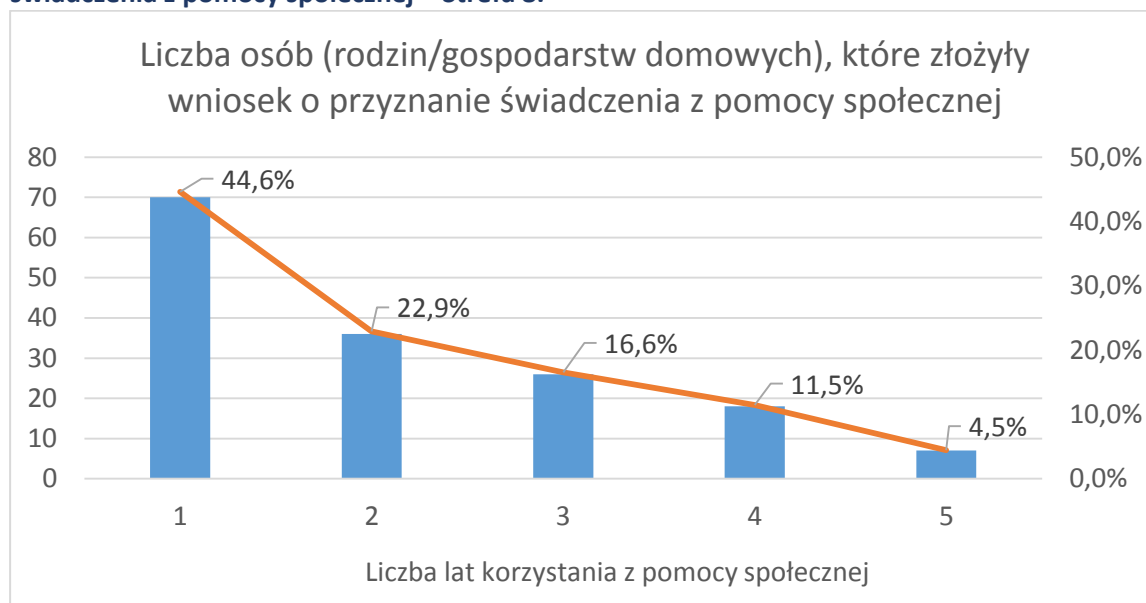
Tabela 12. Ubóstwo strefa 8.

8	Rodzaj wniosku									
	Rok	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
2011	123	20	2	14	25					184
2012	91	13	1	13		2				120
2013	55	7		3						65
2014	38	3		3		1				45
2015	32	2		3				1		38
<b>Razem:</b>	<b>339</b>	<b>45</b>	<b>3</b>	<b>36</b>	<b>25</b>	<b>3</b>	<b>0</b>	<b>1</b>		<b>452</b>

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 68** wynika, że w okresie 2011-2015 około połowa rodzin ze Strefy nr 8 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co piąta rodzina (22%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 33% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego. Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys. 68**.

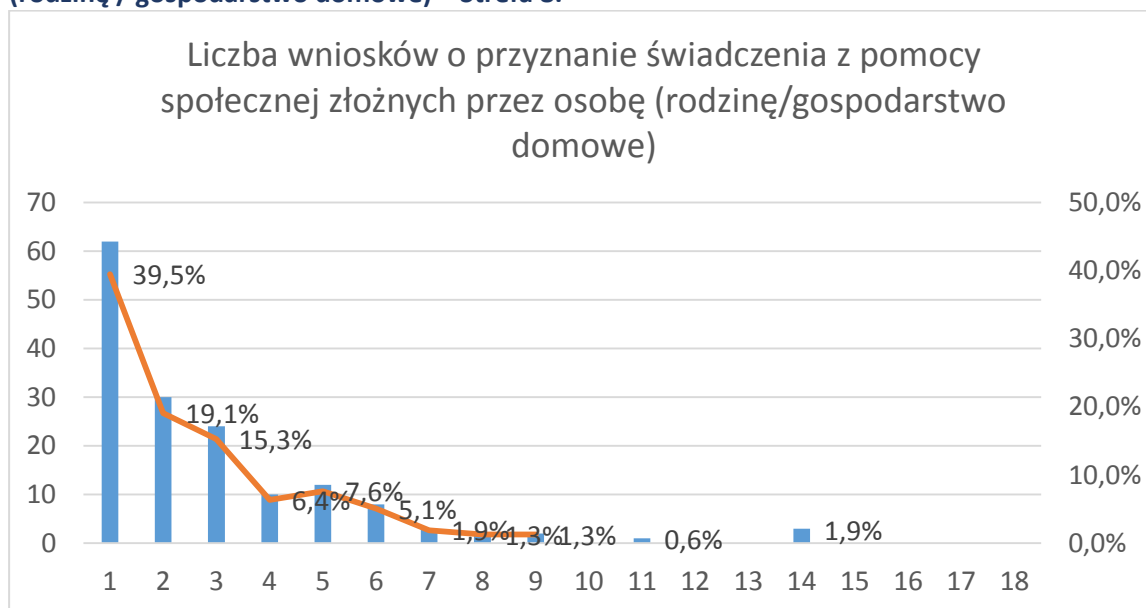
Rysunek 68. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 8.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Z danych przedstawionych na Rys. 69 wynika, że w około 40% przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 25% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 69. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 8.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

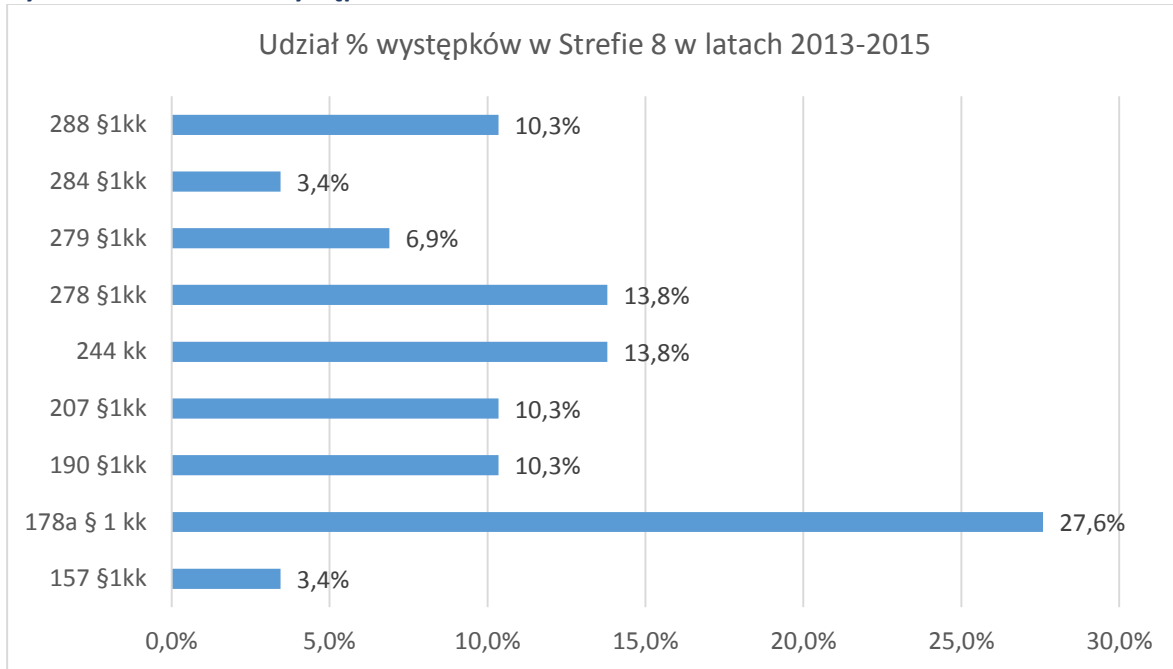
Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 5.

### Przestępczość

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>158</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 8 w latach 2011-2015 został przedstawiony na **Rys. 70**.

<sup>158</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.

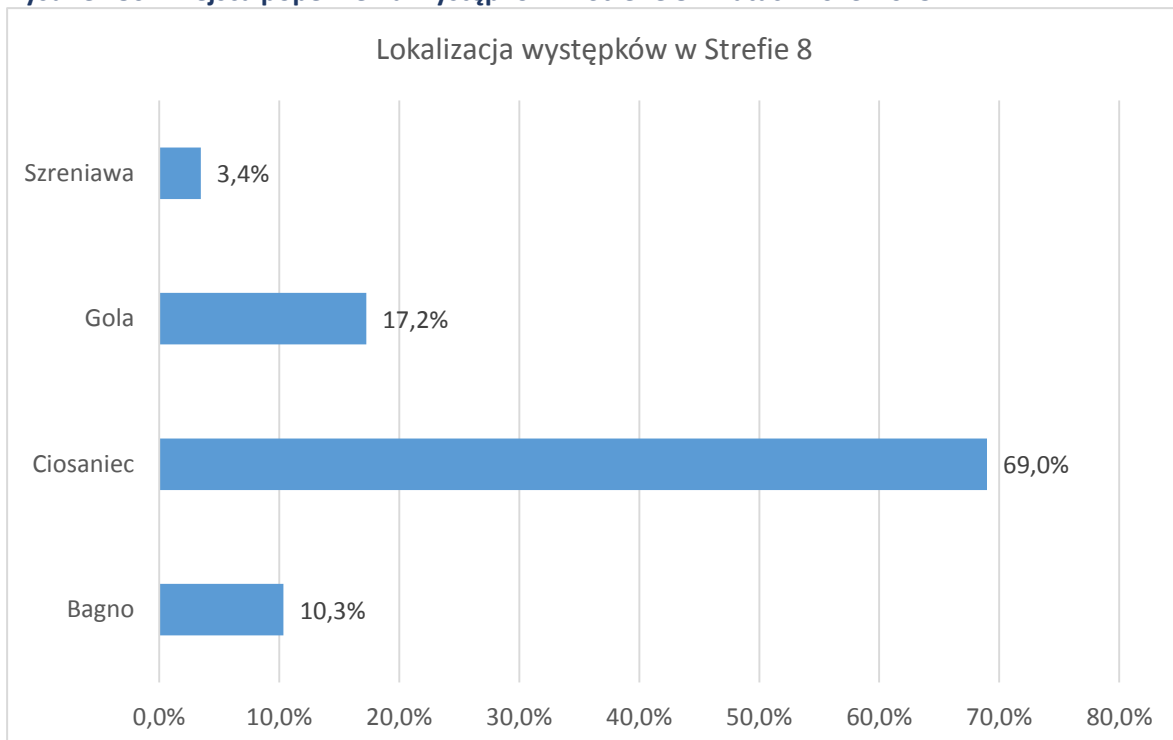
**Rysunek 70. Udział % występów w Strefie 8 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 8 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią nietrzeźwi kierujący pojazdami (§ 178). Do drugiej grupy dość istotnych, należy zaliczyć kradzieże (§ 278) i kradzieże z włamaniem (§ 279). Stanowią one ponad 20% wszystkich występów popełnionych w tej Strefie. Pozostałe występkę, należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

**Rysunek 80. Miejsca popełnienia występów w Strefie 8 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Analiza danych przedstawionych na Rys. 29 wskazuje, że większość, bo 69%, występów zostało popełnionych na terenie Miejscowości Ciosaniec. Natomiast 31% występów popełniono w obrębie pozostałych wsi. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 8 należy stwierdzić, że skala występów jest mniejsza od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 8.

## Strefa 9

### Usytuowanie

Strefa nr 9 leży w północno-wschodniej części Gminy Sława. Od strony zachodniej sąsiaduje ze strefą 8, od strony północnej sąsiaduje z gminą Wijewo, od strony wschodniej z gminą Przemęt od strony południowej sąsiaduje ze Strefą 11 oraz z miastem Sława. W skład obszaru Strefy nr 9 wchodzi obszary wsi i przysiółków: Łupice, Spokojna, Śmieszkowo, Wróblów.

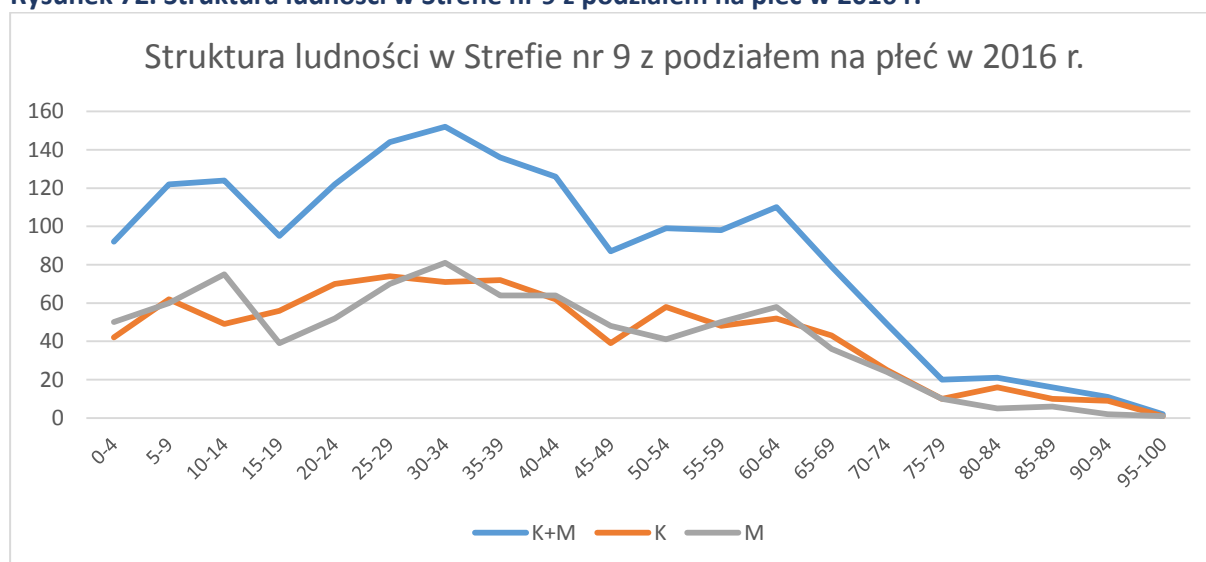
### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 9 są drogi: powiatowa biegnąca przez Wróblów, Spokojną, Śmieszkowo i Łupice oraz droga wojewódzka nr 316. Droga powiatowa została w ostatnim czasie fragmentarycznie wyremontowana. Pozostałe drogi wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 9 wynosi 1705 mieszkańców, i stanowi 13,65% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 9 w 2016 r. przedstawiono na Rys. 72.

**Rysunek 72. Struktura ludności w Strefie nr 9 z podziałem na płeć w 2016 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 9 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 7% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20 lat) wynosi 19,8%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 7,5%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 25,5%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 24,2%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat)

wynosi 12,1%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 2,4%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 1,5%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 9 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 26-40 lat oraz 41-60 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,86, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 9 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>159</sup> i wynosi 16%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 9 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 9<sup>160</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na 6.

### **Charakterystyka zabudowy**

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że około 95%, są to budynki jednorodzinne. Część z nich, około 75% to zabudowa przedwojenna, szacuje się, że około 5%, są to budynki pochodzące z okresu 2003-2016. Należy zauważyć, że budynki pochodzące z lat 1967-2003 (20%) zostały wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się więcej energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 9)<sup>161</sup> została wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. W pewnym okresie ich funkcjonowania ściany pewnej grupy budynków zostały docieplone przy użyciu materiałów termoizolacyjnych (np. styropian, wełna mineralna itp.)<sup>162</sup>. Z jednej strony można uznać, że ich wskaźnik energetyczny został poprawiony. Z drugiej strony, pod warunkiem, że ściany zostały odpowiednio wykończone poprzez nałożenie struktury zewnętrznej, poprawie uległ również ich wygląd zewnętrzny. W strefie tej występuje zabudowa przemysłowa związana z działalnością zakładów mięsnych. Ponadto występuje tutaj również zabudowa związana z działalnością oświatową i kulturalną. Budynki te są zdegradowane i wymagają generalnych remontów. Charakter zabudowy w strefie 9. oceniono na 4.

---

<sup>159</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>160</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

<sup>161</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).

<sup>162</sup> Charakterystyczną cechą tych budynków jest konstrukcja ścian, szczególnie ścian zewnętrznych. Generalnie konstrukcje ścian budynków jednorodzinnych można podzielić na cztery grupy: ściany jednowarstwowe, ściany dwuwarstwowe, ściany trzywarstwowe, oraz ściany drewniane (wznoszone w systemie tzw. „kanadyjskim” lub z „bala” – są to nowoczesne, o dużo lepszym współczynniku energetycznym, zaawansowane konstrukcyjnie, ściany wznoszone z naturalnego surowca). Na tej podstawie za cechę istotną (wskaźnik) dla określenia stopnia degradacji można przyjąć rodzaj ścian zewnętrznych.



Portfolio strefy nr 9.



Widok w Łupicach



Widok w Łupicach



Widok Śmieszkwie



Widok w Śmieszkwie



Widok w Spokojnej



Widok w Spokojnej



Widok we Wróblewie



Widok we Wróblewie

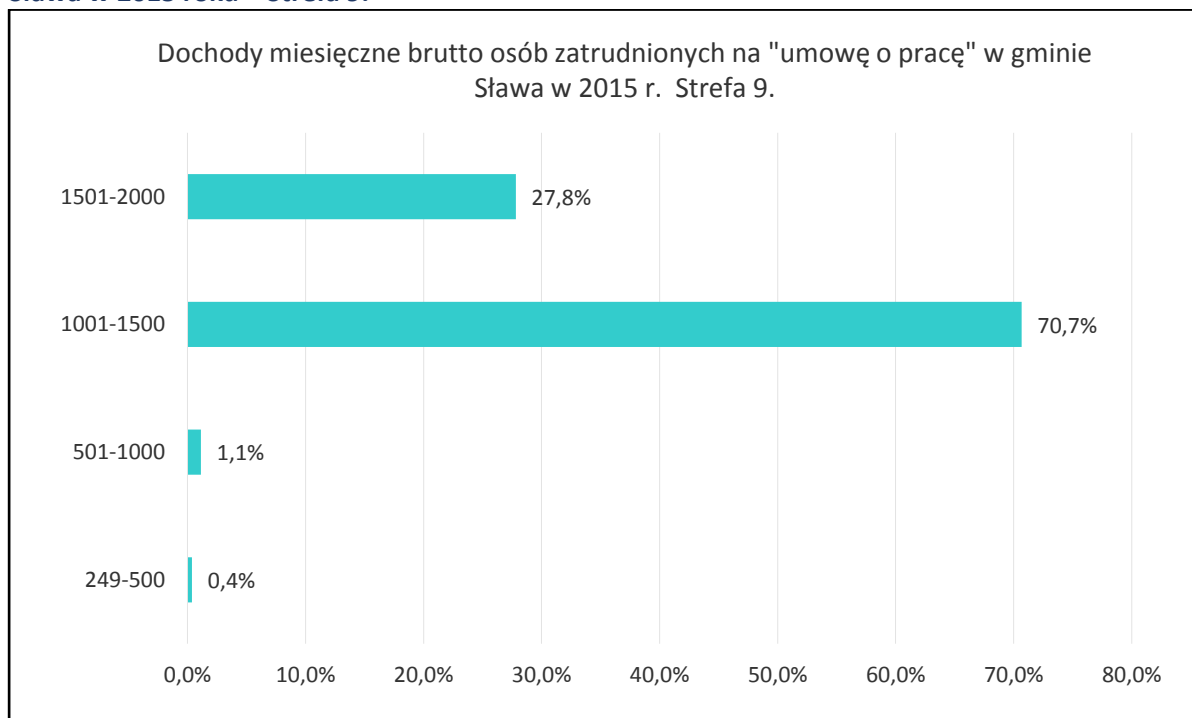
Źródło: Fotografie - opracowanie własne.



### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>163</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 9, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 73**.

**Rysunek 73. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 9.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 9 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 1500 zł. Oznacza to, że dochód ten jest niższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o 150 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 9 wynika, że nikt nie posiada takiej zdolności. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje poniżej poziomu płacy minimalnej, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad czterech lat. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 9 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach nie jest w stanie pokryć wydatków na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobnych bieżących napraw zapewniających normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 9, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 2<sup>164</sup>.

<sup>163</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

<sup>164</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.

## Ubóstwo

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 530 razy (Zob. Tabela 13). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 530 osoby (rodziny). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 183 rodziny. Co przy liczbie 395 gospodarstw stanowi 46,3% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały.

Tabela 13. Ubóstwo strefa 9.

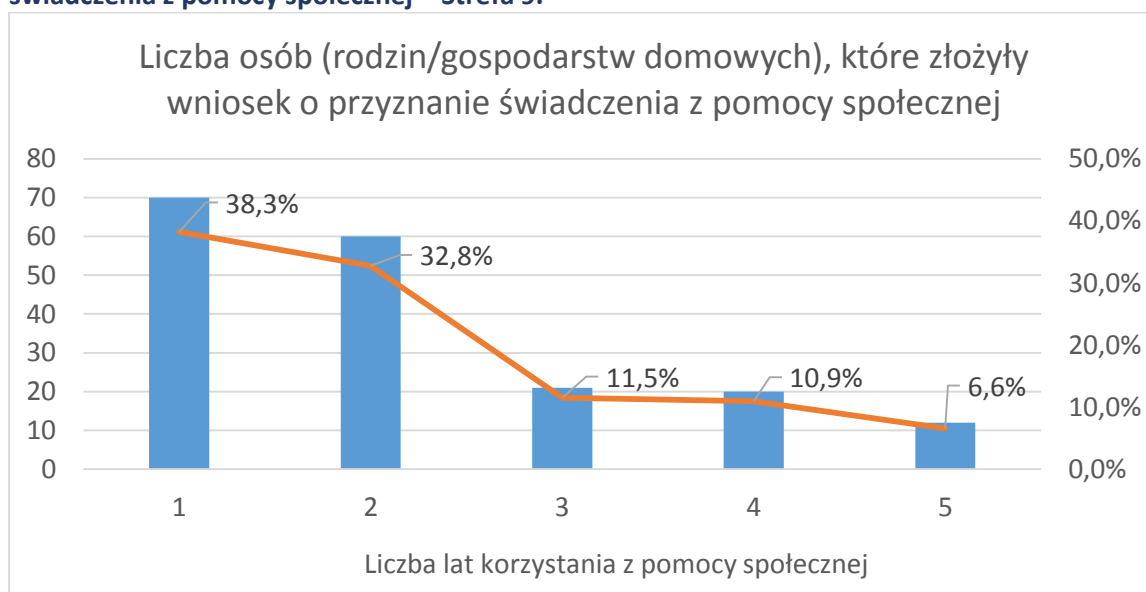
9	Rodzaj wniosku								
	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
2011	117	21	4	21	20				183
2012	91	13	1	20					125
2013	64	14	4	16					98
2014	43	7		10					60
2015	46	6	1	11					64
Razem:	361	61	10	78	20	0	0	0	530

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 74** wynika, że w okresie 2011-2015 około 38% rodzin ze Strefy nr 9 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co trzecia rodzina (33%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 29% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego.

Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys.74**.

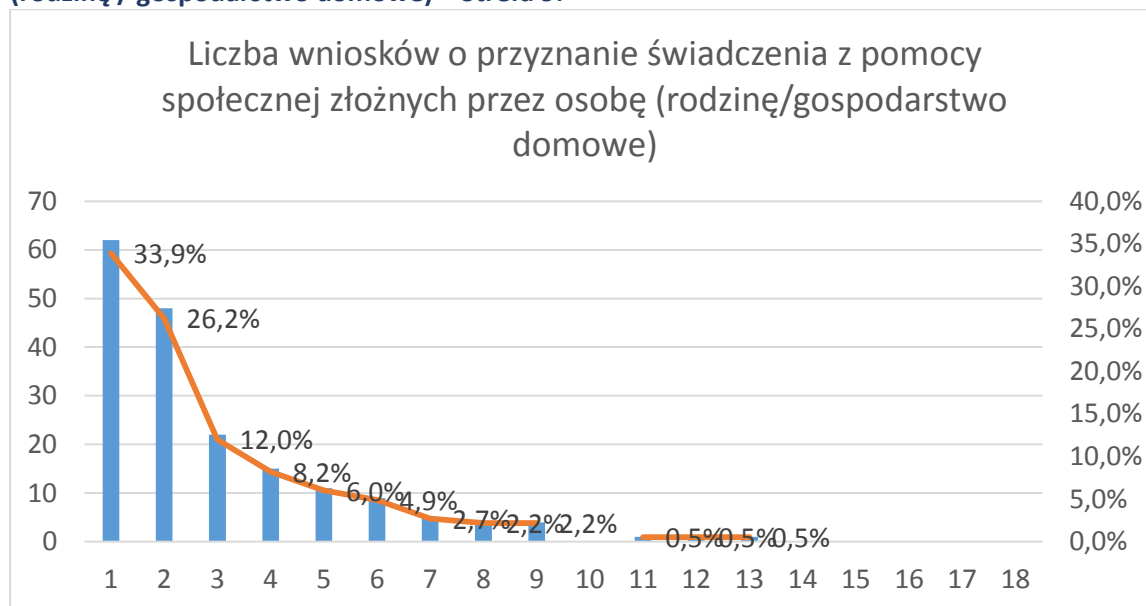
Rysunek 74. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 9.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Z danych przedstawionych na Rys. 75 wynika, że w około 35% przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 25% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 75. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 9.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie

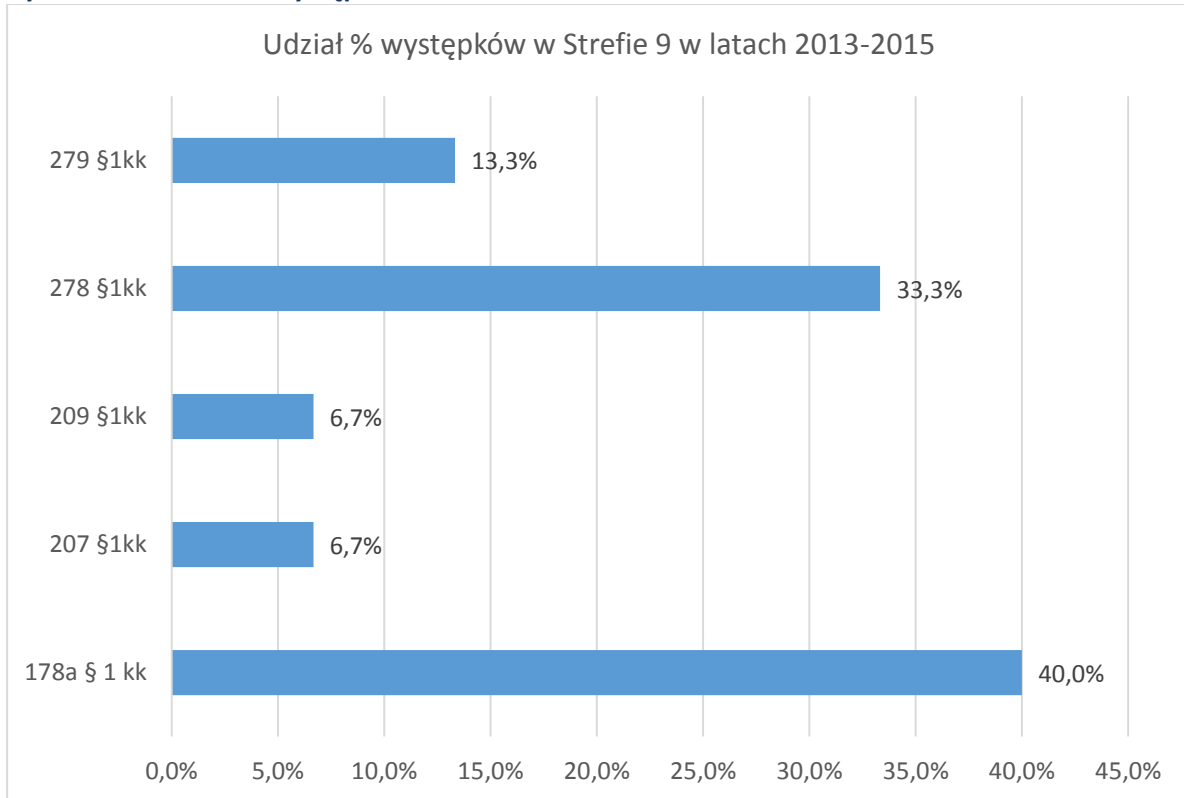
Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 5.

### **Przestępczość**

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>165</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 9 w latach 2011-2015 został przedstawiony na **Rys. 76**.

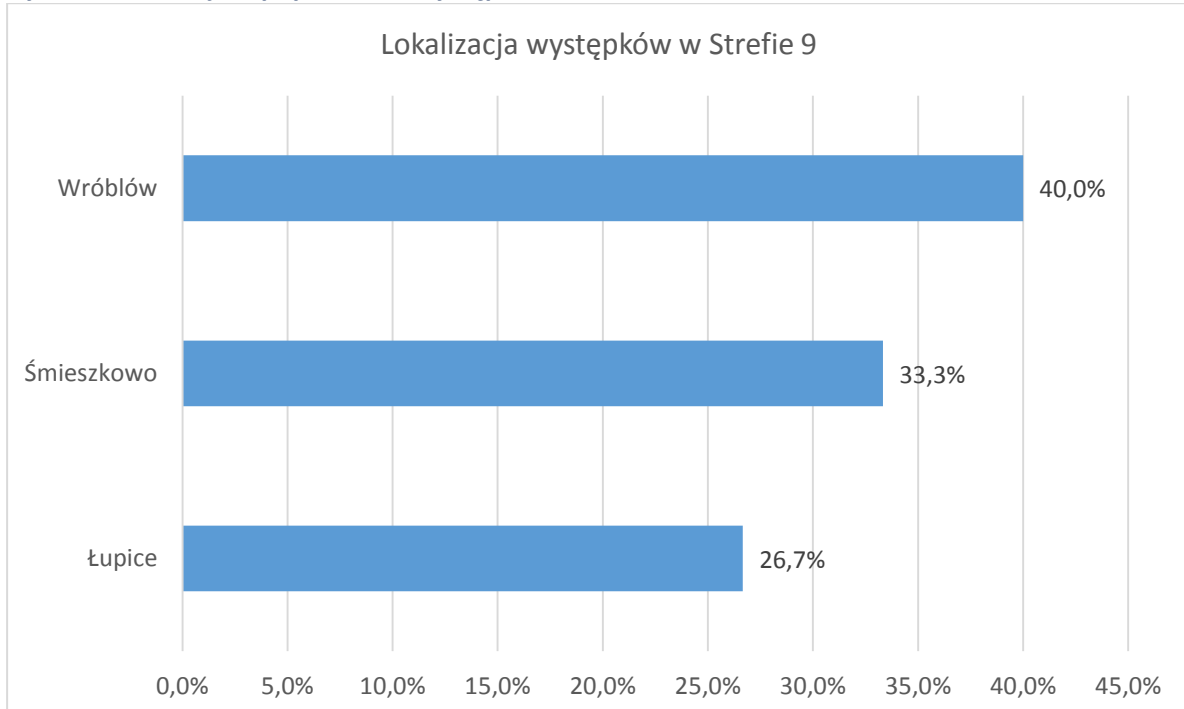
<sup>165</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.

**Rysunek 76. Udział % występów w Strefie 9 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

**Rysunek 77. Miejsca popełnienia występów w Strefie 9 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Analiza danych przedstawionych na Rys. 29 wskazuje, że najwięcej bo 40%, występów zostało popełnionych na terenie Wróblewa. Natomiast ponad 33% występów popełniono w Śmieszkowie, a niecałe 27% w Łupicach. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 9 należy stwierdzić, że skala

występków jest mniejsza od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 8.

## Strefa 10

### Usytuowanie

Strefa nr 10 leży w południowej części Gminy Sława. Od strony zachodniej sąsiaduje gminami Wschowa i Szlichtyngowa, od strony północnej sąsiaduje ze strefami 7 i 11, od strony wschodniej ze strefą 7 od strony południowej sąsiaduje z gminą Kotla. W skład obszaru Strefy nr 10 wchodzi obszary wsi i przysiółków: Ciepiałówek, Dębczyn, Kamienna, Krążkowo, Krzepielów, Krzydłowiczki, Lipinki, Przydroże

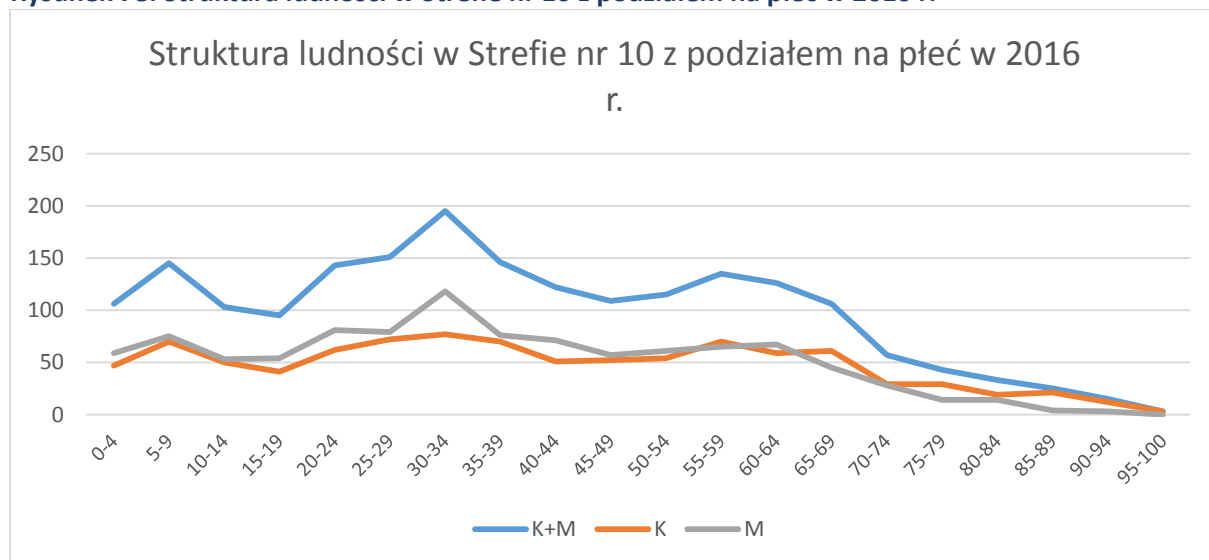
### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 10 są drogi: wojewódzka nr 319 oraz powiatowa biegnąca przez Lipinki, Krążkowo i Krzepielów. Drogi te zapewniają komunikację z Miastem Sława oraz z większymi ośrodkami miejskimi województwa lubuskiego: Nowa Sól, Sulechów, a dalej poprzez budowaną drogę S3 z Zieloną Górą oraz z województwem dolnośląskim. Pozostałe drogi mają charakter dróg dojazdowych do pozostałych miejscowości Strefy. Warto podkreślić, że znaczna ich część (40,0% ulic w strefie) powiatowych została w ostatnim okresie wyremontowana. Należy również zauważyć, że pozostałe ulice wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 10 wynosi 1973 mieszkańców, i stanowi 15,80% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 10 w 2016 r. przedstawiono na **Rys. 78**<sup>166</sup>.

**Rysunek 78. Struktura ludności w Strefie nr 10 z podziałem na płeć w 2016 r.**



<sup>166</sup> Przedziały wiekowe podano zgodnie z zasadami prezentowania danych demograficznych przez GUS. Ponadto uwzględniając różne koncepcje grupowania kolejnych przedziałów wiekowych, w tym koncepcje rozwoju kariery zawodowej, m.in. wg Millera i Forma z 1951 r., Halla/Nougaima z 1968 r., Scheina z 1978 r., Supera z 1980 r., Webbera z 1979 r. oraz Greenhausa/Callanana z 1994 r. na użytek prowadzonej analizy przyjęto następującą klasyfikację przedziałów wiekowych – przedziały wiekowe: 1) Przedszkolny (0-6); 2) Szkolny zasadniczy, na poziomie oświaty (7-19); 3) Szkolny uzupełniający (lub przygotowania zawodowego), na poziomie studiów wyższych (20-24); Wczesny zawodowy (25-39); Zasadniczy zawodowy (40-59); Późny zawodowy (60-74); Wczesny emerytalny (75-84); Zasadniczy emerytalny (85 i powyżej).



W Strefie nr 10 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 6,9% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20 lat) wynosi 17,2%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 7,6%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 24,7%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 24,6%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat) wynosi 13,6%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 3,3%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 2%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 10 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 26-40 lat oraz 41-60 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,71, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 10 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>167</sup> i wynosi 19%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 10 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 10<sup>168</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na 7.

### Skomunikowanie

Głównymi szlakami komunikacyjnym w Strefie nr 10 jest droga powiatowa łącząca Wschowę i Sławę, a przebiegająca przez, Krzepielów Krążkowo, Lipinki, Sława i droga wojewódzka nr 319 przebiegająca przez Krzepielów i Przydroże Drogi te zapewniają komunikację z Miastem Sława oraz ze Wschową i Głogowem. Pozostałe drogi: powiatowe i gminne są drogami łączącymi się z drogami wojewódzkimi i mają charakter dróg dojazdowych do pozostałych miejscowości Strefy. Warto podkreślić, że **część** dróg gminnych została wyremontowana. Należy również zauważyć, że pozostałe drogi wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

### Charakter zabudowy

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że około **70%**, są to budynki jednorodzinne wzniesione w latach 1967-1992. Około 80% to budynki przedwojenne. Część budynków jednorodzinnych, szacuje się, że około **18%**, są to budynki pochodzące z okresu 2003-2008. Natomiast pozostała część budynków z tej grupy, tj. **12%** są to całkowicie nowe budynki wzniesione po 2009 roku (wybudowane najczęściej z wykorzystaniem nowoczesnych materiałów i technologii). Należy zauważyć, że budynki pochodzące z lat 1967-2003 zostały wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się więcej energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 10)<sup>169</sup> została wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. W pewnym okresie ich funkcjonowania ściany pewnej grupy budynków zostały docieplone przy użyciu materiałów termoizolacyjnych (np. styropian, wełna mineralna itp.)<sup>170</sup>. Z jednej strony można uznać, że ich

<sup>167</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>168</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

<sup>169</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).

<sup>170</sup> Charakterystyczną cechą tych budynków jest konstrukcja ścian, szczególnie ścian zewnętrznych. Generalnie konstrukcje ścian budynków jednorodzinnych można podzielić na cztery grupy: ściany jednowarstwowe, ściany dwuwarstwowe, ściany trzywarstwowe, oraz ściany drewniane (wznoszone w systemie tzw. „kanadyjskim” lub z „bala” – są to nowoczesne, o dużo

wskaźnik energetyczny został poprawiony. Z drugiej strony, pod warunkiem, że ściany zostały odpowiednio wykończone poprzez nałożenie struktury zewnętrznej, poprawie uległ również ich wygląd zewnętrzny. W strefie tej znajdują się również budynki związane z działalnością oświatową i kulturalną. Wymagają one kapitalnych remontów. Charakter zabudowy w strefie 10. oceniono na 4.

Portfolio strefy nr 10.



Widok w Krążkowie



Widok w Krążkowie



Widok w Krzepielowie



Widok w Krzepielowie



Widok Krzydłowiczkach



Widok w Krzydłowiczkach

---

lepszym współczynnikiem energetycznym, zaawansowane konstrukcyjnie, ściany wznoszone z naturalnego surowca). Na tej podstawie za cechę istotną (wskaźnik) dla określenia stopnia degradacji można przyjąć rodzaj ścian zewnętrznych.



Widok w Lipinkach



Widok w Lipinkach

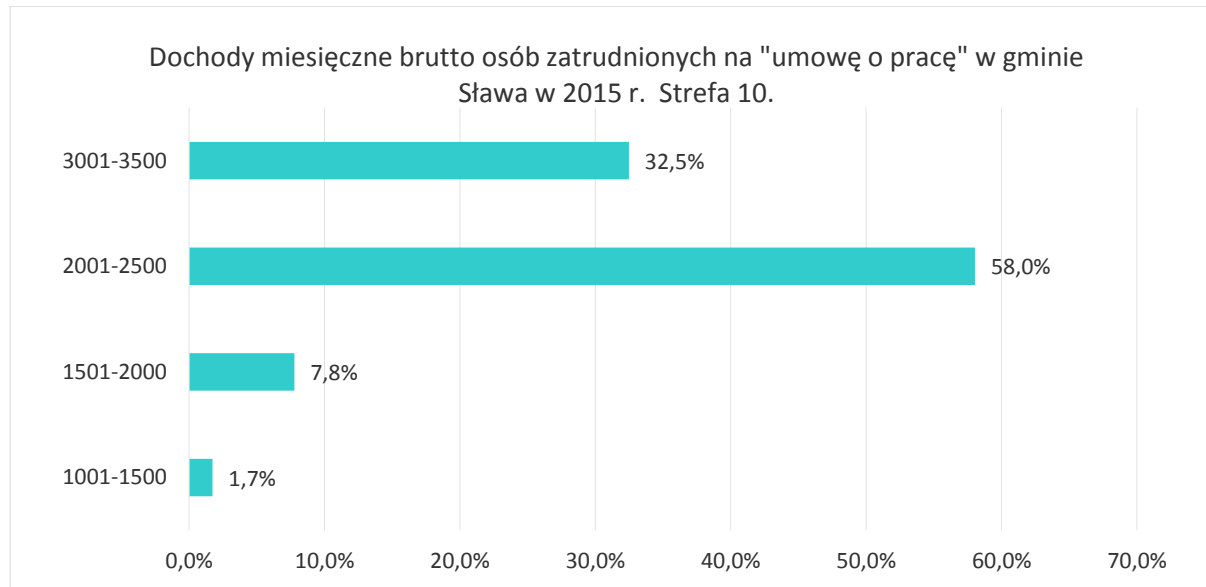
Źródło: Fotografie - opracowanie własne.

Nakłady ponoszone przez mieszkańców na bieżące remonty, rozbudowę, przebudowę, budowę lub zasadniczą poprawę ich własności, m.in. budynków i mieszkań bez wątpienia można uznać za jeden ze wskaźników rozwoju. Tak rozumiany rozwój może skutkować wzrostem wartości gruntu i usytuowanych na nim budynków. Wraz z upływem czasu brak tego typu inwestycji prowadzi do degradacji zasobów mieszkaniowych. Biorąc pod uwagę charakter i stan zabudowy w Strefie nr 10 **stopień degradacji w tym zakresie należy, w skali od 0 do 10, ocenić na 4**<sup>171</sup>.

#### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>172</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 10, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 79**.

#### Rysunek 79. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 10.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

<sup>171</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowity brak inwestycji; 5 oznacza zapewnienie podstawowej funkcjonalności budynków bez ponoszenia nakładów na zasadnicze odnowienie budynków; 10 oznacza przyrost inwestycji lub zasadniczą poprawę stanu budynków skutkującą wzrostem wartości gruntów i stojących na nich budynków.

<sup>172</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.



Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 10 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 2500 zł. Oznacza to, że dochód ten jest wyższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o 650 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 10 wynika, że jedynie niewielka grupa osób, których miesięczny dochód przekracza 3000 zł brutto (około 32% mieszkańców strefy) posiada taką zdolność. Należy również zauważyć, że zdolność ta jest ograniczona. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje na poziomie płacy minimalnej, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad jednego roku. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 10 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach jest w stanie pokryć wydatki na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobne bieżące naprawy zapewniające normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 10, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 4<sup>173</sup>.

### Ubóstwo

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 386 razy (Zob. Tabela 14). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 386 osób (rodzin). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 148 rodzin. Co przy liczbie 482 gospodarstwa stanowi 30,7% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały.

**Tabela 14. Ubóstwo strefa 10.**

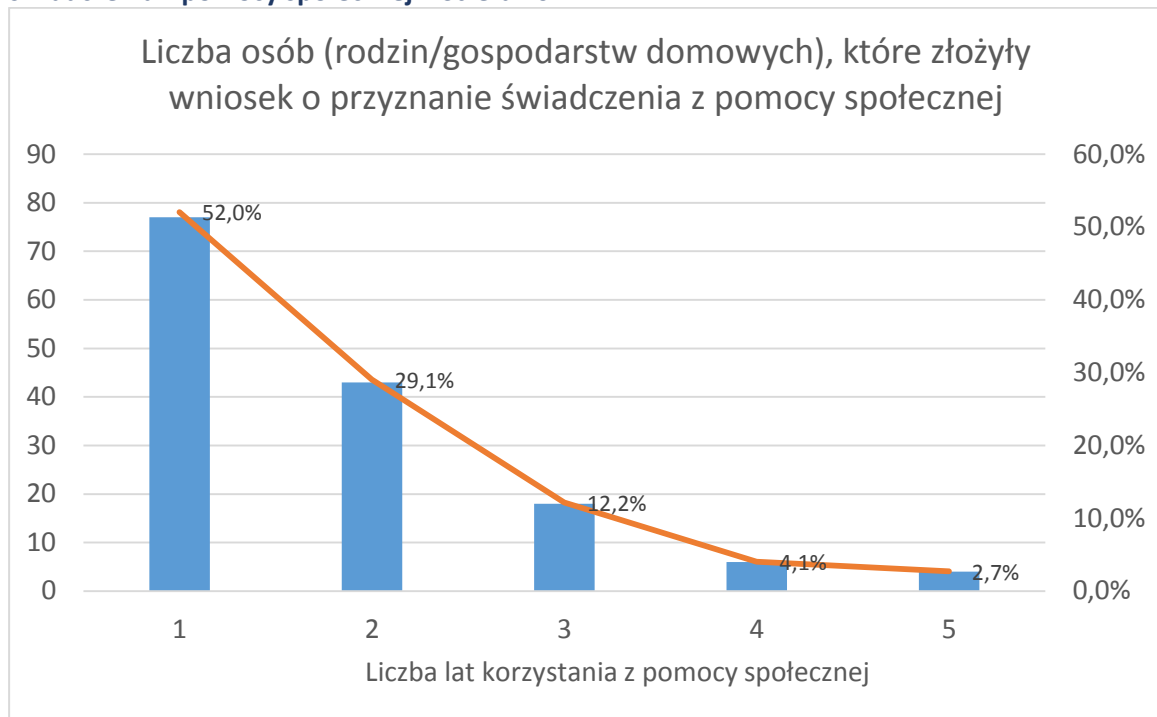
10		Rodzaj wniosku								
Rok		1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
2011		111	24	6	13	33				187
2012		82	29	1	12	1				125
2013		29	9		4		1			43
2014		12	4		1		1			18
2015		9	2				2			13
<b>Razem:</b>		<b>243</b>	<b>68</b>	<b>7</b>	<b>30</b>	<b>34</b>	<b>4</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>386</b>

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 79** wynika, że w okresie 2011-2015 ponad połowa rodzin ze Strefy nr 10 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co trzecia rodzina (20%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 19% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego. Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na **Rys.80**.

<sup>173</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.

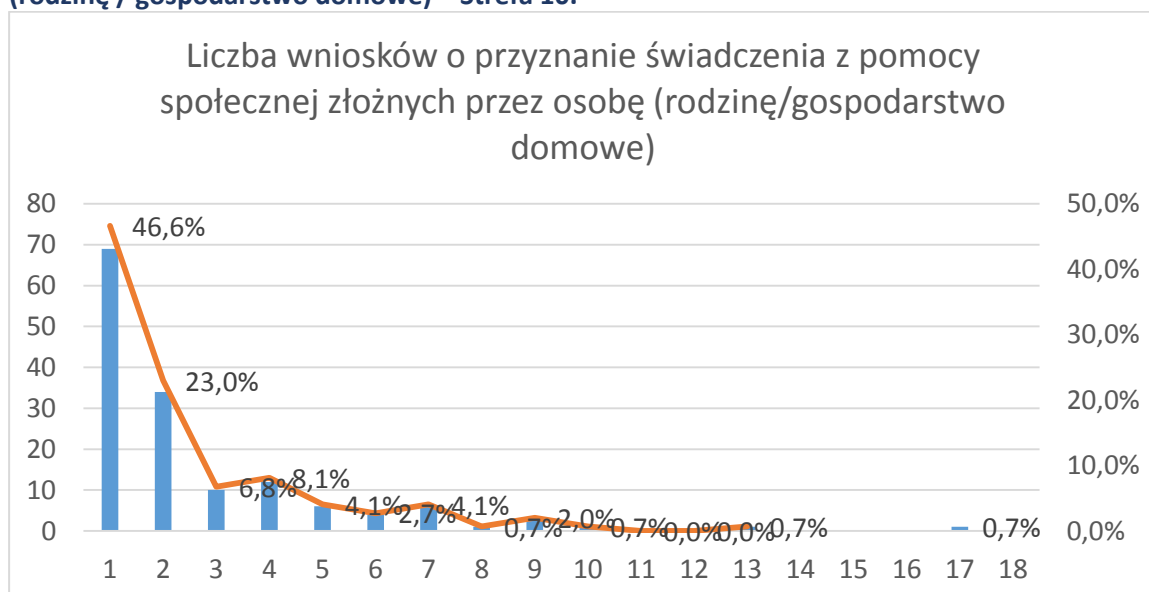
**Rysunek 80. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 10.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Z danych przedstawionych na Rys. 81 wynika, że w około 46% przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 20% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 81. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 10.**



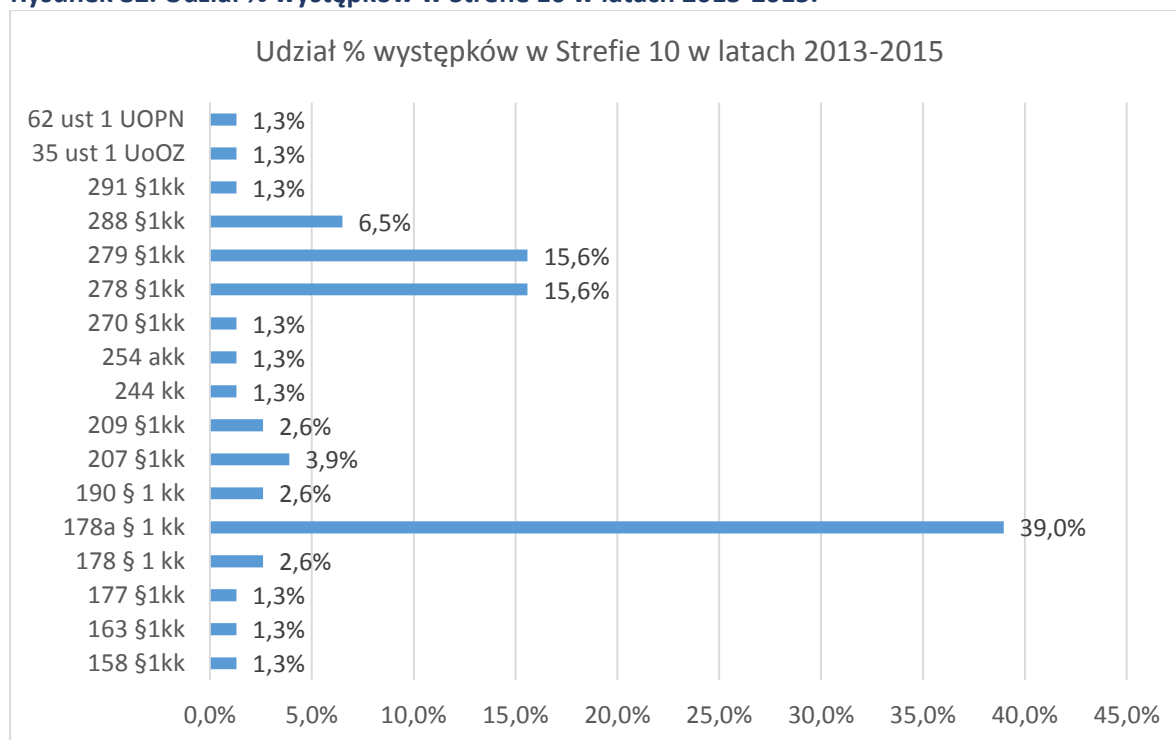
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 3.

### Przestępczość

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>174</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 10 w latach 2011-2015 został przedstawiony na Rys. 82.

**Rysunek 82. Udział % występów w Strefie 10 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

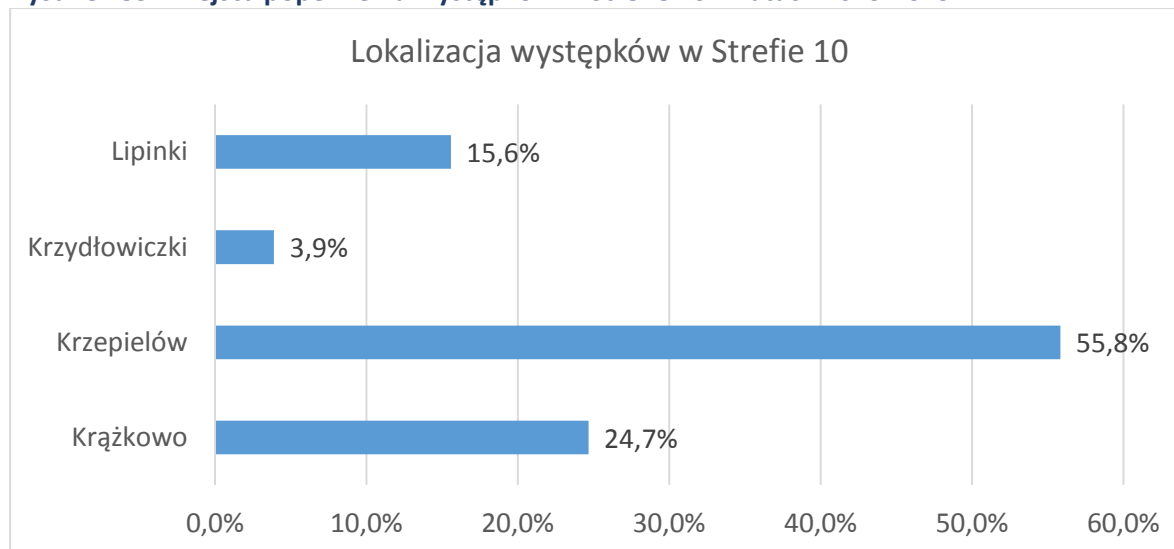
Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 10 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią nietrzeźwi kierujący pojazdami (§ 178) – 39% wszystkich występów w tej strefie. Istotne są również kradzieże (§ 278) i kradzieże z włamaniem (§ 279). Stanowią one ponad 30% wszystkich występów popełnionych w tej Strefie. Pozostałe występkę, należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

Dla uzyskania pełnego obrazu w zakresie występów popełnionych w ostatnich pięciu latach w Strefie nr 10 jest określenie lokalizacji ich występowania. Lokalizację występów przedstawiono na **Rys. 83**.

<sup>174</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.



**Rysunek 83. Miejsca popełnienia występów w Strefie 10 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Analiza danych przedstawionych na Rys. 83 wskazuje, że większość, bo ponad 55%, występów zostało popełnionych na terenie Krzepielowa. Natomiast ponad 15% występów popełniono w obrębie Lipinek, ponad 24% w obrębie Krążkowa, a prawie 4% w obrębie Krzydłowiczek. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 10 należy stwierdzić, że skala występów jest mniejsza od średniej dla całej Gminy, a w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 8.

## Strefa 11

### Usytuowanie

Strefa nr 11 leży we wschodniej części Gminy Sława. Od strony zachodniej sąsiaduje miastem Sława, od strony północnej sąsiaduje ze strefami 9, od strony północno-wschodniej z gminami Wschowa i Wijewo od strony południowej sąsiaduje ze strefą nr 10. W skład obszaru Strefy nr 11 wchodzi obszar wsi i przysiółków: Cegłówko, Jutrzenka, Nowe Strącze, Przybyszów, Stare Strącze.

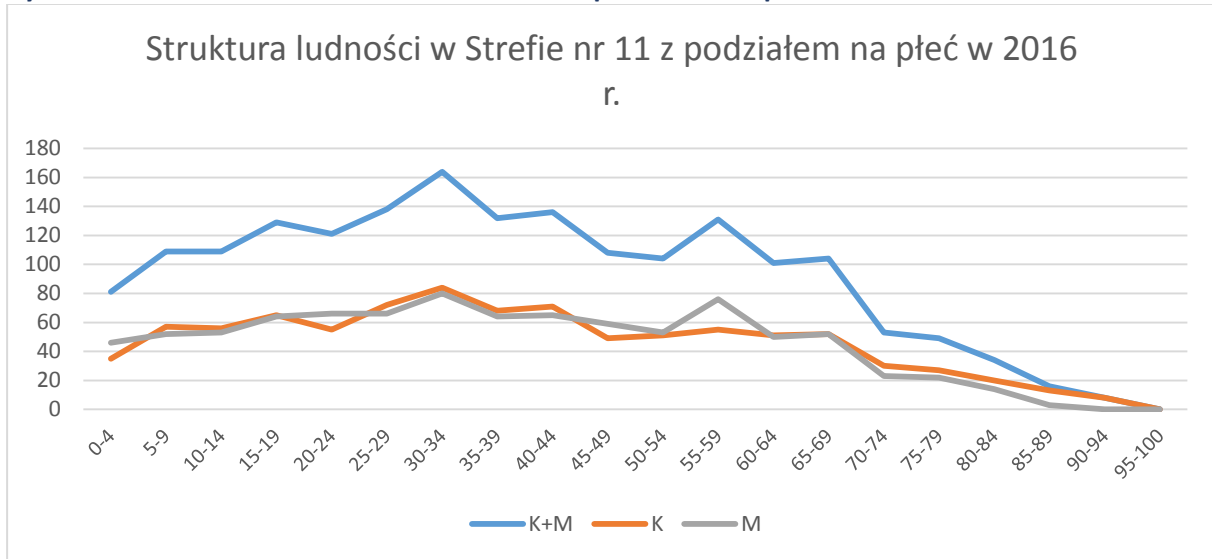
### Skomunikowanie

Głównym szlakiem komunikacyjnym w Strefie nr 11 jest droga wojewódzka nr 278 przebiegająca przez Stare Strącze. Droga ta zapewnia komunikację z Miastem Sława oraz z większymi ośrodkami miejskimi województwa lubuskiego: Nowa Sól, Sulechów, a dalej poprzez budowaną drogę S3 z Zieloną Górą oraz z województwem dolnośląskim. Pozostałe drogi: powiatowe i gminne są drogami łączącymi się z drogami wojewódzkimi i mają charakter dróg dojazdowych do pozostałych miejscowości Strefy. Warto podkreślić, że część (40,0% ulic w strefie) wojewódzkich i gminnych została w ostatnim okresie wyremontowana. Należy również zauważyć, że pozostałe ulice wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

### Ludność

Ludności przypisana do Strefy nr 11 wynosi 1827 mieszkańców, i stanowi 14,63% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sława. Strukturę ludności z podziałem na wiek i płeć w Strefie nr 11 w 2016 r. przedstawiono na Rys. 84.

Rysunek. 84 Struktura ludności w Strefie nr 11 z podziałem na płeć w 2016 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sławie.

W Strefie nr 11 ludność w wieku przedszkolnym (0-5 lat) wynosi 5,6% ogółu ludności w tej strefie; w wieku szkolnym zasadniczym, tj. na poziomie oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum (6-20 lat) wynosi 19,2%; w wieku szkolnym uzupełniającym (lub przygotowania zawodowego), m.in. na poziomie studiów wyższych (21-25 lat) wynosi 7,1%; w wieku wczesnym zawodowym (26-40 lat) wynosi 23,8%; w wieku zasadniczym zawodowym (41-60 lat) wynosi 25,7%; w wieku późnym zawodowym (61-75 lat) wynosi 13,6%; w wieku wczesnym emerytalnym (76-85 lat) wynosi 4,1%; natomiast w wieku zasadniczym emerytalnym (86 i powyżej) wynosi 1,1%.

Poddając analizie strukturę ludności w Strefie nr 11 należy zauważyć, że:

- najbardziej liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy z przedziału 41-60 lat oraz 26-40 lat.
- najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy z przedziału 86 i powyżej lat oraz 76-85 lat.

Stosunek liczby ludności w grupie wiekowej 0-9 lat do grupy wiekowej 60 i więcej lat wynosi 0,61, a co za tym idzie stosunek ten wskazuje, że w przypadku Strefy nr 11 mamy do czynienia z typem struktury regresywnej. Ponadto należy podkreślić, że udział ludności „starej” w tej strefie znacząco przekracza wartość 12%<sup>175</sup> i wynosi 18,7%. W kontekście prognozy liczby ludności do 2026 r. dla Gminy Sława należy stwierdzić, że niekorzystny trend w strukturze demograficznej w Strefie nr 1 może znacząco się pogłębić. Podejmując zatem próbę oceny sytuacji demograficznej w Strefie nr 11<sup>176</sup> należy ocenić ją, w skali od 1 do 10, na 7.

### Charakterystyka zabudowy

Zgodnie z typologią budynków mieszkalnych, po przeprowadzeniu wizji lokalnej, można zauważyć, że znaczna część budynków, szacuje się, że prawie 70%, są to budynki jednorodzinne. Część z nich, około 75% to zabudowa przedwojenna, szacuje się, że około 8%, są to budynki pochodzące z okresu 2003-2016. Należy zauważyć, że budynki pochodzące z lat 1967-2003 (17%) zostały wzniesione w okresie, w którym standardy energetyczne były bardzo niskie. Do ich ogrzania relatywnie zużywa się

<sup>175</sup> Współczynnik wyrażający stosunek liczby dzieci w wieku 0 – 9 lat do liczby osób w wieku 60 i więcej.

<sup>176</sup> Na potrzeby oceny sytuacji demograficznej przyjęto skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowitą degradację w strefie (brak urodzeń), a 10 odpowiada normalnemu poziomowi rozwoju (na każdą rodzinę przypada 3 dzieci).

więcej energii. Należy również zauważyć, że część budynków (zob. Portfolio Strefy nr 11)<sup>177</sup> została wzniesiona w systemie ścian jednowarstwowych. W pewnym okresie ich funkcjonowania ściany pewnej grupy budynków zostały docieplone przy użyciu materiałów termoizolacyjnych (np. styropian, wełna mineralna itp.)<sup>178</sup>. Z jednej strony można uznać, że ich wskaźnik energetyczny został poprawiony. Z drugiej strony, pod warunkiem, że ściany zostały odpowiednio wykończone poprzez nałożenie struktury zewnętrznej, poprawie uległ również ich wygląd zewnętrzny. W strefie tej oprócz budynków mieszkalnych funkcjonują obiekty oświatowe i kulturalne. Ponadto funkcjonują tutaj budynki związane z produkcją rolną. Charakter zabudowy w strefie 11. oceniono na 5.

Portfolio strefy nr 11.



Widok w Nowym Strączu



Widok w Przybyszowie



Widok Widok w Przybyszowie



Widok Widok w Przybyszowie

<sup>177</sup> Są to przykładowe budynki, najbardziej charakterystyczne dla tej strefy z punktu widzenia zestawu kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego).

<sup>178</sup> Charakterystyczną cechą tych budynków jest konstrukcja ścian, szczególnie ścian zewnętrznych. Generalnie konstrukcje ścian budynków jednorodzinnych można podzielić na cztery grupy: ściany jednowarstwowe, ściany dwuwarstwowe, ściany trzywarstwowe, oraz ściany drewniane (wznoszone w systemie tzw. „kanadyjskim” lub z „bala” – są to nowoczesne, o dużo lepszym współczynniku energetycznym, zaawansowane konstrukcyjnie, ściany wznoszone z naturalnego surowca). Na tej podstawie za cechę istotną (wskaźnik) dla określenia stopnia degradacji można przyjąć rodzaj ścian zewnętrznych.



Widok w Starym Strączu



Widok w Starym Strączu



Widok w Starym Strączu



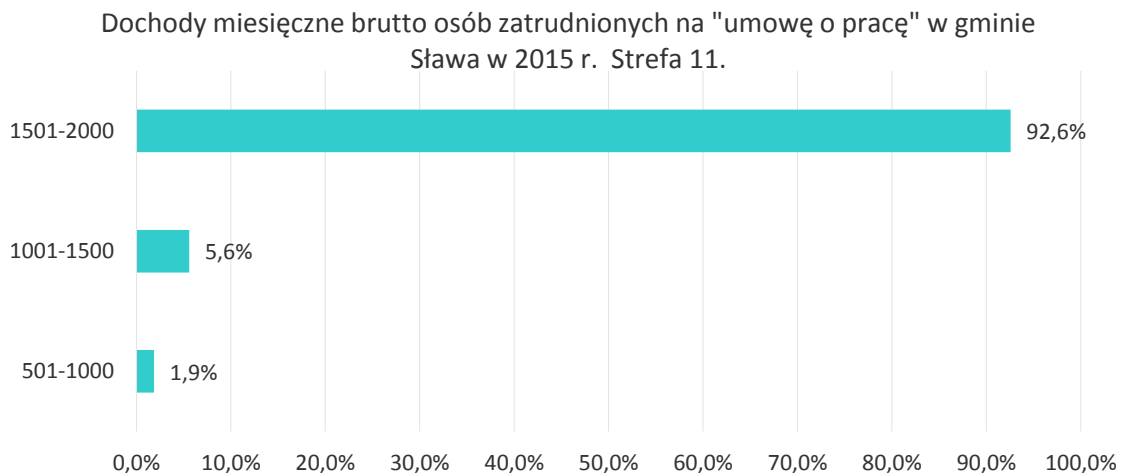
Widok w Starym Strączu

Źródło: Fotografie - opracowanie własne.

### Dochody ludności

Dochody ludności determinują m.in. ich możliwości inwestycyjne<sup>179</sup>. Obrazują siłę nabywczą mieszkańców danej strefy oraz wyznaczają tzw. linię ograniczenia budżetowego. Dochody miesięczne brutto ludności mieszkającej w Strefie nr 11, z zaznaczeniem że są to dochody osób zatrudnionych na „umowę o pracę”, przedstawiono na **Rys. 85**.

**Rysunek 85. Dochody miesięczne brutto [w zł] osób zatrudnionych na „umowę o pracę” w gminie Sława w 2015 roku – Strefa 11.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego we Wschowie.

<sup>179</sup> Dlatego też dochody należy uznać za dość istotny wskaźnik dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.



Analiza dochodów mieszkańców Strefy nr 11 w 2016 r. wskazuje, że typowy mieszkaniec tej strefy pracujący na „umowę o pracę” dysponuje miesięcznym dochodem w wysokości około 1700 zł. Oznacza to, że dochód ten jest niższy od minimalnego miesięcznego wynagrodzenia osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy o 150 zł brutto. Dla zobrazowania sytuacji należy przypomnieć, że od 2016 r. pracownik zarabiający najniższą krajową (1850 zł brutto) „otrzymuje do ręki” ok. 1355 zł, a niższa pensja jest naruszeniem praw pracowniczych.

Biorąc pod uwagę możliwości inwestycyjne mieszkańców Strefy nr 11 wynika, że taka możliwość nie istnieje. W przypadku inwestycji przekraczających szacowaną wartość 10 000 zł, oraz przy założeniu, że dana osoba żyje na poziomie płacy minimalnej, przykładowy mieszkaniec strefy zmuszony jest odkładać środki na inwestycję przez okres ponad jednego roku. Należy zatem przyjąć, że w Strefie nr 11 znaczna część mieszkańców bazując na swoich dochodach nie jest w stanie pokryć wydatków na bieżące funkcjonowanie rodziny, jak również opłacić drobnych bieżących napraw zapewniających normalne ich funkcjonowanie. Zatem z punktu widzenia dochodów ludności degradację obszaru w Strefie nr 11, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 2<sup>180</sup>.

### Ubóstwo

Z danych uzyskanych z OPS wynika, że w latach 2011-2015 udzielono pomocy społecznej w różnej postaci 774 razy (Zob. Tabela 15). Poddając analizie dane z tabeli należy podkreślić, że z pomocy społecznej w tej strefie w badanym okresie skorzystało łącznie 774 osoby (rodziny). W ciągu roku z pomocy społecznej w tej strefie korzysta 235 rodzin. Co przy liczbie 383 gospodarstw stanowi 61,4% wszystkich rodzin (gospodarstw domowych) w strefie, które z pomocy skorzystały, a 23,5% korzysta z pomocy ponad 3 lata.

**Tabela 15. Ubóstwo strefa 11.**

11				Rodzaj wniosku					
Rok	1	2	3	1123	1678	1174	1810	1960	Razem:
2011	131	20	12	19	36				218
2012	123	20	4	20	1	3			171
2013	104	23	3	15		3	1		149
2014	94	23	6	12		5			140
2015	77	5	1	8		4		1	96
<b>Razem:</b>	<b>529</b>	<b>91</b>	<b>26</b>	<b>74</b>	<b>37</b>	<b>15</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>774</b>

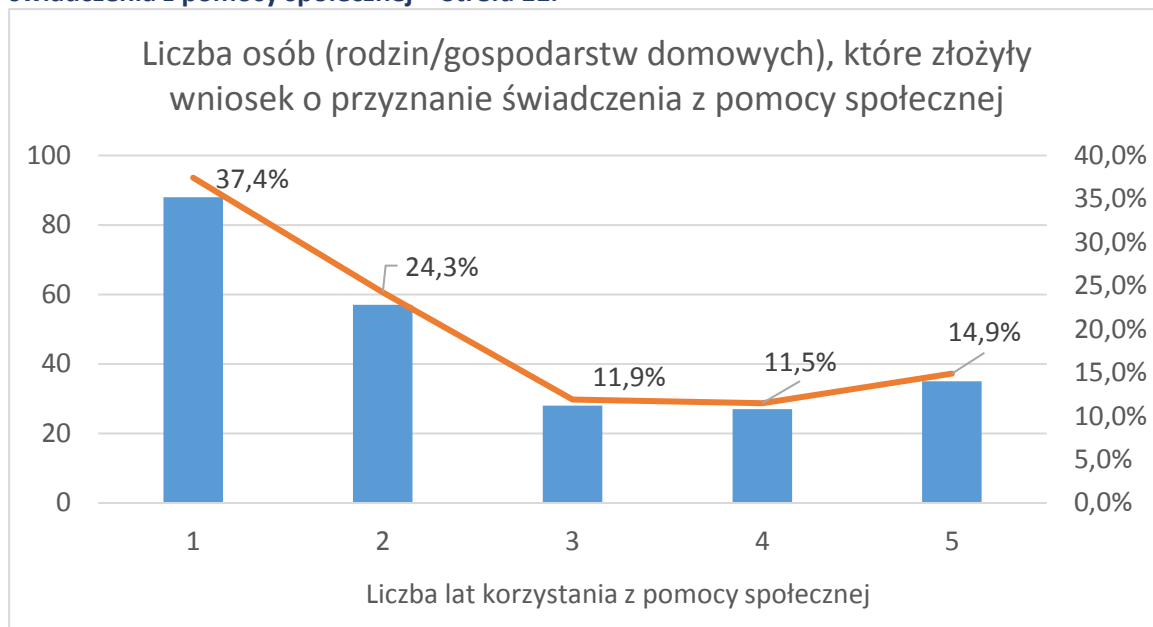
Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławie.

Istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ubóstwa jest okres przez jaki dana rodzina (gospodarstwo domowe) było zmuszone korzystać z pomocy społecznej. Poddając analizie dane z **Rys. 86** wynika, że w okresie 2011-2015 około 40% rodzin ze Strefy nr 11 przynajmniej raz wystąpiła z wnioskiem o pomoc. Należy zauważyć, że w badanym okresie co czwarta rodzina (38%) ubiegała się o pomoc przez dwa lata. Warto również podkreślić, że około 19% rodzin ze Strefy występowało z wnioskami o pomoc przez trzy i więcej lat. Zjawisko długotrwałego pozostawania rodziny (gospodarstwa domowego) w niekorzystnej sytuacji materialnej i wspieranie swojej egzystencji z pomocy społecznej w dłuższej perspektywie może prowadzić do patologii, w konsekwencji do trwałego wykluczenia społecznego.

<sup>180</sup> Przyjęto skalę ocen od 0 do 10, gdzie 0 oznacza dochody poniżej płacy minimalnej; 5 oznacza płacę na poziomie zapewniającą bieżące funkcjonowanie rodziny; 10 oznacza dochody umożliwiające ponoszenie wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej kwotę 10 000 zł w cyklu dwuletnim, w przypadku 50% ludności zamieszkującej dany obszar.

Wskaźnikiem uzupełniającym, pozwalającym w pewnym stopniu pogłębić ocenę ubóstwa, jest liczba wniosków składanych przez daną osobę (rodzinę) w jednym roku. Dane dotyczące liczby składanych wniosków w latach 2011-2015 przedstawiono na Rys. 86.

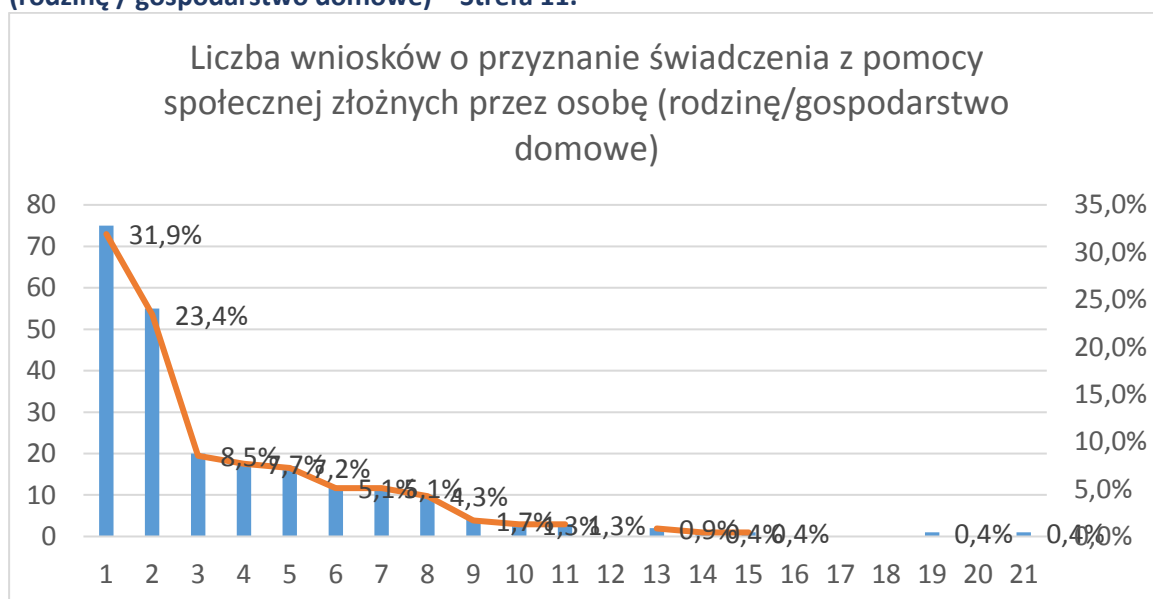
**Rysunek 86. Liczba osób (rodzin / gospodarstw domowych), które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej – Strefa 11.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

Z danych przedstawionych na Rys. 87 wynika, że około 30% przypadków w badanym okresie osoba (rodzina) złożyła jeden wniosek o pomoc. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że około 30% osób (rodzin) złożyło pięć i więcej wniosków. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej są takie, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wymagają ciągłego, możliwie szerokiego, wsparcia ze strony państwa. Poddając analizie dane źródłowe, z zaznaczeniem że aspekt ten nie jest elementem oceny stopnia degradacji, można odnieść wrażenie, że w przypadku niektórych osób, korzystanie z pomocy społecznej podyktowane było możliwością a nie koniecznością ubiegania się o wsparcie.

**Rysunek 87. Liczba wniosków o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej złożonych przez osobę (rodzinę / gospodarstwo domowe) – Strefa 11.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

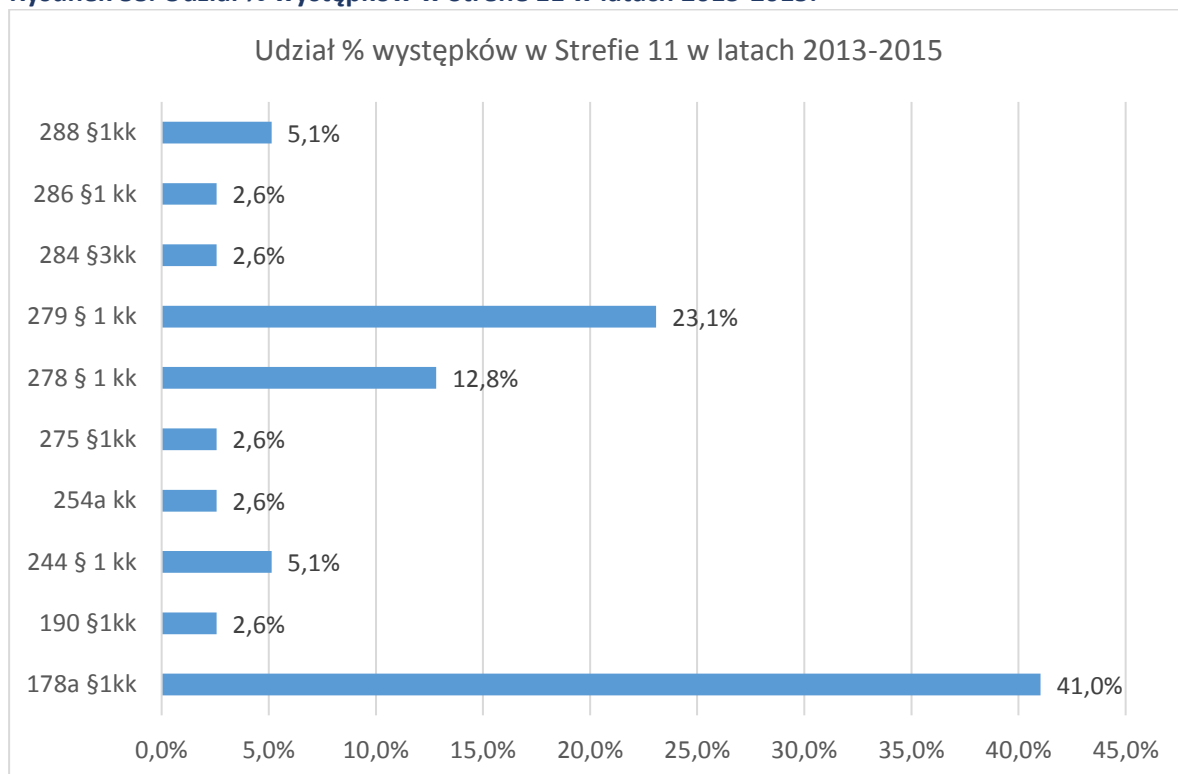


Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że pomimo niskiego wskaźnika bezrobocia w Gminie Sława, jak również niskiego poziomu inflacji w ostatnich latach oraz relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika tzw. „szarej strefy” w Gminie, wskaźnik ubóstwa ilustrowany chociażby liczbą osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej dłużej niż przez trzy lata jest jednak relatywnie wysoki. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia ubóstwa stan degradacji w tym zakresie, w skali od 0 do 10, należy ocenić na 7.

### Przestępczość

Przestępczość rozumiana jako zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego może być traktowany jako wskaźnik obrazujący stopień degradacji „tkanki społecznej” na tym obszarze<sup>181</sup>. W tym miejscu warto przypomnieć, że przestępczość jest silnie powiązana z dochodami ludności i ubóstwem. W pewnym sensie przestępczość można traktować jako skutek postępującej degradacji „tkanki społecznej”. Udział procentowy występów w Strefie nr 11 w latach 2011-2015 został przedstawiony na **Rys. 88**.

**Rysunek 88. Udział % występów w Strefie 11 w latach 2013-2015.**

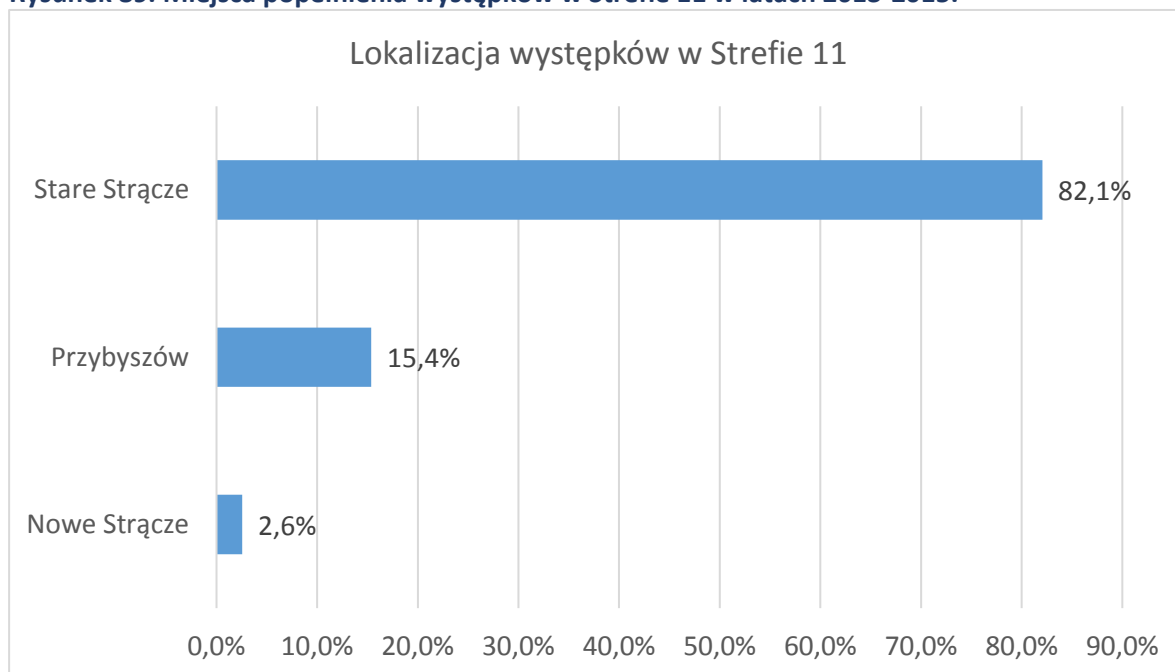


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Poddając analizie występkę popełnione w Strefie nr 11 na przestrzeni ostatnich pięciu lat, należy zauważyć, że w kluczowy problem stanowią nietrzeźwi kierujący pojazdami (§ 178) – 41% wszystkich występów w tej strefie. Istotne są również kradzieże (§ 278) i kradzieże z włamaniem (§ 279). Stanowią one ponad 25% wszystkich występów popełnionych w tej Strefie. Pozostałe występkę, należy uznać za incydentalne. Niemniej jednak, należy je monitorować w celu prowadzenia działań prewencyjnych w razie wzrostu ich liczby.

<sup>181</sup> Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN, przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie.

**Rysunek 89. Miejsca popełnienia występów w Strefie 11 w latach 2013-2015.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej we Wschowie.

Analiza danych przedstawionych na Rys. 89 wskazuje, że większość, bo ponad 82%, występów zostało popełnionych na terenie Starego Strącza. Natomiast ponad 15% występów popełniono w obrębie Przybyszowa, a tylko 2,6% w Nowym Strączu. Poddając ocenie przestępczość w Strefie nr 11 należy stwierdzić, że skala występów jest mniejsza od średniej dla całej Gminy, i w skali od 0 do 10, stopień degradacji Strefy w tym zakresie należy ocenić na 8.

## Część IV. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

### Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

W ogólnym zarysie, sposób w jaki zostały wyznaczone obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wynika wprost z zapisów ustawy o rewitalizacji, a którym to podporządkowano model opracowania, wdrożenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji.

Z punktu widzenia określenia sposobu wyznaczenia obszaru zdegradowanego zachodzi potrzeba przywołania ustawowej definicji tego pojęcia. A zatem, obszar zdegradowany, zgodnie z art. 9 ust. 1. Ustawy o rewitalizacji, jest to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk, w tym społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych i technicznych. W pierwszej kolejności zjawiska te dotyczą:

- a) bezrobocia,
- b) ubóstwa,
- c) przestępczości,
- d) niskiego poziomu edukacji,
- e) niskiego poziomu kapitału społecznego,
- f) niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym,
- g) niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym.

W drugiej kolejności zjawiska dotyczą:

- h) niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw (problemów gospodarczych),
- i) przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (problemów środowiskowa),
- j) niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny,
- k) braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości,
- l) niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- m) niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej,
- n) niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych (litery od j do n, tj. problemów przestrzenno-funkcjonalnych),
- o) degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska (problemów technicznych).

Należy przy tym podkreślić, że obszar zdegradowany może być wyznaczony pod warunkiem występowania na nim zjawisk od litery (a) do litery (g), oraz co najmniej jednego ze zjawisk oznaczonych literami od (h) do (o). Na uwagę zasługuje fakt, iż ustawodawca za kluczowe zjawiska umożliwiające wyznaczenie obszaru zdegradowanego wymienił te, które w pierwszej kolejności dotyczą problemów społecznych. Natomiast zjawiskami uzupełniającymi są tzw. „zjawiska techniczno-środowiskowe”.

Z punktu widzenia wyznaczenia obszaru rewitalizacji zachodzi potrzeba przywołania ustawowej definicji tego pojęcia. Zgodnie z art. 10 „ustawy” obszar rewitalizacji cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk i może obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, lecz

równocześnie nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

W tym miejscu warto dodać, że określenie, która część obszaru zdegradowanego stanowić będzie obszar rewitalizacji następuje w oparciu o dwie przesłanki<sup>182</sup>. Pierwszą z nich jest stwierdzenie, że na obszarze tym koncentracja negatywnych zjawisk jest szczególna. Do wniosku tego dochodzi się za pomocą metod badawczych służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. Drugą z przesłanek jest uznanie, że obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Znaczenie dla rozwoju gminy oceniać można na różne sposoby. W tym przypadku posłużono się analizą celów zawartych w dokumentach planistycznych/strategicznych gminy, które zostały przyjęte przez radę miasta w drodze stosownych uchwał. Podejście to ma na celu zapewnienie spójności działań wynikających z GPR z dotychczas podejmowanymi działaniami przez gminę.

W przypadku gminy Sława pojawia się istotna kwestia dotycząca wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Wynika ona wprost z charakteru gminy. Mianowicie gmina Sława należy do grupy gmin miejsko-wiejskich. Pociąga to za sobą konieczność równoległego analizowania polityk i działań nakierowanych na miasto i polityk nakierowanych na miejscowości wiejskie<sup>183</sup>. Z tego też powodu za kluczowe przyjęto działania rewitalizacyjne, które będą mogły stać się swoistym „kołem zamachowym” procesu rewitalizacji. Podejście to w żaden sposób nie umniejsza znaczenia występowania kumulacji zjawisk degradacji występujących czy to na obszarze miasta, czy też na obszarach wiejskich. Determinuje jedynie ustalenie właściwej kolejności i terminu realizacji planowanych działań (projektów) rewitalizacyjnych. Ponadto podejście to podkreśla istotne znaczenie potrzeby ciągłej partycypacji społecznej (nieprzerwanej komunikacji z lokalną społecznością) w procesie rewitalizacji.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przeprowadzono analizę negatywnych tj. zjawisk kryzysowych w rozkładzie przestrzennym odniesionym do podziału gminy na strefy, tj. na tzw. „obszary pomocnicze”. W przypadku gminy Sława i miasta Sława wyznaczono jedenaście stref oznaczonych numerami od 1 do 11. Wyznaczenie obszarów pomocniczych jako odniesienie dla identyfikacji negatywnych zjawisk i prezentacji rozkładu przestrzennego zjawisk kryzysowych, z uwzględnieniem anonimizacji wrażliwych danych, wynika z potrzeby wzmocnienia działań rewitalizacyjnych w partnerstwie z gminną społecznością. Przesłanką dla zastosowania tego podejścia było „zbliżenie się” do mieszkańców, tj. zrozumienie ich rzeczywistych problemów, oczekiwań i interesów. Należy również zauważyć, że z reguły problemy te są specyficzne dla danego typu obszaru i zamieszkującej go „społeczności”. Dlatego też podział gminy na strefy jest tak ważny dla zapewnienia skoordynowanych i zintegrowanych działań rewitalizacyjnych<sup>184</sup>.

Podział gminy i miasta Sława na strefy został dokonany przy zastosowaniu kryterium przestrzenno-funkcjonalnego. Istotne znaczenie dla wyznaczenia stref (obszarów pomocniczych) odegrał również układ dróg wyznaczający główne szlaki komunikacyjne, z których na co dzień korzystają mieszkańcy gminy. Zasadniczy podział gminy na strefy przedstawiono na **Rys. 90**.

---

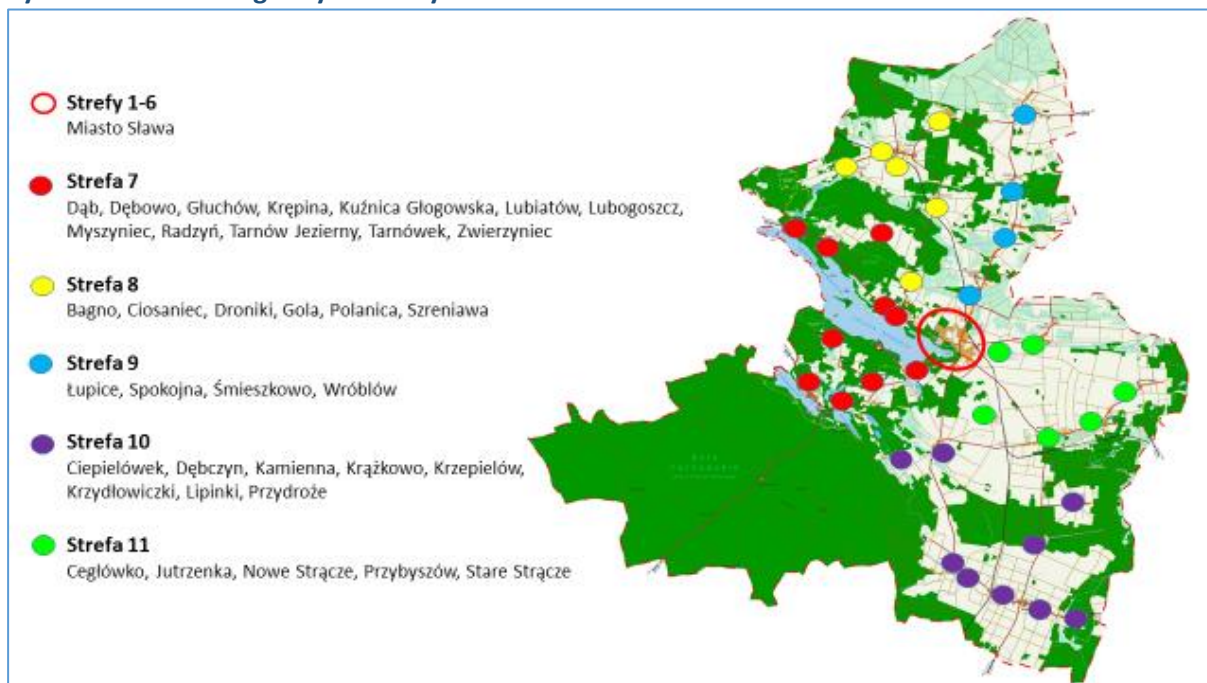
<sup>182</sup> Por. M. Leszczyński, J. Kadłubowski, Ustawa o rewitalizacji - praktyczny komentarz, Stan prawny na dzień 11 maja 2016 r., Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016, s. 21.

<sup>183</sup> Analogicznie problem ten można odnieść do potrzeby wyodrębnienia programów unijnych nakierowanych tylko i wyłącznie na obszary wiejskie. Zob. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020), który został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005* oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej.

<sup>184</sup> Zob. Raport z przebiegu prac nad wykonaniem opracowania „Badanie statystyczne w zakresie identyfikacji obszarów o cechach miejskich i cechach wiejskich w województwie mazowieckim oraz wskaźnika syntetycznego różnicującego gminy na podstawie kryterium funkcjonalnego”, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2010.

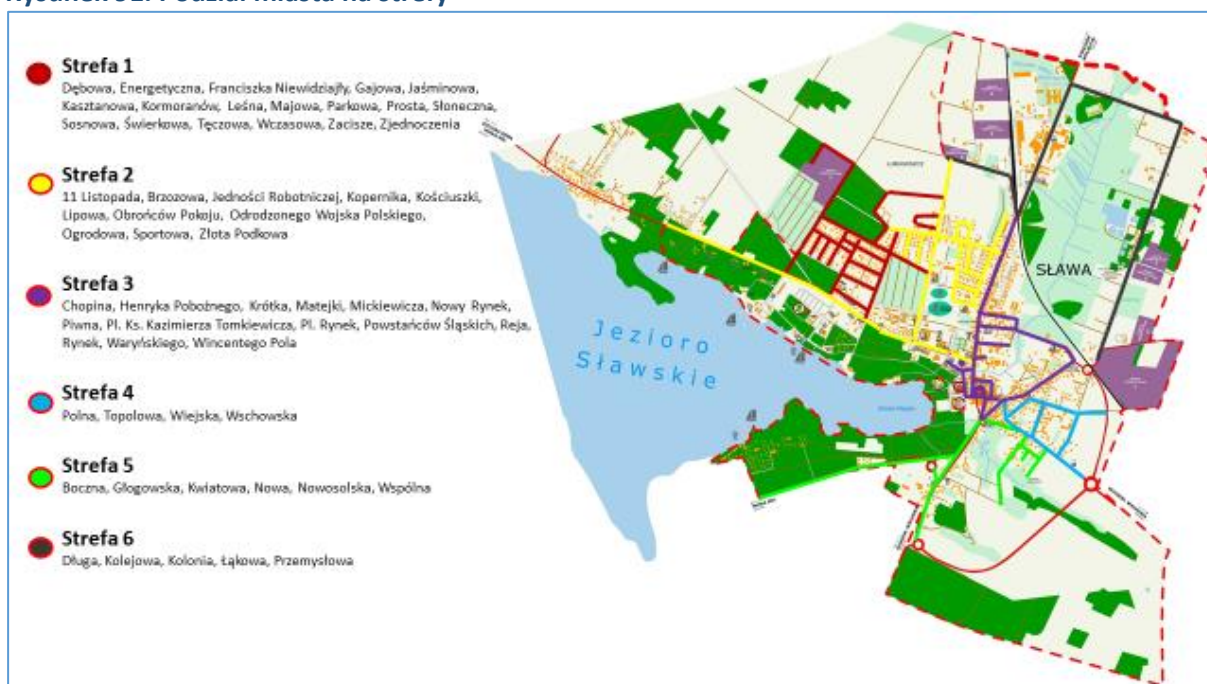
Biorąc pod uwagę układ przestrzenny gminy należy zauważyć, że charakterystyczną cechą jest „centralne” usytuowanie jeziora. W tym przypadku kształt i położenie jeziora, a także układ osadniczy wokół jeziora stał się podstawą do podziału miasta Sława na strefy. W aspekcie układu przestrzennego uznano, że jezioro stanowi integralną część miasta. Konieczne zatem było takie wyznaczenie stref, które zapewniłyby poszczególnym „częściom” miasta równy i niewykluczający dostęp do linii brzegowej jeziora. Podział miasta na strefy przedstawiono na **Rys. 91**.

**Rysunek 90. Podział gminy na strefy**



Źródło: Opracowanie własne.

**Rysunek 91. Podział miasta na strefy**





Źródło: opracowanie własne.

W celu dokonania analizy i oceny zjawisk kryzysowych użyto dziesięciu dostępnych kryteriów<sup>185</sup> i piętnastu wskaźników<sup>186</sup>. Za istotne kryteria doboru wskaźników uznano m.in.: znaczenie wskaźników dla prowadzonej analizy, ich dostępność (w tym czas oczekiwania na udostępnienie), stopień przetworzenia, kompletność i wiarygodność. Do obszaru każdej ze stref przypisano określone dane wskaźnikowe i odniesiono je do średniej wyznaczonej dla całej gminy. Za obszar zdegradowany, czyli o wysokiej koncentracji zjawisk kryzysowych uznano taki, na którym koncentracja negatywnych zjawisk jest zgodna z wytycznymi art. 9 Ustawy o rewitalizacji.

W celu spełnienia wymagań ustawowych dotyczących nieprzekraczalnych: sumy wielkości powierzchni i liczby ludności obszarów rewitalizacji (art. 10 ust. 1 i 2.) oraz maksymalnego zobiektywizowania wyboru tych obszarów przyjęto metodę standaryzacji wartości wskaźników zjawisk. W wyniku zastosowania ww. sposobu wyznaczenia obszarów rewitalizacji uzyskano klasyfikację zjawiska degradacji w przedziałach od najmniejszego do największego, przypisując każdemu właściwą liczbę (w skali od 1 do 10). Na obszarach gdzie występuje **najniższa wartość** sumy wskaźników występuje zjawisko degradacji, tj. ma miejsce koncentracja (wymagana liczba) negatywnych zjawisk.

---

<sup>185</sup> Zob. Art. 9 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

<sup>186</sup> Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykorzystano następujące wskaźniki: stan przestępczości, ocena charakteru zabudowy, zwodociągowanie i skanalizowanie, oświetlenie uliczne, stan dróg i chodników, sieć gazowa, podatki i podatnicy płacący podatki dochodowe, stan szkolnictwa: średnia ocen, uzdolnienie uczniów i problemy wychowawcze; liczba ludności i prognoza demograficzna na najbliższe 10 lat, ubóstwo i dochody mieszkańców.

**Tabela 16. Sumaryczna tabela wskaźników dla poszczególnych stref**

Strefa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Przestępczość	6	2	4	4	4	4	8	8	8	8	8
Charakter zabudowy	9	5	6	9	7	5	8	4	4	4	5
Woda	10	8	10	9	3	9	0	9	8	3	5
Kanalizacja	10	8	10	9	4	8	0	0	0	0	0
oświetlenie uliczne	9	5	8	9	8	7	4	4	6	6	7
drogi	7	6	5	9	6	5	4	2	3	5	6
chodniki	7	6	5	8	6	4	3	2	4	5	3
sieć gazowa	8	5	2	0	0	2	0	0	1	0	0
Podatnicy i podatki	5,5	5	4,5	4	5	6,5	3,5	4	4	4,5	4,5
Średnia ocen	8,7	9,23	8,3	9,48	10	8,98	9,1	8,5	8,78	8	9,02
Uzdolnienie uczniów	8,88	9,4	9,8	9,87	10	9	9,27	8,08	9,05	7,82	8,67
Problemy wychowawcze	4,99	3,47	2,21	0	5,36	5,9	2,6	3,02	1	7,38	0
Liczba ludności	4	3	6	2	1	0	4	6	6	7	7
Ubóstwo	5	3	8	6	4	9	1	5	5	3	7
Dochody mieszkańców	4	4	4	5	4	4	3,5	2	3	4	2
Suma wskaźników	107,1	82,1	92,8	93,4	77,4	87,38	59,97	65,6	70,83	72,7	72,19

Źródło: Opracowanie własne.

## Wyniki konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne nad wyznaczeniem obszaru zdegradowanego odbywały się dwutorowo. Były to spotkania z mieszkańcami oraz rozdysponowanie ankiet. Spotkania z mieszkańcami odbyły się siedmiokrotnie. Pięć z nich miało miejsce na terenach wiejskich: Krążkowo, Kuźnica Głogowska, Nowe Strącze, Łupice, Ciosaniec. Dwa miały miejsce w Sławie. Łącznie w spotkaniach konsultacyjnych wzięło udział około 120 osób. Terminy i godziny spotkań na terenach wiejskich były ustalone z sołtysami miejscowości, a informacje zostały rozwieszane w postaci afiszy we wszystkich dostępnych miejscach. Spotkania w Sławie odbyły się w dwóch różnych terminach i w różnych godzinach, dzięki temu można było zapewnić większy udział społeczeństwa. Terminy i godziny spotkań na terenie miasta były ustalone z Urzędem Miejskim w Sławie, a informacje zostały rozwieszane w postaci afiszy. Mieszkańcy podczas spotkań oraz w wypełnianych później ankietach wskazywali problemy dotyczące obszaru gminy Sława, najczęściej związane z ich miejscowościami – problemy z drogami, oświetleniem ulicznym, kanalizacją. Do rzadkości należały problemy dotyczące społeczeństwa, ale były również wymieniane – problem z dojazdem do lekarza, problemy finansowe klubów sportowych i stowarzyszeń. Charakterystyczne dla wszystkich obszarów było zgłaszanie problemów związanych z pałacem Rechenbergów oraz niską estetyką starego miasta w Sławie. Na terenach wiejskich wymieniono również problemy dotyczące likwidacji dzikich wysypisk śmieci oraz brak ścieżek rowerowych, które mogłyby służyć codziennej komunikacji. Osoby nie uczestniczące w spotkaniach konsultacyjnych mogły wypełnić ankietę pobierając je ze strony internetowej [www.slawa.pl](http://www.slawa.pl), dostarczając wypełnioną ankietę do Urzędu Miejskiego w Sławie. Można też było wypełnić i przesłać ankietę elektronicznie, bez konieczności jej drukowania. Analiza ankiet znajduje się poniżej. Konsultacje były prowadzone na przełomie września oraz października. Oprócz otwartych spotkań z mieszkańcami przeprowadzono również wywiady oraz wywiady pogłębione z przedstawicielami oświaty, ośrodka pomocy społecznej, instytucji kultury (obydwu funkcjonujących na terenie gminy) oraz organizacji pozarządowych (m.in. Stowarzyszenie Witosława, Ochotnicza Straż Pożarna w Sławie,

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Lubuskiego, Lubuskiego Klubu Żeglarskiego, Stowarzyszenie Las, Woda i Blues). Wyniki spotkań z przedstawicielami oświaty zostały zaprezentowane w części diagnostycznej dotyczącej tego zagadnienia. Ponadto wynikiem wywiadów z przedstawicielami instytucji kultury, organizacji pozarządowych oraz oświaty jest wypracowany wspólnie Program Rozwoju Kultury w Gminie Sława na lata 2016-2022 oraz wpisania w niniejszy dokument działań związanych z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego oraz budowy nowej remizy OSP.

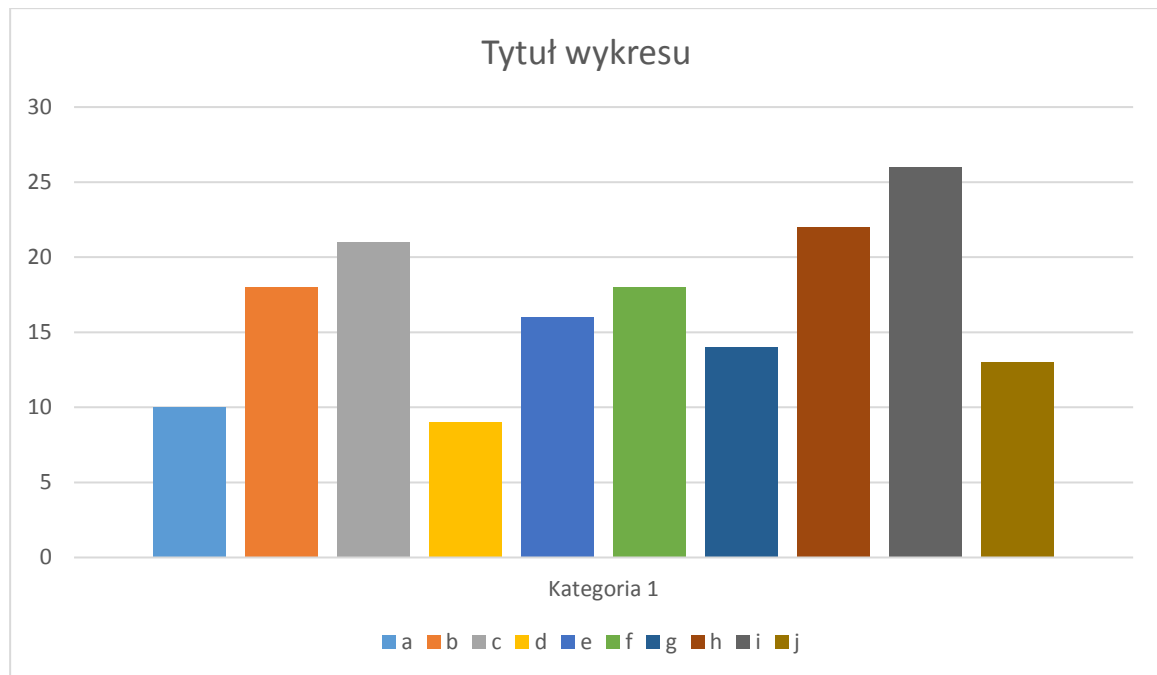
Miały one postać papierową oraz elektroniczną. Ankieta składała się z czterech pytań. Dwa z nich miały charakter otwarty:

1. Jakie tereny na terenie gminy Sława uważa Pani/Pan za zdegradowane?
2. Jakie inwestycje powinny być zrealizowane na obszarze zdegradowanym?

Dwa pytania stanowiły pytania wyboru z opcją dopisania swoich pomysłów:

3. Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze problemy społeczne w gminie Sława: (proszę wskazać maksymalnie 5 problemów)?
  - a) Bezrobocie
  - b) Niska zamożność mieszkańców
  - c) Mała ilość mieszkań
  - d) Niechęć młodzieży i dorosłych do kształcenia i zmiany kwalifikacji
  - e) Niska aktywność mieszkańców
  - f) Zwiększająca się liczba osób starszych
  - g) Mała aktywność w życiu społecznym
  - h) Niska świadomość ekologiczna mieszkańców
  - i) Brak miejsc/słaba jakość miejsc służących do spędzania czasu wolnego
  - j) Patologie: przemoc, alkoholizm, narkomania
  - k) Inne:....
4. Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze problemy gospodarczo-infrastrukturalne w gminie Sława: (proszę wskazać maksymalnie 5 problemów)?
  - a) Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i kulturalna
  - b) Brak kanalizacji i wodociągów na obszarach wiejskich i turystycznych
  - c) Niska estetyka obiektów i miejsc publicznych
  - d) Słabo rozwinięta infrastruktura komunikacyjna: brak chodników, ścieżek rowerowych, dróg, Internetu
  - e) Konieczność remontów budynków zabytkowych
  - f) Brak terenów inwestycyjnych
  - g) Brak wsparcia dla przedsiębiorców
  - h) Brak innych pracodawców niż zakłady mięsne i rolne
  - i) Inne:....

Rysunek 92. Odpowiedzi na pytanie 3:

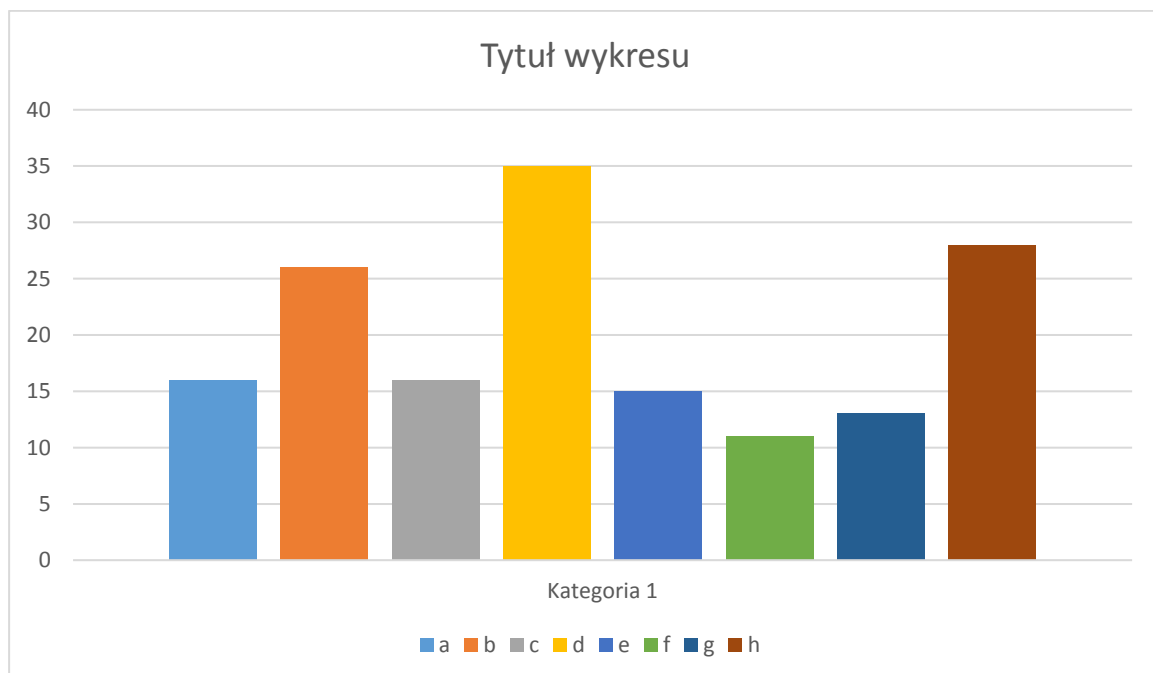


Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

W zakresie największych problemów społecznych w gminie można wskazać 3, na które padło najwięcej odpowiedzi, są to:

- i) Brak miejsc/słaba jakość miejsc służących do spędzania czasu wolnego
- h) niska świadomość ekologiczna mieszkańców
- c) mała ilość mieszkań

Rysunek 93. Odpowiedzi na pytanie 4:



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

W zakresie największych problemów gospodarczo-infrastrukturalnych w gminie można wskazać 3, na które padło najwięcej odpowiedzi, są to:

d) słabo rozwinięta infrastruktura komunikacyjna: brak chodników, ścieżek rowerowych, dróg, Internetu;

h) brak innych pracodawców niż zakłady mięsne i rolne;

b) brak wodociągów i kanalizacji na obszarach wiejskich i turystycznych.

Z ankiet wynika, że problemy gospodarczo-infrastrukturalne, są bardziej zauważalne i bardziej dotkliwe dla mieszkańców. Świadczą o tym odpowiedzi na pytania 1 i 2, gdzie zdecydowana większość mieszkańców w pytaniu 1. wskazała jako obszar zdegradowany obszar Starego Miasta w Sławie oraz obszary wiejskie. W odpowiedziach na pytanie 2. najwięcej odpowiedzi w zakresie inwestycji jakie powinny być zrealizowane dotyczyło infrastruktury pieszo-jezdnej oraz poprawy estetyki Starego Miasta w Sławie.

Na podstawie ankiet jednoznacznie można wskazać jako obszar zdegradowany, obszar **Starego Miasta w Sławie** (Rynek, pałac Rechenbergów, kamienice oraz budynki gospodarcze na Starym Mieście). Problemy z infrastrukturą pieszo-jezdną były wskazywane przez wszystkich mieszkańców we wszystkich strefach równomiernie, dlatego trudno uznać ten problem, jako wyróżnik obszaru zdegradowanego. W przeciwnym wypadku, za obszar zdegradowany należałoby uznać prawie 100% powierzchni Gminy, co jest niezgodne z wytycznymi z Ustawy o rewitalizacji.



## Część V. Lista inwestycji GPR dla Gminy Sława na lata 2016-2022

### Podstawowa

**Tabela 17. Lista podstawowych działań do realizacji w ramach programu**

Lp.	Nazwa	Podmiot realizujący	Zakres	Lokalizacja	Szacowana wartość	Lata realizacji
1.	Rewaloryzacja parku miejskiego.	Gmina	Rewaloryzacja parku miejskiego – od pałacu do plaży głównej. Rewaloryzacja polegać ma na wycince przestarzałego oraz samonarosłego drzewostanu oraz odkrzaczenie terenu, utwardzenie alejek parkowych, nasadzenie nowych drzew, modernizację oświetlenia, wyznaczenie na terenie parku ścieżki dydaktycznej oraz zamontowanie monitoringu. Całość prac ma na celu odtworzenie pierwotnego historycznego układu parku, zwiększenie jego estetyki oraz zwiększenie bezpieczeństwa na tym terenie.	Park miejski	3 100 000	2017-2018
2.	Zagospodarowanie terenu SCKiW nad Jeziorem Sławskim na potrzeby turystyki i kultury	Gmina/SCKiW	Budowa nowych obiektów noclegowych, remont budynku magazynowego z przeznaczeniem na cele kulturalne, zagospodarowanie terenu wraz z budową ścieżki dydaktycznej o tematyce żeglarskiej, modernizację oświetlenia, rozszerzenie monitoringu. Całość projektu ma na celu zwiększenie liczby turystów odwiedzających Sławę,	Teren ośrodka	3 000 000	2016-2020

			podniesienie bezpieczeństwa osób przebywających na tym terenie oraz zwiększenie świadomości historycznej mieszkańców i turystów.			
3.	Przebudowa ciągu pieszego w formę pasażu	Gmina	Przebudowa chodników, modernizacja istniejącego i budowa nowego oświetlenia, nasadzenia zieleni, TIK. Rezultatem projektu będzie stworzenie ciągu spacerowego poza parkiem. Powstanie dodatkowa przestrzeń spacerowa, co zwiększy estetykę oraz liczbę turystów w Sławie. Bardzo ważnym elementem projektu będzie nasadzenie drzew i krzewów.	Ul. Odrodzonego Wojska Polskiego	5 000 000	2018-2022
4.	Adaptacja budynku na potrzeby Domu Kultury i Biblioteki Publicznej	Gmina/SCKiW	Remont i przebudowa obiektu na terenie Sławy. Efektem realizacji projektu będzie budynek z odpowiednią liczbą i powierzchnią pomieszczeń do prowadzenia działalności kulturalnej. Obecny stan domu kultury w Sławie, w którym mieści się również biblioteka jest za mały, występują w nim problemy techniczne, nie jest dostępny dla osób niepełnosprawnych. W Celem projektu jest zwiększenie liczby zajęć kulturalnych prowadzonych przez obywateli instytucje i umożliwienie tym instytucją pracy w warunkach atrakcyjnych dla pracowników i odbiorców kultury.	Miasto Sława	3 000 000	2017-2020

5.	Budowa nowej remizy strażackiej	Gmina	<p>Rezultatem projektu będzie nowa remiza OSP w Sławie. OSP Sława jest członkiem KSRG. Obecnie dysponuje zróżnicowanym sprzętem, którego ilość powoduje problemy lokalowe. Problemy te powodują również problemy z rozwojem specjalizacji ratowniczych w OSP. Do każdej specjalizacji konieczny jest odrębny sprzęt, którego nie ma gdzie trzymać. Obecnie remiza znajduje się w centrum miejscowości, co powoduje problemy z wyjazdem do akcji ratowniczej (konieczność wstrzymywania ruchu samochodowego i pieszego). Celem realizacji projektu jest skrócenie czasu reakcji na zagrożenie oraz zdobycie nowych specjalizacji przez OSP Sława.</p>	Miasto Sława	2 500 000	2018-2022
6.	Kompleksowy remont Kościoła p.w. Miłosierdzia Bożego	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała Archanioła w Sławie	<p>Prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Kościół ten znajduje się w centrum Rynku i jest częścią średniowiecznego założenia urbanistycznego, jakim jest Stare Miasto w Sławie. Remont obiektu spowoduje poprawę jego stanu technicznego, ale również poprawę estetyki Rynku.</p>	Teren starego miasta	500 000	2017-2020
7.	Działanie na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz kapitału społecznego	Gmina/SCKiW/ stowarzyszenia	<p>Szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne, „inkubator stowarzyszeń”, działania kulturalne. Projekt wieloletni,</p>	Teren całej gminy	300 000	2017-2022

			zakładający, że w jego rezultacie powstanie inkubator organizacji pozarządowych w Domu Kultury w Sławie. W wyniku jego realizacji organizacje pozarządowe będą miały ułatwiony dostęp do pomieszczeń biurowych i sprzętu biurowego, dzięki czemu będą mogły lepiej organizować swoje prace. Ponadto projekt będzie polegał na organizowaniu szkoleń i warsztatów o tematyce potrzebnej do funkcjonowania NGO.			
8.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Sława	Gmina	Kompleksowa modernizacja sali gimnastycznej przy Gimnazjum im. Ludwika Stępczaka oraz PSP na ul. Henryka Pobożnego. Projekt przyczyni się do podniesienia standardów energetycznych budynków użyteczności publicznej oraz do poprawy estetyki miasta. Projekt jest częścią realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej.	Miasto Sława	2 588 000	2016-2018
9.	Modernizacja oświetlenia drogowego	Gmina	Wymiana/ budowa oświetlenia drogowego z oprawami LED. Projekt ma być zrealizowany w miejscowościach o charakterze turystycznym, znajdującymi się w strefie rewitalizacji. W wyniku realizacji projektu zwiększy się bezpieczeństwo mieszkańców i turystów. Projekt jest jednocześnie elementem realizacji	Tarnów Jeziorny, Radzyń, Łupice, Sława	550 000	2017-2020

			Planu Gospodarki Niskoemisyjnej.			
10.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Sława	ZWiK Sp. z o.o.	budowa 90 kilometrów sieci kanalizacyjnych i ponad 46 kilometrów sieci wodociągowych. Budowa kanalizacji jest podstawowym elementem ochrony wód akwenu Pojezierza Sławskiego. Ponadto przyczyni się do rozwoju turystycznego miejscowości w strefie rewitalizacji.	Krażkowo, Lipinki, Radzyń, Kuźnica Głogowska, Głuchów, Tarnówek, Myszyniec, Tarnów Jezierny, Wróblów, Śmieszkowo, Lubiatów, Krępina i Gola.	135 000 000	2016-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

## Dodatkowa

**Tabela 18. Lista dodatkowych działań do realizacji w ramach programu**

Lp.	Nazwa	Podmiot realizujący	Zakres	Lokalizacja	Szacowana wartość	Lata realizacji
1.	Budowa sali wiejskiej w Lubiatowie	Gmina	Budowa nowego obiektu. Obecnie Lubiatów jest jedyną wioską w gminie Sława, która nie posiada swojej Sali. W miejscowości tej znajduje się plac zabaw oraz miejsce integracji dla dorosłych (altanka, grill, boisko). Wszystkie te elementy sprawdzają się w okresie letnim, natomiast w okresie zimowym mieszkańcy nie mają możliwości zorganizowania żadnych spotkań.	Lubiatów	300 000	2018-2019
2.	Zabudowa odcinka brzegu jeziora	Gmina	Budowa ciągu spacerowego wraz z oświetleniem, korekta linii brzegowej, nasadzenie roślinności, ścieżka rowerowa. Realizacja tego projektu jest kolejnym etapem umacniania linii brzegowej wraz ze stworzeniem ciągu spacerowego. Jego realizacja będzie miała bezpośredni wpływ na wzrost liczby turystów w gminie oraz na poprawę estetyki tego obszaru.	Teren SCKiW/tereny sąsiednie	1 500 000	2018-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie

## Rezultaty

### 1. Rewaloryzacja parku miejskiego.

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców i turystów;
- zwiększenie estetyki miasta;
- zwiększenie wiedzy na temat historii i przyrody gminy Sława;
- zmniejszenie zużycia energii elektrycznej.

Projekt ten jest kolejnym etapem rozwoju turystyki w gminie. W latach 2008-2010 gmina Sława zrealizowała projekt pn.: „Budowa i modernizacja obiektów turystycznych w Gminie Sława”. Projekt polegał na umocnieniu części linii brzegowej, budowie pomostu na jeziorze, modernizacji ciągów pieszo-jezdnych na polu carawaningowym na SCKiW, na przeniesieniu zajezdni autobusowej z centrum miasta i stworzeniu w tym miejscu deptaku z małą architekturą oraz na wybudowaniu obiektów sportowych. Ponadto gmina w 2011 r. zrealizowała projekt oznakowania turystycznego, a w 2013 wirtualny lotniczy i naziemny spacer dzięki czemu powstał system informacji o zabytkach i ciekawostkach na terenie gminy. Park jest usytuowany pomiędzy ośrodkiem wypoczynkowym SCKiW, a Nowym Rynkiem (deptakiem) i Starym Miastem. Jego rewaloryzacja będzie stanowiła dopełnienie działań związanych z rozwojem turystyki w gminie.

### 2. Zagospodarowanie terenu SCKiW nad Jeziorem Sławskim na potrzeby turystyki i kultury.

Rezultatem realizacji będzie:

- zwiększenie liczby miejsc noclegowych na ośrodku wypoczynkowym SCKiW o 40 miejsc w rok po realizacji;
- zwiększenie liczby turystów odwiedzających ośrodek wypoczynkowy SCKiW o 200 osób w rok po realizacji;
- zwiększenie liczby punktów usługowych na ośrodku wypoczynkowym SCKiW o 2 sztuki w rok po realizacji.

Projekt ten jest również elementem kontynuacji rozwoju turystyki w gminie. Statystyki GUS wskazują, że gdy w 2008 r. na terenie ośrodka wypoczynkowego SCKiW powstał oświetlony pomost oraz zmodernizowano ciągi pieszo-jedne, liczba turystów wzrosła o około 1000 osób w ciągu roku. Następnym etapem realizacji ówczesnego projektu było powstanie w 2011 roku 8 pawilonów handlowo-usługowych, które zostały zaprojektowane według jednego wzoru, co znacznie uatrakcyjniło pobyt na ośrodku wypoczynkowym SCKiW i przyczyniło się do rozwoju przedsiębiorczości nad jeziorem. Obecnie na terenie Sławy brakuje obiektu pełniącego funkcje kulturalne w okresie letnim. W tym okresie życie miasta koncentruje się nad jeziorem Sławskim, głównie na plaży miejskiej zlokalizowanej na ośrodku wypoczynkowym SCKiW. Stworzenie ścieżki dydaktycznej nawiązującej do historii rozwoju żeglarstwa na jeziorze Sławskim oraz obiektu wystawienniczego wraz salą multimedialną zdecydowanie zdywersyfikuje możliwość spędzania czasu wolnego w Sławie, a jednocześnie przyczyni się do zwiększenia wiedzy na temat historii tego obszaru.

### 3. Przebudowa ciągu pieszego w formę pasażu

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- upłynnienie ruchu pieszego w centrum miasta;
- zmniejszenie zużycia energii elektrycznej;
- zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców i turystów.

Projekt ten ma być realizowany wzdłuż ulicy Odrodzonego Wojska Polskiego, która jest osią Sławy i głównym szlakiem komunikacyjnym. Dzięki realizacji tego projektu powstanie bezpieczny ciąg spacerowy, który będzie równoległy do ciągu spacerowego w parku miejskim. Gmina Sława w roku 2014 wraz z Powiatem Wschowskim zrealizowała podobny projekt na ul. Ogrodowej. Dzięki realizacji tego projektu powstał bezpieczny dla pieszych oraz dogodny dla kierowców ciąg komunikacyjny z wyniesionymi przejściami dla pieszych, nowymi miejscami parkingowymi wzdłuż całej ulicy. Ważnym elementem tego projektu była estetyka ciągu. Wzdłuż ulicy powstały nowoczesne lampy uliczne o charakterze portowym, nasadzono krzewy oraz drzewa, umieszczono tablicę informującą o atrakcjach



w gminie Sława oraz usytuowano rzeźbę związaną z miejscową legendą. Ulica Ogrodowa łączy się z ul. Odrodzonego Wojska Polskiego.

#### 4. Adaptacja budynku na potrzeby Domu Kultury i Biblioteki Publicznej.

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- zwiększenie liczby zajęć kulturalno-dydaktycznych o 2 rodzaje;
- zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych o 3 spotkania w roku;

Obecnie Dom Kultury w Sławie (część organizacyjna SCKiW) mieści w jednym budynku z Biblioteką Publiczną. Obydwie instytucje borykają się z problemami lokalowymi, które uniemożliwiają ich rozwój. Dom Kultury nie ma możliwości organizowania nowych zajęć kulturalnych dla mieszkańców, w szczególności dla dzieci i młodzieży, a Biblioteka nie ma możliwości wyeksponowania całego księgozbioru. Ponadto Biblioteka nie ma możliwości prowadzenia atrakcyjnych zajęć bibliotecznych czy spotkań autorskich. Przeniesienie tych instytucji do większego budynku oraz zakup dodatkowego wyposażenia niewątpliwie przyczyni się do rozwoju kulturalnego gminy. W nowo zaadaptowanym budynku ma również powstać inkubator organizacji pozarządowych. Szerszy opis w punkcie 7. Niezmiernie ważnym aspektem jest również stan techniczny obecnego budynku DK Sława, który jest zły. Ponadto nie spełnia współczesnych standardów w zakresie równości szans. Budynek nie jest w ogóle dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych i posiada bardzo dużo barier architektonicznych w postaci schodów, wąskich drzwi oraz braku toalet dla osób niepełnosprawnych. Dzięki przeniesieniu obydwu instytucji do nowego budynku spowoduje również możliwość realizowania zadań na wolnym powietrzu, poprzez stworzenie ogrodu sztuk wokół budynku.

#### 5. Budowa nowej remizy strażackiej.

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- skrócenie czasu dojazdu straży na miejsce wydarzenia o 2 minuty;
- zwolnienie przestrzeni publicznej w centrum miejscowości;

Obecnie remiza OSP Sława znajduje się w centrum Sławy. Stanowi to, wbrew pozorom, duże ograniczenie. Przy wyjeździe do akcji ratowniczej trzeba wstrzymać ruch samochodowy i pieszy w centrum Sławy. Stanowi to zagrożenie dla przechodniów oraz dla pojazdów. Ponadto OSP boryka się z problemami lokalowymi. Obecnie sytuacja nie pozwala na przechowywanie całego sprzętu specjalistycznego w odpowiednich warunkach. Cały sprzęt powinien być przechowywany pod dachem w zamkniętych pomieszczeniach. Problemy te rodzą również problemy z rozwojem specjalizacji w OSP. Każda nowa specjalizacja wiąże się z zakupem nowego sprzętu, którego nie będzie gdzie przechowywać. Przeniesienie remizy z centrum miejscowości na jej obrzeże spowoduje również skrócenie czasu dojazdu na miejsce zdarzenia. Szybszy wyjazd oraz brak problemów z włączeniem się do ruchu spowoduje skrócenie czasu przejazdu o około 2 minuty.

#### 6. Kompleksowy remont Kościoła p.w. Miłosierdzia Bożego.

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- poprawa estetyki starego miasta w Sławie;

Projekt polega na przeprowadzeniu prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Kościół ten znajduje się w centrum Rynku i jest częścią średniowiecznego założenia urbanistycznego, jakim jest Stare Miasto w Sławie. Remont obiektu spowoduje poprawę jego stanu technicznego, ale również poprawę estetyki Rynku. Projekt będzie kolejnym etapem remontów obiektów sakralnych w gminie Sława. W roku 2014 przeprowadzono remont kościoła parafialnego ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Wcześniej wyremontowano kościół filialny w Przybyszowie oraz wstawiono witraże do kościoła w Krzepielowie. Wszystkie remontowane obiekty są obiektami zabytkowymi, więc prace przy nich są pracami nad zachowaniem dziedzictwa kulturowego tych ziem.

#### 7. Działanie na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz kapitału społecznego.

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- zwiększenie liczby organizacji pozarządowych zarejestrowanych w SCKiW o 2 organizacje;
- zwiększenie liczby wydarzeń organizowanych przez podmioty pozarządowe o 2 sztuki.

Projekt będzie obejmował szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne, „inkubator stowarzyszeń”, działania kulturalne. Projekt wieloletni, zakładający, że w jego rezultacie powstanie inkubator organizacji

pozarządowych w Domu Kultury w Sławie. W wyniku jego realizacji organizacje pozarządowe będą miały ułatwiony dostęp do pomieszczeń biurowych i sprzętu biurowego, dzięki czemu będą mogły lepiej organizować swoje prace. Ponadto projekt będzie polegał na organizowaniu szkoleń i warsztatów o tematyce potrzebnej do funkcjonowania NGO. Obecnie organizacje pozarządowe w Sławie borykają się z problemami lokalowymi oraz z problemami administracyjno-organizacyjnymi. Organizacje są nieodzownym elementem życia społecznego na terenie gminy. Są ogniwem łączącym obywateli z samorządem. Jednak w czasie konsultacji społecznych programów współpracy nieustannie zgłaszają problemy związane z brakiem lokalu, z brakiem drukarki, brakiem telefonu, itp. Powstanie inkubatora przyczyni się do powstania nowych organizacji, ale również zwiększy komfort funkcjonowania już istniejących organizacji. Ponadto członkowie organizacji pozarządowych na terenie gminy Sława mają ograniczony dostęp do szkoleń związanych z ich funkcjonowaniem. Dlatego niezbędne jest przeprowadzenie takowych. Działanie to ma pośredni wpływ na rozwój życia kulturalnego i sportowego w gminie, a co za tym idzie również na rozwój turystyki na tym obszarze.

#### 8. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Sława.

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- zmniejszenie ilości zużywanego opału;
- zmniejszenie kosztów zakupu opału;
- zmniejszenie ilości emitowanych gazów cieplarnianych z obiektów użyteczności publicznej.

Projekt polega na kompleksowej modernizacji sali gimnastycznej przy Gimnazjum im. Ludwika Stępczaka oraz PSP na ul. Henryka Pobożnego. Projekt przyczyni się do podniesienia standardów energetycznych budynków użyteczności publicznej oraz do poprawy estetyki miasta. Projekt jest częścią realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. W latach 2012-2013 Gmina przeprowadziła termomodernizację Gimnazjum w Sławie, Zespołu Szkół w Ciosańcu (LRPO 2007-2013) oraz Urzędu miejskiego w Sławie. W roku 2015 został przyjęty Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, w którym zaplanowano zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery m.in. poprzez termomodernizację i wymianę oświetlenia z tradycyjnego na ledowe.

#### 9. Modernizacja oświetlenia drogowego.

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- zmniejszenie zużycia energii elektrycznej;
- zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców i turystów.

Projekt polega na wymianie/budowie oświetlenia drogowego z oprawami LED. Projekt ma być zrealizowany w miejscowościach o charakterze turystycznym, znajdującymi się w strefie rewitalizacji. W wyniku realizacji projektu zwiększy się bezpieczeństwo mieszkańców i turystów. Projekt jest jednocześnie elementem realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, w którym zaplanowano zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery m.in. poprzez termomodernizację i wymianę oświetlenia z tradycyjnego na ledowe.

#### 10. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Sława

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- zwiększenie liczby gospodarstw domowych przyłączonych do wodociągu i kanalizacji;
- zmniejszenie ilości zanieczyszczeń płynnych przedostających się do gleby i do wód gruntowych i powierzchniowych;
- zwiększenie komfortu życia mieszkańców i turystów.

Projekt polega na budowie 90 kilometrów sieci kanalizacyjnych i ponad 46 kilometrów sieci wodociągowych. Budowa kanalizacji jest podstawowym elementem ochrony wód akwenów Pojezierza Sławskiego. Ponadto wraz z budową wodociągu przyczyni się do rozwoju turystycznego miejscowości w strefie rewitalizacji. Projekt jest kontynuacją programu ratowania i rekultywacji jeziora Sławskiego. Elementami tego programu była: modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków; budowa rurociągu tłoczego dla ścieków oczyszczonych, budowa pól filtracyjnych, monitoring ścieków odprowadzanych z zakładów mięsnych, budowa kanalizacji, modernizację dróg dojazdowych do oczyszczalni oraz przepompowni ścieków.

Rezultaty do listy dodatkowej:

1. Budowa sali wiejskiej w Lubiatowie.

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- zwiększenie liczby imprez integracyjnych w sołectwie;

Projekt polega na budowie nowego obiektu. Obecnie Lubiaków jest jedyną wioską w gminie Sława, która nie posiada swojej Sali. W miejscowości tej znajduje się plac zabaw oraz miejsce integracji dla dorosłych (altanka, grill, boisko). Wszystkie te elementy sprawdzają się w okresie letnim, natomiast w okresie zimowym mieszkańcy nie mają możliwości zorganizowania żadnych spotkań. W latach 2007-2013 gmina Sława wybudowała lub wyremontowała 8 świetlic wiejskich oraz 1 dom kultury w Ciosańcu. Ponadto powstały 6 placów spotkań dla dzieci i dorosłych na terenach wiejskich. Budowa świetlicy w Lubiakowie jest kolejnym elementem rozwoju infrastruktury społecznej na terenach wiejskich.

## 2. Zabudowa odcinka brzegu jeziora.

Rezultatem realizacji projektu będzie:

- stworzenie miejsca spacerowego dla mieszkańców i turystów;
- zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy;
- zwiększenie liczby miejsc noclegowych na ośrodku wypoczynkowym SCKiW o 40 miejsc w rok po realizacji;
- zwiększenie liczby turystów odwiedzających ośrodek wypoczynkowy SCKiW o 200 osób w rok po realizacji;
- zwiększenie liczby punktów usługowych na ośrodku wypoczynkowym SCKiW o 2 sztuki w rok po realizacji.

Projekt polega na budowie ciągu spacerowego wraz z oświetleniem, korekcie linii brzegowej, nasadzeniu roślinności, budowie ścieżki rowerowej. Realizacja tego projektu jest kolejnym etapem umacniania linii brzegowej wraz ze stworzeniem ciągu spacerowego. Jego realizacja będzie miała bezpośredni wpływ na wzrost liczby turystów w gminie oraz na poprawę estetyki tego obszaru.

Rewitalizacja to szereg zintegrowanych działań, które mają być realizowane w miejscach problemowych w gminie, ale jednocześnie w miejscach posiadających potencjał rozwojowy. Jednym z najczęściej wymienianych problemów w ankietach przez mieszkańców był brak zróżnicowanych miejsc pracy. **Dzięki działaniom w infrastrukturę oraz dzięki działaniom na rzecz społeczeństwa obywatelskiego w gminie Sława ma nastąpić rozwój turystyki, a co za tym idzie nastąpi zwiększenie miejsc pracy w sektorze turystycznym.** Część działań ma na celu głównie poprawę estetyki, np.: rewaloryzacja parku miejskiego, remont kościoła pw. Miłosierdzia Bożego. Jednak działania te mają ścisły związek z rozwojem turystycznym gminy. W latach ubiegłych na ośrodku wypoczynkowym oraz w centrum miasta zostały zrealizowane projekty o charakterze rewaloryzacyjnym. Rewaloryzacja parku miejskiego oraz zabytkowych obiektów na starym mieście będzie naturalną kontynuacją tych projektów, a jednocześnie stworzy naturalny ciąg spacerowy na potrzeby turystyki. Część projektów zawartych w programie dotyczy ekologii. Działania te mają również ścisły związek z turystyką. Czyste środowisko naturalne jest w obecnych czasach jednym z podstawowych czynników świadczącym o atrakcyjności turystycznej. Dzięki realizacji GPR zostaną również rozwiązane problemy szczegółowe. **Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców i turystów** poprzez instalację monitoringu oraz skrócenie czasu dojazdu OSP na miejsce zdarzenia. **Zmniejszenie negatywnego wpływu działalności człowieka na przyrodę** poprzez skanalizowanie, zwodociągowanie miejscowości na terenie gminy, poprzez termomodernizację obiektów użyteczności publicznej, dzięki modernizacji tradycyjnego oświetlenia na oświetlenie ledowe. **Podniesienie estetyki otoczenia** poprzez rewaloryzację parku, remonty zabytków, stworzenie ciągów spacerowych. **Zwiększenie poziomu integracji społecznej** poprzez stworzenie inkubatora organizacji pozarządowych, budowę nowej świetlicy wiejskiej, zaadaptowanie budynku na potrzeby Domu Kultury oraz Biblioteki Publicznej. **Zwiększenie liczby zajęć kulturalnych i wydarzeń kulturalnych** poprzez zaadaptowanie budynku na potrzeby Domu Kultury oraz Biblioteki Publicznej, a także poprzez zaadaptowanie budynku magazynowego na potrzeby działalności kulturalnej. **Zwiększenie wiedzy o historii i przyrodzie gminy** poprzez stworzenie ścieżek dydaktycznych w parku oraz na ośrodku wypoczynkowym SCKiW.

Szeroko pojętym efektem sukcesywnej realizacji programu rewitalizacji będzie rozwój turystyczny gminy, który jest największym potencjałem gospodarczym tego regionu.

**Realizacja działań zawartych w projekcie przyczyni się również do rozwiązania problemów organizacji pozarządowych.** Problemy opisano powyżej.

Ponadto działania zawarte w tabeli są komplementarne do wcześniejszych działań podejmowanych przez gminę na swoim terenie w latach 2006-2015. Każdy z projektów wpisuje się w szeroko zakrojone systemowe działania w obszarach kultury, ekologii, rozwoju obszarów wiejskich, ochrony zabytków, a przede wszystkim w obszarze rozwoju turystyki. Działania zawarte w niniejszym programie ściśle wpisują się w Strategię Rozwoju Gminy Sława na lata 2014-2022, w Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Sława na lata 2015-2022, w Program Rozwoju Kultury w Gminie Sława na lata 2016-2022, Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2014-2018. Zostało to opisane szczegółowo w rozdziałach dotyczących analizy dokumentów planistycznych na różnych poziomach.

## Wizja obszaru po rewitalizacji

Po przeprowadzeniu działań zawartych w niniejszym programie, obszar zdegradowany poddany rewitalizacji będzie ujednoczony funkcjonalno-przestrzennie. Będzie obszarem bezpiecznym dla wszystkich uczestników ruchu drogowego. Będzie to obszar atrakcyjny dla turystów z dobrze rozwiniętym sektorem gospodarczym w zakresie handlowo-usługowym. Na obszarze będą oferowane atrakcyjne zajęcia z animacji kulturalnej oraz atrakcyjne imprezy i wydarzenia kulturalne. Sektor publiczny będzie współdziałał z sektorem pozarządowym wspólnie organizując różne wydarzenia proponowane przez organizacje pozarządowe dzięki czemu następować będzie integracja mieszkańców i zwiększy się atrakcyjność turystyczna obszaru. Cały obszar będzie przyjazny dla środowiska naturalnego.

## Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykorzystano następujące wskaźniki: stan przestępczości, ocena charakteru zabudowy, zwodociągowanie i skanalizowanie, oświetlenie uliczne, stan dróg i chodników, sieć gazowa, podatki i podatnicy płacący podatki dochodowe, stan szkolnictwa: średnia ocen, uzdolnienie uczniów i problemy wychowawcze; liczba ludności i prognoza demograficzna na najbliższe 10 lat, ubóstwo i dochody mieszkańców. Uwzględniając powyższe obszar rewitalizacji wyznaczono na terenie miasta Sława: strefy 2, 3, 5, 6. Na obszarze gminy: strefa 7. Dodatkowo dla spójności obszaru strefy rewitalizacji dodano niewielką część strefy 1 i 8.

Wartym podkreślenia jest fakt, że zróżnicowanie pomiędzy strefami nie jest duże. Praktycznie rzecz ujmując, cała gmina generuje podobne problemy, dlatego dodatkowym czynnikiem, który był brany pod uwagę przy wyznaczaniu strefy rewitalizacji był potencjał stref.

## CZĘŚĆ VI. Systemowe ujęcie programu rewitalizacji

### Źródła finansowania

**Tabela 19. Finansowanie projektów ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji - źródła**

Lp.	Nazwa	Podmiot realizujący	Finasowanie zewnętrzne	Szacowana wartość	Lata realizacji
1.	Rewaloryzacja parku miejskiego.	Gmina	RPO 2014-2020	3 100 000	2017-2018
2.	Zagospodarowanie terenu SCKiW nad Jeziorem Sławskim na potrzeby turystyki i kultury	SCKiW	RPO 2014-2020, dotacja Gminy Sława na działalność kulturalną. Kredyt bankowy	3 000 000	2016-2020
3.	Przebudowa ciągu pieszego w formę pasażu	Gmina	Budżet gminy	5 000 000	2018-2022
4.	Adaptacja budynku na potrzeby Domu Kultury i Biblioteki Publicznej	Gmina	RPO 2014-2020, budżet państwa	3 000 000	2017-2020
5.	Budowa nowej remizy strażackiej	Gmina	WFOŚiGW	2 500 000	2018-2022
6.	Kompleksowy remont Kościoła p.w. Miłosierdzia Bożego	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała Archanioła w Sławie	PROW 2014-2020	500 000	2017-2020
7.	Działanie na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz kapitału społecznego	Gmina	Budżet gminy	300 000	2017-2022
8.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Sława	Gmina	RPO 2014-2020	2 588 000	2016-2018
9.	Modernizacja oświetlenia drogowego	Gmina	Budżet gminy	550 000	2017-2020
10.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Sława	ZWiK Sp. z o.o.	PO IiŚ 2014-2020	135 000 000	2016-2023
1.	Budowa sali wiejskiej w Lubiatowie	Gmina	PROW 2014-2020	300 000	2018-2019
2.	Zabudowa odcinka brzegu jeziora	Gmina	Budżet gminy	1 500 000	2018-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sławie.

## Część VII. System monitorowania i oceny

### System wdrażania

Przed przyjęciem Gminnego Programu Rewitalizacji przez Radę Miejską w Sławie, Program, na podstawie ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko należy przedstawić Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, aby ocenić, czy należy przeprowadzić strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko.

Realizacja Programu wymaga nie tylko zaangażowania podmiotów, które mają realizować poszczególne zadania z Gminnego Programu Rewitalizacji czyli Gminy Sława, Sławskie Centrum Kultury i Wypoczynku w Sławie i Parafii św. Michała Archanioła, ale należy włączyć w jego realizację lokalne organizacje.

Po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji w ciągu 3 miesięcy powinien zostać powołany Komitet Rewitalizacji. Ciało to ma za zadanie opiniować i doradzać Burmistrzowi w zakresie realizacji Programu.

Szczególnie ważne jest działanie związane oceną GPR po 3 latach jego realizacji.

Niezbędnym elementem realizacji GPR jest również wyznaczenie w Urzędzie Miejskim bądź w innej jednostce podległej Gminie osoby odpowiedzialnej za koordynację prac monitoringowych i ewaluacyjnych.

### Ocena oddziaływania na środowisko Gminnego Programu Rewitalizacji

Na podstawie ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz.U. 2016 poz. 353 ze zm.) projekt niniejszego dokumentu zostanie przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim celem ustalenia czy wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko jeżeli będzie wymagane jej przygotowanie.

### Wprowadzanie zmian - zarządzanie zmianami programu

Zmiany w Gminnym Programie Rewitalizacji można wprowadzić w dowolnym czasie – na wniosek burmistrza zgodnie z artykułem 22. Ustawy o rewitalizacji. Burmistrz po dokonaniu ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny.

Ocena podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji

oraz ogłoszeniu na stronie gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Jeżeli na skutek oceny dojdzie do stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, burmistrz występuje do Rady Miejskiej w Sławie z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się powyższą opinię.

Jeżeli stwierdzi się, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Miejskiej w Sławie uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części. Może to nastąpić z własnej inicjatywy albo na wniosek burmistrza. Zmiana gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim jest on uchwalany. Zmiana taka, zgodnie z artykułem 23. Ustawy o rewitalizacji nie zawsze wymaga uzyskania opinii i przeprowadzenia konsultacji społecznych.



## Załączniki

Mapa gminy w skali 1:5000 z wyznaczonym obszarem zdegradowanym i obszarem rewitalizacji (wersja elektroniczna).

Mapa miasta w skali 1:5000 z wyznaczonym obszarem zdegradowanym i obszarem rewitalizacji (wersja elektroniczna).

Zgoda Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Sławie na ujęcie inwestycji przez ten podmiot planowanej w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2016-2022

Zgoda Sławskiego Centrum Kultury i Wypoczynku w Sławie na ujęcie inwestycji przez ten podmiot planowanej w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2016-2022

Zgoda Parafii św. Michała Archanioła w Sławie na ujęcie inwestycji przez ten podmiot planowanej w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2016-2022